

SLUŽBENI VJESNIK

Broj 1/2016.

BISKUPIJÂ
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Željko Majić
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici

Katedrala u Trebinju

SADRŽAJ

Sretan Uskrs!	5
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	7
Pismo pape Franje kar. Robertu Sarahu	8
Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata	9
Komentar kongregacije	10
Poruka pape Franje u prigodi proslave 49. svjetskoga dana mira	12
Poruka pape Franje za 53. Svjetski dan molitve za duhovna zvanja	19
Kongregacija za nauk vjere	21
II. ZAJEDNIČKA BISKUPSKA KONFERENCIJA HRVATSKE i BOSNE i HERCEGOVINE	29
Priopćenje s 18. redovitoga zajedničkog zasjedanja BK BiH i HBK.....	30
Novi vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj	32
Zahvala vojnom ordinariju u RH.....	32
Čestitka novomu vojnom ordinariju RH	33
Poslanica biskupa Mrzljaka u povodu Tjedna solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH.....	34
III. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	37
Poruka za Dan života 2016.	38
Reakcija BK BiH na izjave patrijarha Irineja	40
Priopćenje sa 66. zasjedanja BK BiH	44
IV. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	47
OKRUŽNICE	48
O slavlju izvanredne Svete godine milosrđa	48
O pokorničkom hodočašću Kraljici mira	50
Cvjetnica - kolekta solidarnosti	51
Misa posvete ulja na Veliku srijedu 2016. u Trebinju	52
Misa posvete ulja na Veliki četvrtak 2016. u Mostaru	53
IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2015. GODINU	54
O stanju i važnijim događajima u župi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gracu	54
O stanju i važnijim događajima u župi Presvetoga Trojstva u Buhovu	54
O stanju i važnijim događajima u župi sv. Franje Asiškoga u Rasnu	55
O djelovanju Caritasa	56
O radu dijecezanskoga misijskog ureda	60
O radu Katehetskog ureda	63
Popis svih vjeroučitelja u Osnovnim i Srednjim školama na području hercegovačkih biskupija	65
O radu Teološko-katehetskog instituta	68
O radu Crkve na kamenu	72
O bolničkoj kapelaniji	72
BOŽIĆNO SLAVLJE U MOSTARU	74
Božićno čestitanje	74

Čestitka generalnoga vikara	74
Polnočka u katedrali	76
Božićna poldanja misa	77
Đakonsko ređenje	78
PROSLAVA SV. JOSIPA, ZAŠTITNIKA MOSTARSKO-DUVANJSKE BISKUPIJE	81
Uočnica svetoga Josipa	81
Svetkovina svetoga Josipa	81
DUHOVNOST	83
Dan Bogu posvećenih osoba	83
Korizma i svećenička duhovna obnova	84
Obnova u Žepču i Travniku	89
Rekolekcija bogoslovima u Sarajevu	90
Na završetku pučkih misija	92
SREBRNI BISKUPSKI JUBILEJ MSGR. ŽELIMIRA PULJIĆA	94
Proslava jubileja u Mostaru	96
Predstavljanje zbornika	98
VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR	100
Biskup u bolničkoj kapelici	100
Pozdrav vrtićanima	102
Otvorena Jubilarna godina	103
Biskupova sućut rektorici sveučilišta	104
Mozaik Krista Kralja	104
Kod sestara franjevaka za Sv. Obitelj	105
Na Svetu Obitelj kod "Svete Obitelji"	106
Susret bogoslova i sjemeništara	107
Na Bogojavljenje u Dobrome pastiru	108
Blagoslov crkve u Podvraniću	109
Predavanje ženidbenim parovima	112
Mladi, oduprite se đavlu i njegovu sjaju!	113
Proslava Cvjetne nedjelje	113
FENOMENI	115
Desetgodišnja "ukazanja" nevjerodostojna	115
USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	117
Don Tadija Pavlović	117
16. obljetnica smrti biskupa Žanića	119
Biskupova kratka kronika	121

SRETAN USKRS!

Na Golgoti u grobu. Mirno leži u Arimatejčevoj novoj grobnici nakon strahovitih udaraca, pljuvanja, bičeva, čavala, razapinjanja: Gospodin Isus Krist, Otkupitelj i Spasitelj. Od Velikoga četvrtka poslije ponoći kroz cijelo jutro Velikoga petka: ispitivanje, mrcvarenje, suđenje, trnovo krunjenje do presude i križnoga puta i nakon više sati na križu do smrti s predanim duhom u ruke Božje. Leži povojima povezan i nepomičan čeka svoj čas veličanstvene pobjede nad smrću koja je plod grijeha čovječanstva; pobjede nad grijehom koji je izazvao đavao i prihvatila ljudska sloboda; i konačno pobjede nad đavlom. Trostruka pobjeda! I da rekne svijetu: Mir vama! Mir trajan, sadržajan, životan!

Prvo vijećanje u Sinedriju. Unatoč tomu što je najsvetiji dan, Velika pashalna subota, najstroži neradni dan, na dvoru Kajfe, Velikoga svećenika one godine, bijaše aktivnije nego inače. Noćno vijećanje, koje je inače zabranjeno, pogotovo na pashalne dane. Tu je punac Ana, zet mu Kajfa i najistaknutiji članovi Velikoga vijeća ili Sinedrija, prvi srodnici bogati saduceji od kojih su neki svoje članstvo platili svojim bogatstvom - Rimljanima. Rimljani su imali najmoćniji glas u postavljanju Velikoga svećenika i Sinedrija. Nisu sva šezdesetorica članova na neobičnu i nezakonitu vijećanju, dosta je bio kvorum! Vijećnici se dogovoriše da jedno izaslanstvo pođe k Pilatu.

Drugo vijećanje u Pretoriju. Ranim subotnjim jutrom uputi se sinedrijska delegacija na Pilatov dvor, takozvani Pretorij. Tu se "sabraše glavari svećenički i farizeji kod Pilata" (Mt 27,62). Rekoše mu u jedan glas: "Gospodaru, sjetismo se da onaj varalica još za života kaza: 'Nakon tri dana uskrsnut ću'. Zapovjedi, dakle, da se grob osigura sve do trećega dana, da ne bi možda došli njegovi učenici, ukrali ga pa rekli narodu: 'Uskrsnuo je od mrtvih'. I bit će posljednja prijevara gora od prve." Pilat samo reče: "Imate stražu! Idite i osigurajte kako znate!" Nato oni radosno odu i osiguraju grob kako su najbolje umjeli: "zapečate kamen i

postave stražu" (Mt 27,63-65), izvješćuje nas Matej, bivši carinik, Isusov apostol i evanđelist.

Ipak uskrsnuo! Nije mogao izdržati u hladnu i mračnu grobu, on koji je sama božanska vatra Ljubavi i Svjetlo od Svjetla. U rane jutarnje sate nedjelje, trećega dana nakon smrti i pokopa, probudi se božanski usnuli Sin. I preobrazi se njegovo cijelo tijelo. Rane se vide, ali su zacijeljene. Otisci su čavala tu, ali posve preobraženi, presjajni. Novi način života. Mir vama, apostoli! Mir svemu svijetu! Prazan grob! Vojnička uzbuna!

Treće vijećanje opet u Sinedriju. "Neki od straže dođoše u grad i javiše glavarima svećeničkim sve što se dogodilo" (Mt 28,11). Ispričaše rimski vojnici kako je nastao žestok potres, grob raspuknuo. Anđeo Gospodnji otkotrljao kamen i sjeo na nj: "Lice mu bijaše kao munja, a odjeća bijela kao snijeg. Od straha pred njim zadrhtaše stražari i obamriješe" (Mt 28,2-4). Kada su došli k sebi, doletješe zadihani glavarima svećeničkim. Oni se sabraše sa starješinama na vijećanje, uzeše mnoga novaca i dadoše vojnicima govoreći: "Recite: 'Noću, dok smo mi spavali, dođoše njegovi učenici i ukradoše ga'. Ako to dočuje upravitelj, mi ćemo ga uvjeriti i sve učiniti da vi budete bez brige." Oni uzeše novac i učiniše kako bijahu poučeni (Mt 28,12-15). Radi svake sigurnosti glavari svećenički otiđoše k Pilatu i "uvjeriše" ga da vojnici budu mirni. Nisu ga puno morali "uvjeravati"!

Kako je kružio novac onih dana? Od Velikoga četvrtka do Velikoga Uskrsa nad Isusom Živim, Mrtvim i Uskrslim okreće se čvrsta valuta po Jeruzalemu. Dok njega kupuju i prodaju, i na njegov račun trguju, on svojom gorkom Mukom, strašnom Smrću i slavnim Uskrsnućem božanskom Krvlju otkupljuje sve čovječanstvo.

Otkupitelju naš, veličanstven li se i u Smrti i u Uskrsnuću svome! Daj da oči naše budu usmjerene na Tvoje slavno Uskrsnuće i na naše buduće.

Svima sretni Kristovi Uskrsni blagdani!

Mostar, 10. ožujka 2016.

† Ratko Perić, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

PISMO PAPE FRANJE KAR. ROBERTU SARAHU

**Časnomu bratu
Gospodinu kardinalu Robertu Sarahu
Prefektu Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata**

Gospodine Kardinale!

Kao što sam Vam imao prilike usmeno reći, već neko vrijeme razmišljam o obredu "pranja nogu", koji je sadržan u liturgiji Mise Večere Gospodnje, s nakanom da mu poboljšam načine ostvarenja kako bi se potpuno izrazilo značenje geste koju je Krist učinio u Dvorani, njegovo darivanje "do kraja" za spas svijeta, njegova ljubav bez granica.

Nakon pozorna odvagivanja, odlučio sam unijeti promjenu u rubrike Rimskoga misala. Stoga određujem da se rubrika, po kojoj izabrane osobe da prime Pranje nogu moraju biti ljudi ili mla-

dići, preinači tako da od sada nadalje Pastiri Crkava mogu izabrati sudionike u obredu između svih članova Naroda Božjega. Osim toga, neka se preporuči da se izabranima pruži odgovarajuće tumačenje značenja samoga obreda.

Zahvalan za dragocjeno služenje toga Dikasterija, uključujem, gospodine Kardinale, Vas, Tajnika i sve suradnike u svoje molitveno sjećanje i, izražavajući najbolje čestitke za Sveti Božić, šaljem svakomu Apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 20. prosinca 2014.

Papa Franjo

KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE I DISCIPLINU SAKRAMENATA

Prot. N. 87/15

DEKRET

Reforma Svetoga tjedna, dekretom *Maxima Redemptionis nostrae mysteria* [Najveća otajstva našega Otkupljenja] (30. studenoga 1955.) dala je ovlast, gdje to preporučuje pastoralan motiv, da se obavlja pranje nogu dvanaestorici muškaraca za vrijeme sv. Mise Večere Gospodnje, nakon čitanja Evanđelja po Ivanu, kao da predstavnički očituje poniznost i ljubav Kristovu prema njegovim učenicima.

U rimskoj liturgiji taj je obred bio prenošen pod pojmom *Mandatum* - Gospodnja zapovijed o bratskoj ljubavi po Isusovim riječima (usp. Iv 13,34), pjevanima u antifoni za vrijeme slavlja. Obavljajući taj obred, biskupi su i svećenici pozvani da se intimno suobliče Kristu "koji nije došao da bude služen nego da služi" (Mt 20,28), i, potaknut ljubavlju "do kraja" (Iv 13,1), da dadne život za spasenje cijeloga ljudskog roda.

Da očituje ovo puno značenje obreda onima koji sudjeluju, učinilo se prikladnim vrhovnomu svećeniku Franji da promijeni propis koji se čita u rubrikama *Rimskoga misala* (str. 300, br. 11; hrv. izdanje iz 1980., str. 182, br. 6): "Poslužnici dovede izabrane muškarce k sjedalima...", koji stoga

treba biti preinačen na sljedeći način: "Poslužitelji dovede izabrane iz Božjega naroda..." (dosljedno u *Biskupskom ceremonijalu*, br. 301 i br. 299 b: "sjedala za izabrane"), tako da pastiri mogu izabrati skupinu vjernika da predstavlja različnost i jedinstvo dijela Božjega naroda.

Takva se skupina može sastojati od muških i ženskih osoba, i, ako je zgodno, mladih i starih, zdravih i bolesnih, klerika, posvećenih, laika. Ova Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, snagom ovlasti koje joj je udijelio Vrhovni svećenik, uvodi takvu novost u liturgijske knjige *Rimskoga obrednika*, podsjećajući pastire na njihovu zadaću da na odgovarajući način pouče bilo izabrane vjernike bilo druge, da sudjeluju u obredu svjesno, aktivno i plodonosno. Unatoč bilo čemu što je ovomu protivno.

Iz Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, 6. siječnja 2016.,
na svetkovina Bogojavljenja.

Robert kard. Sarah
Prefekt

† Arthur Roche
Nadbiskup Tajnik

KOMENTAR KONGREGACIJE

DADOH VAM PRIMJER

Dekretom *In Missa in coena Domini* [U Misi Večere Gospodnje] Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, po Papinoj odredbi, preinacila je rubriku *Rimskoga misala* koja se odnosi na pranje nogu (str. 300, br. 11), koja je na razne načine stoljećima bila vezana uz Veliki četvrtak i koja se, od reforme Velikoga tjedna, može obaviti i u Večernjoj misi kojom počinje Sveto trodnevlje.

Osvijetljen Evanđeljem Ivanovim, obred tradicionalno ima dvostruko značenje: slijedi ono što je Isus učinio u Dvorani perući apostolima noge i izražava sebedarje koje se označuje ovim poslužničkim činom. Nije se slučajno nazivao *Mandatum* - Zapovijed, počevši od prve antifone koja ga je pratila: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos, dicit Dominus* (Gv 13,14). ["Novu vam zapovijed dajem, da ljubite jedan drugoga, kao što sam ja ljubio vas, kaže Gospodin"].

Zapovijed bratske ljubavi, naime, obvezuje sve učenike Isusove, bez razlike i iznimke. *Pontifex suis cubicularibus pedes lavat et unusquisque clericorum in domo sua* [Papa pere noge svojim komornicima, a svaki klerik u svojoj kući], već je glasila stara naredba u 7. stoljeću. Primijenjena na različit način u raznim biskupijama i opatijama, potvrđena je u *Rimskom pontifikalu* u 12. stoljeću nakon Večernje Velikoga četvrtka, i u uporabi u Rimskoj kuriji od 13. stoljeća (*facit mandatum duodecim subdiaconos*) [izvršava zapovijed dvanaestorici subđakona]. Zapovijed je u *Rimskom misalu* sv. Pija V. (1570.) ovako prikazana: *Post denudationem altarium, hora competentis, facto signo cum tabula, conveniunt clerici ad faciendum mandatum. Maior abluit pedes minoribus: tergit et osculatur* [Nakon ogoljenja oltara u prikladno vrijeme, učinivši znak križa, dolaze klerici radi obavljanja zapovijedi. Veći pere noge manjima: otire ih i ljubi"].

Obred se odvija uz pjevanje antifona, od kojih je posljednja *Ubi caritas* [Gdje je ljubav], a završa-

va Očenašom i molitvom koja povezuje zapovijed služenja s očišćenjem od grijeha: *Adesto Domine, quaesumus, officio servitutis nostrae: et quia tu discipulis tuis pedes lavare dignatus es, ne despicias opera manuum tuarum, quae nobis retinenda mandasti: ut sicut hic nobis, et a nobis exteriora abluuntur inquinamenta; sic a te omnium nostrum interiora laventur peccata. Quod ipse praestare digneris, qui vivis et regnas, Deus, per omnia saecula saeculorum*. [Pomozi, Gospodine, molimo zadaći našega služenja: i jer si se ti udostojao svojim učenicima oprati noge, nemoj prezreti djela ruku svojih, koja si nam zapovjedio da ih obdržavamo: da kao što se ovdje nama i od nas vanjske prljavštine peru, neka se tako od tebe operu unutrašnji grijesi svih nas. Udostoj se to dati sam ti koji živiš i kraljuješ, Bog po sve vijeke vjekova].

Radnja je pridržana svećenstvu (*conveniunt clerici*), osvijetljena Evanđeljem koje je odslušano u jutarnjoj Misi; nedostatna oznaka "dvanaestorice" činilo bi se da nam daje misliti da vrijedi ne samo oponašanje onoga što je Krist učinio u Dvorani Posljednje večere nego i staviti u praksu primjernu vrijednost, uvijek aktualnu za njegove učenike. Opis "De Mandato seu lotionis pedum" [Zapovijed ili pranje nogu] u *Biskupskom ceremonijalu* iz 1600. godine još je detaljniji. Spominje se uporaba (nakon Večernje ili za ručak, u crkvi ili u kaptolskoj dvorani ili na prikladnu mjestu) da Biskup pere, suši i ljubi noge "trinaestorici" siromaha, nakon što ih je obukao i nahranio i dodajući napokon milostinju, ili trinaestorici kanonika, prema mjesnim običajima i želji biskupa, koji može radije uzeti siromahe i ondje gdje je običaj da budu kanonici: *videtur enim eo pacto maiorem humilitatem, et charitatem prae se ferre, quam lavare pedes Canonicis* [čini se, naime, da na taj način pokazuje veću poniznost i ljubav nego ako pere noge kanonicima]. Pridržana dakle kleru, ne isključujući mjesne uporabe koje uzimaju u obzir

siromahe ili dječake (na pr. *Pariški misal*), pranje je nogu tako značajna gesta ali ne za cjelinu Božjega naroda.

Biskupski ceremonijal to je izričito propisivao za katedrale i kanoničke crkve. Reformom Pija XII., koji je prenio Misu Večere Gospodnje u večernje sate, pranje nogu, iz pastoralnih razloga, može se obaviti u samoj Misi, nakon homilije, *duodecim viros selectos* [dvanaestorici izabranih muževa], raspoređenih *in medio presbyterii vel in ipsa aula ecclesiae* [u sredini prezbiterija ili u samoj crkvenoj dvorani]: njima slavitelj pere i otire noge (ne navodi se poljubac). Nadišavši smisao više klerički i pridržan, obred se odvija na javnom skupu a naznaka "dvanaest ljudi" čini ga izričitim znakom koji oponaša, kao sveta predstava, koja olakšava posvješćenje onoga što je Isus izvršio prvoga Velikog četvrtka.

Rimski misal iz 1970. preuzeo je obred tek reformiran, pojednostavljujući neke elemente: ispušta se broj "dvanaestorica", kaže se da se obavi *in loco apto* [na prikladnu mjestu], ispušta se antifona i dodaju se druge, *Ubi caritas* dodaje se prinošenju darova, isključuje se završni dio (Oče naš, stihovi i molitva), baština jednoga čina koji stoji sam za sebe, izvan Mise. Ostao je ipak pridržaj samo "muškarcima" zbog oponašateljske vrijednosti. Sadašnja promjena predviđa da se izaberu osobe izabrane iz svih članova Božjega naroda. Vrijednost se prenosi već ne toliko na vanjsko oponašanje onoga što je Isus učinio, koliko na značenje onoga što je izvršio s općim značenjem, ili sebedarjem "do kraja" za spasenje ljudskoga roda, na njegovu ljubav koja sve obuhvaća i sve pobratimljuje u prakticiranju njegova primjera.

Exemplum [primjer] koji nam je dao da i mi činimo kao on (usp. Iv 13,14-15), ide naime izvan

fizičkoga pranja nogu drugomu, da obuhvati sve ono što ta gesta izražava u služenju dodirljive ljubavi prema bližnjemu. Sve antifone predložene u Misalu za pranje nogu podsjećaju i osvjetljaju novo značenje geste, bilo za onoga koji to čini bilo za onoga koji to prima bilo za onoga koji to slijedi pogledom i to pounutrašnjuje s pomoću pjevanja. Pranje nogu nije obvezatno u Misi Večere Gospodnje. Dužnost je Pastira da mu vrjednuju prikladnost prema pastoralnim prilikama i razlozima, tako da obred ne postaje gotovo automatski ili umjetan, lišen značenja i sveden na scenski element. Niti smije postati tako važan da privlači svu pozornost Mise Večere Gospodnje, koja se slavi "na najsvetiji dan kada je Isus Krist naš Gospodin predao sama sebe u smrt za nas" (*U zajedništvu Rimskoga kanona*); u naznakama homilija podsjeća se na posebnost ove Mise, spomena ustanove Euharistije, Svetoga reda i nove Zapovijedi bratske ljubavi, vrhovnoga zakona za sve i prema svima u Crkvi. Pastiri će izabrati skupinu osoba koje predstavljaju Božji narod - laike, zaređene, oženjene, bežene, redovnike, zdrave i bolesne, djecu, mlade, stare - a ne samo jedne kategorije i staleža. Dužnost je onoga koji je izabran pokazati u jednostavnosti vlastitu raspoloživost. Dužnost je napokon onoga koji vodi liturgijske ceremonije pripremiti sve da pomogne svima i svakomu da plodonosno sudjeluje u ovom trenutku: život je svakoga učenika Gospodnjega u podsjećanju na "novu zapovijed" koja se čula u evanđelju.

† Arthur Roche
Nadbiskup Tajnik Kongregacije
za bogoštovlje i disciplina sakramenata

Objavljeno u: *L'Osservatore Romano*,
21. siječnja 2016.

PORUKA PAPE FRANJE U PRIGODI PROSLAVE 49. SVJETSKOGA DANA MIRA

Pobijedi ravnodušnost i osvoji mir

1. Bog nije ravnodušan! Bog se brine za čovjeka! Bog nas ne napušta! Na početku nove godine želim ovo svoje duboko uvjerenje popratiti srdačnim željama za obiljem blagoslova i mira i nadom u ispunjenu budućnost svakog muškarca i svake žene, svake obitelji, svih nacija i država, uključujući šefove državâ i vladâ i vjerske vođe. Ne gubimo, naime, nadu da ćemo se u 2016. svi odlučno i s povjerenjem, na različitim razinama, zalagati za ostvarivanje pravde i raditi za mir. Mir je ujedno i Božji dar i ljudsko pregnuće. Kao Božji dar, povjeren je svim muškarcima i svim ženama, koji su ga pozvani provoditi u djelo.

Čuvati razloge nade

2. Nažalost, ratovi i terorizam s njihovim tražičnim posljedicama: otmicama, progonima zbog etničkih ili vjerskih razloga, zloupotrebama vlasti, obilježili su cijelu prošlu godinu. U mnogim dijelovima svijeta uzeli su tolikog maha da je to poprimilo značajke onoga što bi se moglo nazvati "trećim svjetskim ratom u dijelovima". Ali neki događaji iz proteklih godina i netom završene godine potiču me, dok upirem svoj pogled naprijed prema novoj godini, da ponovim poziv da ne gubimo nadu u čovjekovu sposobnost da, uz pomoć Božje milosti, pobijedi zlo i ne prepusti se bezvoljnosti i ravnodušnosti. Događaji o kojima govorim predstavljaju sposobnost čovječanstva da djeluje u solidarnosti i da se izdigne iznad individualističkih interesa, apatije i ravnodušnosti prema kritičnim situacijama.

U tome smislu želim podsjetiti na napore uložene da se svjetske čelnike okupi na COP 21 [*Convention on Climate Change* = Pariška konferencija o klimatskim promjenama] s ciljem tra-

ženja novih putova za rješavanje pitanja klimatskih promjena i očuvanja Zemlje, naše zajedničke kuće. Možemo se u vezi s tim sjetiti i dvaju prethodnih događaja na globalnoj razini: summita u Addis Abebi sazvan radi prikupljanja sredstava za održivi razvoj svijeta te usvajanja, od strane Ujedinjenih naroda, Agende 2030. za održivi razvoj, koja ima za cilj osigurati dostojanstveniji život svima, poglavito najsiromašnijim narodima svijeta, do te godine.

Godina 2015. je bila posebna godina za Crkvu, između ostaloga zato što je bila u znaku 50. obljetnice objavljivanja dvaju dokumenata Drugog vatikanskog koncila koji izražavaju na vrlo rječit način solidarnost Crkve sa svijetom. Papa Ivan XXIII., na početku Koncila, izrazio je želju da širom otvori prozore Crkve kako bi se unaprijedilo komunikaciju između nje i svijeta. Dva dokumenta, *Nostra aetate* i *Gaudium et spes*, simbolični su izrazi novog odnosa u znaku dijaloga, solidarnosti i praćenja kojeg je Crkva nastojala uspostaviti u svijetu. U deklaraciji *Nostra aetate* Crkva izražava svoju otvorenost dijalogu s nekršćanskim religijama. U pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes*, polazeći od činjenice da "radost, nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe, jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika",¹ Crkva je izrazila spremnost uspostaviti dijalog s ljudskom obitelji o svjetskim problemima, kao znak solidarnosti i smjerne ljubavi.²

U toj istoj perspektivi, ovim Jubilejom milosrđa želim pozvati Crkvu da moli i radi da svaki kršćanin ima ponizno i suosjećajno srce, kadro naviještati i svjedočiti milosrđe, "oprašati i darivati", otvoriti se "onima koji žive u najudaljenijim egzistencijalnim periferijama, koje suvremeni svijet često stvara na dramatičan način", ne upa-

¹ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Past. konst. *Gaudium et spes*, 1.

² Usp. *Isto*, 3.

dajući "u ravnodušnost koja ponižava ili monotone rutine koje priječe otkriti ono što je novo! Klonimo se razornog cinizma!".³

Postoje mnogi razlozi za vjerovati u sposobnost ljudskog roda da djeluje zajedno u solidarnosti i, svjestan vlastite međupovezanosti i međuovisnosti, pokaže brigu za našu najranjiviju braću i sestre i zaštitu zajedničkog dobra. Taj stav solidarne suodgovornosti je u ishodištu temeljnog poziva na bratstvo i zajednički život. Osobno dostojanstvo i interpersonalni odnosi je ono što nas čini ljudima koje je Bog odlučio stvoriti na svoju sliku i priliku. Kao stvorenja urešena neotudivim dostojanstvom povezuje nas jedan odnos s našom braćom i sestrama, za koje smo odgovorni i s kojima djelujemo u solidarnosti. Nema li toga odnosa čovjek postaje manje čovječan. Upravo zbog toga ravnodušnost predstavlja prijetnju za ljudsku obitelj. Dok nam se nova godina bliži, želimo pozvati sve da prepoznaju tu činjenicu, kako bi se pobijedilo ravnodušnosti i osvojilo mir.

Neki oblici ravnodušnosti

3. Sigurno da stav ravnodušnosti nije nešto novo; u svim je povijesnim razdobljima bilo onih koji su zatvarali svoja srca pred potrebama drugih, zatvarali oči pred onim što se događa oko njih ili okretali glavu da ne vide probleme drugih ljudi. Međutim, u našim danima ravnodušnost je prestala biti nešto čisto osobno i poprimila globalne razmjere, iznjedriviši stanovitu "globalizaciju ravnodušnosti".

Prvi oblik ravnodušnosti u društvu je ravnodušnost prema Bogu, koja zatim dovodi do ravnodušnosti prema bližnjemu i prema stvorovima. A to je jedna od teških posljedica lažnog humanizma i praktičnog materijalizma čvrsto povezanog s relativističkom i nihilističkom misli. Čovjek je otišao tako daleko da misli da je tvorac samog sebe, vlastitoga života i društva; osjeća se samodostatnim i spremnim ne samo postavljati se na Božje mjesto, već se držati kao da Boga uopće nema. Slijedom toga, misli da nikome ništa ne

duguje, osim samome sebi, i traži isključivo svoja prava.⁴ Protiv toga pogrešnog samoshvaćanja osobe, Benedikt XVI. je primijetio da ni čovjek ni njegov razvoj ne mogu sami od sebe dati posljednji smisao.⁵ Prije njega Pavao VI. je rekao da "nema... istinskog humanizma osim onog koji je otvoren prema Apsolutnome, priznavajući poziv koji ljudskom životu daje pravi smisao".⁶

Ravnodušnost prema bližnjemu se očituje na različite načine. Ima onih koji su dobro informirani: slušaju radio, čitaju novine ili gledaju televiziju, ali to čine mehanički i iz čiste navike. To su ljudi koji su kao u nekoj magli svjesni drame koje muče čovječanstvo, ali to ne doživljavaju kao nešto što se njih osobno tiče i ne osjećaju suosjećanje. Njihov je stav jednak stavu onoga koji zna, ali su mu pogled, misao i djelo usredotočeni na njega samoga. Nažalost, moramo konstatirati da nagli porast informacijâ u našem dobu po sebi me dovodi do veće brige za probleme drugih ljudi, koja zahtijeva otvorenost i osjećaj solidarnosti.⁷ Štoviše, to može za sobom povlačiti stanovitu zasićenost koja čovjeka čini neosjetljivim i, u određenoj mjeri, umanjuje ozbiljnost problemâ. "Neki se jednostavno zadovoljavaju time da na siromahne i najsiromašnije zemlje svaljuju krivnju za njihove probleme; prepuštajući se nepravednim generaliziranjima, drže da je rješenje u 'odgoju' koji će ih smiriti i učiniti ih pitomima i bezopasnim. To još više razdražuje isključene kada promatraju kako raste društveno zlo korupcije, koja se duboko ukorijenila u mnogim zemljama - u vladama, poduzetništvu i institucijama - neovisno o političkoj ideologiji vladajućih".⁸

U drugim slučajevima ravnodušnost se manifestira kao manjak pozornosti prema stvarnosti koja čovjeka okružuje, osobito ako ga se to izravno ne dotiče. Neki ne vole postavljati pitanja ili tražiti odgovore; žive u blagostanju i lagodnosti i gluhi su na vapaj boli trpećeg čovječanstva. Malne neprimjetno, postali smo nesposobni osjećati samilost prema drugima i za njihove probleme; nismo zainteresirani brinuti se za njih, kao da je sve to pozvan netko drugi činiti i kao da je to ne-

³ Bula najave Izvanrednoga jubileja milosrđa Misericordiae vultus. Lice milosrđa, 14-15.

⁴ Usp. BENEDIKT XVI., Enc. Caritas in veritate. Ljubav u istini, 43.

⁵ Usp. isto, 16.

⁶ Enc. Populorum progressio, 42.

⁷ "Sve globaliziranije društvo čini nas, doduše, bliskima, no ne i braćom. Razum je, uzet za sebe, sposoban doći do jednakosti među ljudima i učvrstiti civilni suživot među njima, ali ne uspijeva uspostaviti bratstvo" (BENEDIKT XVI., Enc. Caritas in veritate - Ljubav u istini, 19).

⁸ Apost. pob. *Evangelii gaudium* - Radost evanđelja, 60.

što što se nas ne dotiče.⁹ "Kad nam je dobro i kad smo bez briga tada zaboravljamo druge (što Bog Otac nikada ne čini): ne zanimaju nas njihovi problemi, njihove patnje i nepravde koje podnose... Tada naše srce postaje hladno. Sve dok mi je relativno dobro i dok sam zadovoljan, ne mislim na one koji nisu dobro".¹⁰

Kao oni koji žive u zajedničkoj kući moramo se zanimati za nju, kao što sam ja to pokušao učiniti u *Laudato si'*. Onečišćenje vode i zraka, bezobzirno iskrčivanje šuma, uništavanje okoliša, često su plod čovjekove ravnodušnosti prema drugima, jer sve je povezano. Kao što, jednako tako, čovjekovo postupanje prema životinjama utječe na njegove odnose s drugima,¹¹ a da ne govorimo o onima koji si dopuštaju drugdje činiti ono što se ne usude činiti u vlastitom domu.¹²

U tim i u drugim slučajevima, ravnodušnost uzrokuje prije svega zatvorenost i nezalaganje, i tako na kraju pridonosi odsutnosti mira s Bogom, bližnjima i stvorenim svijetom.

Mir ugrožen globaliziranom ravnodušnošću

4. Ravnodušnost prema Bogu nadilazi okvire intimne i duhovne sfere osobe i pogađa javnu i društvenu sferu. Kao što je rekao Benedikt XVI. "postoji duboka povezanost između slavljenja Boga i mira među ljudima na zemlji".¹³ Naime, "bez otvorenosti transcendentnom, čovjek lako postaje žrtvom relativizma i teško mu polazi za rukom djelovati po pravdi i zalagati se za mir".¹⁴ Zaborav i nijekanje Boga, što ima za posljedicu da čovjek ne priznaje nijedan drugi zakon izvan samoga sebe i za mjerilo uzima jedino samoga sebe, urodili su neizrecivom okrutnošću i nasiljem.¹⁵

I na individualnoj i na zajedničkoj razini ravnodušnost prema bližnjemu, koja je plod ravnodušnosti prema Bogu, izražava se u nezainteresiranosti i nezalaganju, koji samo pomažu produljivanju situacijâ nepravde i teške društvene neravnoteže. Ove pak mogu dovesti do sukoba ili, u svakom slučaju, stvoriti ozračje nezadovoljstva koje prijeto da, prije ili kasnije, naglo preraste u nasilje i nesigurnost.

U tome smislu ravnodušnost, i nezalaganje koje iz toga proizlazi, predstavljaju teško zanemarivanje dužnosti svake osobe da, u skladu sa svojim sposobnostima i ulozi koju ima u društvu, pridonosi općem dobru, napose miru, koji je jedan od najdragocjenijih ljudskih dobara.¹⁶

Na institucionalnoj razini, ravnodušnost prema drugome i njegovu dostojanstvu, njegovim temeljnim pravima i njegovoj slobodi, povezana s kulturom koju karakterizira težnja za profitom i hedonizmom, potpomaže pa čak i opravdava djelovanja i politike koje u konačnici predstavljaju prijetnju miru. Takav stav ravnodušnosti može čak dovesti do opravdavanja nekih žalosnih ekonomskih politika koje rađaju nepravde, podjele i nasilja radi osiguranja blagostanja pojedinaca i naroda. Nerijetko, naime, ekonomski i politički projekti imaju za cilj osvajanje ili održavanje moći i bogatstva, pa i po cijenu gaženja temeljnih prava i potreba drugih. Kada ljudi vide da im se niječu njihova osnovna prava, kao što su hrana, voda, zdravstvena skrb ili rad, oni su u napasti silom ih se domoći.¹⁷

Osim toga, ravnodušnost prema prirodnom okolišu, koja ne mari za deforestaciju, zagađenje i prirodne katastrofe koji iskorjenjuju čitave zajednice iz njihovih ekosistema i stvaraju duboku

⁹ Usp. *Isto*, 54.

¹⁰ Poruka za korizmu 2015.

¹¹ Usp. Enc. *Laudato si'*, 92.

¹² Usp. *Isto*, 51.

¹³ Obraćanje Diplomatskom zboru akreditiranom pri Svetoj Stolici, 7. siječnja 2013.

¹⁴ *Isto*.

¹⁵ Usp. BENEDIKT XVI., Intervent na Danu razmišljanja, dijaloga i molitve za mir i pravdu u svijetu, Asiz, 27. listopada 2011.

¹⁶ Usp. Apost. pob. *Evangelii gaudium* - Radost evanđelja, 217-237.

¹⁷ „Ali sve dok se ne uklone isključivanja i nejednakosti u društvu i među različitim narodima neće biti moguće iskorijeniti nasilje. Siromašne i najsiromašnije narode se optužuje za nasilje, ali sve dok ne budu svi imali jednake mogućnosti razni oblici nasilja će nalaziti plodno tlo koje će prije ili kasnije eksplodirati. Kada je društvo - bilo ono lokalno, nacionalno ili globalno - spremno ostaviti na periferiji dio sebe, nema tih političkih programa niti snaga reda ili obavještajnih službi koje mogu na neograničeno vrijeme jamčiti mir. Tomu nije tako samo zato što nejednakost izaziva snažnu reakciju onih koji su isključeni iz sustava, već i zato jer je društveni i gospodarski sustav u svom korijenu nepravedan. Kao što se dobro teži širiti, tako zlo koje se tolerira, kao što je nepravda, teži širiti svoju štetnu snagu i tiho podrivati temelje svakog političkog i društvenog sustava, ma koliko ovaj čvrst bio" (Apost. pob. *Evangelii gaudium* - Radost evanđelja, 59).

nesigurnost, na posljeticu stvara nova siromaštva i nove situacije nepravde, često s pogubnim posljedicama po sigurnost i socijalni mir. Koliki su se ratovi vodili i koliki će se još voditi zbog oskudice u dobrima ili da bi se odgovorilo na neutaživu žed za prirodnim dobrima?¹⁸

Od ravnodušnosti do milosrđa: obraćenje srca

5. Prije godinu dana, u Poruci za Svjetski dan mira, pod naslovom "Ne više robovi, nego braća", evocirao sam prvu biblijsku sliku ljudskog bratstva, onu Kajina i Abela (usp. Post 4, 1-16). Želio sam skrenuti pozornost na to kako je to izvorno bratstvo izdano od samih početaka. Kajin i Abel su bili braća. Ista ih je majka rodila, jednaki su u dostojanstvu i stvoreni na Božju sliku i priliku; ali taj odnos bratstva se prekida. "Ne samo da Kajin ne podnosi svoga brata Abela, već ga iz zavisti ubija".¹⁹ Bratoubojstvo postaje oblik izdaje i Kajinovo odbijanje da Abela prizna bratom je prvi prekid u obiteljskim odnosima bratstva, solidarnosti i uzajamnog poštivanja.

Bog tada intervenira i poziva čovjeka na odgovornost prema svom bližnjemu, upravo kao što je to učinio kada su Adam i Eva, prvi roditelji, prekinuli zajedništvo sa Stvoriteljem. "Potom Jahve zapita Kajina: 'Gdje ti je brat Abel?' 'Ne znam', odgovori. 'Zar sam ja čuvar brata svoga?' Jahve nastavi: 'Što si učinio? Slušaj! Krv brata tvoga iz zemlje k meni viče'" (Post 4, 9-10).

Kajin kaže da ne zna što se dogodilo njegovu bratu, da nije njegov čuvar. Ne osjeća se odgovornim za njegov život i udes. Ne osjeća se umiješanim. Ravnodušan je prema svome bratu, bez obzira na njihovo zajedničko porijeklo. Koje li žalosti! Koje li bratske, obiteljske i ljudske tragedije! Bilo je to prvo očitovanje ravnodušnosti među braćom. Bog, međutim, nije ravnodušan: Abelova krv ima veliku vrijednost u njegovim očima i traži od Kajina da to shvati. Bog se, dakle, od samih početaka ljudskog roda objavljuje kao onaj koji se zanima za čovjekovo određenje. Kada se kasnije Izraelovi sinovi budu nalazili u ropstvu u Egiptu, Bog će iznova intervenirati. Kaže Mojsiju: "Vidio sam jade svoga naroda u Egiptu i čuo mu tužbu na tlačitelje njegove. Zname su mi muke njegove. Zato sam sišao da ga izbavim iz šaka egipatskih i odvedem ga iz te zemlje u dobru i prostranu zemlju - u

zemlju kojom teče med i mlijeko" (Izl 3,7-8). Važno je primijetiti glagole koji opisuju Božji zahvat: on gleda, sluša, poznaje, silazi, oslobađa. Bog nije ravnodušan. On je pažljiv i on djeluje.

Na isti način, u svome Sinu Isusu, Bog je sišao među ljude, utjelovio se i pokazao solidarnost s čovjekom u svemu osim u grijehu. Isus se poistovjećivao s čovjekom: "Prvorodenac među mnogom braćom" (Rim 8,29). On se nije zadovoljio time da poučava mnoštvo, već se brinuo za nj, posebno kada je ljude vidio gladne (usp. Mk 6,34-44) ili besposlene (usp. Mt 20,3). No on se nije brinuo samo za ljude, već i za ribe morske, ptice nebeske, biljke i stabla, mala i velika. Gledao je i grlio sve stvorove. No on se ne zaustavlja samo na tome, već on dodiruje osobe, govori im, pomaže im i pokazuje dobrotu prema onima koji su u potrebi. Ali ne samo to, on dopušta da ga svlada ganuće i roni suze (usp. Iv 11,33-44). I radi na tome da dokonča patnju, žalost, bijedu i smrt.

Isus nas uči da budemo milosrdni poput Oca (usp. Lk 6,36). U prisposobi o dobrom Samarijancu (usp. Lk 10,29-37) osuđuje one koji uskraćuju pomoć bližnjemu u potrebi: "vidje ga i zaobiđe" (usp. Lk 10,31.32). Istodobno, tim primjerom on poziva svoje slušatelje, a napose svoje učenike, da se nauče zaustaviti i pomoći ublažiti patnje ovoga svijeta i boli naše braće i sestara, svim sredstvima koja su im na raspolaganju, počevši od njihova vremena, koliko god da zaposleni bili. Ravnodušnost, naime, često traži izlike: u obdržavanju obrednih propisa, u mnoštvu stvari koje treba učiniti, u predrasudama svake vrste koje nas priječe da budemo drugima uistinu bližnji.

Milosrđe je srce Boga. Zato ono mora biti također srce svih onih koji se priznaju članovima velike obitelji njegove djece; srce koje snažno kuca gdje god je u igri ljudsko dostojanstvo, taj odraz Božjeg lica u njegovim stvorenjima. Isus nas opominje da ljubav prema drugima - strancima, bolesnicima, zatvorenicima, beskućnicima, pa čak i neprijateljima - je mjerilo kojim će Bog prosuđivati naša djela. O tome ovisi naše vječno određenje. Ne treba čuditi što apostol Pavao poziva rimske kršćane da se raduju s onima koji se raduju i plaču s onima koji su zaplakani (usp. Rim 12,15), ili što onima iz Korinta preporučuje da organiziraju skupljanje milodara u znak solidarnosti sa članovima Crkve koji trpe (usp. 1 Kor

¹⁸ Usp. Enc. *Laudato si'*, 31; 48.

¹⁹ Poruka za Svjetski dan mira 2015., 2.

16,2-3). A sveti Ivan piše: "Tko ima dobra ovoga svijeta i vidi brata svoga u potrebi pa zatvori pred njim srce - kako ljubav Božja ostaje u njemu?" (1 Iv 3,17; usp. Jak 2,15-16).

Eto zašto je "za Crkvu i za vjerodostojnost njezina navještaja od presudne važnosti da ona sama živi i svjedoči milosrđe. Vlastitim riječima i djelima mora prenositi milosrđe kako bi dotakla srcâ svih ljudi i potakla ih se da ponovno pronađu put koji vodi Ocu. Prva istina Crkve je Kristova ljubav. Crkva je služiteljica te ljubavi i posreduje tu ljubav ljudima: ljubav koja oprašta i izražava se kroz sebe-darje. Zato, gdje god je Crkva prisutna ondje mora biti vidljivo Očevo milosrđe. U našim župama, zajednicama, udruženjima i pokretima, riječju, gdje god su kršćani, svatko mora naći oazu milosrđa".²⁰

Tako smo i mi pozvani učiniti od ljubavi, suosjećanja, milosrđa i solidarnosti pravi program života, pravilo ponašanja u našim odnosima s drugima.²¹ To zahtijeva obraćenje srca: naime da Božja milost pretvori naše kameno srce u srce od mesa (usp. Ez 36, 26), kadro otvoriti se drugima s istinskom solidarnošću. Ova potonja, naime, je mnogo više od "osjećaja neke neodređene sućuti ili površnog ganuća zbog patnji tolikih ljudi, bliških ili udaljenih".²² Solidarnost je "čvrsta i postojana odlučnost zauzeti se za opće dobro, to jest za dobro svih i svakoga, jer svi smo uistinu za sve odgovorni",²³ jer je sućutnost plod bratstva.

Shvaćena na taj način, solidarnost predstavlja moralni i društveni stav koji najbolje odgovara buđenju svijesti o pošastima našeg doba i neospornoj sve većoj međuovisnosti, osobito u globaliziranom svijetu, između života određenog pojedinca i njegove zajednice na određenom mjestu kao i između života muškaraca i žena u ostatku svijeta.²⁴

Promicati kulturu solidarnosti i milosrđa kako bi se pobijedilo ravnodušnost

6. Solidarnost kao moralna krepost i društveni stav, plod osobnog obraćenja, zahtijeva mnogostruki napor onih koji su odgovorni za odgoj i obrazovanje.

Tu u prvom redu mislim na obitelji, koje su pozvane na primarno i bitno odgojno poslanje. Obitelji su prva mjesta gdje se žive i prenose vrijednosti ljubavi i bratstva, suživota i dijeljenja. One su također povlašteni prostor za prenošenje vjere, počevši od onih prvih jednostavnih pobožnosti kojima majke uče svoju djecu.²⁵

Što se pak tiče nastavnika i odgojitelja koji, u školama ili raznim centrima, imaju zahtjevnu zadaću odgajati djecu i mladež, trebali bi biti svjesni da se njihova odgovornost proširuje također na moralne, duhovne i socijalne aspekte života osobe. Vrijednosti slobode, uzajamnog poštivanja i solidarnosti mogu se prenositi još od najranije dobi. Obraćajući se voditeljima odgojnih ustanova, papa Benedikt XVI. je poručio: "Neka sve obrazovne sredine budu mjesta otvorenosti za nadnaravno i za druge, mjesto dijaloga, povezanosti i pažljivog slušanja, u kojem se mladi čovjek osjeća poštovanim zbog vlastitih sposobnosti i duhovnih bogatstava i gdje može naučiti cijeniti braću. Neka se ondje nauči iskusiti radost koju donosi svakodnevno činjenje djela ljubavi i suosjećajnost prema bližnjemu i djelatno sudjelovanje u izgrađivanju društva koje će biti humanije i u kojem će biti više bratstva".²⁶

I kulturni i medijski djelatnici imaju odgovornost na polju odgoja i izobrazbe, osobito u suvremenim društvima, u kojima je pristup sredstvima informiranja i komunikacije toliko raširen. Njihova je zadaća prije svega staviti se u službu istine a ne posebnih interesa. Komunikacijska sredstva, naime, "ne samo da informiraju, već također oblikuju duh svojih korisnika te stoga mogu dati značajan doprinos odgoju i obrazovanju mladih. Važno je imati na umu kako između obrazovanja i komunikacije postoji tijesna veza: obrazovanje se naime ostvaruje uz pomoć komunikacije, koja utječe, na pozitivan ili negativan način, na oblikovanje osobe".²⁷ Kulturni i medijski djelatnici moraju također budno paziti da način na koji se informaciju dobiva i objavljuje bude uvijek pravno i moralno dopušten.

²⁰ Bula najave Izvanrednoga jubileja milosrđa *Misericordiae vultus* - Lice milosrđa, 12.

²¹ Usp. *Isto*, 13.

²² IVAN PAVAO II., Enc. *Sollicitudo rei socialis*, 38.

²³ *Isto*.

²⁴ Usp. *Isto*.

²⁵ Usp. Kateheza na općoj audijenciji od 7. siječnja 2015.

²⁶ Poruka za Svjetski dan mira 2012., 2.

²⁷ *Isto*.

Mir: plod kulture solidarnosti, milosrđa i suosjećanja

7. Iako svjesni prijetnje globalizacije ravnodušnosti, moramo prepoznati da, u upravo opisanom scenariju, postoje također brojne inicijative i pozitivna djelovanja koja svjedoče o suosjećanju, milosrđu i solidarnosti za koje je čovjek sposoban. Želim ovdje podsjetiti na neke primjere hvalevrijednih napora, koji pokazuju kako svatko može pobijediti ravnodušnost kada odluči ne odvrćati svoj pogled od svoga bližnjega i koji predstavljaju dobre prakse na putu prema humanijem društvu.

Postoje mnoge nevladine i dobrotvorne organizacije, unutar i izvan Crkve, čiji se članovi, za vrijeme epidemija, prirodnih nepogoda i oružanih sukoba, hrabro nose s teškoćama i opasnostima u skrbi za ranjene i bolesne i pokapanju mrtvih. Također bih spomenuo one pojedince i udruge koji pomažu migrante koji prelaze pustinje i mora u potrazi za boljim životom. Ovi napori su duhovna i tjelesna djela milosrđa na temelju kojih ćemo biti suđeni na kraju našeg života.

Tu mislim također na novinare i fotografe koji informiraju javnost o teškim situacijama koje potresaju naše savjesti kao i na one koji se posvećuju obrani ljudskih prava, napose pravâ etničkih i vjerskih manjina, domorodačkih naroda, žena i djece, i najranjivije naše braće i sestara. Među njima je i mnogo svećenika i misionara koji, kao dobri pastiri, ostaju uz svoje stado te ih podupiru usprkos opasnostima i nevoljama, osobito za vrijeme oružanih sukoba.

Kolike se obitelji, zatim, usred profesionalnih i društvenih teškoća, trude, uz velike žrtve, odgajati djecu tako da nauče plivati protiv struje i poučiti ih vrijednostima solidarnosti, suosjećanja i bratstva! Koliko obitelji otvaraju svoja srca i domove onima u potrebi, kao što su izbjeglice i migranti! Želim zahvaliti na poseban način svim pojedincima, obiteljima, župama, redovničkim zajednicama, samostanima i svetištima koji su spremni odgovoriti na moj poziv za prihvaćanje jedne izbjegličke obitelji.²⁸

Na kraju, želim spomenuti mlade ljude koji se ujediniuju u ostvarivanju djela solidarnosti, i sve one koji velikodušno pomažu svojim bližnjima u potrebi u vlastitim gradovima i zemljama ili drugim krajevima svijeta. Zahvaljujem svima

i ohrabrujem sve koji su uključeni u te napore, koji često prolaze nezapaženo. Njihova glad i žeđ za pravdom će biti utažena, zbog svoga milosrđa će zadobiti milosrđe i, kao mirotvorci, oni će se sinovima Božjim zvati (Mt 5,6-9).

Mir u znaku Jubileja milosrđa

8. U duhu Jubileja milosrđa svi smo pozvani prepoznati na koji se način ravnodušnost očituje u našem životu i konkretno pridonijeti poboljšanju svijeta koji nas okružuje, počevši od naših obitelji, susjedstva i radne sredine.

Civilno društvo je također pozvano učiniti konkretne i hrabre geste u korist najranjivijih članova društva, poput zatvorenika, migranata, nezaposlenih i bolesnika.

Kada je riječ o zatvorenicima u mnogim je slučajevima prijeko potrebno usvojiti konkretne mjere za poboljšanje uvjeta života u zatvorima, posvećujući posebnu brigu onima koji se nalaze u pritvoru gdje čekaju suđenje.²⁹ Treba imati na umu da kaznene sankcije imaju za cilj rehabilitaciju te razmotriti mogućnost da se u nacionalnim zakonodavstvima uz zatvorsku predvide i druge, alternativne kazne. U tome kontekstu, želim ponoviti poziv državnim vlastima na ukidanje smrtno kazne, tamo gdje je ona na snazi, i da razmotre mogućnost pomilovanja.

Što se tiče migranata, želim uputiti poziv da se revidiraju zakoni o migracijama, tako da budu nadahnuti željom za prihvaćanjem, u poštovanju uzajamnih dužnosti i odgovornosti, te da mogu olakšati integraciju migranata. U vezi s tim posebnu pažnju treba posvetiti uvjetima boravka migranata imajući na umu da nezakoniti boravak za sobom povlači opasnost da se odaju kriminalu.

Želim, osim toga, u ovoj Jubilejskoj godini, uputiti hitni apel državnim vođama da učine konkretne geste u korist naše braće i sestara koji trpe zbog nedostatka posla, zemlje i krova nad glavom. Pozivam na stvaranje dostojanstvenih radnih mjesta kako bi se suzbilo društvenu pošast nezaposlenosti, koja pogađa veliki broj obitelji i mladih i ima veoma teške posljedice po društvo u cjelini. Nezaposlenost jako utječe na osjećaj dostojanstva i nade i može se tek djelomično kompenzirati socijalnom pomoći, ma koliko nužna bila, namijenjenoj nezaposlenima i njihovim obiteljima. Posebnu

²⁸ Usp. Angelus od 6. rujna 2015.

²⁹ Usp. Obraćanje izaslanstvu Međunarodne udruge za kazneno pravo, 23. listopada 2014.

pozornost treba posvetiti ženama - koje su nažalost još uvijek diskriminirane na radnome mjestu - i nekim kategorijama radnika, čiji su uvjeti nesigurni ili opasni i čija primanja nisu razmjerna važnosti zadaće koju obavljaju u društvu.

Na kraju, želim pozvati da se poduzmu djelotvorni koraci za poboljšanje uvjetâ života bolesnih, jamčeći svima pristup zdravstvenoj skrbi i lijekovima nužnim za život, kao i mogućnost kućne njege.

Uzdižući pogled izvan vlastitih granica, državnici su također pozvani obnoviti svoje odnose s drugim narodima, omogućujući svima stvarno sudjelovanje i uključivanje u život međunarodne zajednice, kako bi se ostvarilo bratstvo i unutar obitelji narodâ

U toj perspektivi želim uputiti vođama naroda tri poziva: pozivam ih ponajprije da se suzdrže od uvlačenja drugih naroda u sukobe i ratove koji uništavaju ne samo njihova materijalna, kulturna i društvena bogatstva, već - i to dugoročno - njihov moralni i duhovni integritet; pozivam ih, za-

tim, na brisanje ili održivo upravljanje međunarodnog duha najsiromašnijih zemalja; i, na kraju, na usvajanje politikâ suradnje koje, namjesto da se priklanjaju diktaturi nekih ideologija, poštuju vrijednosti lokalnih stanovništava i, u svakom slučaju, ne krše temeljno i neotuđivo pravo nerođenih na život.

Povjeravam ova razmišljanja, zajedno sa svojim najboljim željama za Novu godinu, zagovoru Blažene Djevice Marije, naše brižne Majke koja se brine za potrebe naše ljudske obitelji, da nas zagovora kod svoga Sina Isusa, Kneza mira, da usliši naše ponizne prošnje i blagoslovi naše svakodnevnne napore oko izgrađivanja bratskog i solidarnog svijeta.

Iz Vatikana, 8. prosinca 2015.

Svetkovina Bezgrješnoga začeca

Blažene Djevice Marije

Otvorenje Izvanrednoga Jubileja milosrđa

Papa Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA 53. SVJETSKI DAN MOLITVE ZA DUHOVNA ZVANJA

CRKVA - MAJKA ZVANJÂ

Draga braćo i sestre!

Kako bih želio da tijekom ovog izvanrednog Jubileja milosrđa svi kršteni doživje radost pripadnosti Crkvi i otkriju da se kršćanski poziv, baš kao i svako pojedino zvanje, rađa u krilu Božjeg naroda i dar je Božjeg milosrđa! Crkva je dom milosti, a to je "tlo" gdje zvanje niče, raste i donosi plod.

Iz tog razloga pozivam sve vas da, o 53. Svjetskom danu molitve za duhovna zvanja, razmišljate o apostolskom zajedništvu i zahvaljujete za ulogu zajednice na putu zvanja svakog pojedinca. U buli najave izvanrednog Jubileja milosrđa podsjetio sam na ono što je Beda Časni rekao o pozivu svetog Mateja: "Miserando atque eligendo" (*Misericordiae vultus*, 8). Gospodinovo milosrdno djelovanje oprašta naše grijehe i otvara nas novom životu koji se konkretizira u pozivu na nasljedovanje i poslanje. Svako zvanje u Crkvi ima svoj izvor u Isusovu samilosnom pogledu. Obraćanje i poziv su dva lica iste medalje i ostaju trajno uzajamno povezani kroz cijeli život učenika misionara.

Blaženi Pavao VI. u svojoj apostolskoj pobudnici *Evangelii nuntiandi* opisao je različite korake u procesu evangelizacije. Jedan od tih koraka je pripadnost kršćanskoj zajednici (usp. br. 23), onoj zajednici od koje smo mi sami primili svjedočanstvo vjere i jasan navještaj Gospodinova milosrđa. Ta pritjelovljenost kršćanskoj zajednici obuhvaća u sebi cjelokupno bogatstvo crkvenog života, osobito sakramente. Doista, Crkva nije samo mjesto u koje vjerujemo, već je to također predmet naše vjere; zbog toga u Vjeronanju molimo: "Vjerujem u Crkvu".

Božji se poziv zbiva posredstvom zajednice. Bog nas poziva da postanemo dijelom Crkve i, nakon što postignemo određeni stupanj zrelosti u njoj, on nam daje točno određeni poziv. Zvanje je put kojim se kroči zajedno s braćom i sestrama koje nam je Gospodin dao: to je poziv koji

odiše zajedništvom. Crkvena dinamika poziva je protulijek ravnodušnosti i individualizmu. Ona uspostavlja zajedništvo u kojem je ravnodušnost pobijedena ljubavlju, jer zahtijeva da izađemo iz sebe samih i stavimo svoj život u službu Božjeg nauma, prigrlljujući povijesne okolnosti njegova svetog naroda.

Na ovaj Dan posvećen molitvi za duhovna zvanja, potičem sve vjernike da preuzmu svoj dio odgovornosti u pogledu brige i razlučivanja zvanjâ. Kad su apostoli tražili nekoga da zauzme mjesto Jude Iskariotskog, sveti Petar je okupio stotinu i dvadeset braće (usp. Dj 1,15); a kod izbora sedmorice đakona okupila se skupina učenika (usp. 6,2). Sveti Pavao je dao Titu točno određene kriterije za izbor prezbitera (usp. Tit 1,5-9). I dan-danas kršćanska zajednica je uvijek prisutna u razlučivanju zvanja, u njihovoj izgradnji i njihovoj ustrajnosti (usp. Apost. pobud. *Evangelii gaudium*, 107).

Zvanja se rađaju u Crkvi. Od prvog trenutka kada se zvanje javi, nužno je imati odgovarajući "osjećaj" za Crkvu. Nitko nije pozvan isključivo za određeni kraj, za neku skupinu ili crkveni pokret, već za Crkvu i za svijet. "Jasni znak autentičnosti neke karizme njezina je crkvenost, njezina sposobnost da se skladno uklopi u život svetoga Božjeg naroda za dobro svijetu" (isto, 130). Odgovarajući na Božji poziv, mladi čovjek osjeća kako se širi njegov crkveni obzor, pred očima mu se otvara mnogolikost karizmi i kadar je poduzeti objektivnije razlučivanje. Zajednica, na taj način, postaje kuća i obitelj gdje se zvanje rađa. Kandidati sa zahvalnošću promatraju to posredovanje zajednice kao nezaobilazni element za svoju budućnost. Uči poznavati i ljubiti braću i sestre koji slijede put različit od njihova; a te veze jačaju u svima zajedništvo.

Zvanja rastu u Crkvi. Tijekom izgradnje kandidati za različita zvanja trebaju sve bolje upo-

znavati crkvenu zajednicu, nadilazeći ograničene poglede koje svi na početku imamo. U tu je svrhu korisno poduzeti neko apostolsko iskustvo zajedno s ostalim članovima zajednice, kao na primjer: u društvu dobrog vjeroučitelja naviještati kršćansku poruku; iskusiti evangelizaciju periferije zajedno s nekom od redovničkih zajednica; otkriti blago kontemplacije kroz iskustvo života u klauzuri; bolje upoznati misiju ad gentes u kontaktu s misionarima; s dijecezanskim svećenicima produbiti iskustvo pastorala u župama i biskupijama. Za one koji su već u izgradnji, crkvena zajednica ostaje uvijek temeljno odgojno okruženje, prema kojem se osjeća zahvalnost.

Crkva podupire zvanja. Nakon konačnog opredjeljenja, naš put zvanja u Crkvi ne završava, već se nastavlja u našoj spremnosti na služenje, u našoj ustrajnosti i trajnoj izgradnji. Onaj tko je posvetio svoj život Gospodinu spreman je služiti Crkvi gdje god je to potrebno. Misija Pavla i Barnabe je dobar primjer te spremnosti služiti Crkvi. Poslani od Duha Svetoga i antiohijske zajednice u misiju (usp. Dj 13,1-4), vratili su se toj istoj zajednici i ispriповјedili što je Gospodin učinio po njima (usp. Dj 14,27). Misionare prati i podupire kršćanska zajednica, koja uvijek ostaje ključna referentna točka, kao vidljiva domovina koja pruža sigurnost onima koji su na putu prema vječnome životu.

Među pastoralnim djelatnicima posebnu važnost imaju svećenici. Po njihovoj se službi upriputnjuje Isusova riječ, koji je rekao: "ja sam vrata ovcama [...] Ja sam pastir dobri" (Iv 10,7.11). Pastoral zvanjâ je temeljni dio njihove pastoralne službe. Svećenici prate one koji traže svoje zvanje, kao i one koji su već posvetili život služenju Bogu i zajednici.

Svi su vjernici pozvani postati svjesni crkvenog dinamizma zvanjâ, kako bi vjernička zajednica mogla postati, po primjeru Blažene Djevice Marije, nalik majčinu krilu koje prihvaća dar Duha Svetoga (usp. Lk 1,35-38). Majčinstvo se Crkve očituje u ustrajnoj molitvi za zvanja i odgojnom radu i praćenju svih onih koji osjećaju Božji poziv. Crkva to majčinstvo izražava također pažljivim odabirom kandidata za svećeničku službu i posvećeni život. Konačno, Crkva je majka zvanjâ stalnom potporom onih koji su posvetili svoje živote služenju drugima.

Molimo Gospodina da svima onima koji su na putu zvanja podari duboki osjećaj pripadnosti Crkvi te da Duh Sveti u pastirima i svim vjernicima osnaži duh zajedništva, razlučivanja i duhovnog očinstva i majčinstva.

Milosrdni Oče, koji si dao svoga Sina za naše spasenje i trajno nas podupireš darovima svoga Duhom, daj nam žive, gorljive i radosne kršćanske zajednice, koje su izvori bratskoga života i koje kod mladih bude želja da se posvete Tebi i djelu evangelizacije. Podupri te zajednice u njihovom nastojanju da ponude odgovarajuću katehezu zvanja i putove posebnog posvećenja. Udijeli mudrost potrebnu za razlučivanje zvanja, tako da u svemu sja veličina tvoje milosrdne ljubavi. Neka Marija, Isusova Majka i odgojiteljica, zagovara za svaku kršćansku zajednicu, da, postavši plodnom po Duhu Svetom, bude izvor pravih zvanja u službi svetoga Božjeg naroda. (kta/ika)

*Iz Vatikana, 29. studenoga 2015.
Prva nedjelja došašća*

Papa Franjo

KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE

"CRKVA NIJE FILOZOFSKI KLUB"

Intervju s kard. Gerhardom Müllerom, Prefektom Kongregacije za nauk vjere
Njemački časopis *Die Zeit*, Evelyn Finger, 30. prosinca 2015.

On je najmoćniji Nijemac u Vatikanu. Razgovor s prefektom Kongregacije za nauk vjere Gerhardom Ludwigom Müllerom o vječnim istinama, izmišljenim financijskim skandalima, proturimskim osjećajima...

Die Zeit: Gospodine Kardinale, smijemo li pitati, kako ste proslavili Božić?

Gerhard Ludwig kardinal Müller: Na Božić sam bio, gdje i pripadam, u Bazilici sv. Petra, uza Svetoga Oca. Sa svojom kućnom zajednicom Božić uvijek slavim uz molitvu, pjesmu i čitanje božićnoga Evanđelja, kako se to radi u dobrom njemačkom duhu.

Die Zeit: Kršćani imaju iza sebe dramatičnu godinu. Što je za Vas bilo najvažnije u 2015.?

Kardinal Müller: Za Kongregaciju za nauk vjere najvažnija je uvijek ista stvar: da služimo Svetom Ocu u njegovu nauku i da moramo voditi brigu o "deliktima" protiv vjere ili svetosti sakramenata; mi, nije to samo nas 45 suradnika u naša tri odjela za nauk, stegu i pitanja vjere, nego i oko 25 kardinala i biskupa kao članova, kao i 30 teoloških konzultora u Rimu.

Die Zeit: Papa Benedikt pozvao Vas je u službu prefekta Kongregacije za nauk vjere. Što se za Vas promijenilo za pape Franje?

Kardinal Müller: Moja je zadaća nepromijenjena. Kongregacija u Papino ime služi općem nauku Crkve - u skladu s važećim propisima i statutima. Svaki je Papa nasljednik apostola Petra. On predstavlja "trajno i vidljivo počelo i temelj" jedinstva Crkve u vjeri - tako je to definirao Drugi vatikanski koncil. Upravo kako je Isus

pozvao Petra kao pojedinca sa svojim snagama i slabostima, tako trebaju i Pape ispunjavati svoje poslanje sa svojim osobitostima. Oni nisu promjenljivi dužnosnici. Dvojica Papâ, za koje sam koordinirao rad Kongregacije, različiti su ljudi. To obogaćuje Crkvu.

Die Zeit: Papa Franjo pokrenuo je obnovu Crkve, i osobito Kurije. Po Vašem mišljenju, što treba mijenjati?

Kardinal Müller: Obnova Crkve ne može biti poseban program samo jednoga Pape. Ona je stalan zadatak svakoga kršćanina, koji osim puka izvanjskog pripadanja kršćanstvu, želi postati pravi Kristov sljedbenik. No, postoje također epohalni izazovi, na koje Crkva mora odgovoriti, svakomu u svoje vrijeme.

Die Zeit: A što za Kuriju znače one "bolesti" koje je Papa nabrojio za Božić 2014.?

Kardinal Müller: Tko je pozorno slušao, primijetio je da je sâm bio pozvan na ispit savjesti. Papa je govorio o duhovnim kušnjama poput voditelja vježbi u tradiciji osnivača svoga Reda, sv. Ignacija Lojolskoga. Nitko ne bi trebao iz toga osjećati potvrđenima svoje predrasude i stereotipe. Kurija je pomoćni instrument u upravljanju Crkvom. Ona ne stoji u središtu Crkve. Gdje se god slavi Euharistija, ondje je središte, pa čak i u jednoj prašumskoj kolibi. Nerazmjerna medijska pozornost samo na Kuriju, umjesto na Evanđelje,

najbolji je dokaz: Potrebna je promjena gledišta! Djelatnici u Kuriji moraju biti ispunjeni Petrovim duhom, i u njemu služiti Papi. Samo onaj koji sa svojim slabostima zajedno s Petrom može reći Isusu "Da, Gospodine, ti znaš da te ljubim", taj može i njegovu nasljedniku, Papi, s razboritim savjetom i prosudbom stati na njegovu stranu.

Die Zeit: Rimski reformski proces, osobito reforma financija, uvijek iznova donosi naslove. Nedavno ste Vi osobno bili u *Bildu*.

Kardinal Müller: To me mimoilazi. Nisam pozvan za prefekta Kongregacije za nauk vjere kako bih se brinuo o drugorazrednim temama kao što su takozvane "vatikanske financije", osobito u svjetovnim ustanovama, koje ne pripadaju Kuriji. Tu su drugi, koji to bolje znaju i radije izvode. Od 1965. naša je Kongregacija gotovo u potpunosti oslobođena upravljanja svojim, nekoć znatnim, dobrima, kako bi se u potpunosti posvetila svomu duhovnom i teološkom poslanju.

Die Zeit: Je li zaista bilo kućne istrage u Kongregaciji za nauk vjere? I zloslutan fond od 20.000 eura?

Kardinal Müller: Istražne maštovitosti u žutom tisku činjenično su neutemeljene i služe samo ometanju naših pravih zadataka. Značajno je samo kako se lako povjeruje nečemu smiješnom, umjesto ozbiljnom. Mi imamo radosnu vijest za ljude dobre volje, a ne dobre vijesti za zajedljivce.

Die Zeit: Vaša je Kongregacija najstarija u Kuriji. Nekoć su je se u cijeloj Europi bojali, pod imenom Svete inkvizicije. Zašto još uvijek postoji?

Kardinal Müller: Današnja Kongregacija za nauk vjere nije samo po imenu, nego i po zadaćama različita od stare Rimske inkvizicije. U ovom obliku postoji od 1965., jer Papa danas ne može sam voditi opću Crkvu, i za to mu je potrebna pomoć Rimske kurije. Od XVI. stoljeća Kardinalski je zbor, koji je prije toga bio kolektivno odgovoran za sva pitanja, izgradio pojedine odjele. Danas postoji deset kongregacija, jedna je nova za brak i obitelj tek osnovana. Istina je, kada je 1542. osnovana ova Kongregacija, bila su teška vremena za Katoličku Crkvu, Papa se borio protiv reformacijskoga pokreta, a oni protiv Pape. Za

povijesnu je inkviziciju kritično razdvojiti povijesne činjenice i protukatoličke legende. Ali danas više ne živimo u dobu konfesionalizma, nego u dobu ekumenizma.

Die Zeit: Kažete to kao čuvar nauka?! Što znači ekumenizam?

Kardinal Müller: Ekumenizam znači da kršćani različitih konfesija traže kako otkriti ono što je zajedničko, i zajednički svjedočiti za Isusa Krista.

Die Zeit: Unatoč rečenici u Vjerovanju Vaše Crkve: "Vjerujem u svetu katoličku Crkvu"?

Kardinal Müller: Pridjev "katolička" dolazi u svim kršćanskim vjerovanjima, davno prije raskola u XVI. stoljeću. Ali ozbiljne dogmatske i liturgijske razlike pokazuju: put prema većem zajedništvu jest nuždan.

Die Zeit: Što je još preostalo iz početnih vremena?

Kardinal Müller: To što se ne veže čak ni s imenima Galilea Galileija i Giordana Bruna. Tada se radilo o nastanku novoga poimanja prirode pri razgraničenju kompetencija između iskustvenih, filozofskih i teoloških znanosti. Danas je riječ o teološkom radu u službi Učiteljstva, o razrješavanju velikih duhovno-povijesnih zaokreta. Unatoč tomu što ljudi uz riječ "inkvizicija" još uvijek vežu fantazije: naša je Kongregacija napravila bitan zaokret, i više nije u prvom redu sudište. Od Drugoga vatikanskoga koncila, naša je prvotna zadaća učenje vjere, promicanje njezina razumijevanja i posredovanja. Za to imamo dva međunarodna povjerenstva, jedno za sustavnu teologiju, drugo za biblijsku teologiju. Njihove teme najčešće zadaje sam Papa - ili ih predlažu članovi.

Die Zeit: Već ste nekoliko godina u Rimu. Jeste li se kao Nijemac ovdje suživjeli?

Kardinal Müller: Njemačka sa svojom kulturom, svojim jezikom i poviješću, mojim prijateljima i rodbinom, ostaje moja domovina. Nisam se ovdje skrasio zbog želje za putovanjem, ili egzotične ljubavi prema Italiji, nego jer sam bio pozvan na posebnu službu. Svećeničke i biskupske pastoralne dužnosti ispunjavaju me više negoli proučavanje spisa, pisanje tekstova, ili vođenje procesa. Ali poveznica s mojim višegodiš-

njim znanstvenim radom također je lijepa, kada raspravljamo o nečemu aktualnom u Biblijskom povjerenstvu.

Die Zeit: Što Vam se posebno sviđa kod novoga Pape?

Kardinal Müller: Kod odgovora na takva osobna pitanja, u posljednje sam vrijeme sve oprezniji. Iskusio sam što se sve iz toga fantazira. Ali raduje me njegovo zalaganje za siromašne. I raduje me neustrašivo pridržavanje uz činjenicu da periferija, teološki gledano, nije na rubu, nego u središtu. Nada čovječanstva jest Isus Krist - a ne njujorška burza. Vjera, i kada je malena poput gorušičina zrna, ostaje zauvijek. A novac, čak i u najvećim vrećama, ne možemo ponijeti sa sobom.

Die Zeit: Sprijateljili ste se s jednim velikim teologom oslobođenja, i nedavno ste s njim objavili knjigu o siromaštvu. Zašto?

Kardinal Müller: Ne cijenim predanost i životno djelo Gustava Gutierrezza zato da bih time stjecao bodove od liberalnih krugova u Njemačkoj, nego zato što sam se vlastitim očima mogao uvjeriti u blagotvoran učinak ispravna razumijevanja teologije oslobođenja prigodom oko 20 dužih boravaka u Latinskoj Americi. U prigodi moga kardinalskog imenovanja, umjesto poklonâ primio sam iznos više od 160.000 eura - i mogao sam ih proslijediti za tamošnje projekte pomoći.

Die Zeit: U Njemačkoj Vas često doživljavaju kao konzervativca i ujedno kritiziraju. Stoji li ta etiketa?

Kardinal Müller: "Konzervativac" jest slogan kojim se želi umanjiti zamišljena protivnika. Ili se želi samoga sebe - prema nekom linearnom naprednom vjerovanju - istaknuti kao svijetla avangardista. U Crkvi, međutim, radi se o istinskom očuvanju Božje Riječi i istodobno o aktualnu naviještanju Evanđelja. Mi trebamo biti govor i odgovor svakomu tko nas pita za razuman temelj naše nade. To je dinamičan, dijaloški i misionarski trenutak u apostolskoj predaji. Njegov je sadržaj Božje prisustvo u Njegovoj Riječi. U njemu naša potraga za istinom i životom nalazi svoje odredište.

Die Zeit: Kongregacija za nauk vjere danas također definira što je istinski katoličko. I ona, gdje prilike dopuštaju, sankcionira ono što nije

katoličko, na primjer oduzimanjem dozvole za poučavanje.

Kardinal Müller: Papinu i biskupskom učiteljstvu pripada definiranje ispovijedanja vjere Crkve. Naša Kongregacija stoji u njihovoj službi. Tako nastavljamo štiti vjeru od zabluda i raskolničkih sklonosti. I mi moramo dignuti svoj glas protiv unutrašnje sekularizacije Crkve. Isus pita: Što kažete tko sam ja? A Petar odgovara u ime cijele Crkve: Ti si Krist, sin Boga živoga. - To je središte i temelj naše ispovijesti. To se ne smije poravnati.

Die Zeit: Što znači poravnati?

Kardinal Müller: Kada netko kaže: Pa eto, kršćanstvo je skup ljudskih vrijednosti, koje su popraćene vjerskim osjećajem. Ja tada kažem: U redu, ali to nije bit kršćanske vjere!

Die Zeit: Nego?

Kardinal Müller: Da je Isus iz Nazareta pravi Bog i pravi čovjek, vječna Božja Riječ, da je uzela "naše tijelo" - sa svim ponorima, sa smrtnošću. Ali on je također razlog našega spasenja od grijeha i smrti. On je otvorio vrata vječnoga života. Kongregacija za nauk vjere treba očuvati unutar-nju suvislost ove ispovijesti. Ona osigurava, tako reći, kakvoću svake teologije koja stoji na temelju katoličke vjere.

Die Zeit: Smatrate li da je nakon dvije godine žestoka rasprava između katoličkih biskupa o ženidbi i obitelji teža nego prije?

Kardinal Müller: Biskupska je sinoda bila iscrpljujuća, jer se radilo o nečemu što nam je Bog dao u sakramentu ženidbe i kako se to može vjerno živjeti u današnjim životnim okolnostima. Ženidba je Božja zamisao koju je sâm Bog snagom stvaranja i otkupljenja utisnuo u dvospolnu čovjekovu narav i njegov milosnoprimalački odnos s Bogom. Ali to nije sociološki model prošlosti, koji se ljudima nameće izvana ili čak biva nametnut. Vjerski čin i vjerski sadržaj međusobno su povezani kao što su povezani odredište i postavke odredišta u nepogrješivu navigacijskom sustavu. Morali smo pokazati: To je od Boga ucrtano u našu kartu koja nas vodi do savršenstva u ljubavi.

Die Zeit: Što je ljubav?

Kardinal Müller: To nije puka mogućnost zadovoljiti tjelesne ili duševne potrebe, nego osoban i cjelovit susret muškarca i žene na najvišoj razini Stvoriteljeve volje. Biblija govori da će čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu. To nije tek društveni susret ili spolna žudnja, nego duhovno i osobno upotpunjenje, savršeno i konačno sebe-povjerenje. To evanđelje o ženidbi želimo ponovo iznijeti na vidjelo.

Die Zeit: Vatikanska anketa među katolicima u svijetu pokazala je: Da, ideal stoji, ali stvarnost je drukčija. Homoseksualni katolici žele živjeti zajedno, razvedeni želi primati pričest. Jeste li ponosni što je, nakon duga neslaganja, sinodski krug njemačkoga jezika našao kompromis?

Kardinal Müller: To nije bio nikakav kompromis. To bi bila pogrješna kategorija, jer vjera nije mješavina ljudskih mišljenja o Bogu, nego poslušnost cijele Crkve Božjoj Riječi. Bit ženidbe ostaje moći reći "da" osobi suprotna spola, isključivo i zauvijek. U braku se ljubav i tjelesnost, vjernost i spolnost ne odvajaju. U tome se ne mijenjaju ni svjetovne zamisli kršćanstva. Pa i ako ljudski gledano, partneri žive odvojeno, sakramentalni brak čak i dalje postoji kao izraz veće Božje vjernosti. To nadilazi puko ljudsko razumijevanje.

Die Zeit: Papa je Franjo u više navrata isticao da u središtu kršćanskoga postojanja nije ni nauk ni dogma, nego Isus i njegovo milosrđe. Slažete li se s njime?

Kardinal Müller: Papa Franjo održava svoj vlastiti stil u propovijedanju i dušobrižništvu, koji uvjerava milijune ljudi. No, on uvijek iznova naglašava da se sve njegove izjave i čini imaju tumačiti u okviru katoličkoga vjerovanja. Vjerski nauk nije teorija koju su izgradili ljudi. Filozofija i znanstveno istraživanje također mogu biti značajne za razumijevanje objavljene istine o Bogu: Isus je u svojoj osobi učitelj i učenje o kraljevstvu Božjem. Vjerski nauk ne znači ništa drugo nego Riječ Božja - u ispovijedanju i životu Crkve.

Die Zeit: Što je Crkva?

Kardinal Müller: Crkva je kuća i narod Božji, Tijelo Kristovo i hram Duha Svetoga. Ona je, dakle, nešto potpuno drugačije od udruge ljudi, koji personificiraju svoje ideale u idolu. U Crkvi

govori i djeluje sam Krist. Tko ispravno razumije papu Franju, nadilazi predrasude i napetosti. On ni na koji način ne gradi nove suprotnosti. Vjera i život, predanost Isusovoj osobi i uvjerenje o stvarnosti Božjih djela, kao što ispovijedamo u Vjerovanju, dvije su strane iste medalje.

Die Zeit: Papa je olakšao proces ništavosti ženidbe.

Kardinal Müller: Uvijek je bilo ženidaba, koje su nakon sklapanja crkvenoga obreda, retroaktivno prepoznate kao ništave, ako bi nedostajali konstitutivni elementi. Papa je sada novom odredbom, koja je na snazi od 8. prosinca 2015., konkretnije zahvatio mogućnost proglašenja ništavosti. On je to prilagodio današnjim uvjetima - ne dotičući nerazrješivost ženidbe. Isus kaže da je Božja spasonosna volja put koji vodi do cilja, pa i kada se čini teškim. Za nas katolike, kao i za kršćane evangelike, Božja je Riječ istina. A u pitanjima istine, nema kompromisa. Jer nismo pregovaratelji s Bogom, nego slušatelji njegove Riječi.

Die Zeit: Tri stotine sinodskih otaca raspravljalo je tri tjedna. Čini se da je bilo sporno što je istina.

Kardinal Müller: Na sinodi katolički biskupi ne mogu dovoditi u pitanje Objavu s kojom je Crkva već definirala vjerske istine u svojoj biti. Radilo se o pastoralnoj provedbi. Znam da je zabavno da jedni druge izigravaju i - prema tradicionalnom uzorku - prebacuju krivnju na Kongregaciju za nauk vjere. Nijemcima uvijek treba dežurni krivac za davanje oduška svojim proturimskim osjećajima, tu prefekt odgovara kao meta za gađanje. Kako je utješno biti tako daleko od toga. Ali dogmatika i pastoral nisu prikladni za odmjeravanje moći i dokazivanje. Radi se o evanđeoskoj istini i ljudskom spasenju.

Die Zeit: Govorilo se da osobito između Vas i kurijalnoga kardinala Waltera Kaspera ima teoloških razlika.

Kardinal Müller: Kardinal Kasper i moja malenkost kao katolički teolozi polazimo od činjenice o Božjoj samoobjavi u Kristu. Mi međutim nismo političari, koji se nagađaju o svojim interesima. Kao biskupi dužni smo biti pravedni prema Božjoj istini i ljudima u njihovu traženju spasenja. Vjera nije stranački problem koji sastavljaju ljudi, koji svatko treba prilagoditi biračima.

Die Zeit: Ipak se o pitanju što je sada istina u Crkvi uvijek raspravljalo, čak i s oružjem. Bogu hvala, krvava su vremena prošla. Sada doživljavamo Papu, koji stalno naglašava da se istinu mora tražiti. Ona nije ni posjed koji se samo brani. Što onda?

Kardinal Müller: Bez sumnja, istina nije posjed na našem raspolaganju, nego blago koje je povjereno Crkvi. Crkva nije filozofski klub, koji se približava istini, nego nam je dana Objava, kako bismo je čuvali i vjerno tumačili. Istinu ne treba samo tražiti. Ona također zahtijeva da se u odnosu na nju odlučuje. Nemirnu srcu slobodu ne daje suptilna udaljenost, nego istina, od koje se dajem zahvatiti, ona me čini slobodnim. O tome je li Isus Krist Sin Božji i istobitan s Ocem ili samo najsavršenije Božje stvorenje, žestoko se raspravljalo u IV. stoljeću. Bila je to linija razdvajanja između pravovjerja i krivovjerja. Onomu tko danas kao skeptik ili agnostik odbacuje mogućnost Objave, njemu se ova protivljenja čine samo kao ideološki uljepšani sukobi ili kao izraz neprosvijećene svijesti.

Die Zeit: Kako Vi znate što je istina?

Kardinal Müller: Po tumačenju Svetoga Pisma kao Božje Riječi prema pravilima teološke i povijesne hermeneutike. Tu se ne radi o konzervativnim ili liberalnim varijantama tumačenja. Ne radi se ni o vjerskoj društvenoj etiketi, koja ozakonjuje ljudski izmišljenu ljestvicu vrjednota s nejasnom uputom na transcendentno, nego o Božjem Duhu, koji podržava Crkvu već 2.000 godina u istini svoje Riječi.

Die Zeit: I mijenja se. Papa je to rekao u svom božićnom govoru: *Ecclesia semper reformanda!* - Crkva se uvijek treba obnavljati.

Kardinal Müller: Ali ne da bi se narodu za ljubav reklo nešto lijepo i zgodno, ne da bi se u glamuroznim časopisima slavila kao osoba godine, nego iz vjernosti Isusu Kristu. Božja Riječ ostaje dovijeka. A Crkva ne naviješta nikakvu drugu poruku osim one koju joj je prenio njezin Gospodin. Mi nemamo nikakve teorije razvoja dogme, sakramenata, liturgije, koja relativizira sadržaj vjere kao puki odraz promjenljive subjektivne svijesti pojedinaca i skupina. Kroz povijest Božja Riječ ostaje za sve aktualna, ona se u dinamičnu

vjerskom životu izražava i u svom punom bogatstvu ravija. U tom pogledu, imamo jedinstvenu sintezu ostanka Crkve u istini i promjene njezina izražaja. Mi moramo naviještati Božju Riječ, bilo to zgodno ili nezgodno. Svoju nadu polažemo u besmrtnoga Boga, a ne u nestalne ljude.

Die Zeit: Kritičari novomu Papi prigovaraju da slabo cijeni nauk i da šteti Crkvi. Čak ima katolika koji ga nazivaju krivovjercem. Što im odgovarate?

Kardinal Müller: Ne samo zbog službe, nego i iz osobnog uvjerenja, moram proturječiti. U smislu teološke definicije, krivovjercem je katolik koji tvrdoglavo niječe objavljene istine koje je Crkva predložila za vjerovanje. Nešto je potpuno drugo kada se službeno postavljen vjerski učitelj izrazi možda nespretno, nerazumljivo ili nejasno. Papinsko i biskupsko učiteljstvo ne stoji iznad Božje Riječi, nego joj služi. Tako je rekao Drugi vatikanski koncil u dogmatskoj konstituciji o Božjoj Objavi. Papa i biskupi tako ne primaju nikakvu novu objavu, oni je moraju "pravilno istraživati i prikladno izlagati", temeljito i s pomoću teoloških znanosti. To je također formulirao Drugi vatikanski koncil. Crkvena povijest pri tome pokazuje neke primjere, da se pri tome ne ide uvijek glatko. Papinske izjave imaju usputno različite stupnjeve obveznosti - u rasponu od obvezujuće odluke *ex cathedra* do neke propovijedi kojoj je cilj duhovno produbljenje.

Die Zeit: Je li istina da je Vaša Kongregacija morala poduzeti provjeravanje Pape zbog krivovjerja?

Kardinal Müller: Nije! Jer Kongregacija služi Papi u njegovoj službi, kako bi se odbacile vjerske zablude. U srednjem vijeku raspravljalo se o pitanju, može li Papa kao pojedinac (ne kao službenik!) postati heretik. Također se prije Prvoga vatikanskoga koncila vodila povijesna rasprava o pravovjernosti pojedinih papa s obzirom na dogmu o nezabludivosti. To su danas tek teorijska pitanja. Prava razvojna srž teme leži u uvidu vjere: neki nauk nije istinit zato što ga Papa proglašava. Upravo suprotno: Papa ga proglašava zato što je objavljen.

Die Zeit: A kakvo je stanje sa savješću vjernika?

Kardinal Müller: Formalna poslušnost učiteljskoj odluci, kao posljednjoj instanci, Pape i

ekumenskoga koncila pridružena je i podređena uključnoj poslušnosti Božjoj Riječi.

Die Zeit: Tko određuje granice između ovoga prava na istinu i čistoga fundamentalizma?

Kardinal Müller: Fundamentalizam je izvorno bio oblik doslovnoga tumačenja Biblije. Međutim, mi znamo: Božja riječ dolazi do nas po ljudskoj riječi. One nisu identične, iako su nerazdvojne. Ne može se, dakle, u svjetlu cjelovite vjere u Božju objavu u Starom i Novom Zavjetu služiti s nekoliko točaka, neovisno o njihovom povijesnom kontekstu, kako bi se ograničilo slobodu vjere i savjesti utemeljenu na naravnom moralnom zakonu. Mi ne zahtijevamo od države da ona svojim sredstvima provodi pristanak određenoj vjeri. Ali s pravom svi građani mogu od svoje države očekivati zaštitu ljudskih prava, uključujući pojedinačne i zajedničke vjerske slobode. Fundamentalizam u smislu nasilja nad drugima u Božje ime, u osnovi je protukršćanski i nemoralan. Jer, tko u Božje ime nanosi drugom čovjeku duševno i tjelesno zlo, djeluje protiv volje Boga, koji je Stvoritelj svakoga ljudskog života.

Die Zeit: Ipak se ubijalo i ubija u Božje ime.

Kardinal Müller: "Vjerski motivirano nasilje" jest proturječnost po sebi. Teroristički čini i samoubilački atentati nisu samo zločini protiv čovječnosti, nego svetogrđe protiv Boga kao Stvoritelja. To vrijedi za sve tri religije, židovstvo, kršćanstvo i islam. Izričito spominjem islam, jer se ondje Alaha hvali kao Stvoritelja života, milostivoga i samilosnoga. I nitko ne može opravdati činjenje zla, jer je Bog tvorac svega dobra. Religija kao naravna krjepost jest štovanje Boga. Kršćanska se konkretizira kao ljubav prema Bogu i prema bližnjemu. Ljubav je uvijek usmjerena za drugoga, a ne protiv njega.

Die Zeit: Džihadisti dakle pogriješno razmišljaju?

Kardinal Müller: U islamu, u svakom slučaju, postoje ozbiljni auktoriteti, koji misle da je nasilje suprotnost pripadna muslimanskoj vjeri. Tko u prvoj suri vjeruje u Boga, milostivoga, taj može sure koje pozivaju na nasilje protiv nevjernika razumjeti samo tako da su one izraz ljudski ograničena tumačenja Kurana, a ne volja Alahova. Postavlja se pitanje: Koje od samoga Boga ozako-

njene vlasti mogu razlikovati između autentičnoga i lažnoga tumačenja objave?

Die Zeit: Jeste li već pokušavali tako argumentirati kod muslimanskih kolega?

Kardinal Müller: Suzdržan sam. Jer ne želim islamske vlasti poučavati s višega gledišta. Prema motu: Mi smo napredni, drugi su zaglavili u "srednjem vijeku". To bi bilo paternalistički i kontraproduktivno. Po mome mišljenju, mora biti moguće iz unutarnjih načela islama razviti poštovanje prema drugim vjerama i priznati njihov bogomdani život - uključujući njihovu slobodu savjesti. Islamski bi učenjaci i političari morali jasno i na obvezujući način pokazati da je nasilje dijametralno suprotno Božjoj volji. Legitimacija nasilja ne ulazi u pet stupova islama: priznavati Boga, moliti se, davati milostinju, postiti, hodočastiti u Meku.

Die Zeit: Nasilje također nije pripadno vjerskoj pretenziji na istinu?

Kardinal Müller: Sekularistima bi se to sviđelo. Oni bi htjeli da se religija, u bilo kojem obliku, nasilno otrgne od javnosti, vjerni svojoj dogmi da je religija privatna stvar. No, to je dijametralno suprotno ljudskom pravu na slobodu vjerskoga pripadanja. Onaj tko tvrdi da istina vodi u nasilje, čini samoga sebe krivim za nasilje protiv istine. Istina ne prijete, nego pruža temelj za svaku pojedinu čudorednu i društvenu etiku. Po kršćanskom razumijevanju, objavljena Božja istina ostaje također neshvatljivom tajnom. Ona ostaje otajstvom, koje se ne može racionalno zaposjesti i koju također ne može opravdati nikakva nadmoć čovjeka nad čovjekom u Božje ime.

Die Zeit: Kako tajna istovremeno može biti i istina?

Kardinal Müller: Spoznaja Boga u njegovoj Objavi nije iz umijeća neke matematičke formule, nekoga otključana genetičkoga koda itd. Samo u svjetlu vjere i sa slobodnim pristankom otkriva se Bog kao istina i život. Pozitivističko razumijevanje Objave, koje želi prisilan pristanak, proturječi trajnoj Božjoj transcenciji i ograničenosti ljudskoga razuma. Mi ne možemo prepoznati Božju Riječ bez svjetla vjere koje ulijeva Duh Sveti. Što je uopće Objava i kako je primljena od ljudi, pot-

puno je različito u židovstvu i kršćanstvu s jedne, te u islamu s druge strane.

Die Zeit: Što kažete jednom borcu "Islamske države", koji suprot Vama kaže da je Božja volja boriti se protiv nevjernika?

Kardinal Müller: Da Božja volja nikada ne stoji protiv njegove biti kao dobrote i Njegova uvijek milosrdna ponašanja. Imali smo u takozvanom voluntarizmu također i apsurdan pojam apsolutne Božje volje, nakon čega dobrota ne predstavlja njegovu volju, nego biva izraz njegove samovolje. Kao: Nešto nije dobro zato što Bog to želi, nego ono što Bog želi, to je dobro. Ali takav bi opis imao podrugljivu posljedicu: Ako bi Bog poželio da ubijem svoju majku, ja bih to morao učiniti. Papa Benedikt u svom govoru u Regensburgu, naprotiv, držao je da je Bog istodobno istina i dobrota, pravda i milosrđe. Jer Bog je ljubav, i zbog toga je moguće vjerovati u slobodu.

Die Zeit: Benedikt XVI. bio je žestoko kritiziran zbog toga govora.

Kardinal Müller: Ali on je bio proročanski! Papa je Benedikt protumačio: Istinu možemo samo svjedočiti, ali nismo ovlašteni drugima je nametati ili nametanjem prijetiti. Vjera kao životno zajedništvo s Bogom može se postići samo u slobodi. Čak i ako kršćani, drukčije vjerujući i nevjerujući, to nisu uvijek tako vidjeli. Apsolutizirana i silom nametnuta istina nije istina, nego ideologija - kako u jakobinskoj vladavini terora, tako i u suvremenim oblicima pranja mozga i medijskoga preobražaja.

Die Zeit: Vi ste, između ostaloga, član Kongregacije za istočne Crkve. Što bismo morali mi kršćani u Europi učiniti sada za progonjene kršćane na Bliskom istoku?

Kardinal Müller: Progonjenim kršćanima, koji su suočeni s nasilnim uništenjem njihove dvijetisućljetne tradicije na Istoku, možemo pomoći molitvom i djelovanjem. Prije svega, morali bismo se i politički posvetiti jamstvu vjerskih sloboda u svim državama s muslimanskom većinom. Zbog toga sam 2015. u Dresdenu, zajedno s jednim muslimanskim predstavnikom, pohvalio predsjednika Senegala, Mackyja Salla: on teži mirnu suživotu religija u svojoj državi i želi po-

kazati da je to također u skladu s muslimanskom tradicijom.

Die Zeit: Papa je nedavno protestantima u Rimu poklonio kalež. Znači li to da dvije Crkve mogu zajedno slaviti bogoslužje?

Kardinal Müller: Bio je to znak nade da dolazi dan kada će se postići puno vidljivo crkveno jedinstvo: u ispovijedanju vjere, u sakramentnim znacima spasenja i u biskupskom zboru s Papom na čelu.

Die Zeit: Protestanti trebaju priznati Papu?

Kardinal Müller: Puno je jedinstvo Crkve, po katoličkom razumijevanju, moguće samo s Rimskim biskupom, kao Petrovim nasljednikom. Papski je primat, stoga, klasična tema ekumenske teologije. Nerazumijevanja se ponovo i ponovo pojavljuju, jer se ignorira činjenica da, nažalost, između katolika i protestanata zapravo postoji različito razumijevanje Crkve. Te razlike nisu samo teološko-koncepcijske, nego vjeroispovijedne naravi. I to je najvažniji predmet ekumenskoga dijaloga: on ne će uspostaviti status quo ili "ljeporečnje", nego voditi ekumenski pokret njegovu cilju, naime vidljivo institucionalnom jedinstvu Crkve.

Die Zeit: Vi sami već odavno jako dobro poznajete protestantsku misao, od Vašega doktorata o Dietrichu Bonhoefferu. Što bi Katolička Crkva i Evangelička crkva trebale raditi kako bi promicale ekumenizam?

Kardinal Müller: Dietrich Bonhoeffer živio je u vremenu kada su katolički i evangelički svijet stajali u zajedničkoj domovini, jedan naspram drugomu, nepovezan i često grub. Osobito je nacionalsocijalistička volja za dekristijanizacijom Njemačke i uništenjem kršćanstva općenito, unatoč njegovoj namjeri, usmjerila ekumenu zajedničkih svjedoka.

Die Zeit: A danas?

Kardinal Müller: Papa Franjo govori o ekumenizmu krvi mučenika različitih ispovijesti, koja teče jedna kroz drugu i zajedno vapi u nebo. Ali to nije vapaj za osvetom, nego snažan usklik slavi Božjoj. Mučenička je krv svjedok pomirenja, koje je moguće čak i među neprijateljima. Jer po krvi Krista, koji je nevin ubijen, svijet je pomiren

s Bogom. Iz pomirenja možemo živjeti u obiteljima, zajednicama, javnom životu, čovječanstvu. No, moramo biti na oprezu da nasilno ne provodimo jedinstvo protivno istini savjesti. Jedinstvo bez istine, u kojem bi kršćanstvo bilo svedeno na status građanske religije, ne može uspjeti.

Die Zeit: Papa Franjo najvjerojatnije će tijekom 2016. putovati u Njemačku. Kardinal je Maradiaga već rekao da bismo mi kršćani mogli "zajedno slaviti godinu 2017.", kao Kristov blagdan. Što mislite: bismo li mogli zajedno slaviti? Štoviše, prevladati crkveni raskol?

Kardinal Müller: U svakom slučaju, ne bismo trebali u spomen-godini 2017. ponovo puštati konfesionalističke, kulturalnopolitičke, nacionalnonjemačke i proturimske pjesme. O događajima, koji su pokrenuli podjelu zapadnoga kršćanstva, drukčije su prosuđivali katolici i protestanti. Ipak, pri tome ostaje važna razlika, koja je nekoć bila situacija glavnih aktera - a što je pod političkim i kulturalnim okolnostima nastalo iz toga.

Die Zeit: Što Crkve danas imaju zajedničkoga?

Kardinal Müller: Zajednička briga tada, danas i u svako vrijeme mora biti: vidjeti Isusa Krista u središtu svake kršćanske misli, djelovanja i nastojanja. Zajedno želimo u sekularnom i pluralnom društvu pružiti svjedočanstvo da je Isus Krist jedini Spasitelj svijeta. Kada bi kršćani to danas zajedno ispovijedali, svjetska bi povijest bila učinkovita poput evangeličke reformacije i katoličke reforme iz XVI. stoljeća zajedno.

Die Zeit: Čemu se radujete u novoj godini, Godini milosrđa?

Kardinal Müller: Radujem se da brojna otvorena sveta vrata za nas postaju znakom da otvorimo vrata srca Sinu Božjemu koji nam dolazi u poniznosti i tišini. Nadam se da se otvaraju mnoga vrata Božjemu milosrđu, koje jedino može izliječiti naš svijet rastrgan mržnjom i nasiljem.

S njemačkoga preveo: M. Glibić

II.
ZAJEDNIČKA BISKUPSKA KONFERENCIJA
HRVATSKE I BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE S 18. REDOVITOGA ZAJEDNIČKOG ZASJEDANJA

Biskupske Konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske Biskupske Konferencije

Bijelo Polje/Mostar, 26. veljače 2016.

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije održali su svoje osamnaesto redovito godišnje zajedničko zasjedanje, 26. veljače 2016. u kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju (Potoci) pokraj Mostara pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića, predsjednika BK BiH, i nadbiskupa zadarskog mons. Želimira Puljića, predsjednika HBK. U radu zasjedanja sudjelovala su 24 člana dviju Biskupskih konferencija dok su se petorica članova ispričala zbog zdravstvenih razloga ili pripreve za biskupsko ređenje, 27. veljače u Splitu.

Na dijelu zasjedanja sudjelovao je i apostolski nuncij u BiH nadbiskup Luigi Pezzuto koji je potaknuo biskupe da nastave jačati suradnju među sestrinskim partikularnim Crkvama utemeljenu na ravnopravnosti i jednakosti dostojanstva svih Crkava, a na uzajamnu korist na putu evangelizacije.

Biskupi su izabrali pomoćnog biskupa vrhbosanskog mons. Peru Sudara, predsjednika Vijeća HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu, na novi petogodišnji mandat. Saslušali su njegovo izvješće i izrazili potporu njegovu zauzimanju za što organiziraniji i učinkovitiji rad hrvatskih katoličkih župa i misija širom svijeta.

Nakon što su saslušali iscrpno Izvješće ravnatelja dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. Tomislava Markića o stanju 186 hrvatskih katoličkih župa, misija i zajednica, koliko obuhvaća hrvatska inozemna pastva, biskupi su izrazili zahvalnost svim svećenicima, redovnicima, redovnicama, đakonima i pastoralnim suradnicima i suradnicama koji skrbe za brojne Hrvate katolike širom svijeta. Pozivaju i potiču sve članove svojih biskupijskih zajednica, koji su iz raznih razloga, otišli iz svoje domovine, da ostanu vjerni i odani članovi Katoličke Crkve ne zaboravljajući

svoj rodni zavičaj i pripadnost svom hrvatskom narodu. Zahvaljuju svima koji su, konkretnom pomoću ljudima pogođenim poplavama ili drugim osobama pogođenim neimaštinom, pokazali svoju ljubav prema potrebnima u kraju i zemlji odakle potječu. Raduje ih što i u hrvatskim katoličkim obiteljima i misijama ima onih koji su odazivaju Božjem pozivu na put svećeništva ili redovništva te se uključuju u biskupije ili provincije na čijem teritoriju trenutačno žive. Sa žalošću su primili vijest da se, na temelju podataka iz inozemne pastve, ne smanjuje broj onih koji uvjete za svoju egzistenciju traže izvan Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine i drugih krajeva gdje Hrvati stoljećima žive. Biskupi su izrazili potporu za planirane projekte Ravnateljstva: Ljetnu školu hrvatskoga jezika, povijesti i kulture i Formaciju animatora mladih.

Saslušavši Izvješće predsjednika *pro tempore* Biskupskog povjerenstva za Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima mons. Tome Vukšića, vojnog biskupa u BiH, o službenom pohodu Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu u siječnju ove godine, biskupi su izrazili najiskreniju zahvalnost dosadašnjem rektoru mons. Juri Bogdanu, novom vojnom biskupu u RH, za sve što je, tijekom svoga dugogodišnjeg obnašanje službe učinio za spomenuti Zavod i za Crkvu u hrvatskom narodu.

Nakon što su predsjednik Hrvatskoga Caritasa mons. Josip Mrzljak, biskup varaždinski, i predsjednik Caritasa BiH kardinal Puljić izvijestili o korizmenoj akciji "Tjedan solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini 2016.", koja se provodi po deseti put u Republici Hrvatskoj, i o Nedjelji solidarnosti koja će se, na inicijativu Vijeća za kler BK BiH, po prvi put provesti u BiH u treću korizmenu nedjelju, 28. velja-

če, biskupi su izrazili zahvalnost svima koji na razne načine podupiru ovu međusobnu povezanost u Crkvi u istom narodu.

Svjesni činjenice progona kršćana, ali i mnogih drugih, biskupi su razmišljali o načinima kako na konkretan način pomoći kršćanima u zemljama Bliskog Istoka.

Predsjednik Vijeća za opće misije HBK mons. Slobodan Štambuk, u svom Izvješću biskupima o zajedničkom nastupanju i zastupanju u poslovima za misije, izrazio je veliko zadovoljstvo zbog zajedničkog djelovanja Nacionalnih uprava u RH i u BiH posebno ističući zajedničko izdavanje misijskog mjesečnika "Radosna vijest" i redovite godišnje susrete koji se naizmjenice organiziraju u RH i u BiH za misionare i misionarke tijekom njihova ljetnog odmora u domovini.

Biskupi su saslušali Izvješće predsjednika Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij mons. Mile Bogovića, biskupa gospičko-senjskog, koji je prikazao sustavan rad članova Komisije i

biskupijskih povjerenika na sastavljanju popisa žrtava katolika u totalitarnim sustavima s ciljem da među njima budu pronađeni svjedoci vjere za koje bi se pokrenuo proces beatifikacije.

Informirani o tijeku pripreme za izdavanje novoga Kantuala, nakon rasprave biskupi su zadužili predsjednike Biskupske komisije HBK za liturgiju i Vijeća za liturgiju BK BiH da im u što skorije vrijeme pripreve konkretan prijedlog za tiskanje Kantuala koji bi zajednički izdale ove dvije Biskupske konferencije.

Svi nazočni biskupi, u zajedništvu s apostolskim nuncijem u Bosni i Hercegovini nadbiskupom Luigijem Pezzutom, sudjelovali su, 25. veljače na zajedničkom Misnom slavlju u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve. Svečanom Euharistijskom slavlju predsjedao je i propovijedao nadbiskup Želimir Puljić, rodnom iz Mostarsko-duvanjske dijeceze, u povodu proslave 25. obljetnice svoje biskupske službe.

Tajništvo HBK Tajništvo BK BiH

NOVI VOJNI ORDINARIJ U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAHVALA VOJNOMU ORDINARIJU U RH

Mostarski biskup Ratko Perić uputio je 30. studenoga 2015. kolegijalno pismo msgr. Juraju Jezerincu, biskupu, dosadašnjemu Vojnom ordinariju u Republici Hrvatskoj. Zahvalio mu na njegovu pastoralnom djelovanju u području vojske i policije, gdje je svojedobno djelovao i jedan hercegovački svećenik, dr. don Josip Beljan, a drugi je sada u aktivnoj službi, don Milenko Majić.

Dragi Juraje, biskupe!

Pročitavši vijest, koju je danas na blagdan sv. Andrije apostola objavio Tiskovni ured Svete Stolice, da je Sveti Otac Franjo - sukladno kan. 401 §1. - prihvatio Tvoje odreknuće u pastoralnoj službi Vojnoga ordinarija u Republici Hrvatskoj te imenovao msgr. Juru Bogdana, rektora Zavoda sv. Jeronima u Rimu, Tvojim nasljednikom, želim Ti uputiti iskrene i bratske riječi zahvale na svemu dobru što si učinio za Crkvu i hrvatski narod u svome svećeničkom i biskupskom služenju.

Posebno Ti želim zahvaliti na blizini koju si uvijek svjedočio i radosti kojom si u služenju zračio, jednako na zajedničkim zasjedanjima nas hrvatskih biskupa i u susretima u raznim crkvenim i nacionalnim slavljima, kao i u osobnim susretima.

Vojni ordinarijat, kojemu si Ti imenovan prvim Ordinarijem, pod Tvojim je vodstvom poprimio potreban oblik i sadržaj tako da i Ti danas poput evanđeoskoga Šimuna možeš predano reći: Sad otpuštaš slugu svoga, Gospodine, jer vidješe oči moje ono što su mnogi za vrijeme bezbožne komunističke države željeli vidjeti: slobodnu i neovisnu državu Hrvatsku u kojoj se Boga slavi i Evanđelje naviješta ne samo u okvirima "sakristije", nego i u vojarnama, policijskim akademijama

i postajama, na svakom mjestu gdje Boga ljudi žele susresti i posvjedočiti. Nemali je i Tvoj prilog tomu. Neka je Svemogućemu Bogu slava i hvala!

Ovo je prigoda da Ti i osobno zahvalim na povjerenju koje si mi u više navrata ukazao pozivajući me da održim duhovne obnove ili vježbe časnicima koji su povjereni Tvomu pastirskom vodstvu.

Naša mjesna Crkva hercegovačka nastojala je izići u susret nemalim potrebama Vojnoga ordinarijata stavljajući Ti dvojicu svećenika na raspolaganje za pastoralnu službu, a Ti si ih biskupski i ljudski primio, pratio i za njih u svakom pogledu skrbio. Jedan je još uvijek u aktivnoj službi.

Molim Boga da Te sada, kada Te po odluci pape Franje, oslobodio zahtjevne službe Ordinarija, obdari dobrim zdravljem kako bi Tvoj pronicljivi duh i evanđeoski odvažna riječ i dalje bila nazočna u našem narodu, a koja je s velikim odobravanjem prihvaćana i na ovim hercegovačkim prostorima.

Još jednom, iskreno Ti na svemu zahvaljujući, bratski Te pozdravljam

† Ratko Perić, biskup

ČESTITKA NOVOMU VOJNOM ORDINARIJU RH

A obojica, i biskup i generalni vikar don Željko Majić, javili su se istoga dana, 30. studenoga, dobrim željama i molitvama Bogu upućujući pozdravnu čestitku novomu Vojnom ordinariju msgr. Juri Bogdanu, dosadašnjemu rektoru Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima, gdje su svojedobno bili u poglavarskoj službi Zavoda i biskup Ratko (rektor: 1980.-1992.) i generalni vikar don Željko (vicerektor: 2006.-2012.).

Dragi don Jure, Rektore i novoimenovani Vojni ordinarije!

Svidjelo se, *divino afflante Spiritu*, Prvosvećeniku Franji, imenovati Te Vojnim ordinarijem u Republici Hrvatskoj. Drugi si po redu Vojni ordinarij. Iskreno Ti čestitamo na prihvaćenu povjerenju!

Tvoje dosadašnje predano služenje Crkvi u Hrvata

- u odgovornoj službi Rektora svetojeronimskih ustanova u Rimu (od 1996. do danas),

- kao izgrađen pastoralac - i na teorijsko-znanstvenoj razini iz Pastoralne teologije i kao svećenik opće pastoralne prakse, od župnoga vikara do rektora Crkve sv. Jeronima u Rimu,

- kao i odgojitelj - duhovnik u Splitskom malom sjemeništu i rektor svećenicima postdiplomcima u Rimu,

potuđuju pouzdanu nadu da ćeš uspješno voditi i povjerenu Ti katoličku zajednicu vjernika - pripadnika oružanih i redarstvenih snaga u Republici Hrvatskoj.

Istina, sada će se malo uloge zamijeniti: do sada su Biskupi Tebe molili da primiš u Zavod kojega svećenika-studenta, a od sada ćeš Ti moliti Biskupe ili Provincijale da Ti posude kojega svećenika za vojnu službu. I druga: do sada su Tebe hrvatski građanski nositelji vlasti molili da ih primiš u Zavod svetoga Jeronima na pola sata razgovora, a od sada ćeš Ti moliti njih da Te pri-

me... I tako dalje u kontrastu života. I to je tako: Kolo sreće uokoli...

Dok Ti izričemo iskrene čestitke, iskorištavamo prigodu zahvaliti Ti na svemu dobrom što si za vrijeme svoga rektorovanja svetojeronimskim ustanovama učinio i za našu mjesnu Crkvu hercegovačku. A nije toga bilo malo.

Molimo Boga da Te

- po zagovoru sv. Jure, Tvoga nebeskoga zaštitnika,

- i ujedno Zaštitnika Vojnoga ordinarijata kao i sv. Andrije prvopozvanoga, koji se odlikovao u dovođenju ljudi k Isusu te kojega danas blagdanski slavimo, i

- po zagovoru duhovne nam Majke Marije, obdari potrebnim zdravljem duše i tijela kako bi u pronicljivosti uma u milosnu otvaranju poticajima Duha Svetoga, s povjerenim Ti vjernicima, vojnicima i policajcima, ali i svima nama, ubirao plodove Mira koji u punini može darovati On, Knez Mira, čijem se liturgijskom Rođendanu radujemo i u čijoj pripravi do nas stiže ova radosna vijest o Tvome biskupskom imenovanju.

Srdačno - sretno i čestito:

† Ratko Perić, *quondam* rektor
don Željko Majić, *quondam* vicerektor
Svetoga Jeronima

POSLANICA BISKUPA MRZLJAKA U POVODU TJEDNA SOLIDARNOSTI S CRKVOM I LJUDIMA U BIH

**Budite svi jednodušni, puni suosjećanja i bratske ljubavi,
milosrdni, ponizni! (1 Pt 3,8)**

Varaždinski biskup mons. Josip Mrzljak, predsjednik Hrvatskog Caritasa uputio je prigodnu poslanicu za Tjedan solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u BiH 2016. Poslanicu biskupa Mrzljaka prenosi u cijelosti:

Draga braćo i sestre!

Već jedanaestu godinu zaredom tjedan uoči treće korizmene nedjelje, a osobito na samu treću nedjelju, odlukom hrvatskih biskupa održava se "Tjedan solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini".

U tom tjednu u svim župama diljem Hrvatske zajedno molimo ali i prikupljamo milodare za pomoć najugroženijim stanovnicima BiH. Odlukom svojih biskupa pridružuju nam se i vjernici u Bosni i Hercegovini. Znak je to našeg zajedništva u obje naše domovine, ali i zajedništva svih naših sunarodnjaka raseljenih po cijelom svijetu.

Svima nam je već dobro poznato kako je papa Franjo 8. prosinca 2015., na svetkovinu Bezgrješnoga začeca Blažene Djevice Marije, proglasio jubilarnu godinu za cijelu Crkvu - Svetu godinu milosrđa. Iz dana u dan promišljamo što to znači za naš svakodnevni život.

Sveta i jubilejska godina prikladno je vrijeme za promjenu života. Da bismo život mogli promijeniti, ponajprije svoj, a onda i tuđi, treba naći snage i hrabrosti otvoriti i oči, i uši i srce, usuditi se čuti plač nevinih ljudi kojima su oduzeta dobra, dostojanstvo, osjećaji, život - piše Papa. Prepoznati one koji su okradeni, porobljeni i opljačkani u onome što čini (njihovo) ljudsko dostojanstvo prvi je korak ka putu života nadahnutog kršćanskim milosrđem. Drugi korak je jasno i nedvoznačno priznati i označiti što je to u nama samima, našem društvu, zajednicama u kojima živimo, krećemo se i jesmo grešno i kvarno, sve ono što nas zavodi i odvlači s puta milosrđa. Treći je korak odlučiti se obratiti i na tom putu obraćenja zatražiti pomoć naših bližnjih. Tako jubilarna godina postaje izvrsno sredstvo da se svi jačamo u zajedništvu i potičemo se na otkrivanje važnosti konkretnog svjedočenja vjere tj. snažnije življenje djela tjelesnoga i duhovnoga milosrđa.

Ljubav je po svojoj naravi konkretna i potvrđuje se u svakidašnjici: u nakanama i mislima, u

stavovima, u ponašanju. Kao što je Božje milosrđe njegova odgovornost za nas, i mi smo svoju ljubav pozvani usmjeriti prema bližnjima. Jedino u svakodnevici oživotvorujemo milosrđe, tu snagu koja sve pobjeđuje, koja srca ispunja ljubavlju i tješi opraštanjem. Jedino tako Crkva postaje živi znak Očeve ljubavi prema svijetu i stvorenju. Ta konkretna ljubav teži se pokazati i oživotvoriti za cijeli svijet, za sve potrebite!

Još jednu stvar, tako značajnu za djelovanje i život Caritasa na svim razinama, od najmanje župe preko nad/biskupijske do nacionalne razine organiziranog djelovanja, naglašava Papa: Crkva i župe neka budu oaze milosrđa. Caritas, taj integrativni element i jedan od tri stupa Katoličke Crkve, u Očevu i Kristovu milosrđu nalazi temelj na kojem počiva život Crkve. Stoga, cjelokupno njezino pastoralno djelovanje moralo bi biti obavijeno nježnošću koju pokazuje prema vjernicima; ništa u njezinu naviještanju i njezinu svjedočenju svijetu ne bi smjelo biti lišeno milosrđa. Sama se vjerodostojnost Crkve očituje u tome kako ona svjedoči milosrđe i suosjećajnu ljubav. Vrijeme je da se vratimo na bitno i da preuzmemo na sebe teret slabosti i teškoća naše braće i sestara. Ta suosjećajna ljubav očituje se u odgoju djece - primjerom i prisutnošću roditelja u njihovu svakodnevnom životu; u promicanju vrijednosti braka kao zajednice muškarca i žene; u važnosti odgoja u vjeri, ponajprije primjerom odgajatelja; u poticanju solidarnosti; u razvijanju kritičkog mišljenja i hrabrog preuzimanja odgovornosti; u ustrajnosti i spremnosti na žrtve - a sve to ukorijenjeno u Kristu.

Osim toga, hvale je vrijedno u pastoralu naglašavati konkretna djela kršćanske ljubavi. Sedam tjelesnih djela milosrđa: 1. Gladna nahraniti; 2. Žedna napojiti; 3. Siromaha odjenuti; 4. Putnika primiti; 5. Bolesnika i utamničenika pohoditi; 6. Zarobljenike i prognanike pomagati; 7. Mrtve pokopati. Sedam duhovnih djela milosrđa: 1. Dvo-

umna savjetovati; 2. Neuka poučiti; 3. Grješnika ukoriti; 4. Žalosna i nevoljna utješiti; 5. Uvrjedu oprostiti; 6. Nepravdu strpljivo podnositi; 7. Za žive i mrtve Boga moliti. Živeći tako, susrećemo Krista živog; odričući se grijeha susrećemo se sa živim Bogom ljubavi, te na taj način prolazimo kroz vrata milosrđa. Na to nas podsjećaju i riječi sv. Ivana od Križa: "Na zalasku života bit ćemo suđeni po ljubavi", kako ih citira papa Franjo, ili, kako je govorio njegov prethodnik, papa u miru Benedikt XVI.: "Milosrđe je sva ona ljubav koju smo primili i pružili."

Je li naivno vjerovati da živeći djela milosrđa možemo promijeniti svijet? Kako i sam papa Franjo uočava, ljudski govoreći, to je ludo, ali "ludo Božje mudrije je od ljudi i slabo Božje jače je od ljudi" (1 Kor 1, 25). Ondje gdje stanuje milosrđe naizgled nemoguće postaje stvarnost.

Uvjereni i poučeni u kršćanskom milosrđu, želeći slijediti primjer Isusa Krista, Spasitelja i Otku-

pitelja, moleći za jedinstvo i zajedništvo hrvatskog naroda i Crkve u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, zajednički su-pateći, pod-noseći brige i terete, dijeleći radosti i nade, pozivam vas, draga braćo i sestre, da danas konkretno posvjedočimo kako nam je milosrđe milo. Molimo zajedno i podržimo akciju koju organizira Hrvatski Caritas kako bismo prikupljenu pomoć preko Caritasove mreže biskupijskih Caritasa u Bosni i Hercegovini, od Banja Luke preko Sarajeva do Mostara, uputili onima koji čeznu za duhovnim i tjelesnim milosrđem. Djevica Marija neka nam bude zagovornicom da ova Sveta godina milosrđa urodi obiljem plodova i, dajući svima iskusiti Božju skrb za nas, potakne sve nas da neumorno činimo djela tjelesnog i duhovnog milosrđa. Amen!

*Biskup Josip Mrzljak
predsjednik Hrvatskoga caritasa*

III.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

PORUKA ZA DAN ŽIVOTA 2016.

Zaštita života i pravo na život od samoga začeca

Na prijedlog Svetog Oca i prema odluci naših biskupa svake je godine prva nedjelja veljače posvećena razmišljanju i molitvi za dar života. Naši biskupi pozivaju na odgajanje svijesti i savjesti o ljubavi, prihvaćanju i poštivanju istinskog života od samoga začeca. Stoga je predsjednik Vijeća za obitelj mons. dr. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki, uputio Poruku za Dan života, koji se obilježava u nedjelju 7. veljače 2016., pod naslovom "Zaštita života i pravo na život od samog začeca".

U Izvanrednoj Jubilarnoj Godini Božanskog milosrđa (8. prosinca 2015., do svetkovine Krista Kralja, 20. studenog 2016.), potaknuti smo na poziv Crkve da budemo milosrdni kao što je milosrdan Otac naš nebeski (Lk 6,36). U milosrđu nalazimo dokaz kako nas Bog ljubi. On daje svega sebe, zauvijek, slobodno i ne traži ništa zauzvat. Dolazi nam u pomoć kada god ga zazovemo. U ovoj Jubilarnoj godini imamo priliku otvoriti srce onima koji žive u "najudaljenijim egzistencijalnim periferijama" (br. 15), koje suvremeni svijet često stvara na dramatičan način. Koliko je samo situacija nesigurnosti i patnje nazočno u današnjem svijetu! Koliko se rana nanosi onima kojih se glas ne primjećuje, jer je njihov vapaj postao nečujan i zagušen ravnodušnošću bogatih. U ovom Jubileju Crkva će još snažnije biti pozvana liječiti te rane, blažiti ih uljem utjehe, previjati ih milosrđem i vidati solidarnošću i dužnom pažnjom (br. 13). **Bog je milosrdan.** Milosrđe je izvor radosti, vedrine i mira. Ono je uvjet našega spasenja. Milosrđe: riječ koja objavljuje otajstvo Presvetoga Trojstva. Milosrđe: posljednji i najviši čin kojim nam Bog dolazi u susret. Milosrđe: temeljni zakon koji prebiva u srcu svake osobe, kada iskrenim očima gleda brata kojega susreće na životnom putu. Milosrđe Božje je kucajuće srce Evanđelja. Beskrajno milosrđe Božje pokazuje se u Isusu, Bogočovjeku i našem Spasitelju.

Isus je put Očeve milosrdne ljubavi za čovjeka i put čovjekove ljubavi za Boga. Milosrđe je put našega spasa. Stoga je Božje milosrđe, Božja moć koja održava, štiti, promiče, iznova stvara i izgrađuje život. Božje milosrđe hoće život. Milosrđe je Božja opcija za život. Ono jasno pokazuje: Bog nije, kako je mislio Nietzsche, neprijatelj života. Bog je snaga (Ps 27,1) i izvor života (Ps 36,10), On je prijatelj života (Mudr 11,26).

Služenje životu nadahnjuje se na prihvaćanju Radosne vijesti Isusa Krista - Života i time postajemo životni tj. volimo život, želimo zaštititi život i pravo na život od samoga začeca. Moramo krenuti od Isusa koji je lice Boga milosrdnoga i stoga na novi način govoriti o Bogu koji prihvaća, sluša i gleda ljudsku bijedu, koji nas prati. Valja nam imati otvorene oče kako bismo mogli vidjeti tuđu bijedu, da bismo vidjeli potrebe koje se danas vrlo brzo mijenjaju; imati otvorene oči da bismo u drugomu gledali lice Isusa Krista koji je rekao: *Ono što ste drugom učinili, meni ste učinili.* Te otvorene oči su dakle nova ili obnovljena mistika, mistika dobroga Samarijanca. Milosrđe je dakle snaga koja nas vodi u budućnost, a istodobno je i Božji dar za budućnost današnjega svijeta (W. Kasper).

Današnji suvremeni čovjek koristi takozvanu *kultura odbacivanja*, koja danas porobljuje srca i umove mnogih ljudi, ima vrlo visoku cijenu; zahtijeva, naime, uklanjanje ljudskih bića, ponajviše ako su tjelesno ili društveno slabija. Svako nerođeno dijete, nepravedno osuđeno da bude pobačeno, ima lice Isusa Krista, ima lice Gospodina koji je već prije rođenja, i poslije, tek što je bio rođen, iskusio odbacivanje svijeta. Danas se isto čini i sa starijim ljudima. Iako je nemoćna ili je na kraju svojih dana, starija osoba nosi u sebi Kristovo lice. Njih se ne može odbaciti, kako predlaže "kultura odbacivanja". Ne zaboravimo da stvari imaju cije-

nu, i mogu se prodavati, ali osobe imaju dostojanstvo, vrijede više od stvari i nemaju cijene.

Ljudski je život krhak ali uvijek svet, vrijedan i nepovrediv, te ga stoga valja voljeti, štiti i njegovati. Sam Bog se pojavljuje rođenjem u obitelji i time izražava najveću ljubav prema obitelji koja sudjeluje u Božjem stvarateljskom djelu života. Bez djece nema budućnosti. Svako dijete od svoga začeća ima Gospodinovo lice i stoga ima pravo na život. Prvo pravo jedne osobe jest njezin život. Otvorenost životu je u središtu istinskoga čovjekova razvoja. Paradoks se ogleda u činjenici da se, dok se osobi dodjeljuju nova prava, ponekad čak i prividna, život ne štiti uvijek kao glavna vrijednost i prvobitno pravo svakoga čovjeka. Krajnji cilj liječnikova djelovanja uvijek ostaje zaštita i promicanje života, te je zadaća, posebno ginekologa, biti svjedoci i širitelji kulture života. Nekada su žene koje su pomagale pri porođaju nazivale 'domajke'; poput majke uz onu pravu majku. Tako su liječnici/ce i primalje 'domajke' i 'doočevi'. Tko je katolik ima još veću odgovornost, posebno u odnosu na današnju kulturu; on treba pridonijeti prepoznavanju u ljudskom životu nadnaravne dimenzije, traga Božjega stvariteljskoga djela, i to od prvoga trenutka njegova začeća. To je obveza nove evangelizacije koja često zahtijeva da idemo protiv struje, plaćajući osobno. Gospodin računa i s liječnicima i zdravstvenim osobljem u širenju evanđelja života. U tom su pogledu, ginekološki odjeli u bolnicama povlaštena mjesta svjedočenja i evangelizacije, jer tamo gdje je Crkva sredstvo nazočnosti živoga Boga, istodobno postaje oruđe pravoga očovječenja čovjeka i svijeta. S toga gledišta, kako je primijetio papa Benedikt XVI. u svom govoru na Katoličkomu sveučilištu Presvetoga Srca u Rimu, 2012. godine, zdravstvena ustanova postaje mjesto na kojemu odnos prema liječenju nije zvanje nego poslanje. Papa Franjo liječnike potiče da svima pokazuju, riječima i djelima, da je život uvijek, u svim svojim razdobljima i u svakoj dobi, svet i da je uvijek valjan. I to ne zbog govora o vjeri, nego zbog razuma, zbog znanosti. Ne postoji neki život koji je svetiji od drugoga; jednako tako ne postoji ljudski život koji je po valjanosti važniji od drugoga. Vjerodostojnost se nekog zdravstvenog sustava ne mjeri samo po djelotvornosti, nego iznad svega po pozornosti i ljubavi prema ljudima, čiji je život uvijek svet i

nepovrediv, (usp. govor pape Franje od 20. rujna 2015. u audijenciji stotinjak liječnika Međunarodnoga saveza katoličkih liječničkih udruga, u prigodi desete Međunarodne konferencije koja se održavala u Rimu, od 20. do 22. rujna 2015., s temom: *Nova evangelizacija, primaljska praksa i skrb o majkama*).

I ovo je prigoda da jasno i javno iskažemo svoje opredjeljenje i da razmotrimo bitne elemente u našim nastojanjima oko zaštite i razvoja ljudskog života u svim njegovim etapama, te da pritom razvidimo mogućnosti o udruživanju svojih akcija i napora s akcijama i naporima koje provode ljudi i institucije u našoj zemlji, koji su izvan Katoličke crkve.

Ovom prigodom u ime svih katoličkih biskupa Bosne i Hercegovine upućujem iskrenu zahvalnost svima Vama, svećenicima, redovnicama, redovnicima i drugima, koji se na razne načine trudite oko izgradnje kulture i civilizacije života, a izbjegavate kulturu smrti.

Posebno zahvaljujem i izražavam veliko poštovanje svima onima u našoj Domovini koji s velikom sviješću odgovornosti prema Bogu, prema svojoj savjesti i prema svome narodu štite ljudski život i visoko cijene dostojanstvo braka i obitelji.

Zahvaljujem svim pomagačima zaklade "Da životu", koju smo ustanovili prije više godina, a koja pomaže naše hrabre bračne drugove, koji su spremni imati više djece.

Zahvaljujem i raznim karitativnim i molitvenim skupinama koje se veoma trude oko pružanja pomoći mladim bračnim parovima kao i siromašnijim obiteljima.

Zahvaljujem također svim liječnicima i bolničkom osoblju, kao i članovima obitelji koji su se istakli u spašavanju nerođenih života.

Sve Vas molim: bdijte i dalje nad svakim ljudskim životom! Branite i štiti i ubuduće ljudski život u njegovoj cjelovitosti! To je velika zadaća i veliko poslanje za sve nas koje nam je povjerio sam Bog, Životvorac! Neka Vas On nagradi svojim blagoslovom i svojim mirom!

Banja Luka, 8. siječnja 2016.

*Dr. Marko Semren
pomoćni biskup banjolučki i
predsjednik Vijeća za obitelj BK BiH*

REAKCIJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BIH NA IZJAVE PATRIJARHA IRINEJA

Sarajevo, 15. veljače 2016.

Predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine kardinal Vinko Puljić, nadbiskup metropolit vrhbosanski, uputio je u ime svih članova BK BiH, 8. veljače 2016. pismo patrijarhu srpskom gospodinu Irineju kojim, u kršćanskom duhu i na temelju činjenica, reagira na izjave tijekom proslave "Dana RS-a" u Banjoj Luci, 9. siječnja 2016. "Budući da su izjave Njegove Svetosti izrečene javno te da su ih prenijeli brojni mediji, članovi Biskupske konferencije na čelu s kardinalom Puljićem, uvjereni da sve ljude pa tako i sve kršćane samo istina može osloboditi, istina izrečena u ljubavi, smatraju da Pismo treba dati u javnost. Biskupi su također uvjereni da će ovo Pismo pridonijeti iskrenu kršćanskom dijalogu na ovim prostorima", napisano je u popratnom dopisu uz spomenuto pismo koje prenosimo u cijelosti:

Vaša Svetosti!

U ime Istine, koja nas, kao kršćane, obvezuje da je branimo i promičemo, te u ime iskrene želje da zajedno surađujemo na učinkovitu liječenju još uvijek nezacijeljenih rana iz nedavnoga rata i na izgradnji mironosne budućnosti za pripadnike Katoličke Crkve i Srpske Pravoslavne Crkve i svih naših sugrađana u Bosni i Hercegovini – obraćam Vam se u ime svih članova ove Biskupske konferencije BiH, dobronamjernim pismom s nadom da ćete ga na isti dobronamjeren način prihvatiti, kao potreban doprinos uspješnu otklanjanju najnovijih zbunjenosti i nesporazuma. Svjesno sam pričekao da prođe određeno vrijeme od događaja na koji reagiram jer želim to učiniti trijezno i pravedno i u skladu s Godinom milosrđa koja je u tijeku u Katoličkoj Crkvi te u skladu s nastojanjem pape Franje koji je svojim posjetom u lipnju prošle godine pokazao posebnu ljubav prema svim ljudima u Bosni i Hercegovini koja je toliko krvarila u nedavnom ratu.

O čemu se radi? Jedan od dva entiteta u Bosni i Hercegovini Republika Srpska proslavio je svoj entitetski praznik "Krsnu slavu i Dan RS-a" 9. siječnja 2016., unatoč presudi Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine da je taj Dan, što god to značilo, neustavan. U ovu manifestaciju, koja je uzrok velikim sporenjima u BiH, uključili ste se i Vi, kao vrhovni poglavar Srpske Pravoslavne Crkve. Nakon svete arhijerejske liturgije u Sabornoj crkvi Krista Spasitelja u Banjoj Luci, Vi ste, kao

prvi duhovni vođa SPC-e, svojim izjavama, koje su prenijeli gotovo svi mediji (tiskani i elektronički) u Bosni i Hercegovini i okruženju izazvali kod mnogih naših sugrađana, napose vjernika katolika – ali i drugih vjernika – nevjericu, zgražanje i razočarenje.

U tumačenje u obranu jedne političke i društvene činjenice - entiteta Republika Srpska, koja je dio sadašnjega unutrašnjeg ustroja Bosne i Hercegovine, a koji je dovršenjem krvavoga rata nastao slijedom međunarodnoga Daytonskog mirovnog sporazuma - upustili ste se i Vi, kao duhovni otac svih pravoslavni Srba. Ono što je osobito šokiralo, povrijedilo i iznenadilo mnoge vjernike nepravoslavce, kao i sve druge istinoljubive naše sugrađane, navodimo kako je Vaš glas prenijela RTRS:

"Danas Republika Srpska, utemeljena na istini Božijoj, na pravdi Božijoj, slavi svoj rođendan, veliki dan, ne samo za vas, braćo i sestre, veliki dan za ceo srpski narod, i onaj koji je ostao u otadžbini i onaj koji je otišao silom prilika u svet i danas oni sa nama svima i sa svima vama slave Gospoda, slave Republiku Srpsku, Bogom blagoslovenu, blagodaću Božjom osvećenu. I to je ono što garantuje njen život, njenu budućnost i budućnost njenog naroda. Znamo mi danas da, kao što su nekada fariseji škrgutali zubima na arhiđakona Stefana kada im je prigovorio istinu, Božiju istinu, i danas mnogi škrgući zubima na Republiku Srpsku, ali uzalud im to škrgutanje. Ako Gospod

blagoslovi narod, naslednike onih koji su položili živote svoje, i ova Republika je postavljena na krvi svetih mučenika, na kostima svetih mučenika, a sve što je postavljeno na pravdi, na istini, na krvi za pravdom i za ime Božije, to je večno i neprolazno. To Gospod podupire svojim prstom. A sve ono što Gospod podupire nikakva sila ovoga sveta ne može se odupreti tome. Nije uzalud sveti apostol Pavle rekao: 'Ako smo mi sa Gospodom - a verujemo da je ovaj narod sa Gospodom - ko će protiv nas'. Zato se molimo Gospodu, da Gospod blagoslovi narod Republike Srpske, da Gospod blagoslovi narod Srbije, srpski narod, ma gde se on nalazio, jer je to sveti narod, mučenički narod, narod koji je postradao za ime Hristovo. A takva žrtva ne može nikada izgubiti vrednost i cenu, ne samo pred Bogom, nego i pred ljudima. Zato se molimo Gospodu, da Gospod blagoslovi Republiku Srpsku, Republiku svetoga Save, Republiku srpskoga naroda. I oni temelji na kojima je ona postavljena neka budu čvrsti da izdrže sva iskušenja veka ovoga i sveta ovoga. A Gospod je moćniji od svih iskušenja, pa se nadamo da će Republika Srpska napredovati u Gospodu."

Politički entitet Republika Srpska u Bosni i Hercegovini jest ljudska, a ne Božja tvorevina. To je zacijelo jasno i Vašoj Svetosti. Mi kršćani, poučeni objavljenom Božjom istinom, dobro znamo: Sve što je čovjek stvorio prolazno je i ima rok trajanja; nije vječno niti je neprolazno. To više začuđuju i zbunjuju ovakve izjave Vaše Svetosti, kao vrhovnog autoriteta Srpske Pravoslavne Crkve. Samo je Bog vječan i neprolazan!

Božja istina i pravda. Izjavili ste da je "Republika Srpska, utemeljena na istini Božjoj, na pravdi Božjoj"? Teško da ikome s ovih prostora, a pogotovo Vama, mogu biti nepoznate u nebo vapijuće činjenice koje su u potpunoj suprotnosti s tom tvrdnjom. Budući da pišem u ime Biskupske konferencije BiH, neću navoditi stradanja svih ljudi, iako su ona uistinu velika, nego ću spomenuti samo nekoliko činjenica u vezi sa stradanjima Katoličke Crkve na prostorima današnje Republike Srpske napominjući da su ta stradanja bila još veća jer su se srpske oružane postrojbe, nakon Daytonskog sporazuma, morale povući s pojedinih dijelova Bosne i Hercegovine koji danas pripadaju entitetu Federacije BiH. Dopustite da Vas podsjetim na trogodišnje opsjeđanje glavnoga grada BiH Sarajeva od strana bivše JNA i srpskih oružanih formacija. Sve sam to i osobno proživio zajedno sa svim građanima koji su, bez

presude i krivice, kažnjeni na svakodnevno granatiranje, ubijanje iz snajpera, ranjavanje, žeđu, glad, hladnoću...

Prema crkvenim statističkim podacima, s prostora koji danas obuhvaća bosanskohercegovački entitet Republika Srpska nasilno je protjerano iz svojih domova oko 140.000 katolika. Tako je npr. u 15 župa Derventskog dekanata prije rata živjelo gotovo 50.000 katolika koji su tijekom rata u golemoj većini protjerani pa ih je nakon rata ostalo tek oko tisuću.

Posebno je bolna činjenica da su se ubijanja, progoni i oduzimanje ljudskih i građanskih prava nesrpskom stanovništvu, pa tako i katolicima, događali i u onim dijelovima koji su bili sasvim pod kontrolom srpskih vlasti i gdje nije bilo ratnih sukoba. Tako je na području banjolučke općine, u kojoj nije bilo nikakvih oružanih sukoba niti ratnih događanja i u kojoj su apsolutnu vlast imali srpski predstavnici, a Banja Luka je i moj rodni grad i rodni grad banjolučkoga biskupa Franje Komarice, ubijeno 122 katolika. A više od 90% tamošnjih katolika, te svećenika, redovnika i redovnica, uključujući i majku i najbližu rodbinu biskupa Komarice i moje najbliže, protjerani su iz svojih domova. Sve do sada se najveći broj tih prognanika unatoč njihovom upornom inzistiranju nije uspio vratiti i ostati u svojim župama i na svojoj očevini. Na području prijedorske općine ubijen je 151 katolik, među kojima i tamošnji župnik vlč. Tomislav Matanović i njegovi roditelji. Potpuno nedužnog župnika Matanovića policija Republike Srpske držala je od 24. kolovoza 1995. u kućnom pritvoru odakle su ga u noći s 19. na 20. rujna 1995. odveli policajci Republike Srpske i ubili zajedno s njegovim roditeljima. Pred međunarodnim Domom za ljudska prava u Sarajevu vođen je 1997. godine sudski postupak u kojem je presuđeno da su vlasti Republike Srpske odgovorne za nestanak obitelji Matanović, i da su dužne razjasniti njihov slučaj, što one nisu učinile do danas. Posmrtno ostatke ubijenog župnika vlč. Tomislava Matanovića i njegovih roditelja pronašao je u svome bunaru povratnik Bošnjak (musliman) na lokalitetu Rizvanovići-Bišćani kod Prijedora, tek 2001. godine, i nakon predaje od strane službenih vlasti crkveno i dostojanstveno pokopani na groblju u Prijedoru 24. studenog 2001.

U župi Presnače pokraj Banje Luke policija i vojska Republike Srpske ubili su pa spalili zajedno sa župnom kućom, 12. svibnja 1995. župnika i čuvara biskupijskog svetišta sv. Terezije od Dje-

teta Isusa vlč. Filipa Lukendu i redovnicu Družbe sestara Milosrdnica sv. Vinka Paulskog sestru Ceciliju Grgić. Svetište je miniranjem potpuno uništeno. Vlč. Ratko Grgić, župnik u Novoj Topoli i duhovnik redovnica Družbe Klanjateljica Krvi Kristove u tamošnjem samostanu, odveden je 16. lipnja 1992. iz župne kuće od četvorice uniformiranih muškaraca te nepoznatog dana i na nepoznatom mjestu ubijen. Jednako uniformirane osobe su sljedeće noći provalile u samostanske sobe te se cijelu noć užasno življavali nad tamošnjim redovnicama. Unatoč dosadašnjim brojnim inzistiranjima kod lokalnih vlasti i međunarodnih institucija, još uvijek nisu vraćeni posmrtni ostatci ubijenog župnika, da ga vjernički pokopamo u svećeničku grobnicu, niti su pozvani na odgovornost oni koji su bez ikakva povoda i razloga odveli i ubili župnika.

Vlč. Ivana Grgića, župnika u Ravskoj kod Ljubije, u noći između 7. i 8. studenog 1992. odveli su iz župne kuće vojnici Republike Srpske na kraj župe, na "kipe" rudnika Ljubija i mnoštvom metaka ubili. Preč. Petar Jurendić, župnik u Mrkonjić Gradu, teško je fizički i psihički zlostavljan u lipnju 1992. od lokalnih paravlasti pa je od posljedica podnesene torture preminuo 2. studenog 1992. Vlč. Marko Šalić, župnik u Dragalovcima, podnio je višemjesečnu užasnu torturu u dobojskom zatvoru od svibnja do kolovoza 1992. te umro od posljedica torture 12. siječnja 1993. U noći između 6. i 7. svibnja 1995. u banjolučkom naselju Petrićevac, policija Republike Srpske ušla je u franjevački samostan i uhitila sve redovnike i redovnice, a vojnici Republike Srpske minirali su i potpuno uništili novoizgrađenu samostansku i župnu crkvu sv. Ante Padovanskog, a samostan spalili, pri čemu se ciljano i potpuno uništilo arhiv župe i samostana. Tijekom torture i paljenja samostana preminuo je osamdesetogodišnji fra Alojzije Atlija. Veći broj drugih svećenika i časnih sestara s područja Banjolučke biskupije i Vrhbosanske nadbiskupije te Trebinjsko-mrkanjske biskupije, podnio je razna i mnogobrojna zlostavljanja. Osobite torture doživjeli su u logorima srpske vojske župnici vlč. Zvonimir Matijević, vlč. Stipo Šošić, vlč. Ilija Arlović, fra Ivan Franjić i fra Jozo Puškarić.

Većina katoličkih crkava, samostana i drugih crkvenih objekata u potpunosti su uništeni ili teško oštećeni, a na prste bi se mogle nabrojiti katoličke crkve na prostoru Republike Srpske koje nisu barem djelomično oštećene. Porušene su i

opljačkane mnoge tisuće obiteljskih kuća. Posebno tužna činjenica jest da vlasti Republike Srpske tijekom cijelog poratnog vremena nisu ništa poduzele da se brojne ratne nepravde isprave i da se brojni prognani katolici vrata u svoj rodni kraj, što im je jamčio Daytonski sporazum (aneks 7), nego su na razne načine opstruirale njihov održivi povratak i svakako nastojale cementirati nepravdu, koju su učinile tijekom rata. O stanju malobrojnih katolika u Republici Srpskoj u poratnim godinama dovoljno govori činjenica da sam i osobno sa svećenicima, časnim sestrama i malobrojnim vjernicima, 23. travnja 1998. u Derventi doživio fizički napad i višesatno zarobljeništvo kada smo htjeli slaviti Svetu misu u kripti minirane župne crkve u središtu grada. Mons. Kazimir Višaticki, župnik i dekan u Bosanskoj Gradišci, ubijen je u svojoj župnoj kući 16. studenog 2004., nakon višegodišnjeg boravka u izbjeglištvu.

Za sve spomenute zločine i još puno više nespomenutih teških zločina, koliko je meni poznato, nitko nije osuđen na nekom od sudova Republike Srpske. Naprotiv, istina se uporno prešućuje i iskrivljuje. Umjesto žrtava, štite se i pomažu zločinci. A to ne može imati nikakve veze s pravdom i istinom, a ponajmanje s onom Božjom i Božjim blagoslovom. Ovi i mnogi drugi zločini počinjeni su u ime Republike Srpske koja nije "postavljena na krvi svetih mučenika, na kostima svetih mučenika". Nije riječ o svetim mučenicima nego o mučiteljima i progoniteljima drugih i drugačijih. Zato ta Republika ničim ne nalikuje "arhiđakonu Stefanu" nego upravo onima koji su zatiskivali uši da ne čuju istinu pa su posegnuli za silom i nasiljem oduzimajući život prvomučeniku Stjepanu koji je istinska slika tisuća prognanih ljudi raznih vjera i naroda na ovim prostorima. Nazivajući "Božjom pravdom" najužasnije zločine, Vaša je Svetost u velikoj pogibelji da na posebno bolan način nanese dodatnu uvrjedu svim žrtvama protekloga, nama nametnutoga rata, svim patnicima, koji su proživjeli razne torture i obespravljenost.

Vaša Svetosti,

Danas prijete potpuni nestanak katolika na cijelom teritoriju bosanskohercegovačkog entiteta Republika Srpska jer ih sada na tom prostoru živi manje od deset tisuća i to velikim dijelom starijih osoba. To predstavlja samo oko 6 % od ukupnoga predratnoga broja katolika na istom prostoru. Također je, na žalost, smanjen broj članova Srpske Pravoslavne Crkve u bosanskohercegovačkom entitetu Federacija BiH odakle su tijekom

rata mnogi prognani i ubijeni. Uništeni su i brojni vjerski objekti. Ubijeni su također i prognani brojni članovi Islamske zajednice u BiH i drugih manje brojnih naroda te srušene džamije i drugi vjerski objekti. Može li biti Božje djelo, Božja istina i pravda da Pravoslavne Crkve nestane u jednom entitetu, a Katoličke Crkve u drugom, a nekih drugih na nekim drugim prostorima i to u istoj zemlji Bosni i Hercegovini? Zar se ne bi svi, a posebno mi kojima je povjereno pastirsko služenje, morali zauzeti za one slabe, nemoćne i obespravljene članove i svoje Crkve i svih drugih ljudi tražeći da se isprave nanese im nepravde?

U Bosni i Hercegovini odavno je zavladao logika jačega i logika moćne većine dok iza onih manje brojnih, bez obzira o kome riječ, na žalost, nitko ne stoji. Dok te manjine većina pritišće, dotle ih se sjete iz vlastitoga naroda samo onda kada treba prebrojavati njihove žrtve da bi se opravdala nepravda učinjena drugima na nekom drugom prostoru. Zar ne bismo trebali pozivati sve moćnike, pa tako i one iz svoga naroda, da govore i postupaju po istini i pravdi prema svima i da rade na ispravljanju počinjene nepravde? Zar smijemo, pozivajući se na neku nepravdu u prošlosti ili sadašnjosti na ovom ili nekom drugom mjestu, blagoslivljati nepravdu koja se danas čini nedužnim ljudima iz drugih naroda i biti potpora vlastodršcima koji tu nepravdu čine da bi se, pod krinkom ljubavi prema svom narodu, obogatili i gradili svoju vlast na pijesku ovozemaljštine umjesto na hridi Božje pravde? Zar nam ne bi trebalo iznad svega biti važno spasenje njihovih duša koje su, zbog laži i nepravdi koje uporno čine te njihove nespремnosti na kajanje i popravak, u velikoj opasnosti da odu u vječnu propast? Ne pothranjuje li se takvim postupcima ekstremizam svake vrste i otvara prostor za neku novu nepravdu kada ojačaju (a možda budu i izmanipulirani) oni koji su sada slabiji?

Ljudi u Bosni i Hercegovini puno su prepatili i u prethodnim ratovima i u nedavnom ratu, a i danas pate zbog toga što preko njih svjetski moćnici, ali i neki političari iz susjednih zemalja provode neke svoje uskogrudne interese što mi i ovdašnji ljudi nerijetko krvlju i nestajanjem plaćamo. Uvjeren sam da bi i pravedni mir odavno bio izgrađen da nema onih koji podupiru rušitelje mira i nagrađuju razaratelje ove zemlje, a kaŕnjavaju ŕrtve rata. Pokazalo se i uvijek se iznova pokazuje da ima i rušitelja i graditelja, onih koji nam odmažu i koji nam pomažu. Bratski Vas pozivam i iskreno molim da nam pomognete izgraditi istinski i trajan mir među svim ovdašnjim ljudima i narodima, te našim Crkvama i vjerskim zajednicama, koji ne će biti utemeljen na bezakonju i sili jačega, na iskorjenjivanju drugih i drugačijih nego "na istini Božjoj, na pravdi Božjoj", jer samo takav mir jest u Bogu utemeljen i može imati zdravu i zajamčenu budućnost kakvu svi mi priželjkujemo.

Vašoj je Svetosti dobro poznato ono Kristovo upozorenje iz Matejeva Evandjelja da je uzaludan trud graditeljima koji kuću grade na pijesku (7,26) nepravde i tuđih stradanja! Pomozite nam da izgradimo Bosnu i Hercegovinu kao kuću za sve njezine građane i za sve koji u nju dolaze kao prijatelji i gosti. Stanovnici ove zemlje to doista zasluŕuju!

Neka nam svima Gospodin Bog udijeli spremnost na pokajanje i svjetla svoga Duha da budemo doista u službi Njegove Istine, Pravde, Mira i Ljubavi!

Moleći da nam Duh Sveti daruje obilje svoje mudrosti u životu i radu, najiskrenije Vas pozdravljam!

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup metropolit vrhbosanski
predsjednik BK BiH*

PRIOPĆENJE SA 66. ZASJEDANJA BK BiH

Mostar, 18. ožujka 2016.

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine održala je, 17. i 18. ožujka 2016., u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru svoje 66. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića, predsjednika BK BiH. Sudjelovali su svi članovi BK BiH te delegati: Hrvatske biskupske konferencije mons. Slobodan Štambuk i Talijanske biskupske konferencije nadbiskup mons. Luigi Bressan iz Trenta. Poruku apostolskog nuncija u BiH mons. Luigija Pezzuta biskupima je prenio savjetnik Nuncijature mons. Joseph Puthenpu-rayil Antony.

Biskupi su saslušali izvješća svojih delegata s raznih susreta u zemlji i u inozemstvu te odredili delegate za predstojeće međunarodne susrete.

Biskupe raduje činjenica da biskupijske zajednice na svim razinama u Bosni i Hercegovini nastoje proživljavati Godinu božanskog milosrđa na osobit način u korizmenom vremenu. U skladu sa smjernicama Papinskoga vijeća za novu evangelizaciju, preporučuju svim župnicima i voditeljima drugih crkvenih institucija da iskoriste blagoslovljenu prigodu Papinskog imenovanja četvorice misionara milosrđa iz BiH sa zadaćom da propovijedaju Božje milosrđe i pozivaju vjernike na obraćenje i pomirenje s Bogom, s ovlašću da odrješuju i od kazna pridržanih Apostolskoj Stolici (članovi Hercegovačke franjevačke provincije fra Ivan Landeka ml. i fra Milan Lončar s teritorija Mostarsko-duvanjske biskupije te članovi Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Slavko Topić i fra Josip Ikić s teritorija Vrhbosanske nadbiskupije).

Predsjednici Vijeća i Komisija BK BiH te Tajništva i Katoličke tiskovne agencije podnijeli su izvješća o radu u 2015. godini. Saslušavši izvješće o radu Vijeća za ekumenizam i dijalog među religijama i kulturama, biskupi su izrazili potporu i za buduća ekumenske i dijaloške kontakte koji

vode boljem međusobnom razumijevanju i suradnji u skladu s prošlogodišnjim ekumenskim i međureligijskim susretom tijekom pastirskog posjeta pape Franje Bosni i Hercegovini.

Biskupi su zahvalni odgojiteljima u bogoslovijama i sjemeništima u BiH i biskupijskim delegatima za zvanja što se, i kroz sudjelovanje na godišnjim studijskim danima, kao članovi Vijeća za sjemeništa, usavršuju u obavljanju svoje odgovorne službe.

Biskupi su također saslušali izvješće o radu Vijeća za laike i Odbora za mlade. Posebno ih raduje da brojni mladi ljudi, unatoč sve većem valu iseljavanja, pokazuje volju i želju da ostanu u Bosni i Hercegovini. Biskupi potiču sve institucije u Bosni i Hercegovini da više prostora posvete mladima i da im otvaraju perspektive u zemlji koju im je Bog, po njihovu rođenju, izabrao da u njoj rastu i da je izgrađuju.

Nakon što su saslušali izvješće o djelovanju Vijeća za obitelj, biskupi pozivaju sve župnike da pomognu mladićima i djevojkama da se temeljito pripremaju na bračni život sudjelovanjem na stručničkim tečajevima.

Nakon iznesenog izvješća o radu Pedagoškog vijeća katoličkih škola za Europu, biskupi su izrazili potporu radu ovog Vijeća i cijelog sustava katoličkih škola u BiH. Pomoćnog biskupa vrhbosanskog mons. Peru Sudara potvrdili su na novi petogodišnji mandat za predsjednika Vijeća te izrazili zahvalnost svima koji pomažu ovaj vid socijalnog djelovanja Crkve u BiH.

Saslušavši godišnje izvješće predsjednika Vijeća za sredstva društvenog priopćivanja, biskupi su potaknuli sve djelatnike u crkvenim medijima kao i sve katolike koji rade u medijima da budu navjestitelji nade u vremenu sve većeg beznađa te graditelji mira u duhu poruka pape Franje. Još jednom su izrazili zahvalnost svim medijima i medijskim djelatnicima koji

su na prikladan način uprisutnili nezaboravni posjet Svetoga Oca u Sarajevu, 6. lipnja 2015. Biskupi su prihvatili prijedlog programa Vijeća za kler za Treći susret svećenika Bosne i Hercegovine koji će se održati, 16. lipnja 2016. u Tomislavgradu na temu božanskog milosrđa. I ovom prigodom pozivaju sve svećenike koji djeluju u Bosni i Hercegovini da dođu na ovaj susret koji pomaže izgradnju svećeničkog zajedništva. Radovat će se također ako na ovaj susret dođu i biskupi i svećenici podrijetlom iz Bosne i Hercegovine.

Poslije podnesenog izvješća o radu Komisije *Iustitia et pax*, biskupi su izrazili želju da i ubuduće po djelovanju ove Komisije u javnosti bude prepoznatljiva osjetljivost Crkve za socijalnu pravdu.

Nakon što su saslušali izvješće o radu Vijeća za liturgiju, biskupi su zahvalili liturđičarima i liturđijskim glazbenicima za njihovo zauzimanje u radu Vijeća ističući važnost suradnje s Biskupskom komisijom HBK za liturgiju na dobro cijele Crkve u hrvatskom narodu.

Vrjednujući dosadašnji rad Povjerenstva za katehezu, biskupi su odlučili osnovati Nacionalni katehetski ured (NKU) Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine kao radno tijelo. Odobrili su Pravilnik o radu NKU. Zahvaljuju dosadašnjem voditelju Povjerenstva don Anti Pavloviću, a za ravnatelja NKU imenovali su vlč. Tomislava Mlakića.

Biskupi su prihvatili prijedlog Nacionalnog vijeća Papinskih misijskih dijela u BiH da u srpnju 2016. godine bude pokrenuta posebna misijska akcija za izgradnju crkve u Ruandi u misiji gdje djeluje dugogodišnji misionar salezijanac don Danko Litrić. Imajući na umu Godinu božanskog milosrđa, potiču sve svećenike, redovnike, redovnice i vjernike da i po aktivnom uključivanju u animaciju Papinskih misijskih djela budu učinkovit znak Očevih djela u korist onih koji su zaboravljeni i ostavljeni.

U skladu s dopisom Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove RS od 19. siječnja 2016., biskupi pozivaju sve crkvene institucije te potiču i sve članove svojih biskupijskih zajednica da se uključe u aktivnosti Projekta registracije nekretnina odnosno upisivanja nepokretne imovine u jedinstveni katastar. Posebno potiču da to učine građani koji su prognani ili su iz drugih razloga napustili svoja ognjišta.

Razmatrajući aktualno stanje u Bosni i Hercegovini, biskupi su izrazili zabrinutost stvaranjem ozračja beznađa što uzrokuje odlazak i onih ljudi koji imaju mogućnost živjeti u svojoj zemlji od rada svojih ruku. Svjesni poteškoća s kojima se susreće društvo u BiH, podupiru nemali broj onih koji se ne boje žrtve i koji su otvoreni životu koji se rađa u obitelji. Zahvalni su svima koji se, u duhu poruka i primjera pape Franje, otvaraju dijalogu i izgradnji društva jednakopravnih naroda u BiH u kojem treba biti mjesta za svakoga čovjeka s njegovim pravima i slobodama. Zahvaljuju svim poduzetnicima i ravnateljima i direktorima koji se brinu za otvaranje novih radnih mjesta, osiguravaju pravednu plaću radnicima i uplaćuju mirovinsko osiguranje i na taj način daju najbolji doprinos ostanku na ovim prostorima. Očekuju od mjerodavnih institucija da što prije realiziraju sredstva namijenjena za povratak.

Biskupi su, 18. ožujka 2016. sudjelovali na zajedničkom Euharistijskom slavlju u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve uoči svetkovine sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije. Predsjedao je kardinal Puljić, a prigodnu propovijed izrekao je biskup banjolučki mons. Franjo Komarica.

Tajništvo BK BiH

**IV.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA**

OKRUŽNICE

O SLAVLJU IZVANREDNE SVETE GODINE MILOSRĐA

Mostar, 30. studenoga 2015.

Svećenicima, redovnicima, redovnicama i svemu puku Božjemu u hercegovačkim biskupijama

Braćo svećenici, redovnici i redovnice, dragi Božji narode!

Papa Franjo svojim je apostolskim pismom "Misericordiae vultus" - *Lice milosrđa* (LM), 11. travnja 2015., najavio izvanrednu Svetu godinu milosrđa. Ta godina započinje na svetkovinu Bezgrješnoga Začeca Blažene Djevice Marije, 8. prosinca 2015., a završava na svetkovinu Krista Kralja, 20. studenoga 2016. U našoj mjesnoj Crkvi, kao uostalom i u svim partikularnim Crkvama svijeta, izvanrednu Svetu godinu milosrđa započinjemo na Treću nedjelju Došašća - ujedno i Nedjelja Caritasa - 13. prosinca ove godine.

Mi biskupi BK BiH, sabrani na 65. redovito zasjedanje od 3. do 5. studenoga 2015. u Sarajevu, svjedočeći međusobno zajedništvo i jedinstvo naših mjesnih Crkava s cijelom Crkvom Kristovom, u sinovskoj odanosti i poštovanju prema Svetomu Ocu, pozvali smo sve vas, članove naših nad/biskupija, da se svi odazovemo glasu prvosvećenika Franje i zajedno s cijelom Crkvom slavimo milosno vrijeme - Svetu godinu milosrđa. Pozvali smo vas na ovo hodočašće milosrđa, jer milosrđe je cilj koji treba postići a koji zahtijeva povjerenje i žrtvu; milosrđe je put na kojem nema osude i klevete, ljubomore i zavisti; milosrđe je oruđe praštanja. "Stoga, u ovoj Svetoj godini milosrđa otvorite svoja srca životnim periferijama, donoseći utjehu i solidarnost onima koji, u današnjem svijetu, doživljavaju nesigurnost i patnju, mnogobrojnoj braći i sestrama lišenima ljudskoga dostojanstva. Na taj se način može ukloniti smetnja

ravnodušnosti koja često vlada i iza koje se krije licemjerje i egoizam", kako istaknu papa Franjo u pismu *Lice milosrđa*.

Ovom Okružnicom želimo dati neke konkretne smjernice za slavlje izvanredne Svete godine milosrđa u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, i za slavlje samoga otvaranja i za cio tijek Jubileja, ostavljajući uvijek svakomu napose, osobito živim župnim zajednicama, da se ne daju preteći u milosrđu.

Vrata milosrđa. Na svetkovinu Bezgrješnoga začeca bit će otvorena Sveta vrata Vatikanske bazilike i postati *Vrata milosrđa*. Na Treću nedjelju Došašća, 13. prosinca, otvorit će se Sveta vrata Lateranske bazilike a potom i na drugim papinskim bazilikama. Papa je Franjo odredio da se u svim partikularnim Crkvama po svijetu, u katedralama i konkatedralama, svetištima i crkvama od posebne važnosti, otvore *Vrata milosrđa*, tako da se Jubilej može slaviti i na mjesnoj razini "kao vidljivi znak zajedništva cijele Crkve" (LM, br. 3). Tako bi svi oni koji kroz ta vrata uđu, mogli iskusiti ljubav Boga koji tješi, oprašta i nadu daje.

Za područje naših biskupija određujemo da se u dvjema Gospinim katedralama: Marije Majke Crkve i Kraljice neba i zemlje u Mostaru i Rođenja Blažene Djevice Marije u Trebinju te u dvjema biskupijskim svetištima: Presvetoga Srca Isusova u Studencima i Kraljice Mira na Hrasnu otvore *Vrata milosrđa* u župnim i samostanskim crkvama: Sv. Petra i Pavla u Mostaru, Sv. Ante na Humcu, Uznesenja Blažene Djevice Marije na Ši-

rokom Brijegu, Sv. Mihovila arkandela u Tomislavgradu - duvanjska župa i Sv. Ivana Krstitelja u Konjicu. Osobno ću, s Božjom pomoću, otvoriti Vrata milosrđa u katedrali u Mostaru, a kao osobne delegate da otvore Vrata i Godinu Božjega milosrđa u spomenutim crkvama imenujem:

don Željka Majića, generalnoga vikara, na Humcu;

fra Miljenka Šteku, provincijala, u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru;

don Antu Luburića, trebinjskoga dekana u Trebinju;

don Ivana Štironju, ravnatelja Papinskih misijskih djela, na Hrasnu;

don Ivu Šutala, humačkoga dekana, u Studencima;

fra Stipu Bišku, širokobriješkoga dekana, na Širokom Brijegu;

fra Vinka Kureviju, duvanjskoga dekana, u Tomislavgradu i

fra Vlatka Soldu, župnoga upravitelja, u Konjicu.

Pozivamo na što veće sudjelovanje, ne samo vjernika dotičnih župa, nego i susjednih te po mogućnosti, ako to pastoralno-liturgijske obveze dopuštaju, i okolnih svećenika.

U svim ostalim župama neka se na pučkim misama također molitveno otvori Godina milosrđa. Obred otvaranja u prilogu.

Posebni dani milosrđa u pojedinim župama i potpuni oprost. Pozivamo sve župnike da u povjerenim im župama u okviru pripreme i na sam dan župnih Titulara ili Patrona organiziraju devetnice, trodnevne, duhovne obnove ili pučke misije, i to na takav način da ti pučki misionari budu navjesticitelji radosti oproštenja. U našim biskupijama svi svećenici s ispovjednom jurisdikcijom imaju ovlast opraštanja grijeha abortusa. Papa je najavio kako će u pojedine biskupije poslati *misionare milosrđa* (LM, br. 18). To će biti svećenici s ovlastima da opraštaju kazne koje su pridržane Apostolskoj Stolici. O njihovu dolasku i mjestu djelovanja bit ćete naknadno obaviješteni, kada se ova ideja i na razini opće Crkve razradi i definira.

U prigodi slavlja Naslovnika crkve ili župe (Osobe Presvetoga Trojstva) ili Patrona župe (Sveci i Svetice Božje) moći će se zadobiti potpuni oprost, a u gore navedenim crkvama uvijek prigodom osobnih ili župnih hodočašća.

Staleške duhovne obnove, kateheze i propovijedi i karitativno djelovanje. Papina je izričita želja, gotovo vapaj: "Kako samo želim da

nadolazeće godine budu prožete milosrđem, da bismo išli ususret svakoj osobi, noseći Božju dobrotu i nježnost! Neka do svih, i vjernika i onih koji su udaljeni od vjere, dopre balzam milosrđa kao znak Božjega kraljevstva već prisutna među nama!" (LM, br. 5). Stoga neka župne zajednice - posebno njihovi voditelji i članovi - tijekom Godine Božjega milosrđa imaju snage i ljubavi suočiti se s cijelim nizom izazova u organiziranju duhovnih obnova, u katehezama i propovijedima, a posebno u karitativnom djelovanju. I jednako s obzirom na dublje ukorjenjenje u Božju riječ po jačoj pripravi za što plodnije slavlje svetih sakramenata inicijacije: krštenja, potvrde i Pričesti, sakramenta pomirenja i bolesničkoga pomazanja, sakramenta ženidbe i svetoga reda kao i pojačanjem karitativna djelovanja - i to ne samo u ublaživanju potreba i patnja mnogih oko nas, nego i u zauzimanju oko otklanjanja uzroka nepravdi, patnji, siromaštva i bolesti.

Neka naša župna i hodočasnička središta ožive milosrdnim činima duhovne obnove i konkretne evanđeoske ljubavi. Neka se uzdižu naše molitve za obitelji, posebno one pogođene životnim poteškoćama i stanjima, za nova duhovna zvanja, za mir i slogu u obitelji, u Crkvi i u društvenoj zajednici. Neka se nitko ne osjeti ostavljenim ili na periferiji, jer Kristovo milosno Lice želi se po nama očitovati svakomu. Jubilej milosrđa jest izvanredna prigoda i poziv da svi mi u Crkvi u praksi provodimo *tjelesna djela milosrđa*: gladna nahraniti, žedna napojiti, siromaha odjenuti, stranca primiti, bolesna dvoriti, utamničena pohoditi i mrtva pokopati, kao i *duhovna djela milosrđa*: dvoumna savjetovati, neuka poučiti, grješnika pokarati, žalosna i nevoljna utješiti, uvrjedu oprostiti, nepravdu strpljivo podnositi i za žive i mrtve Boga moliti.

Korizma i "24 sata za Gospodina". Svaka je korizma povlašteno vrijeme Božjega milosrđa. Korizmu u ovoj Jubilarnoj godini trebamo proživljavati i slaviti intenzivnije u molitvi i postu, u pokori i ljubavi. Papa poziva da se cijela Crkva ujedini u molitvi *Dvadeset i četiri sata za Gospodina* (LM, br. 17), koja će se, kako je planirano, održati u petak i subotu prije Četvrte korizmene nedjelje.

Već je ustaljena i svake hvale vrijedna praksa da župe Trebinjsko-mrkanske biskupije svake korizmene nedjelje, prema rasporedu, hodočaste na Hrasno. Pozivamo i ostale vjernike iz naših župa da im se pridruže.

Hodočašća. U Godini vjere organizirali smo veliko biskupijsko hodočašće na grobove Apostolskih prvaka u Rim. Stoga u ovoj Godini ne planiramo takvo biskupijsko hodočašće. Trenutačne političke i sigurnosne prilike ne savjetuju hodočašće u Svetu Zemlju. Svakoj župnoj zajednici i dekanatu ostavlja se na slobodnu procjenu i sukladno mogućnosti da organiziraju hodočašća u spomenuta mjesta ili druga svetišta. A pozivamo sve župnike da organiziraju hodočašća u katedrale te u naznačene crkve i biskupijska svetišta. Kao znak našega crkvenog zajedništva neka župe Mostarsko-duvanjske biskupije organiziraju

hodočašća u mostarsku stolnicu, posebno za biskupijski patron sv. Josipa i naslov Gospine katedrale - Mariju Majku Crkve, a župe Trebinjsko-mrkanske biskupije za slavlje Rođenja Blažene Djevice Marije i sv. Mihovila, zaštitnika Trebinjske biskupije.

Bog, bogat milosrđem, po zagovoru Blažene Djevice Marije - Majke milosrđa, udijelio vam milost da u ovoj Svetoj godini ponovno otkrijete radost Božje milosrdne ljubavi.

† Ratko Perić, biskup

O POKORNIČKOM HODOČAŠĆU KRALJICI MIRA

Mostar, 4. veljače 2016.

Svećenicima i vjernicima Trebinjsko-mrkanske biskupije

Katolička priznata svetišta jesu mjesta osobite Božje blizine po dijeljenju sakramenata sv. ispovijedi i presvete Euharistije. Hodočasnik se upućuje u takvo svetište da doživi radostan susret s drugim članovima putničke Crkve. Tako hodočasnička prošteništa postaju i mjesta kršćanskih susreta i manifestacija vjere.

Župa Hrasno od svoga osnutka, od 1761. godine, pod zaštitom je Isusove tjelesne majke i naše duhovne Majke Marije. Od 1854. godine, kada je dogmatizirana vjerska istina o Neoskvrnjenom začecu Marijinu, u župi se časti svetkovina njezina Bezgrješnoga začeca. Msgr. Stjepan Batinović, hrašanjski župnik (1947.-1980.), neumorni Marijin štovatelj, nastojao je u župu uvesti što više zdrave pobožnosti, pa zato nije propuštao nijednoga Gospina blagdana. Tako je njegovim zauzimanjem 8. svibnja 1977. biskup ordinarij msgr. Petar Čule svečano blagoslovio kip Kraljice mira i Hrasno proglasio Gospinim svetištem Trebinjske biskupije. Određeno je da središnje slavlje bude u drugu nedjelju Gospina mjeseca svibnja. Od tada su mnogi vjernici u hodočasničkom duhu pohađali ovo Gospino svetište, njoj posebne pobožnosti iskazivali i u svoj se svakodnevni život

radosno vraćali sakramentalno izmireni i milošću okrijepljeni.

U posljednje vrijeme ti su naši prostori, zbog stalna iseljenja, sve više prepušteni pustoši pa kao da je i samo svetište zamrlo. Stoga, nastavljajući već započetu praksu, pastirski pozdravljam da se i ove godine kroz **korizmene nedjelje** upriliče **pokornička hodočašća** župa Trebinjske biskupije **Kraljici mira na Hrasno**.

Vas, poštovani župnici, molim da svojom riječju i djelom uznastojite da vjernici povjerenih vam župa budu ispunjeni snagom Duha Svetoga koja se zadobiva u ovakvim hodočasničkim prošteništim. Stoga u koordinaciji s dvojicom dekana, don Antom i don Rajkom i upraviteljem Svetišta, hrašanjskim župnikom don Antunom, odazovite se ovom pozivu, potaknite vjernike i stavite se na raspolaganje za vjerničke potrebe, posebno za sakrament pomirenja s Bogom.

Na ovaj pokornički pothvat, na sve vas, pastire i vjernike, zazivam blagoslov Trojednoga Boga po zagovoru Bezgrješne Djevice, supatnice s Kristom Otkupiteljem.

† Ratko Perić, biskup
apostolski upravitelj

CVJETNICA - KOLEKTA SOLIDARNOSTI

Mostar, 9. ožujka 2016.

Prot.: 260/2016.

Svećenicima i vjernicima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

1. - Nedjelja solidarnosti. Na redovitom zasjedanju BK BiH u Sarajevu, 3. studenoga 2015., sugerirano je i usvojeno da Treća korizmena nedjelja bude Nedjelja solidarnosti u partikularnoj Crkvi u BiH. Kao što je svojedobno odlučeno da Treća nedjelja Adventa bude **Nedjelja Caritasa**, tako je odlučeno da Treća korizmena nedjelja bude **Nedjelja solidarnosti**.

Pukim previdom dogodilo se da nismo s Ordinarijata poslali već gotovo pismo. Stoga se iskreno ispričavamo i molimo da se ta kolekta solidarnosti obavi na Cvjetnicu.

2. - Duhovna povezanost. I dalje, razumije se, ostaje na prvom mjestu kršćanska obveza duhovne povezanosti među dekanatima u domaćoj Crkvi, ali imajući u vidu opće stanje u društvu i državi, želimo da vjernici također materijalno pomažu jedni drugima, kao i svećenicima, pod koordinacijom Vijeća za kler pri BK BiH.

3. - Kolekta za najpotrebnije župe. Kao što sam sve vas svećenike usmeno zamolio na Čistu srijedu u Mostaru na kraju propovijedi, tako sada napismeno molim sve župnike i njihove vikare i suradnike da na zgodan način animiraju vjernike barem tjedan dana prije Cvjetnice, 20. ožujka 2016., a pogotovo na sam dan prije svetih Misa da sva milostinja, bez ikakva zadržavanja uobičajene provizije, skupljena na svim sv. Misama toga dana, bude namijenjena fondu solidarnosti, koja

će se podijeliti najpotrebnijim župama u BiH. Ove godine sve se podudara s **Godinom milosrđa**.

4. - Dekani zaduženi dostaviti na Ordinarijat. Ovim uljudno molim i zadužujem pojedine i sve dekane da na području svojih dekanata prikupite od župnika kolekte i dostave ih isključivo na Ordinarijat u Mostaru najkasnije do Pastoralnoga dana 30. ožujka ove godine.

5. - Dovršiti djelo do svršetka travnja. Članovi spomenutoga Vijeća msgr. Luka Tunjić za Vrhbosansku nadbiskupiju, msgr. Anto Orlovac za Banjolučku biskupiju i don Ivan Štironja za Hercegovačke biskupije napraviti će prijedlog podjele prikupljenih sredstava prema statističkim podatcima iz prosinca 2015. i taj će prijedlog, u ime Vijeća, biti iznesen pred biskupe koji imaju redovito zasjedanje u Mostaru, 17. i 18. ožujka 2016. Ako proces kršćanske solidarnosti bude tekao uredno, sva bi se kolekta mogla raspodijeliti svršetkom travnja kada je predviđen Treći međudekanatski susret u Travniku.

Uvjeren da ćete ovom crkvenom pozivu odgovoriti spremno, savjesno i velikodušno, za spas svoje duše i za opće dobro bližnjih, zazivam na sve vas kao i na vjernike vama povjerene obilan Božji blagoslov po zagovoru sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, brižljiva skrbnika Svete Obitelji.

† Ratko Perić, biskup

MISA POSVETE ULJA NA VELIKU SRIJEDU 2016. U TREBINJU

Mostar, 11. ožujka 2016.

SVIMA SVEĆENICIMA U TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Na **Veliku srijedu, 23. ožujka 2016., u 11.00** sati prije podne, slavit će se sv. Misa posvete ulja u katedrali Male Gospe u Trebinju, *Deo iuvante*.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi što veći broj svećenika - a bilo bi najbolje da dođu svi koji ikako mogu - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji pastoralno djeluju u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti ne samo albu i štolu, nego i misnicu bijele boje.

Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti nakon svećane Euharistije u katedrali Male Gospe, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na *kan. 847, čl. 2 Zakonika kanonskoga prava* koji upozorava svećenike da "pomno i dolično" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglasio, da će toga dana prije podne biti **sv. ispovijedi** u njegovoj župi, **neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan**. I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom **najuzvišenijem svećeničkom činu našega bratskog i crkvenog zajedništva**.

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u trebinjskoj katedrali, u dogovoru sa župnikom don Antom Luburićem, pozivamo također sve svećenike sudionike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti odmah nakon sv. Mise i dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

Čestitajući svima sretne pripreme na Gospodnji Uskrs kao i same Vazmene svetkovine i obilnu milost uskrsloga Krista, sve vas od srca pozdravljam i na sve zazivam obilan Božji blagoslov

† *Ratko Perić, biskup
apostolski upravitelj*

MISA POSVETE ULJA NA VELIKI ČETVRTAK 2016. U MOSTARU

Mostar, 11. ožujka 2016.

SVIMA SVEĆENICIMA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ BISKUPIJI

Na **Veliki četvrtak, 24. ožujka 2016., u 11.00 sati** prije podne, slavit će se sv. Misa posvete ulja u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru, *Deo iuvante*.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi što veći broj svećenika - a bilo bi najbolje da dođu svi koji ikako mogu - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji zakonito pastoralno djeluju u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti ne samo albu i štolu, nego i misnicu bijele boje.

Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti nakon svečane Euharistije u katedrali Marije Majke Crkve, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na *kan. 847, čl. 2 Zakonika kanonskoga*

prava koji upozorava svećenike da "pomno i doлично" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglasio, da će toga dana prije podne biti **sv. ispovijedi** u njegovoj župi, **neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan**. I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom **najuzvišenijem svećeničkom činu našega bratskog i crkvenog zajedništva**.

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u mostarskoj katedrali, u dogovoru sa župnikom don Lukom Pavlovićem, pozivamo također sve svećenike sudionike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti odmah nakon sv. Mise i dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

Čestitajući svima sretne pripreme na Gospodnji Uskrs kao i same Vazmene svetkovine i blagdane i obilnu milost uskrsloga Krista, sve vas od srca pozdravljam i na sve zazivam obilan Božji blagoslov

† *Ratko Perić, biskup*

IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2015. GODINU

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI UZNESENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE U GRACU

Gradac, 12. siječnja 2016.
Prot. br.: 3/2016.

Župa Gradac broji 430 duša u 137 obitelji. Prosječna dob stanovništva prilično je visoka. Veoma je malo mladih obitelji i djece. U prošloj godini sakrament krštenja primilo je petero novorođenčadi dok je u isto vrijeme bilo 18 crkvenih sprovoda, od čega 6 pokopa vjernika koji su živjeli izvan župe. Vjernici u velikom broju dolaze na nedjeljnu sv. Misu.

Kroz korizmeno vrijeme organizirana su pokornička hodočašća župa Trebinjsko-mrkanske biskupije u biskupijsko Svetište Kraljice Mira na Hrasno. Naša župa, prema rasporedu, hodočastila je na Drugu korizmenu nedjelju. Na Bijelu nedjelju - Mali Uskrs organizirali smo Prvu svetu pričesti. Pristupilo je četvero prvopričesnika.

Danas 17. svibnja upoznao sam župljane sa željom gospodina Grge Tapalovića - koji je rodom iz ove župe a živi u Monte Karlu - da kao zavjetni dar obloži župnu crkvu kamenom. U rujnu je postavljena skela oko crkve i zatim se pristupilo radovima. Radovi su u tijeku.

Obitelj Mate Njavre iz Zagreba darovala je umjetničku sliku Posljednja večera, akril na platnu, rad akademskoga slikara Nenada Božića.

U kolovozu smo imali misijsku akciju za naše misionarke - sestre Milosrdnice - na Solomon-skim Otocima i prikupili pomoć od 2.000,00€.

Za svetkovinu Uznesenja Blažene Djevice Marije, zaštitnice župe, pohodio nas je naš biskup - apostolski upravitelj msgr. Ratko Perić koji je u suslavlju susjednih svećenika slavio sv. Misu i održao propovijed.

U prigodi izvanredne Svete godine milosrđa i odluke biskupa Ratka da župna crkva i svetište na Hrasnu bude Jubilejska, na Treću nedjelju došašća, sudjelovali smo na svečanosti otvaranja Godine milosrđa.

Zahvaljujemo svemogućemu Bogu na svim primljenim darovima i milostima te se svesrdno molimo za njegov sveti mir i blagoslov, do Njegove volje.

Don Nedjeljko Krešić
župnik

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI PRESVETOGA TROJSTVA U BUHOVU

Buhovo, 13. siječnja 2016.
Prot.br.: 1/2016.

Vjerski život u župi Buhovo, općenito gledajući, prilično je pozitivan s obzirom na pohađanje sv. Mise i broj pričesti. Župa broji tek 340 duša.

Veći dio župljana dolazi nedjeljom redovito na sv. Misu, dok je blagdanima osjetno manje. Jedan dio, manji, dosta lako propušta sv. Misu. Obič-

no se to događa u sezoni lova te ako su svatovi subotom, onda mnogi ne dolaze na nedjeljnu sv. Misu.

Ima svakako dobrih uzora u svakom pogledu i u svakom staležu, a isto tako i negativnih pojava, pogotovo u pohađanju sv. Mise i primanju svetih sakramenata. Još uvijek ima mnogo psovke kod svih uzrasta i čini mi se kako se ta psovka sve više širi, posebno kod mlađih. Na žalost i ženskom svijetu nije strana psovka.

Određen broj starijih momaka po svoj se prilici ne kani ženiti. Uzalud je svako poticanje i savjetovanje. Ostaju gluhi za taj životni korak, iako uviđaju kako će jednoga dana osjetiti kako su učinili velik životni propust i promašaj.

U župi je puno obitelji starije životne dobi te je za očekivati da će se uskoro neke potpuno ugasiti. Župa stagnira, jer je zadnjih godina sve više umrlih a manje rođenih.

U župi radi osnovna škola. Trenutačno je 11 učenika. Imaju i vjeronauk u školi. Župnik redovito, svake subote, drži vjeronauk za sve učenike osnovne škole u vjeronaučnoj dvorani pokraj župne crkve.

U korizmi obavljam pobožnost Križnoga puta petkom. Održavamo listopadsku pobožnost, a u došašću u župi se slave sv. Mise zornice u 6 sati koje su vrlo dobro posjećene.

Održavamo najnužnije popravke na crkvenim objektima i uređenju okoliša. Dakako, sve ovisi o financijskim mogućnostima. Prošloga smo ljeta zamijenili otvore na župnoj kući, a sada, zahvaljujući preporuci Ordinarijata i donaciji od *Kirche in Not* u visini od 7.000€, spremamo se na gradnju višenamjenske dvorane. Velika hvala svim našim dobročiniteljima.

Don Pavo Filipović
župnik

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI SV. FRANJE ASIŠKOGA U RASNU

Rasno, 31. prosinca 2015.
Prot. br.: 142/2015.

U župi sv. Franje Asiškoga pastoralno djeluje jedan svećenik. Na službu župnoga upravitelja došao je u prvoj polovici kolovoza 2013. godine.

Prema statističkim podacima župe, ažuriranim prigodom blagoslova kuća, župa broji 294 obitelji s 1048 vjernika. Tu je još 7-8 kuća u kojima za sada nitko ne stanuje. One pripadaju župljanima koji već duže vremena žive u inozemstvu ili u drugim župama na području ove biskupije.

Nedjeljom i svetkovinama slave se dvije sv. Mise. U filijalnoj crkvi u Dužicama, koja je posvećena sv. Ivanu Krstitelju, sv. Misa slavi se u 9 sati, a u župnoj crkvi u 11 sati. Na sv. Misama čitaju mladi, a pjevaju župni zborovi.

U protekloj godini u župi je bilo 15 krštenja, 13 prvopričesnika, 5 vjenčanja i 19 sprovoda. Župa ima 6 ukopnih groblja i jedno staro groblje "Biloševica" na kojemu se slavi sv. Misa svake godine u drugu nedjelju u mjesecu srpnju.

Starije i nemoćne osobe ispovijedaju se 4 puta godišnje: pred Božić i Uskrs te prije sv. Franje Asiškoga i sv. Ivana Krstitelja. U župi ima oko 60 starijih osoba koje se ispovijedaju u svojim obiteljima.

U župi je svakoga četvrtka, osim u božićno vrijeme te u srpnju i kolovozu, večernja sv. Misa i klanjanje pred Presvetim Oltarskim Sakramentom. Na sv. Misi i klanjanju bude od 20 do 30 vjernika. Dijeljenje sakramenta Potvrde u župi je svake treće godine. Posljednja sv. krizma bila je 2. svibnja 2015. Župu je pohodio mjesni biskup msgr. Ratko Perić i pod sv. Misom podijelio sakrament svete Potvrde. Krizmu primaju djeca osmoga razreda osnovne te prvoga i drugoga razreda srednje škole. Ovom slavlju pristupila su ukupno 34 pripremljena kandidata.

U župi je 77 djece mlađe od 7 godina, 124 u osnovnoj devetogodišnjoj školi, 53 u srednjoj; 49 je studenata. Neoženjenih i neudanih iznad 30 godina - 86 osoba.

Subotom je vjeronauk u župnoj crkvi za prvopričesnike, te u Rasnu i na Dužicama susret s ministrantima. Održavan je i vjeronauk za krizmanike te povremeno župni vjeronauk za djecu petoga, šestoga i sedmoga razreda, kao i povremeni susreti s mladima. Školski vjeronauk djeci koja idu u školu u Rasno i Dužice drži vjeroučiteljica Matea Galić s Trna, župa Široki Brijeg.

U došašću slavimo Mise zornice 9 dana prije Božića u župnoj crkvi.

U svibnju i listopadu u popodnevnim satima molimo kronicu u filijalnoj crkvi na Dužicama, zatim u Rasnu, gdje slavimo i sv. Misu.

U korizmi je redovito Put križa petkom, jednako na Dužicama i u Rasnu.

U božićno vrijeme prikupljena je pomoć za Majčino selu u Međugorju te im dostavljeno nešto hrane i kućnih potrepština.

U protekloj godini nije bilo znatnijih radova na župnim objektima. Prije nekoliko godina u potpunosti je obnovljena filijalna crkva na Dužicama.

*Fra Ignacije Alerić
upravitelj župe*

O DJELOVANJU CARITASA

Mostar, 14. siječnja 2016.
Prot. br.: tak-14/2016.

Nekoliko statističkih podataka o socijalnoj situaciji u BiH

Prema službenim statistikama, koliko god to izgledalo neuvjerljivo, BiH tijekom 2015. bilježi gospodarski rast od 2%.

Federalni zavod za statistiku tvrdi da je u listopadu 2015. bilo: 454.214 zaposlenih, a nezaposlenih 389.276. Broj umirovljenika popeo se na 398.187. Prosječna bruto plaća iznosila je 1.263,- KM, a prosječna mirovina 366,57 KM.

Republički zavod za statistiku Republike srpske za rujnu 2015. bilježi 248.783 zaposlenih, a broj nezaposlenih 137.502. Umirovljenika je bilo 205.940. Prosječna bruto plaća bila je 1.345,- KM, a prosječna mirovina 342,62.

Agencija za statistiku države BiH tvrdi da je u listopadu 2015. bilo 717.297 zaposlenih, a nezaposlenih 536.902. Prosječna bruto plaća u tom mjesecu iznosila je 1.282,- KM, a neto 826,- KM.

Statistike valja uzeti sa zadržkom, jer, na primjer, većina umirovljenika prima najniže mirovine koje su oko 320 KM, ali je najveća isplaćena mirovina u BiH za prosinac iznosila 2.174,48. Isto vrijedi i za plaće što je jasan pokazatelj socijalnih raslojavanja društva.

Na stranici Federalnog ministarstva rada i socijalne politike mogu se naći podaci o socijalnim davanjima za 2007. i 2011. godinu po županijama. Ogromne su razlike od županije do županije, a posebice u oblasti zaštite majke i djeteta pa se može vidjeti šokantna statistika:

	Hercegovačko-neretvanska županija	Kanton Sarajevo
Naknada plaće za vrijeme porodiljnog dopusta	0 KM	17.354.284 KM
Dječji dodatak	0 KM	6.816.048 KM
Naknada neuposlenoj ženi-majci	0 KM	3.039.840 KM

Još dramatičnija je situacija mladih ljudi čija je nezaposlenost gotovo 60% pa ne čudi da prema istraživanjima 2/3 mladih želi napustiti zemlju. Podaci za 2014. godinu kažu da je samo u toj godini 68.000 ljudi napustilo BiH. Za 2015. nema podataka, ali moguće je da su brojevi i veći.

To se osobito odnosi na Hrvate iz BiH kojima je ulaskom Hrvatske u EU omogućeno lakše zašljavanje. Kako im u Njemačkoj od 1. srpnja ne traže radne dozvole navodno je oko 7.000 Hrvata napustilo BiH trbuhom za kruhom.

Demografska slika BiH nije nimalo sjajna. Na žalost nemamo podataka za 2015., ali u 2014. rođenih je bilo 30.268, a umrlih 35.980. Broj umrlih u Mostaru je za 120 veći od rođenih. Jedina općina u Hercegovini s pozitivnim prirodnim priraštajem je Čitluk.

Caritasova skrb za stare i iznemogle

Caritas kroz *Projekt kućne njege*, odnosno *Veronika*, kako smo ga prije zvali, skrbi za stotinjak

osoba, a prošle godine je učinjeno preko 3.000 posjeta i pruženo preko 15.000 različitih usluga skrbi i njege starim i bolesnim osobama. Ako donatori prestanu financirati ovaj projekt, onda ćemo do kraja 2016. morati prestati pružati karitativne usluge ove naravi.

U domu za stare i iznemogle s hospicijem *Betaniya* u Čapljini tijekom prošle godine primljeno je 15 novih korisnica/ka, ali ih je 12 umrlo. Osim toga 6 korisnika/ca je iz različitih osobnih i obiteljskih razloga napustilo *Betaniju*. Trenutno u Domu ima 29 korisnica/ka.

I ove su godine proslavu Međunarodnog dana starijih osoba 1. listopada organizirali djelatnici *Betanije* u dogovoru s djelatnicima *Kućne njege* iz Mostara. Sudjelovale su također starije osobe iz okolnih župa kao i iz drugih ustanova koje skrbe o starijim osobama. Misno slavlje je predvodio mons. Luka Pavlović, a u programu poslije mise sudjelovala su djeca i mladi iz župa Čapljina, Stolac i Hutovo.

Drago nam je što su i predstavnici čapljinske općine na čelu s načelnikom dr. Vidićem svojom nazočnošću također počastili naše seniore. Ovdje želimo sa zahvalnošću istaknuti da je načelnik općine dr. Vidić ove godine ispunio obećanje dano u početku izgradnje Caritasova Doma i hospicija da će čapljinska općina financirati postavljanje javne rasvjete oko *Betanije*. Tako je uoči Božića ove godine *Betaniya* osim Božićnim ukrasnim svjetlima bila obasjana i javnom rasvjetom. Ne samo postavljanje rasvjete nego i brojni drugi događaji potvrđuju kako dom *Betaniya* zajedno s radionicom za osobe s posebnim potrebama *Betlehem* postaju sve uvjerljiviji i vidljiviji svjedoci nesebične kršćanske ljubavi te na taj način svijetle sve jačim svjetlom u Čapljini, kojega više ne mogu ne vidjeti čak ni oni koji su o Crkvi i Caritasu i ovim projektima imali iskrivljenu sliku, jer su sve to promatrali iz perspektive razoritelja jedinstva Crkve.

U *Betaniji* je zaposleno 15 osoba, no njima treba pribrojiti i dvoje djelatnika iz radionice *Betlehem* te nekoliko honorarnih djelatnika koji povremeno obavljaju neke poslove. Nekoliko je volontera, a među njima treba istaknuti četiri gospođe, koje redovito dolaze i pomažu oko bolesnika primjereno njihovim mogućnostima, sposobnostima i stručnosti.

Skrb za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama

U edukacijsko-rehabilitacijskom odjelu *Rehabilitacijskog centra "Sveta Obitelj"* na svršetku 2015. bilo je 19 djece s posebnim potrebama kojima se pružaju različite usluge. Nadamo se da ćemo privući veći broj djece kada početkom sljedeće godine započnemo s uslugama *Senzorne sobe* u kojoj će se djeci s autizmom i drugim senzorno-motoričkim poremećajima moći pružiti usluge poticanja i razvijanja njihovih sposobnosti zahvaljujući osoblju koje je dodatno educirano. Zahvaljujući Caritasu, odnosno inozemnim donatorima, djelatnice centra "Sveta Obitelj" su pohadale dodatnu stručnu izobrazbu za specijalicu rane intervencije, za glazbenog terapeuta, za Bobath-terapeuta i za senzornog terapeuta.

U stacionarnom odjelu centra "Sveta Obitelj" u prosincu 2015. bilo je 22 pacijenta (5 djece i 17 odraslih) kojima se pruža medicinska skrb i potrebna njega 24 sata. Riječ je o teško oboljelim i nepokretnim osobama s različitim dijagnozama. Veliki problem za funkcioniranje ovoga odjela u budućnosti je nedostatak medicinskih sestara, koje nas zbog zahtjevnog i teškog posla, a možda i zbog neadekvatnih plaća, napuštaju čim im se ukaže prilika zaposliti se u državnim zdravstvenim ustanovama ili otići u inozemstvo.

Djelovanje radionica za odrasle osobe s lakšim psihičkim i fizičkim poremećajima *Nazaret* (18 korisnica/ka), *Emanuel* (9 korisnica/ka) u Mostaru te *Betlehem* (14 korisnica/ka) u Čapljini je zadovoljavajuće. Uspješni su u pravljenju svojih rukotvorina koje se prodaju na izložbama koje se organiziraju ili u župama ili u povodu nekih prigoda u Mostaru i Čapljini u suradnji s drugim sličnim ustanovama ili organizacijama.

U ljeto 2013. Caritas je utemeljio društvo za zapošljavanje osoba s invaliditetom Rad - Dar. U društvu je za sada zaposleno 7 osoba i to pet djelatnika s invaliditetom koji su inače korisnici naših već spomenutih radionica za osobe s posebnim potrebama, te dvoje instruktora koji su direktori Rad - Dara. Prošlog su ljeta napravljena dva plastenika (400 m²) za sadnju i uzgoj raznog povrća. U tim plastenicima redovito rade dvije invalide osobe, a zdrave plodove koje uberu prodaju se Caritasovim i crkvenim ustanovama. Izgradnju plastenika te sustava navodnjavanja i dodatne opreme financirao je američki CRS i Caritas Italiana.

Skrb za djecu, mlade i obitelj

Svršetkom srpnja 2015. časne sestre *Službenice milosrđa - ančele* prestale su s radom u Caritasovom vrtiću *Sveti Josip* u Mostaru. Njihova zajednica, prema riječima provincijalne glavarice, nije mogla više staviti na raspolaganje časnu sestru koja bi preuzela radno mjesto ravnateljice u vrtiću. Sestre ančele su vodile ovaj vrtić od početka njegova djelovanja, a vrtić je svečano blagoslovljen 19. prosinca 1996. Zahvaljujemo sestrama na predanom, požrtvornom i stručnom radu u našem vrtiću. Sigurni smo da će plodove njihovoga rada osjećati i duboko u svojim srcima nositi brojne generacije djece koja su u vrtiću boravila, ali i njihovi roditelji te braća i sestre, jer cijele su obitelji kroz godine provedene u vrtiću samo jednog mališana ili djevojčice bile s vrtićem povezane.

Caritas je potom uz suglasnost i odobrenje Biskupskog Ordinarijata u Mostaru ravnateljstvo Caritasovog vrtića *Sveti Josip* povjerio časnim sestrama *Franjevka od Bezgrješnog začeca BDM s Danača*. Ravnateljstvo Caritasa hercegovačkih biskupija je duboko zahvalno časnim sestrama *Dančankama* na njihovoj raspoloživosti i spremnosti da preuzmu vođenje ove važne ustanove koja ima pored odgojne također i svojevrsnu pastoralnu misiju u gradu na Neretvi. Veselimo se suradnji sa zajednicom sestara franjevaka čija je kuća matica u Dubrovniku, a sestrama koje rade u Caritasovu vrtiću želimo obilje Božjega blagoslova te radosti, zadovoljstva i uspjeha u odgoju djece koja pohađaju naš vrtić.

Ovog smo ljeta dovršili sve radove vezane uz izmjenu svih otvora u vrtiću i u sestarskom stanu te postavljanje termo fasade na cijeloj zgradi. Ove smo radove mogli realizirati zahvaljujući financijskoj pomoći dobročinitelja iz Aachena i Passaua.

Veselimo se također značajnom jubileju vrtića *Sveti Josip* koji će u prosincu 2016. navršiti 20 godina djelovanja, što ćemo nastojati na dostojan način obilježiti.

U Caritasovom *Centru za djecu, mlade i obitelj "Spes"* i ove je godine bilo živo i ostvareni su brojni programi, posebice s djecom. Tijekom školske godine održano je 6 različitih radionica za djecu jednom tjedno, ukupno 133 termina i 78 djece. Za 7 djece organizirana je kroz 90 sati pomoć pri učenju. Za vrijeme zimskog i ljetnog raspusta ponuđeno je djeci 5 kreativnih radionica, koje su se odvijale u 20 termina, a sudjelovalo je 101 dijete. Mladi su također bili aktivni, imali su 38 susreta

različitog edukativnog sadržaja. Roditelji, njih 37, su sudjelovali na 7 edukativnih radionica (od toga 2 radionice za roditelje djece s posebnim potrebama). Za 10 odgojiteljica *Dječjeg vrtića Sveti Josip* održane su 3 stručne radionice. Skupina od 14 studenata Teološko-katehetskog instituta Mostar imala je 11 predavanja iz kolegija o inkluzivnom obrazovanju. Ukupno je u programima *Centra Spes* sudjelovalo 186 djece, 40 mladih, 45 odraslih, što je svakako značajan doprinos Caritasu u odgoju djece i mladih te promicanju zdravih načela i kršćanskog svjetonazora u obitelji.

Kršćanska načela i zdrave obitelji, unatoč brojnim poteškoćama s kojima se one u vrtlozima suvremenog svijeta sučeljavaju, nastojimo promicati također kroz projekt *Obiteljsko savjetovanje*. Tijekom protekle godine usluge savjetovanja osobnog, u parovima ili skupnog imale su 223 osobe (157 žena i 66 muškaraca) kroz 544 savjetodavna razgovora, koje su pružali psihologinja i svećenik. Nažalost, važnost ovoga projekta od naših inozemnih donatora nije prepoznata kao vrijedna njihove financijske potpore, pa ga je stoga sve teže "održavati na životu". Za sada imamo potporu Slovenskoga Caritasu koji pokriva dio troškova osoblja i aktivnosti.

Caritasovo *Prihvatilište "Mirjam"* za žene i djecu, žrtve nasilja je u fazi "mirovanja". Od postojanja Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji prema kojem se nasilje mora prijaviti državnim instancama smanjio se broj žena koje traže smještaj jer, unatoč preživljenog nasilja, tog negativca ne žele otvoreno i javno optužiti i pred suca dovesti. U izradi su standardi za tzv. sigurne kuće koji bi trebali utvrditi uvjete osnivanja i pravni oblik kojeg treba imati svaka takva kuća ako želi biti financirana iz proračuna. Usuglašavanje oko usvajanja tih standarda potrajat će vjerojatno još neko vrijeme. Ako nam uvjeti koje treba zadovoljiti budu odgovarali, onda će i Caritas sigurnu kuću *Mirjam* registrirati i nastaviti s radom.

Caritasovi samoodrživi projekti

Caritasova knjižara *Logovita*, Bogu hvala, posluje pozitivno i može samu sebe financirati, a doprinosi također prema svojim mogućnostima i u sufinanciranju manje stabilnih projekata.

Caritasov *vinograd, voćnjak i vinarija* također su samoodrživi, pokrivaju troškove i potrebe Caritasovih ustanova za voćem i zdravom kapljicom. Treba podsjetiti također da se od plodova vino-

grada i voćnjaka pokrivaju također reprezentacije i darivanje naših prijatelja i partnera, što je također ušteda, jer bismo inače sve te znakove našega gostoprimstva i zahvalnosti morali kupovati.

Caritasova kuća susreta *Emaus* je u protekloj godini organizirala smještaj za 32 susreta duhovne i edukativne naravi, odnosno 1.005 gostiju s 1.011 noćenja. To je također pokrilo režijske troškove kuće i troškove prijama gostiju.

Caritasova Korizmena i Adventska akcija pomoći potrebnicima

Caritasove akcije prikupljanja pomoći siromašnima organiziramo najmanje dva puta godišnje. Broj župa koje u tim akcijama sudjeluju uglavnom je isti, jer je riječ o istim župama, dok one druge župe, a njih je, nažalost, ipak više ne uspijevamo nikako motivirati i potaknuti na sudjelovanje.

Nadahnuti korizmenom porukom pape Franje ove smo godine Caritasovu Korizmenu akciju namijenili za osobe koje žive u krajnjem siromaštvu. Podatke o rezultatima akcije Caritasu su dostavile 23 župe. U Adventskoj akciji *Paket ljubavi* sudjelovalo je prema dosadašnjim prijavama 25 župa. Zahvaljujemo od sveg srca svima koji su svoja srca i ruku otvorili za bližnjega u potrebi, kao i župnicima koji su naše akcije zdušno podržali i vjernicima preporučili.

Siromasi i potrebni - svakodnevni posjetitelji Caritasova prijamnog ureda

Na vrata Caritasova socijalnog i upravnog centra svaki dan pokuca dvadesetak potrebnika: radi odjeće i obuće, radi hrane i lijekova, radi bolesničkih kreveta i drugih pomagala za stare i iznemogle koje posuđujemo, radi polovnog namještaja ili građevinskog materijala, radi novčane pomoći zbog neplaćenih računa, radi školskih knjiga i pribora i sl. Dođu neki radi razgovora da se nekome izjadaju, da ih netko sasluša... Drugi dođe radi puke radoznalosti, samo da vidi što ima. Ima i onih što navrate iz običaja, jer je tako u ratu ili čak prije naučio.... Eto, to je Caritasov prijamni ured u koji navraćaju, pitaju i traže ne samo Ante i Ana, nego i Mujo i Fata te Živorad i Živadinka, Slaven i Slavenka....

U prošloj godini od 7. siječnja do 23. prosinca Caritasov prijamni ured pohodilo je ukupno 2.537 osoba kojima smo nastojali pomoći prema našim mogućnostima. Između njih 104 osobe

smo pomogli novčano, jer su trebali lijekove, liječenje, za putne troškove, za školske knjige i sl. Pomoć u hrani primilo je 430 osoba, a u odjeći i obući 775 osoba. Školske knjige i školski pribor dobilo je 25 osoba, a higijenskih artikala 27 osoba te pomoć za nabavku lijekova 28 osoba. Brojne osobe, točnije njih 408 u prošloj su godini donijeli iznošenu odjeću i darovali je Caritasu za potrebnike.

Tijekom godine 53 osobama je posuđen bolesnički krevet. Za 16 osoba posuđena su invalidska kolica, štake je primilo 10 osoba te noćnu stolicu 8, a hodalicu za teško pokretne 4 osobe. Osim toga pedesetak osoba je dobilo pelene za djecu, odnosno za odrasle.

Večer Prijatelja Caritasa hercegovačkih biskupija

Svako dvije godine organiziramo Večer Prijatelja Caritasa, pa smo tako ove godine priredili susret s našim prijateljima u dvorani Rehabilitacijskog centra "Sveta Obitelj". Prijatelji Caritasa su svi oni koji Caritasovo djelovanje na razne načine pomažu i promoviraju. Ovogodišnja večer naših prijatelja bila je nadahnuta riječima sv. Ivana od Križa: *U predvečerje svoga života bit ćeš pitan o ljubavi*. Nakon glazbene točke ravnatelj Caritasa je izrekao pozdravno slovo i zahvalu nazočnim prijateljima i dobročiniteljima za njihovu djelotvornu duhovnu i moralnu te materijalnu pomoć koju Caritasu redovito pružaju. Potom im je kao svjedočanstvo dijela karitativnog rada prikazan dokumentarni film "P(r)ogledaj" o svakodnevnom životu autističnog dječaka Ivana u "Svetoj Obitelji". U filmu je predstavljena također i potreba za što stručnijim osobljem, koje je nužno za rad s djecom s posebnim potrebama. Zato šaljemo ljude na stručno usavršavanje da bismo djeci mogli pružiti nove usluge i mogućnosti rehabilitacije kao što je "Senzorna soba" za čije opremanje smo zatražili također financijsku pomoć naših prijatelja i dobročinitelja.

Otac biskup Ratko je nakon dokumentarnog filma također pozdravio sve prijatelje i dobročinitelje Caritasa. Zahvalio im je za njihovu nesebičnu ljubav vrlo lijepim duhovnim nagovorom o tjelesnim djelima milosrđa, potkrjepljujući ih primjerima milosrdne ljubavi naših dobročinitelja prema Caritasovim korisnicima i svima onima kojima Caritas pomaže.

U dvorani su također bile izložene slike u akri-lik tehnici koje su prijatelji Caritasa mogli kupiti,

a sav utržak od prodanih slika, prema želji auktorra, darovan je za opremanje "Senzorne sobe".

Zahvaljujemo svim Caritasovim prijateljima i dobročiniteljima na njihovoj vjernosti, podršci i svakoj vrsti pomoći upućujući Bogu, koji je sama ljubav i milosrđe, svoje molitve za njih, za njihove obitelji i za sve one koji su im dragi da ih uvi-

jek svojim blagoslovom prati i štiti i za sva djela milosrdne ljubavi bogato nagradi na ovome i na onome svijetu.

Dr. don Ante Komadina
Ravnatelj Caritasa
hercegovačkih biskupija

O RADU DIJECEZANSKOGA MISIJSKOG UREDA

Misijska animacija. Misijska animacija na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije odvijala se pod vodstvom Nacionalne uprave PMD u BiH. Misijski materijali koji su dostavljeni svim župama, crkvenim ustanovama kao i vjeroučiteljima bili su glavno pomagalo u promicanju misijske svijesti među vjernicima. Posebno su dobro došle propovijedi i svjedočanstva misionara u tjednu pripreve na Svjetski dan misija - Misijsku nedjelju, kao i ostali materijali koji su ponuđeni u animacijskim knjižicama.

Susreti s misionarima. Veći broj misionara nastupio je u raznim župama na području Hercegovine. Prema informacijama, misionari su se rado odazivali i davali svjedočanstva o svom misijskom djelovanju: don Bernard Marijanović, misionar u Tanzaniji; s. Ruža Raič, misionarka na Salomonskim Otocima; don Velimir Tomić, misionar u Tanzaniji; fra Pere Čuić iz Konga; Maristela Galić iz Benina, s. Ana Uložnik s Haitija i s. Marta Nikolić sa Salomonskih Otoka. Susreti s misionarima jesu važan, poželjan i zapažen dio misijske animacije na terenu. Uz to, važan dio misijske animacije i primicanja misijskoga pastora uopće, jesu nastupi nacionalnoga ravnatelja PMD u BiH, koji se rado prihvaćao pozive župnika na župama kao i vjeroučitelja u školama.

Crkva na kamenu, pastoralno-informativni list hercegovačkih biskupija, sa svojom redovitom mjesečnom misijskom rubrikom *Za evangelizaciju naroda* jest naš sustavan misijski animator koji prelazi granice biskupija.

Posebne misijske akcije. Misijska akcija Crkve u BiH, tj. pomoć za izgradnju crkve u Kam-

bali, misiji Dakawa u Tanzaniji (započela u srpnju 2014.), gdje djeluju misionari don Dražen Klapež i don Nikola Sarić, svećenici Splitsko-makarske nadbiskupije, dobro je primljena u nekim župama. Ta je akcija završila u lipnju 2015. Tada je započeta nova akcija za pomoć misijama Njoko i Nawinda u Zambiji, gdje djeluje hrvatski misionar iz Krčke biskupije don Boris Dabo. Akcija bi mogla biti i bolje primljena. Isto se tako može reći za akciju MIVA. Neki su župnici dobro iskoristili knjižice koje su pristigle na župe, tiskane naljepnice sv. Kristofora, zaštitnika vozača, kao i mirisne suvenire koji su pristigli iz Nacionalne uprave sredinom srpnja.

Misijske kolekte. Službeno propisane misijske kolekte jesu četiri:

- Kolekta Bogojavljenja - Dan Djela svetoga Djetinjstva za 2015. godinu iznosila je **39.334,29 KM** i uredno je dostavljena bankovnim putem Nacionalnoj upravi PMD u BiH u Sarajevo.

- Kolekta Misijske nedjelje poslana je, isto tako preko banke, a iznosi **122.345,44 KM**.

- Dan Djela svetoga Petra apostola, za svećenički pomladak u misijama, u hercegovačkim se biskupijama obilježuje na *Čistu srijedu - Pepelnicu* i toga je dana prikupljen iznos od **5.818,50 KM**, što je proslijeđeno u Nacionalni ured PMD u Sarajevo.

- Kolekta nedjelje Dobroga Pastira, po odobrenju mjesnoga biskupa, jest Fond hercegovačkih biskupija za misije u koji je prikupljeno **40.888,78 KM**.

Gore navedene kolekte, prema priložima župa, mogu se vidjeti u tabelarnom prikazu.

MISIJSKE KOLEKTE CRKVE U HERCEGOVINI 2015.

Mostarsko-duvanjska biskupija

Župe	Djelo sv. Djetinjstva	Dobri Pastir	Misijska nedjelja	Ukupan iznos
Blagaj-Buna	294,00	375,00	636,00	1.305,00
Buhovo	55,00	25,00	180,00	260,00
Bukovica	145,00	450,00	980,00	1.575,00
Crnač	0,00	0,00	0,00	0,00
Čapljina	1.200,00	600,00	2.000,00	3.800,00
Čerin	480,00	450,00	2.300,00	3.230,00
Čitluk	780,00	852,00	3.923,00	5.555,00
Drežnica	0,00	58,00	318,00	376,00
Drinovci	290,00	310,00	1.700,00	2.300,00
Duvno	3.875,00	3.194,00	5.721,00	12.790,00
Gabela	350,00	150,00	700,00	1.200,00
Gabela Polje	286,00	375,00	1.656,00	2.317,00
Glavatičevo	0,00	0,00	0,00	0,00
Goranci	75,00	70,00	240,00	385,00
Gorica	472,00	528,00	1.000,00	2.000,00
Gorica-Struge	142,00	123,00	339,00	604,00
Grabovica	186,00	121,00	825,00	1.132,00
Gradac Mostarski	0,00	0,00	0,00	0,00
Gradac Posuški	394,00	785,00	1.300,00	2.479,00
Gradina	430,00	530,00	3.325,00	4.285,00
Gradnići	180,00	150,00	350,00	680,00
Grljevići	188,00	215,00	510,00	913,00
Grude	0,00	0,00	0,00	0,00
Humac	2.339,00	0,00	7.008,00	9.347,00
Izbično	55,00	120,00	210,00	385,00
Jablanica	18,00	64,00	138,00	220,00
Jare	360,00	100,00	485,00	945,00
Klobuk	116,00	253,00	281,00	650,00
Kočerin	580,00	900,00	2.100,00	3.580,00
Kongora	328,17	323,35	496,95	1.148,47
Konjic	145,00	225,00	261,00	631,00
Kruševo	85,00	94,00	806,00	985,00
Ledinac	676,00	524,00	1.015,00	2.215,00
Ljuti Dolac	410,00	420,00	600,00	1.430,00
Međugorje	2.201,97	3.725,63	13.916,49	19.844,09
Mostar-Katedrala	1.380,00	926,00	8.415,00	10.721,00
Mostar-sv. Ivan	1.512,00	1.173,00	5.190,00	7.875,00
Mostar-sv. Luka i				
Mostar-sv. Marko	263,00	282,00	1.970,00	2.515,00
Mostar-sv. Matej	693,00	800,00	2.982,00	4.475,00
Mostar-sv. Petar i P.	2.147,00	3.350,00	5.635,00	11.132,00
Mostar-sv. Toma	1.720,00	732,00	1.496,00	3.948,00

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Nevesinje	5,00	41,20	55,00	101,20
Ploče-Tepčići	94,15	77,30	435,45	606,90
Polog	190,00	180,00	450,00	820,00
Posušje	1.650,00	1.300,00	4.800,00	7.750,00
Potoci	305,00	319,70	380,00	1.004,70
Prisoje	125,00	154,00	605,00	884,00
Rakitno	519,00	795,00	1.181,00	2.495,00
Raskrižje	69,00	215,00	207,00	491,00
Rasno	165,00	250,00	615,00	1.030,00
Rašeljke	150,00	150,00	1.300,00	1.600,00
Roško Polje	172,00	156,00	1.401,00	1.729,00
Ružići	423,00	1.002,00	1.010,00	2.435,00
Seonica	350,00	470,00	1.200,00	2.020,00
Studenci	305,00	387,00	1.920,00	2.612,00
Sutina	254,00	388,00	520,00	1.162,00
Šipovača-Vojnići	170,00	154,00	700,00	1.024,00
Široki Brijeg	2.518,00	4.105,00	7.712,00	14.335,00
Šuica	400,00	500,00	1.060,00	1.960,00
Tihaljina	210,00	220,00	400,00	830,00
Veljaci	280,00	427,00	290,00	997,00
Vinica	220,00	145,00	237,00	602,00
Vinjani Herc.	320,00	890,00	520,00	1.730,00
Vir	950,00	205,00	467,00	1.622,00
Vitina	305,00	482,00	1.465,00	2.252,00
Zagorje	200,00	136,00	510,00	846,00
Ukupno	35.200,29	36.522,18	110.448,89	182.171,36

Trebinjsko-mrkanska

Župe	Djelo sv. Djetinjstva	Dobri Pastir	Misijska nedjelja	Ukupan iznos
Aladinići	503,00	596,00	2.151,00	3.250,00
Čeljevo	280,00	405,00	1.600,00	2.285,00
Domanovići	132,00	432,00	410,00	974,00
Dračevo	371,00	477,00	1.051,55	1.899,55
Gradac	190,00	190,00	450,00	830,00
Hrasno	368,00	350,00	860,00	1.578,00
Hutovo	120,00	65,00	350,00	535,00
Neum	1.084,00	626,00	1.774,00	3.484,00
Prenj	65,00	110,00	320,00	495,00
Ravno	40,00	50,00	460,00	550,00
Rotimlja	310,00	330,00	650,00	1.290,00
Stjepan Krst	0,00	0,00	0,00	0,00
Stolac	600,00	600,00	1.500,00	2.700,00
Trebinja	40,00	60,00	210,00	310,00
Trebinje-Katedrala	31,00	75,60	110,00	216,60
Ukupno	4.134,00	4.366,60	11.896,55	20.397,15

Mostarsko-duvanjska	35.200,29	36.522,18	110.448,89	182.171,36
Trebinjsko-mrkanska	4.134,00	4.366,60	11.896,55	20.397,15
Sveukupno	39.334,29	40.888,78	122.345,44	202.568,51

Zaključak

Prema ovomu prikazu, moglo bi se reći da svaki katolički vjernik u Hercegovini daje u prosjeku godišnje po jednu marku za katoličke misije. Pohvalan milodar. Ovo je onaj službeni dio. A vjernici prema svomu osobnom nahodjenju puno toga učine izravno misionarima ili preko Misijske centrale, što je vidljivo u objavljenim popisima darovatelja u misijskom listu Radosna vijest.

Molitve. Izražavamo veliku zahvalnost svakomu vjerniku i župi na njihovu misijskom mi-

lodaru. A svi znamo da su pred Bogom posebno vrijedne molitve i žrtve naših vjernika, osobito bolesnih i nemoćnih.

Po zagovoru Marije Majke Crkve, Bogu preporučujemo sve naše misionare i misionarke, misijske animatore i djelatnike, prijatelje i dobročinitelje, sveukupno misijsko djelo Crkve.

*Don Marin Skender
dijecezanski ravnatelj*

O RADU KATEHETSKOG UREDA

Mostar, 12. siječnja 2016.
Prot. br. 8/2016.

Predmet: Izvješće o radu Katehetskog ureda (KU) u 2015. godini

Osoblje i administracija: Nema promjena u odnosu na prošlogodišnje Izvješće.

Statistički podatci o školama i vjeroučiteljima. U županijama i općinama na području hercegovačkih biskupija redovito se održava nastava katoličkoga vjeronauka u 64 osnovne i srednje škole (42 osnovne i 22 srednje škole odnosno srednjoškolska centra) koje rade prema nastavnom planu i programu na hrvatskome jeziku (bez općina Rama/Prozor, Livno i Kupres). Vjeronaučnu nastavu održavalo je 154 vjeroučitelja i vjeroučiteljica: 3 dijecezanska svećenika, 21 svećenik franjevac, 22 redovnice i 108 vjeroučitelja i vjeroučiteljica laika. Od navedenoga broja svećenika, 1 ima punu normu (20 do 22 sata tjedno), 10 svećenika pola norme (10 do 12 sati), njih 5 predaje oko 8 sati i 5 svećenika ima od 4 do 6 sati vjeronauka tjedno. Dvije redovnice rade pola norme, dok 21 ima uglavnom punu satnicu. Zaposlenih vjeroučitelja i vjeroučiteljica laika ima 108, i uglavnom imaju punu nastavnu normu. Krajem prošle školske godine i u prvom obrazovnom razdoblju

ove školske godine, na porodiljnom je dopustu 10 vjeroučiteljica, i zamjenjuju ih vjeroučitelji s "liste čekanja" na kojoj se trenutno nalazi desetak prijavljenih Katehetskom uredu. Vjeroučitelj Jozo Martinović dijelom nadopunjuje vjeroučiteljsku normu obavljajući poslove pomoćnika ravnatelja u Osnovnoj školi u Biogradcima (prilog - Popis vjeroučitelja po školama).

Aktivnosti vezane uz rad KU u 2015. godini:

Organiziranje, provođenje i unaprjeđivanje vjeronauka. KU je uobičajeno pratio, u suradnji sa Savjetnikom za vjeronauk u školi don Milom Vidićem, županijskim ministrima obrazovanja i školskim ravnateljima, vjeroučiteljski rad u školi, redovito izvođenje vjeronaučne nastave, pripravnički staž i stručno usavršavanje vjeroučitelja. Na početku i tijekom školske 2015./2016. godine biskup Ordinarij, na prijedlog KU, podijelio je 22 kanonska mandata, od toga 2 redovnicama, 3 svećenicima i 4 vjeroučiteljima laicima do premještaja ili opoziva njihove vjeroučiteljske službe,

a 13 ih je podijeljeno na godinu dana vjeroučiteljima u zamjeni. Ravnatelj KU imao je tijekom godine redovite službene kontakte sa županijskim ministrima prosvjete, ravnateljima osnovnih i srednjih škola te Zavodom za školstvo u Mostaru. Na kraju školske godine, u razdoblju od 18. do 26. lipnja 2015., organiziran je redoviti susret s vjeroučiteljima po dekanatima. Taj se susret proteklih godina organizirao u kolovozu, pred početak nove školske godine, ali je zbog potrebe školskoga planiranja i kalendara za sljedeću godinu prebačen u mjesec lipanj. Kako ni tada nije bilo moguće u cijelosti planirati sljedeću vjeronaučnu godinu i napraviti raspored vjeroučitelja, ravnatelj je također tijekom kolovoza i početkom rujna obilazio brojne škole i rješavao konkretne probleme. Osobito se to odnosi na rješavanje vjeroučiteljske satnice i norme, nadopune norme i zapošljavanja, zbog sve manjega broja učenika i učeničkih odjela u školama. U vrijeme korizme svećenicima je prema broju učenika po župama podijeljen potreban broj biblijskih knjižica namijenjenih za vjeronaučnih rad s nižim vjeronaučnim uzrastima učenika da se besplatno podijeli prvopričesnicima po župama. Ostalo je još nešto primjeraka koji će se podijeliti prigodom sljedećeg Pastoralnoga dana. Katehetski ured također je krajem prošle godine primio od izdavačke kuće Editorial Verbo Divino iz Španjolske, koju financijski podupire *Kirche in Not*, 400 tuba s biblijskim slikama, koje prate navedeni biblijski priručnik, kao didaktički materijal. Materijal će se podijeliti po svim župama i školama, da se iskoristi u vjeronaučnoj nastavi.

Zavod za školstvo u Mostaru i rad Savjetnika za katolički vjeronauk. Službu Savjetnika u Zavodu za školstvo u Mostaru, kao vanjski suradnik, obavljao je mr. don Mile Vidić. Posjetio je šest osnovnih i srednjih škola, obavio je stručne nadzore i vodio vježbenike u njihovu pripravnikom radu. Kao savjetnik Zavoda, i u ime Katehetskoga ureda, bio je član Komisije za polaganje stručnoga ispita vjeroučitelja u školama na području županija: Hercegovačko-neretvanske, Zapadno-hercegovačke i Herceg-Bosanske. Stručni ispit položili su: fra Josip Serdo Ćavar (Srednja strukovna škola Posušje), Jelena Galić (Srednja strukovna škola Posušje), fra Mario Ostojić (Srednja strukovna škola Široki Brijeg), fra Željko Barbarić (Prva osnovna škola Široki Brijeg), Dijana Lončar (Osnovna škola Kočerina), Jozefina

Bagarić (Osnovna škola Bukovica), Matea Perić (Osnovna škola u Tomislavgradu). Savjetnik u svom Izvješću navodi da su ispitanici pokazali dobru stručnu i didaktičko-metodičku pripremljenost, i da su uspješno položili pripravnčki ispit. Ujedno izvješćuje o pozitivnoj ocjeni ravnatelja u pogledu nastavnoga rada vjeroučitelja i vježbenika u školi.

Stručno usavršavanje vjeroučitelja. KU organizirao je 1. travnja 2015. redoviti godišnji stručni skup vjeroučitelja u Kući susreta "Emaus" u Potocima kod Mostara. Na stručnom usavršavanju bilo je 93 sudionika. Središnja tema skupa bila je *Suradnja roditelja i škole u (vjerskom) odgoju djece i mladeži*. Vjeroučitelji su odabrali tu temu s nakanom da поближе upoznaju i promotre iskustva, poteškoće, potrebe i mogućnosti suradnje roditelja i škole, odnosno kvalitetne komunikacije između roditelja, (vjero)učitelja i učenika. Prvo predavanje održao je ravnatelj don Ante Pavlović s temom *Mogućnosti i oblici suradnje i roditelja (obitelji) i škole u (vjerskom) odgoju djece i mladeži*. Psihologija i savjetnica u Caritasovu Obiteljskom savjetovalištu Mirjana Brajković svoje je predavanje nasloвила: *Umijeća i vještine komuniciranja (vjero)učitelja s roditeljima u suradničkom odgoju i obrazovanju djece i mladih u školi*. Održano je i pet tematskih radionica u kojima su se raspravljali konkretni problemi i tražila rješenja, a pripremili su ih i vodili vjeroučitelji: a) *Umijeće i pravila interpersonalne komunikacije - vjeroučitelj - učenik - roditelj* (M. Brajković, S. Kordić, Ž. Bevanda); b) *Individualni susreti i komunikacija s roditeljima - pristup, način, sadržaj, pravila* (K. Beljan, I. Sušilović, M. Sablić), c) *Pisana i elektronička komunikacija s roditeljima - mogućnosti, oblici, sadržaj i pravila* (M. Rozić, D. Eljuga, M. Soldo); d) *Komunikacija s roditeljima na roditeljskim sastancima - oblici susreta, teme, pravila komuniciranja* (A. Boban, H. Majić, M. Primorac); e) *Susreti s roditeljima na razini škole - predavanje, radionice, teme, organizacije, komunikacija* (D. Raguž, M. Perić, S. Raić). /Vidi šire izvješće: Zorana Zekić, "Stručni skup vjeroučitelja o odgojnoj suradnji roditelja i škole", *Cnak*, 5/2014., str. 15/.

4. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike održane su u Duhovno-obrazovnom centru "Emaus" u Bijelom Polju od 22. do 25. listopada Sudjelovalo je 18 vjeroučitelja i vjeroučiteljica, i s njima ravnatelj

KU. Duhovne vježbe vodio je vlč. Jakov Kajinić, duhovnik u Vrhbosanskoj bogosloviji u Sarajevu. Okvirna teme bila je *Učitelju - gdje stanuješ?* (Iv 1,38). Duhovnik je na temelju biblijskih tekstova, ali i brojnih iskustava i slika iz svakodnevnoga života, veoma poticajno govorio o autentičnu kršćanskom i vjeroučiteljskom pozivu u svjetlu zahtjeva evanđelja i Isusova poziva na nasljedovanje koje stavlja pred svoje učenike. Omogućio je također sudionicima u tom ogledalu promatra-

ti vlastito vjerničko, vjeroučiteljsko, ali i majčinsko ili očinsko poslanje u vlastitoj obitelji, školi i u društvu. Vjeroučitelji su uobičajeno imali razne pobožnosti te pokorničko bogoslužje s mogućnošću svete ispovijedi, što su mnogi iskoristili u dužem ispovjednom susretu s voditeljem duhovnih vježba.

Don Ante Pavlović
ravnatelj Katehetskog ureda

POPIS SVIH VJEROUČITELJA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA NA PODRUČJU HERCEGOVAČKIH BISKUPIJA (šk. god. 2015./2016.)

I. Dijecezanski svećenici vjeroučitelji u školama

1. don Jozo Blažević - Srednja škola Posušje
2. don Pero Pavlović - Osnovna škola Ravno
3. don Ivan Zovko - Osnovna škola i Srednja škola - Jablanica

II. Svećenici franjevci vjeroučitelji u školama

1. fra Slaven Brekalo - Srednja škola u Čitluku
2. fra Danko Perutina - Srednja škola u Čitluku
3. fra Ivan Ševo - Srednja medicinska škola - Mostar
4. fra Stjepan Klarić - Osnovna škola i Srednja škola u Konjicu
5. fra Ivan Landeka, st. - Osn. škola I. Mažuranića Posušje/Posuški Gradac
6. Fra Goran Ćorluka, Osnovna škola u Kočerinu
7. fra Josip Mioč - Gimnazija u Tomislavgradu
8. fra Anthony Burnside - Gimnazija u Tomislavgradu
9. fra Željko Barbarić - Prva osnovna škola i Gimnazija u Širokom Brijegu
10. fra Stipe Biško, Osnovna i Srednja škola Široki Brijeg
11. fra Tomislav Puljić - Osnovna i Srednja škola Široki Brijeg
12. fra Robert Kiš - Druga osnovna škola Široki Brijeg/područna škola u Izbičnu
13. fra Mladen Vukšić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Posušju

14. fra Josip Ćavar - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Posušju
15. fra Dario Galić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Posušju
16. fra Tihomir Bazina - Osnovna škola Čerin
17. fra Ivan Marić, ml. - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Širokom Brijegu
18. fra Mario Ostojić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Širokom Brijegu
19. fra Goran Azinović - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Ljubuškom
20. fra Nikola Rosančić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Ljubuškom
21. fra Stanko Ćosić - Osnovna škola u Bijakovićima i Osnovna škola Vladimira Pavlovića u Čapljini - područna škola u Šurmancima

III. Vjeroučiteljice redovnice u školi

1. s. Zdenka Petrović - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški
2. s. Anka Kvesić - Osnovna škola I.B. Mažuranić - Ljubuški
3. s. Jasminka Pandžić - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad
4. s. Zdravka Širić - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad
5. s. Marija Martinović - Osnovna škola Čerin
6. s. Slavica Kožul - Osnovna škola Čitluk
7. s. Iva Bešlić - Osnovna škola Čerin i O.Š. Bijakovići
8. s. Abela Banožić - Osnovna škola Kočerina

9. s. Anđela Pervan - Osnovna škola P. Bakule - Mostar
10. s. Slavica Barbarić - Osnovna škola Cim i Prva osnovna škola Mostar
11. s. Ana Marić - Osnovna škola Bartola Kašića - Rodoč (Mostar)
12. s. Nada Sušac - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje
13. s. Slavica Šimović - Prva osnovna škola - Široki Brijeg
14. s. Mira Majić - Prva osnovna škola - Široki Brijeg
15. s. Veronika Kvesić - Prva osnovna škola - Široki Brijeg
16. s. Vinka Bešlić - Osnovna škola fra S. Vrljića - Sovići
17. s. Marijana Andrić - Osnovna škola Tihaljina
18. s. Ilijana Radoš - Osnovna škola A. B. i S. Šimića u Drinovcima i Osnovna škola T. Ujevića - Vitina - područna škola Klobuk
19. s. Svjetlana Andabak - Treća osnovna škola - Mostar
20. s. Alojzija Ramljak - Osnovna škola Stolac i Osnovna škola u Višićima
21. s. Anđelina Perić - Osnovna škola kardinala A. Stepinca - Neum
22. s. Anica Marija Cvitković - Dječji vrtić - Gabela Polje

IV. Vjeroučitelji i vjeroučiteljice laici u školi

1. Pejković Anja - Srednja strojarska škola F. Vrančića - Mostar
2. Vračević Vesna - Osnovna škola A. B. Šimića - Mostar (porodiljno)
3. Naletilić Antonija - Treća osnovna škola Mostar/Polog
4. Miloš Zorica - Srednja ekonomska škola J. Martinovića - Mostar
5. Crnjac Antonija - Druga osnovna škola Široki Brijeg
6. Markić Vladimir - Osnovna škola Stolac
7. Kordić Sanja - Osnovna škola S. S. Kranjčevića - Mostar
8. Doko Ivanka - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
9. Šimović Mario - Srednja škola Čapljina
10. Šimović Irena - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
11. Beljan Kaja - Osnovna škola S. Radića - Prisoje

12. Poljak Antonio - Osnovna škola A. B. Šimića - Mostar
13. Luburić Željana - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
14. Vukšić Ina - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški
15. Martinović Jozo - Osnovna škola Biogradci (i pomoćnik ravnatelj)
16. Jurković Mirjana - Osnovna škola Crnići
17. Eljuga Davora - Druga osnovna škola Široki Brijeg
18. Krišto Lucijana - Osnovna škola Ilići i O. škola A. B. Šimića - Mostar
19. Majić Jerko - Osnovna škola R. Boškovića - Grude
20. Nuić Jelena - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški
21. Šakota Reala - Srednja škola Čitluk
22. Boban Ankica - Srednja škola A. B. Šimića - Grude
23. Dugandžić Andrija - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški
24. Ostojić Gordana - Osnovna škola Biogradci
25. Rozić Davora - Prva osnovna škola - Široki Brijeg
26. Kutleša Branko - Osnovna škola S. Radića - Prisoje
27. Savić Marjana - Osnovna škola I. Jakovljevića - Mostar
28. Savić Ilija - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar
29. Zelenika Marlena - Osnovna škola R. Boškovića - Grude
30. Sabljic Matina - Osnovna škola fra M. Čučića - Bukovica
31. Barbarić Milijana - Osnovna škola T. Ujevića - Vitina
32. Buntić Željko - Osnovna škola Lipanjske zore - Višići/ Domanovići
33. Bokšić Marijana - O. škola Ilići i Srednja med. škola - Mostar
34. Orlović Tomislav - Srednja škola i Osnovna škola I. M. - Tomislavgrad
35. Drmać Antonela - Osnovna škola P. Bakule - Mostar (porodiljno)
36. Čalić Stipo - Osnovna škola S. S. Kranjčevića - Mostar
37. Čalić Ana - Osnovna škola M. Držića - Buna (Mostar)
38. Čuljak Dražena - Osnovna škola Cim i Osnovna škola Buna

39. Ljubić Ksenija - Gimnazija fra Grge Martića - Mostar
40. Rodin Ivana - Osnovna škola "Lipanske zore" - Višići (porodiljno)
41. Grubišić Katarina - Osnovna škola R. Boškovića - Grude
42. Zubac Viktor - Srednja prometna škola - Mostar
43. Matić Dragan - Osnovna škola R. Boškovića - Grude
44. Zekić Zoran - Srednja ugostit škola i Gimnazija - Mostar
45. Bošnjak Stjepana - Osnovna škola fra P. Bakule - Mostar
46. Jurišić Ljubo - Osnovna škola i Srednja škola - Posušje
47. Kožul Tanja - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar (porodiljno)
48. Sušilović Ivan - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad
49. Gvozdić Irena - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
50. Lončar Kristina - Osnovna škola I. Mažuranića Tomislavgrad
51. Grubišić Rajko - Srednja strukovna škola - Posušje
52. Matić-Kelava Ivana - Osnovna škola fra M. Čuića - Bukovica
53. Bušić Željko - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
54. Bevanda Željka - Osnovna škola I. Jakovljevića - Mostar
55. Luburić Marijana - Osnovna škola B. Kašića - Mostar (Rodoč)
56. Raguž Daniela - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
57. Mikulić Darija - Osnovna škola "Lipanske zore" - Višići
58. Buljan Mirjana - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje/Posuški Gradac (porodiljno)
59. Čubela Danica - O. škola Rakitno i O. škola I. Mažuranića - Posušje (porodiljno)
60. Čule Marija - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar
61. Rozić Mario - Srednja strukovna škola - Široki Brijeg
62. Marić Vesna - Osnovna škola Bijakovići - (porodiljno)
63. Rozić Stjepan - Osnovna škola Kruševo i Osnovna škola Biogradci
64. Džidić Marin - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
65. Vasilj Stoja - Osnovna škola I.B. Mažuranić - Ljubuški
66. Mikulić Dragica - Osnovna škola Vir
67. Kovač Ivana - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje
68. Mioč Maja - Osnovna škola fra M. Čuića - Bukovica - (porodiljno)
69. Vuletić Ivana - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad/Kongora
70. Čuić Ivana - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje
71. Soldo Marija - Druga osnovna škola Široki Brijeg
72. Vukoja Magdalena - Osnovna škola Kočerin - (porodiljno)
73. Anić Jelena - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad (porodiljno)
74. Karačić Darija - Druga osnovna škola Široki Brijeg
75. Markić Nada - Druga osnovna škola Široki Brijeg
76. Sentić Katarina - Osnovna škola kardinala A. Stepinca
77. Perić Mirjana - Srednja škola Stolac
78. Vicković Kristina - Osnovna škola I. B. Mažuranić - Ljubuški i Osnovna škola Tina Ujevića u Vitini
79. Rajić Stojanka - Osnovna škola Višići - područne škole Šuškovo i Bobanovo
80. Puljić Anita - Osnovna škola Crnići (porodiljno)
81. Mekinjić Iris - Osnovna škola T. Ujevića - Vitina
82. Primorac Mirela - Osnovna škola A. B. i S. Šimića - Drinovci
83. Knezović Irena - Prva osnovna škola Široki Brijeg
84. Marić Dragana - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
85. Menalo Ruža - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina i Osnovna škola Višići
86. Gulin Dario - Srednja elektrotehnička škola u Mostaru
87. Vlašić Ivana - Osnovna škola fra S. Vrljića u Sovićima
88. Mikulić Ivana - Osnovna škola A. B. Bušića - Rakitno (porodiljno)
89. Rajić Marija - Osnovna škola I. B. Mažuranić - Ljubuški
90. Komadina Martina - Osnovna škola za djecu s posebnim potrebama -Mostar

91. Bubalo Marija - Osnovna škola R. Boškovića - Grude i Osnovna škola I. B. Mažuranić Humac /Ljubuški/

92. Marić Andrijana - Osnovna škola I. Jakovljevića u Mostaru (zamjena)

93. Bubalo Ana - Osnovna škola T. Ujevića u Vitini

94. Sesar Antonija - Osnovna škola u Rakitnu (zamjena)

95. Boban Antonija - Srednja škola Grude - (porodiljno)

96. Rašić Kristina - Srednja strukovna škola u Ljubuškom

97. Galić Matea - Prva osnovna škola u Širokom Brijegu (zamjena)

98. Perić Teisler Slađana - Osnovna škola u Bjakovčićima

99. Soldo Kristina - Osnovna škola fra D. Buntića u Čitluku (zamjena)

100. Krišto Blaženka - Srednja strukovna škola - Tomislavgrad

101. Klarić Ružica - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad

102. Matoš Mario - Osnovna škola Crnići (zamjena)

103. Moro Vanja - Srednja građevinska i Srednja strojarska u Mostaru

104. Galić Jelena - Srednja škola u Grudama (zamjena)

105. Batarilo Marija - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad (zamjena)

106. Mioč Iva - Osnovna škola u Bukovici i Osnovna škola u Prisoju (zamjena)

107. Marija Kovač (rođ. Ivanković) - Osnovna škola I. Mažuranića u Tomislavgradu, zamjena.

108. Danijela Bašić, Osnovna škola I. Mažuranića u Posušju, zamjena

O RADU TEOLOŠKO-KATEHETSKOG INSTITUTA

Mostar, 12. siječnja 2016.
Prot. br. 3/2016.

Uprava, tajništvo i profesori. U upravi i tajništvu Teološko-katehetskog instituta u Mostaru (TKIM) nema promjena u odnosu na prošlu godinu. Sveučilišnu nastavu na TKIM-u kroz proteklu godinu održavalo je 26 sveučilišnih nastavnika, doktora ili magistara znanosti, te dvoje diplomiranih nastavnika kao asistenata. Od navedenih sveučilišnih nastavnika njih 5 dolazilo je s KBF-a iz Sarajeva, jedan iz Dubrovnika, 2 nastavnika laika su gosti predavači i dolaze sa Sveučilišta u Mostaru, 5 je honorarnih predavača laika iz Mostara te 13 angažiranih nastavnika svećenika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Na kraju akademske godine prestanak rada na Institutu, zbog životne dobi i zdravstvenih razloga, najavili su profesor moralne teologije dr. sc. Stanko Lasić iz Dubrovnika i profesor Svetoga pisma na KBF-u mr. vlč. Božo Odobašić. Prof. don Ilija Drmić, napismeno je također zamolio biskupa Ordinarija da mu zbog pastoralnih i drugih obveza dopusti prestanak rada na Institutu, što je i učinjeno početkom ove akademske godine 2015./2016. Potom su Biskupov "Nihil obstat" za profesorski rad na TKIM-u dobili dr. sc. Dubravko Turalija, predsjednik katedre Staroga zavjeta

na KBF-u i prof. dr. Mirna Brkić Vučina, stalni nastavnik na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, za kolegije iz područja hrvatskoga jezika i književnosti. Drugi podatci o radu, programu studija i nastavnom osoblju TKIM-a nalaze se na web stranici Instituta: www.tkim-mostar.com.

Studenti. U prošloj akademskoj godini 2014./2015. na TKIM-u, na oba studijska programa, bilo je upisano 70 studenata: 40 redovitih studenata preddiplomskoga studija i 21 redoviti student diplomskoga studija, 9 studenata je obnavljalo godinu. Dvoje studenata se ispisalo s Instituta zbog nepoloženih ispita, a troje je izgubilo pravo daljnega školovanja. Na kraju akademske godine 2014./2015., preddiplomski studij uspješno je završilo 9 studenata, koji su nakon položenog završnoga ispita dobili diplomu prvostupnika (bakalaureata) religijske pedagogije i katehetike: Serafina Kalfić, Lucija Knezović, Filipa Lončar, Monika Markić, Katarina Milićević, Marija Ostojić, Marija Soldo, Josipa Sušac i Hrvoje Šitum. Svi su nastavili diplomski (magistarski) ciklus studija. Magistarski studij uspješno je dovršilo, obranilo diplomski rad i steklo diplomu

magistra (master) religijske pedagogije i katehetike 19 studenata; Iva Baković, Matija Begić, Ivana Boras, Marija Buntić, Donald Elez, Zoran Juko, Marija Karačić, Zlata Marinčić, Ina Prskalo, Andrija Raić, Martina Višić, Matko Vučković. Dvoje najuspješnijih studenata, s ocjenom izvrstan, dobilo je pohvalnicu i godišnju nagradu Instituta: s. Izabela Đaković, preddiplomski studij i Marijana Stojanović, diplomski studij.

Proslava Dana TKIM-a. Redovita godišnja proslava *Dana TKIM-a* održana je u subotu 14. studenoga 2015., uoči spomendana sv. Alberta Velikoga, u dvorani katedralne župe u Mostaru. Na svečanoj akademiji, uz promoviranih 22 studenata, bilo je nazočno oko 200 uzvanika i gostiju. Na svečanosti su sudjelovali, pored roditelja, rodbine i prijatelja diplomanada, generalni vikar don Željko Majić, koji je zastupao odsutnoga biskupa ordinarija mons. dr. Ratka Perića, izaslanik dekana KBF-a u Sarajevu prof. dr. Pavo Jurišić, rektorica Sveučilišta u Mostaru prof. dr. Ljerka Ostojić, predsjednik vlade Hercegovačko-neretvanske županije prof. dr. Nevenko Herceg, gosp. Dragan Matijević, hrvatski konzul u Mostaru, te brojni uzvanici i predstavnici crkvenih, akademskih i kulturnih ustanova. Brzobjavnu čestitku poslao je uzoriti kard. Vinko Puljić. Prigodnu poruku i pozdrav izrekli su mr. don Željko Majić, rektorica Sveučilišta, izaslanik dekana dr. Jurišić i predstojnik Instituta prof. dr. Ante Pavlović. Kratko akademsko predavanje s naslovom *Crkva i politika u demokratskom društvu* održala je dr. sc. Davorika Topić Stipić, profesorica na Filozofskom fakultetu u Mostaru, koja je diplomirala na Institutu (Objavljeno: Službeni vjesnik, 3/2015., str. 337-340). Ona je u svjetlu socijalnoga nauka Katoličke Crkve govorila o odnosu Crkve i države, njihovu mjestu, ulozi, poslanju i zadaći u suvremenom demokratskom i pluralnom društvu, osobito na području politike i društvenih zbivanja. Glazbene točke izveo je Mješoviti zbor studenata TKIM-a uz glasovirsku pratnju doc. mag. Katje Krolo šarac i Katedralnoga orkestra pod ravnanjem prof. don Nike Luburića (O proslavi su izvijestili *Crkva na kamenu*, 12/2015., str. 18; *Službeni vjesnik*, 3/2015.; str. 336; *Naša ognjišta*, 12/2015., str. 22; *Sveta Cecilija*, 3-4/2015., str. 49-50; *Katolički tjednik*, 46/2015., str. 33; *Hrvatsko slovo*, 12/2015., str. 19 te web portali pogled.ba i bljesak.info.

Sveučilišni ustroj, poslanje, prostor i financiranje Teološko-katehetskoga instituta. Uprava i Vijeće TKIM-a završili su tijekom 2015. godine preliminarne radnje oko donošenja novoga Statuta u skladu s *Naputkom* Kongregacije za katolički odgoj, imajući u vidu i *Sporazumom* kojega je krajem 2012. usvojilo Fakultetsko vijeće KBF-a. U tom je smjeru nastavljen i rad oko izrade cjelovita *Nastavnoga plana i programa* TKIM-a za oba ciklusa studija s opisom svih kolegija (Syllabus) prema crkvenim i civilnim normama, koje treba dostaviti Kongregaciji za katolički odgoj radi kanonskoga ustanovljenja TKIM-a i radi ispunjavanja potrebnih zakonskih uvjeta za njegovu civilnu akreditaciju. Taj posao treba završiti do kraja travnja 2016. Da bi se taj proces na vrijeme dovršio, imajući u vidu i dobivene poticaje Kongregacije, održan je u Sarajevu sastanak na kojemu su sudjelovali u ime osnivača KBF-a, njegov Veliki kancelar Vinko kardinal Puljić s dekanom dr. Darkom Tomaševićem i prodekanima, te u ime osnivača TKIM-a, biskup dr. R. Perić s generalnim vikarom hercegovačkih biskupija don Željkom Majićem i predstojnikom TKIM-a dr. A. Pavlovićem. Trebalo je donijeti konkretne zaključke s obzirom na prijedlog ranije postignutoga *Sporazuma* o načinu institucionalne i akademske povezanosti KBF-a i TKIM-a, imajući pritom u vidu *Naputak* Kongregacije, Statut KBF-a Univerziteta u Sarajevu te civilno visokoškolsko zakonodavstvo različitih razina u BiH (država, županije). Konačno rješenje nije do kraja definirano i pa što prije treba odrediti i sporazumno potpisati institucionalnu i akademsku poveznicu, te konkretne oblike suradnje između dviju navedenih visokoškolskih ustanova, odnosno njihovih osnivača: Vrhbosanske nadbiskupije te Mostarsko duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije.

U svrhu cjelovita ispunjenja zahtjeva koje u ovom času pred TKIM postavlja *Naputak* Kongregacije, ali i civilno zakonodavstvo u pogledu njegove akreditacije i ispunjenja propisa o priznavanju njegovih sveučilišnih diploma, nužno je udovoljiti propisima oko angažiranja potrebnoga broja stalnih (stabilnih) sveučilišnih nastavnika sa zvanjem doktora znanosti, uz postojeće magistre znanosti koji mogu jedno vrijeme izvoditi nastavu kao sveučilišni asistenti i viši asistenti. Jednako tako nužno je što prije riješiti prostorne i druge materijalne uvjete za što kvalitetnije organiziranje i odvijanje nastave, uređenje i vođenje

knjižnice, te ispuniti i druge zahtjeve akademskoga života i rada Instituta i studenata.

Prošle je godine ostvarena i djelomična financijska potpora koju je TKIM dobio iz proračuna Hercegovačko-neretvanske županije (grant), a obećana je i daljnja potpora Vlade HNŽ-a. U skladu s tim obećanjima, prispjelim sredstvima, i zaključkom Vijeća TKIM-a, te odobrenjem Osnivača, od 1. siječnja 2015., s nastavnicima se sklapa godišnji Ugovor o djelu (10 radnih mjeseci) i redovito isplaćuje dogovoreni mjesečni honorar za održanu nastavu, ispite i druge aktivnosti. Izvršenje financijskoga poslovanja, u skladu sa zakonskim propisima, povjereno je RIF Agenciji za računovodstvo i financije Alga & Omega d.o.o. u Mostaru (koja uredno vodi i dostavlja TKIM-u sve transakcijske i druge račune).

Aktivnosti TKIM-a i profesora. Održane su tri sjednice Vijeća TKIM-a na kojima se razmatralo: Izvješće predstojnika o radu TKIM-a za prošlu akademsku godinu, godišnji plani i program studija, radni kalendar, rad sveučilišnih nastavnika, pitanja polaganja ispita, završnoga i diplomskoga ispita, zamolbe studenata i druga tekuća pitanja. Predstojnik je zastupao TKIM na raznim službenim susretima, znanstvenim skupovima i svečanostima koje su organizirale crkvene, obrazovne i kulturne ustanove u gradu, županijama, BiH i RH. Tijekom akademske godine 2014./2015. brojni su profesori sudjelovali na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima i simpozijima, pastoralnim susretima, seminarima, okruglim stolovima, na raznim obrazovnim projektima i školama, a neki su održali i predavanja koja su pripremljena za objavljivanje. Sveučilište u Mostaru uobičajeno je u svom godišnjem "Redu predavanja" objavilo Program TKIM-a.

Nove knjige u 2015. godini objavili su:

GOLUŽA BOŽO, *Povijest Crkve*, Crkva na kamenu, Mostar, 2015.

KNEŽEVIĆ TOMO, *Liturgijski vodič za euharistijsko slavlje i susret duhovnih zvanja sa Svetim Ocem Franjom*, Sarajevo, 2015.; *Direktorij za euharistijska slavlja i liturgiju časova 2015.-2016.*, Sarajevo, 2015.; *Imendanski katolički kalendar za 2016. god.*

VUKŠIĆ TOMO (prir.), *U jedinstvu, slobodi i ljubavi*. Zbornik u povodu 25. obljetnice biskupske službe mons. dr. Želimira Puljića, zadarskog nadbi-

skupa i predsjednika Hrvatske biskupske konferencije, Zadarska nadbiskupija, Dubrovačka biskupija, Katoličko bogoslovni fakultet u Sarajevu, Teološko-katehetski institut u Mostaru, Zadar, 2015.

Znanstvene i stručne članke objavili su:

BRKIĆ VUČINA MIRNA, "Umijeće preživljavanja - razmatranja o Fratarskim pričama I. Andrića", u: *Filološke studije*, Filološki fakultet Permskog državnog sveučilišta u Rusiji, Filozofski fakultet Sveučilišta u Ljubljani, Institut za makedonsku književnost (Sveučilište "Sv. Kiril i Metodij" u Skoplju), Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Institut za književnost i umetnost u Beogradu, svezak II., 2015., str. 173-183; "Vile u Pričama iz davnine Ivane-Brlić Mažuranić i suvremenim narativima", u: *Šegrt Hlapić'. Od čudnovatog do čudesnog*, Zbornik radova, Hrvatska udruga istraživača dječje književnosti, Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod, Zagreb-Slavonski Brod, 2015., str. 657-670.ž

BUNTIĆ MATE, "Kozmološki dokaz i quinque viae Tome Akvinskog", u: *Ad laborem indigentia cogebat*, Zbornik radova u čast Serafinu Hrkaću, Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru; Ogranak Matice hrvatske u grudama; Institut za latinitet, Mostar - Grude, 2015., str. 275-290.

BUNTIĆ MATE - MUSIĆ IVICA, "Teorija pravednog rata i mira u kasno-skolastičkoj misli Francisca de Vitoria i Francisca Suáreza", u: *Hrvatski istok u Domovinskom ratu - iskustva, spoznaje i posljedice*, Zbornik Radova, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb 2015., str. 259-269.

JURIŠIĆ PAVO, "Odgoj svećeničkih kandidata u sarajevskoj Bogosloviji i mons. Želimir Puljić", u:

TOMO VUKŠIĆ (prir.), *U jedinstvu, slobodi i ljubavi*. Zbornik u povodu 25. obljetnice biskupske službe mons. dr. Želimira Puljića..., str. 61-81.

KREŠIĆ MILENKO, "Povijesno-pravne činjenice o Mrkanskoj nadbiskupiji", *Vrhbosnensia*, 19 (2015.), str. 31-43.

LUBURIĆ NIKO, "Duhovne popijevke božićnoga vremena iz Hercegovine (4)", *Sveta Cecilija*, 1-2/2015., str. 38-39; i "Uz 25. obljetnicu smrti, Anđelko Milanović (1913.-1990.)", str. 46-47; "Kamil Kolb (1887.-1965.), Uz 50. obljetnicu smrti" (članak), *Sveta Cecilija*, 3-4/2015., str. 22-23, te "Krst Odak (1888.-1965.), Uz 50. obljetnicu smrti" (članak), str. 24-25 i "Duhovne popijevke božićnoga vremena iz Hercegovine (5)", str. 29-30; "Tambura - Hrvatsko narodno glazbalo, Pjesme uz tamburu među najslušanjima", *Bios*,

Rotimlja, 2015., br. 6, str. 95-96; "Hercegovačka svirala", *Povezanost*, Studenci, 2015., br. 34, str. 103-104.

MAJIĆ ŽELJKO, "Rimski dnevnik svećenika Ivana Tomasa: 1943.-1944. Priredio Domagoj Tomas, Mostar, 1914.", *Službeni vjesnik*, 3/2015., str. 322-324,

MUSIĆ IVICA, "Hercegovački franjevci i filozofija", *Ad laborem indigentia cogebat: Zbornik radova u čast Serafinu Hrkaću*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru - Matica hrvatska Grude - Institut za latinitet Sveučilišta u Mostaru, Mostar - Grude, 2015., str. 215-261.

MUSIĆ IVICA - BUNTIĆ MATE - PENAVALA MATE "Zašto bi filozofi trebali biti upravitelji države", u: *Identiteti - kulture - jezici*, Zbornik radova, Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar, 2015. str. 119-135.

PAVLOVIĆ ANTE, "Doprinos profesora I biskupa Želimira Puljića razvoju kateheze I vjerskoga odgojnog djelovanja u svojoj mjesnoj Crkvi I Hrvatskoj", u: TOMO VUKŠIĆ (prir.), *U jedinstvu, slobodi i ljubavi*. Zbornik u povodu 25. obljetnice biskupske službe mons. dr. Želimira Puljića..., str. 113-143.

TURALIJA DUBRAVKO, uz održano ogledno predavanje ili *lectio magistralis* na danu KBF-a u Sarajevu s naslovom "Tko se to prometnuo iz pobožnika u bezbožnika u Izrekama 30", objavio je: "Tragom biblijskih tekstova: Teorije i tumačenja posjeta mudraca", *Katolički tjednik* 1/2015., str. 26-27; "Tragom biblijskih tekstova: Biblija o genocidu Moderna terminologija", *Katolički tjednik* 7/2015., str. 34-35; Tragom biblijskih tekstova: Biblija o genocidu, Genocid, herem i Jihad", u: *Katolički tjednik* 8/2015., str. 36-37; "Šofar ili vitorog", *Magnificat* 17/2015., str. 12-13.

VUKŠIĆ TOMO, "Dekret 'Ad gentes' o misijskoj djelatnosti Crkve - 50 godina kasnije", u: TOMO VUKŠIĆ (prir.), *U jedinstvu, slobodi i ljubavi*. Zbornik u povodu 25. obljetnice biskupske službe mons. dr. Želimira Puljića..., str. 361-363; "Pravni okvir djelovanja Katoličke Crkve i neki podaci o katolicima krajem 19. i početkom 20. stoljeća u Crnoj Gori, Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini", *Vrhbosnensia*, 19(2015)2, str. 345-377.

Neki su također profesori objavili kraće članke, propovijedi, izvješća i druge manje priloge u raznim časopisima te biskupijskim i župnim listovima.

Pastoralni dan za svećenike. U Kući susreta "Emaus" u Potocima održan je 8. travnja 2015. re-doviti, osmi po redu, Pastoralni dan svećenika za

svećenike u dušobrižništvu na području hercegovačkih biskupija. Uz biskupa dr. Ratka Perića na susretu je bilo oko 90 svećenika, dijecezanskih i franjevca. Tema susreta *Ženidba i obitelj u svjetlu Sinodskoga izvješća ("Relatio synodi")* obrađena je pod doktrinarnim i pastoralnim vidikom. Odbir teme potaknut je navedenim dokumentom Treće izvanredne Biskupske sinode. Ona je otvorila široku doktrinarnu, teološko-doktrinarnu i crkveno-pravnu raspravu, pa i neka prijeporna pitanja o crkveno-pravnom i pastoralnom rješavanju problematike civilno razvedenih i ponovno civilno vjenčanih katolika, radilo se o pitanjima vezanim uz proglašenje njihova sakramentalnoga braka ništavnim, o pristupu tih osoba sakramentima, ili o problematici njihova potpunijega uključivanja u život Crkve. U predavanjima se nastojalo odgovoriti na ta pitanja. Dr. don Mario Bernadić, oslanjajući se na neka aktualna istraživanja obiteljske problematike u bh. društvu, obradio je temu *Društveno-kulturni izazovi za ženidbu i obitelj u sadašnjem trenutku naše Crkve i društva*. Doktrinarnu problematiku, polazeći od crkvenoga shvaćanja ženidbe u svjetlu ljudske spolnosti, ljudskoga prijateljstva, agape i obitelji, te od temeljnih crkvenih istina o ženidbi (sakramentnost, jedincatost, nerazrješivost), izložio je biskup dr. Ratko Perić s temom *Ženidba u svjetlu Crkvenoga učiteljstva*. Završno predavanje, oslanjajući se na različite crkvene dokumente i Sinodsko izvješće, održao je generalni vikar dubrovačke biskupije dr. don Petar Palić s naslovom *Pastoralni izazovi i dušobrižnička skrb za ženidbu i obitelj s posebnim osvrtom na pastoral rastavljenih i ponovno vjenčanih katolika* (predavanja biskupa R. Perića i dr. don P. Palića objavljena: *Službeni vjesnik*, 3/2015., str. 325-336. Neka polazišta i tematske naglaske predavanja dr. Bernadića vidi u njegovu članku *Korelacija krize obitelji i krize vjere te pokušaji njihovog nadvladavanja*: portal www.poptheol).

Studentske aktivnosti. Na poziv župnika i profesora don Nikole Menala, Mješoviti zbor studenata TKIM-a, s njegovim voditeljem prof. don Nikom Luburićem, nastupio je 31. svibnja 2015. prigodnim liturgijskim skladbama pod svetom Misom i koncertom u župi Blagaj - Buna kod Mostara. Studenti su organizirano putovali i sudjelovali na svetoj Misi na Koševu prilikom posjeta pape Franje Sarajevu u lipnju 2015., i bili su sudionici posebnoga susreta s Papom u Pastoralnom centru za mlade. U vrijeme

Adventa 2015., prikupljali su razne živežne namirnice i potrepštine za obitelji i djecu koje su potom dostavili studentskoj udruzi "Minores" da se podijele siromašnim obiteljima i Dječjem domu "Egipatsko selo" u Mostaru za njegove štitenike. Početkom *Jubilarnе godine milosrđa*, na blagdan sv. Ivana od Križa, 14. prosinca 2015., imali su u župi sv. Ivana apostola i evanđelista u

Mostaru jednodnevnu duhovnu obnovu koju je vodio župnik, studentski kapelan i profesor mr. don Mladen Šutalo s temom *Godina milosrđa u praktičnom životu vjernika* (Izvjешće: *Crkva na kamenu*, 1/2016., str. 17).

Dr. don Ante Pavlović
predstojnik Instituta

O RADU CRKVE NA KAMENU

Mostar, 4. siječnja 2016.
Prot. br. 1/2016.

U protekloj 2015. godini *Crkva na kamenu* izišla je 10 puta na 44 stranice, a božićni, jedanaesti, broj izišao je na 52 stranice, što namjeravamo zadržati i u sljedećem razdoblju uz po moć Božju i redovite pretplatnike i čitatelje. Dvobroj je bio za kolovoz - rujan. U pojedine naše župe i institucije jedan broj primjeraka išao je gratis (Trebinje 20, Biskupski ordinarijat 10, Svećenički dom 10, povremeno je don Ante Luburić nosio u istočni dio Biskupije 50 primjeraka, a i ostalima uvijek dadnemo pokoji primjerak viška). Uz ovo, gratis također šaljemo i nekim prijateljima Crkve na kamenu ili Crkve u Hercegovini, kao i našim misionarima.

U prošloj godini u biblioteci Crkve na kamenu tiskali smo šest knjiga:

BOŽO GOLUŽA, *Povijest Crkve* (drugo doradeno izdanje);

VJEKO BOŽO JARAK, *Nikolaj Vasiljević Gogolj*;

STIPE JURIČ, *Blagoslivljanje i zahvaljivanje najuzvišenija molitva*;

RATKO PERIĆ, *Isusova Majka*;

RADOSLAV ZOVKO, *Moji susreti i sjećanja*;

DIJANA KORAĆ, *Religioznost humske vlastele u kasnom srednjem vijeku*.

Do sada je Crkva na kamenu objavila 140 knjiga. Tijekom protekle godine, kako se već ustalilo, pripremili smo za tisak i tri broja biskupijskoga *Službenoga vjesnika*, kao i još nekoliko knjiga raznih autora, a te knjige nisu izišle u našem izdanju.

I prošle godine naši su nas djelatnici zastupali na Teološko-pastoralnom tjednu u Zagrebu, gdje se prikupi ponešto pretplate, a prodava se i poneka knjiga. Uz glavnoga urednika u uredništvu Crkve na kamenu zaposlene su još dvije osobe, te jedna osoba kao kuharica i spremačica.

Dr. don Božo Goluža
glavni urednik

O BOLNIČKOJ KAPELANIJI

Mostar, 11. 1. 2015.

Posao bolničkog kapelana u 2015. godini odvijao se uobičajenim redom kao i dosadašnjih godina. Moj rad se sastojao uglavnom od pohoda bolesnika u bolnici prema ustaljenom rasporedu. Iako već 5 godina ovaj raspored nisam mijenjao još uvijek susrećem bolničke sestre koje ne znaju kad dolazim na njihovo odjeljenje. One koje su zainteresirane to lako upamte one koje nisu zainteresirane može se raspored ne mijenjati 100 godina pa opet ne znaju kad je svećenik na njihovu odjeljenju. Su-

srećem i bolesnika koji ne znaju da u bolnici ima svećenik i kapela u kojoj se održava sv. Misa. Ili ti bolesnici ne idu u svoju župsku crkvu ili njihovi župnici nisu nikad o tome progovorili u svojoj župi ili nešto napisali u svom župskom listu.

U bolnicu u Južnom logoru odlazim samo po pozivu jer tamo bude vrlo malo katolika. Iako su u ovoj bolnici zaposleni uglavnom muslimani nisam nikada imao problema oko opremanja bolesnika u bolnici.

U 2015. godini povećao se broj primatelja bolesničkog pomazanja. Broj bolničkih kreveta je povećan za oko 50 (uglavnom na Fizijatriji) ali čini mi se da je glavni razlog povećanja veći broj bolesnika jer rodbina smješta u bolnice i bolesnike i svoje stare osobe koje su na samrti nadajući se da će im bolnica produžiti život.

Broj ispovijedi i pričesti u 2015. bio je 583, a još 1045 osoba se pričestilo u bolnici i bolničkoj kapelici. Bolesničko pomazanje primilo je 1608 (lani 1376) bolesnika i ako su mogli ispovjedili su se i pričestili.

Po hitnom postupku u bolnici krstio sam 11 (lani 6) djece.

Broj posjetitelja svetih misa u kapelici nedjeljom je prilično dobar. Budu uglavnom popunjena sva sjedeća mjesta (25 mjesta). Radnim danom je kako kada. Posjetitelji svetih misa u kapeli uglavnom su radno osoblje bolnice: čistačice, spremačice, medicinske sestre, pokoji liječnik(ca) i ponešto bolesnika. Od medicinskog osoblja ima sestara i liječnica koje gotovo redovito dođu na sv. Misu ali ima mnogo onih koji nikada nisu bili na sv. Misi u bolničkoj kapeli. Ovom prilikom zahvaljujem se sestrama franjevkama (s. Mili) i milosrdnicama (s. Arkandeli) one su svake nedjelje i svetkovine naizmjenično dolazile i vodile liturgijsko pjevanje u kapelici i njihove sestre su pomagale na uređenju oltara i oko njega za pojedine crkvene svetkovine.

Raspored posjeta bolnica za 2015. ostao je isti kao i prošlih godina jer vidim da je bolje raspored ne mijenjati pa bolesnici lakše upamte kojim danom u koju bolnicu dolazi svećenik.

U bolnici dnevno provodim 3-5 sati zavisi od toga koju bolnicu obilazim. Mostarske bolnice su smještene u 7 zgrada plus Južni logor. Mobitel je uvijek uza me, osim kad sam na svetoj misi, tako da me bolesnici ili njihova rodbina mogu pozvati za hitne slučajeve u svako doba dana i noći.

Ovo je dobro imati u vidu za sve one koji budu trebali bolničkog svećenika. U mostarskim bolnicama nalazi se uvijek oko 700-1000 bolesnika od toga je oko 70% katolika pa nije moguće na svaki poziv doći odmah, pogotovo ako je u jednom danu više poziva u različite bolnice. Pogotovo u jutarnjim satima kad je vrlo mnogo naroda i vozila kod bolnice pa je pristup otežan. Zato bi dobro bilo da bolesnici pristupaju sv. sakramentima kad svećenik dođe u njihovu sobu.

Ako netko od rodbine želi svome bolesniku u bolnici pozvati svećenika, najprije pogledajte u

bolesnikovu ladicu, u ormariću pored bolničkog kreveta, ima li potvrdu jeli svećenik već bio jer svakom bolesniku kojem podijelim bolesničko pomazanje ostavim u ladici potvrdu o tome.

Ako ste u bolnici a ne znate broj svećenikova telefona, pogledajte onda na oglasnu ploču na ulaznom hodniku SKB ili pred kapelicom (kapelica je na katu -1 u novoj bolnici) ili slobodno zamolite bilo koju sestru na odjeljenju one će vam u tome pomoći.

Kad zovete svećenika bitno je navesti ove podatke: **ime i prezime bolesnika, bolnicu, odjeljenje bolnice, kat i broj sobe** a ne liječnika kod koga se liječi jer u bolnici ima nekoliko stotina liječnika a više je njih s istim prezimenom. Svećenik obično obilazi bolnice od ručka do večere 13-18 sati jer su tada bolesnici u svojim sobama i svojim dolaskom ne ometam preglede, visite i druge liječničke poslove.

Rodbina je dužna da se brine ne samo za tjelesno zdravlje svojih bolesnika nego i za njihovo duševno spasenje. Medicinske sestre ako im ne reknete neće same pozvati svećenika za vaše bolesnike jer one ne znaju je li vaš bolesnik katolik, nevjernik ili pripadnik neke sekte. Rodbina je dužna pobrinuti se za duševno spasenje svoga bolesnika ako on to ne može. Mnogi su bolesnici u komi ili teškom stanju ili spavaju kad naiđem i ja ne znam tko su oni pogotovo ako je s kreveta uklonjen njihov karton ili ako mi rodbina ne javi gdje im je bolesnik.

Ovo je web stranica bolničkog kapelana u Mostaru www.bolnickikapelan-mostar.blogspot.com i na njoj se može pročitati raspored posjeta bolnicama i još druge obavijesti.

Ove godine članovi Udruge 40 dana za život darovali su Gospin kip za bolničku kapelu, kip je blagoslovio biskup Ratko Perić na Bezgrješno Začće i ujedno imao sv. misu u bolničkoj kapeli.

U ovoj godini neke osobe i ustanove dale su neke darove za bolesnike koje izložim u kapelici da ih bolesnici mogu uzeti ili ih podijelim bolesnicima po sobama. To su: Crkva na kamenu od svakog broja (10-50) primjeraka lista Crkva na kamenu. Župnik svetog Ivana u Mostaru darovao je sve hostije a Caritas misno vino. Neke medicinske sestre i drugi povremeno su donosili cvijeće i vaze u kapelicu da okite oltar i Gospin kip. Hvala svim darovateljima.

Don Radoslav Zovko
bolnički svećenik

BOŽIĆNO SLAVLJE U MOSTARU

BOŽIĆNO ČESTITANJE

Mostar - Na Božićnom čestitanju koje je u biskupskoj rezidenciji u Mostaru, 22. prosinca 2015. godine, zajedno sa suradnicima, upriličio biskup Ratko Perić okupilo se pedesetak svećenika, redovnika i redovnica raznih kongregacija nazočnih i djelatnih na području hercegovačkih biskupija. Bio je prisutan i provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenko Šteko kao i s. Franka Bagarić, provincijalka hercegovačkih franjevaka. U ime klera biskupu je čestitao generalni vikar don Željko Majić. Čestitku donosimo u cijelosti.

Biskup je zahvalio na izrečenim dobrim željama te istaknuo misao o "najgorim vremenima" i o

"punini vremena". Mnogi ljudi u svome vremenu kažu da se nalaze u "najgorim vremenima" ljudske povijesti. Neki će i danas to isto reći. A ne će biti istina. Jednako su bila "najgora" vremena i za cara Augusta, za kralja Heroda, za velikoga svećenika Kajfe. Ali upravo u to doba otpočela je "punina vremena", tj. period kada barem nekoliko osoba prihvaćaju Boga i Božju poruku kako Bog očekuje: Zaharija i Elizabeta, Marija i Josip, Šimun i Ana... Jednako nam treba takvih osoba i danas da doživimo puninu vremena.

ČESTITKA GENERALNOGA VIKARA

Preuzvišeni oče Biskupe!

Milošću Božjom i ove godine, u praskozorje Božića, te stvarnosti Utjelovljenja i Rođenja Sina Božjega, okupljamo se oko našega Biskupa, glave i pastira ove mjesne Crkve, da podijelimo radost Božića. Pozdravljam Vas u ime svih ovdje nazočnih svećenika, redovnika i redovnica, mnogopostovanoga oca Provincijala, sestre Provincijalke, dekana, župnika i župnih vikara, gvardijana i kućnih predstojnica, voditelja crkvenih institucija, jednom riječju: Vaših prvih suradnika, kojima u zajedništvu i pod Vašim vodstvom u dio pade da na ovim prostorima svjedoče Božju apsolutnost, vječnost, ljubav i dobrotu, jednako u Utjelovljenju, Rođenju, Smrti i Uskrsnuću - kako riječju tako i djelom - onima koji su od Boga primili posebno poslanje da ovom Božjem naraštaju budu živi znak Njegove prisutnosti i stvarnost neprestana Utjelovljenja. Pozdravljam Vas i u ime svih onih koji zbog pastoralnih obveza danas nisu

ovdje s nama, ali vjerujemo da se duhom u molitvi s nama povezuju i na taj način jesu dionici ovoga našeg zajedništva.

U ovoj godini kojoj brojimo posljednje dana Vi ste nam dio svoje učiteljske službe poklonili u knjizi *Isusova majka*. Govoreći o Marijinu hodočašću kroz radosti i boli naglašavate kako se život svakoga od nas odvija između plača i smijeha, uspjeha i neuspjeha. Tako se i Gospin cio životni lûk, otkada je stupila na biblijsku pozornicu, micao od postaje radosti do postaje boli (str. 171-177):

- od ushita navještenja do zbunjenosti zbog Josipa,
- preko dragosti zbog rješenja Josipove krize pa:
- nevolje zbog putovanja u Betlehem, rasterećenja nakon dolaska u Betlehem;
- tuge zbog smještaja, zadovoljstva zbog sretno rođena Djeteta;
- potištenosti zbog hladnoće ljudi, veselja zbog posjeta anđela i pastira;

- zbog muke što se ne vraća u Nazaret, raspoloženja zbog pohoda mudraca;
- boli zbog pokolja betlehemske djece, sreće zbog spašavanja Djeteta;
- patnje zbog bježanja u Egipat, veselja zbog povratka u Nazaret;
- šoka zbog gubitka Dječaka, miline zbog čuda u Kani Galilejskoj;
- udarca zbog Josipove smrti, radosti i vedrine zbog Isusova nastupa u Nazaretu;
- tjeskobe zbog Isusova progona iz Nazareta, utjehe zbog mnoštva Isusovih čudesa;
- potištenosti zbog farizejskoga neprijateljstva, razdraganosti zbog učenika;
- boli zbog procesa i osude, radosti zbog riječi na križu;
- tuge zbog Isusove smrti, blaženstva zbog njegova uskrsnuća;
- žalosti zbog rastavljenosti od Sina do punine radosti uznesenja.

Izabrah ovaj dio iz bogatstva riječi u knjizi zapisanih i na propovjedaonicama i katedrama u ovoj godini izrečenih, jer se i hodočašće naše mjesne Crkve u protekloj godini odvijalo u ovom Marijinu životnom luku. Radovali smo se novim rođenjima i ređenjima, novim bračnim i obiteljskim ognjištima, novim duhovnim zvanjima i stasanjima tolikih mladih, životnim uspjesima, tolikim čudesnim Božjim zahvatima. No, tuga - mač boli probadao je srce ove naše mjesne Crkve hercegovačke. Umiranje sustiže, ako već i ne nadvisuje, rađanje (za koji dan vidjet ćemo statistike), odseljenja sve su brojnija, broj nezaposlenih stalno se uvećava, nejedinstvo i nerazumijevanje sve očitije, apatija sve izraženija. Da, to je hodočašće naše mjesne Crkve i ove godine; u postajama radosti i boli, naizmjenično i usporedno. No, predobri Bog i ovoga Božića poziva nas preko svoga glasnika Jeremije: "Prestani kukati, otari suze u očima! Patnje će tvoje biti nagrađene. [...]. Imate nade za tvoje potomstvo, sinovi tvoji vratit će se u svoj kraj" (Jer 31,16-17).

Prije deset dana, na poziv pape Franje, započeli smo izvanrednu Svetu godinu milosrđa. Pozvali ste nas da se odazovemo glasu prvosvećenika Franje i zajedno s cijelom Crkvom slavimo milosno vrijeme - Svetu godinu milosrđa. Pozvali ste nas na ovo hodočašće milosrđa, jer milosrđe je cilj koji treba postići a koji zahtijeva povjerenje i žrtvu; milosrđe je put na kojem nema osude i klevete, ljubomore i zavisti; milosrđe je oruđe praštanja. Pozivate da naša župna i hodočasnička središta još više ožive milosrdnim činima duhovne obnove i konkretne evanđeoske ljubavi; da se naše molitve uzdižu za obitelji, posebno one pogođene životnim poteškoćama i stanjima, za nova duhovna zvanja, za mir i slogu u obitelji, u Crkvi i u društvenoj zajednici; da se nitko ne osjeti ostavljenim ili na periferiji, jer Kristovo milosno Lice želi se po nama očitovati svakomu.

Zato želimo danas ovdje s Vama na ove velike nakane Crkve moliti:

- da Bog, bogat milosrdjem, po zagovoru Blažene Djevice Marije - Majke milosrđa, udijeli nam milost da u ovoj Svetoj godini ponovo otkrijemo radost Božje milosrdne ljubavi;

- da nas učini milosrdnima i samilosnima, onima koji imaju milo srce jedni prema drugima i prema svima, posebno onima najpotrebnijima;

- da među nama vlada mir, sloga i zajedništvo, da naše riječi i dijela budu trajno Utjelovljenje Ljubavi Božje;

- da poput Marije ovomu svijetu uvijek ukazujemo na Djetešce koje nam se rodilo, Sina darovana, taj najveći mogući Dar vjekovima iščekivan a nama u punini darovan.

Preuzvišeni biskupe! S ovim mislima, u ime svih nas ovdje okupljenih svećenika, redovnika i redovnica, kao i svega naroda Božjega naših biskupija, izričem Vam Božićnu i novogodišnju čestitku našim tradicionalnim Božićnim pozdravom:

Na dobro Vam došao Božić - Sveto Porodjenje Isusovo!

POLNOČKA U KATEDRALI

Mostar, 25. prosinca 2015. - U punoj katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru, uz Božićne pjesme u izvedbi katedralnoga zbora, i cijele crkve, svečanu Misu polnoćku 2015. predvodio je biskup Ratko Perić, a u koncelebraciji bili su župnik don Luka, ravnatelj Caritasa don Ante, kapelan don Josip, ceremonijama je ravnao tajnik don Marin, a u komentatorskoj kabini za slušatelje i gledatelje mostarske televizije bio je kapelan don Davor. Bo-

žićne jaslice zauzele su gotovo sve stepenice ispred glavnoga oltara i privlače oči svih vjernika i izazivaju duboko klanjanje malomu Isusu. Njemu je prvomu iskazano kađenje.

Biskup je u početku zahvalo svima koji su mu čestitali Božić: katolicima, pravoslavlim i muslimanima te svima i on želio da ih Božji blagoslov prati i u Novoj godini i u cijelom njihovu životu. Svečanost je protekla u najvećem miru i redu.

BISKUPOVA HOMILIJA

ZAŠTO SE ISUS RODIO?

1- Zašto je car August naredio da se provede popis svega svijeta?

- Car August (63. prije Krista - 14. nakon Krista) zvao se punim imenom i prezimenom Gaj Julije Cezar Oktavijan August i carevao je 44 godine (od 30. pr. Krista - 14. n. Kr.). Najprije se samoproglasio "sinom božjim - Divi filius", a onda i "bogom - Divus". U rimskoj državi provodio se popis pučanstva svakih 40 godina. Nije kao u nas svake 22 godine (1991. - 2013.) i opet su odgovorni sve poduzeli da se ne zna koliko nas - nema! Taj se, dakle, carski census ili popis provodio u svim rimskim provincijama a bile su na broju 42, među njima i Dalmacija, kojoj je vjerojatno pripadao i ovaj naš krševiti kraj. Imamo očuvanu naredbu popisa iz 8. godine prije Krista iz Egipta, a sigurno je slično bilo i u Siriji, kojoj je pripadala Judeja. Evo naredbe popisa: "Gaj Vibije Maksim, prefekt Egipta, naređuje: Budući da je došlo vrijeme popisa od kuće do kuće, nužno je natjerati sve, koji iz bilo kojega razloga borave izvan svojih okružja, da se vrate svojim kućama kako bi mogli izvršiti redovit popis o popisu pučanstva i marljivo obrađivali svoja imanja". Da se znade, prvo: koliko ima pučanstva radi vojačenja vojnih obveznika i, drugo: da se znade koliko ima zemljišnoga posjeda radi oporezivanja! Judeja je bila oslobođena od vojačenja, jer su Rimljani poštovali religiozan običaj Židova da ne smiju ništa raditi subotom. Ali od poreza na posjed nije bilo oslobođenja, iako je bilo nekoga sniženja.

Tako se Josip, koji je bio po Davidovu rodu i po svome rođenju iz Betlehema, morao pojaviti u tom gradu da označi koliko zemlje pripada

njemu, iako je nije obrađivao, jer je od mladosti živio u Nazaretu.

2 - Zašto sv. Luka uopće spominje cara Augusta i upravitelja Sirije Kvirinija?

- Zato što evanđelist, po Božjem nadahnuću, želi označiti vrijeme i prostor, zatim glavne povijesne državničke vođe za kojih se zbio neki biblijski događaj. On, na primjer, piše: "U dane Heroda, kralja judejskoga, bijaše neki svećenik..." (Lk 1,5); ili: "Petnaeste godine vladanja cara Tiberija, dok je upravitelj Judeje bio Poncije Pilat..." (Lk 3,1). Ili ovdje: "U one dane izade naredba cara Augusta..." (Lk 2,1). Time brižljivi Luka evanđelist stavlja povijesni biblijski događaj u okvir svjetske povijesti da bi svim vrstama neznabožaca, od davnih gnostika do nedavnih komunista, koji su smatrali Isusa mitom, legendom, izmišljotinom, dokaže da je Isus, Sin Božji, autentičan povijesni lik, a kojega, evo, danas slijede dvije i pol milijarde kršćana. A "boga" Augusta ne slijedi nitko živ, a još manje Heroda, Tiberija i Poncija!

3 - Zašto se Isus rodio u štalici, povijen u penlenice i položen u jaslice?

Zato što ne bijaše za njega mjesta ni u ljudskom svratištu kamoli u ljudskom srcu.

Zato što je čovjek toliko sebičan da ni Boga ne želi primiti pod svoj krov.

Zato da pokaže da se može biti sretniji u jaslama nego na najtoplijim dušecima svijeta.

Zato da nas uvjeri da se on poistovjetio s onim najizbačenijima iz društva i po rođenju izvan Betlehema i po smrti izvan Jeruzalema.

Zato da nam dokaže da je veće bogatstvo siromaštvo Božje nego sva bogatstva svjetska.

4 - Kako su se u svemu tome ponašali Marija i Josip?

Najprije nisu se uopće na Boga ljutili. Samo su možda govorili: Koliko smo god mi željeli da ljudski bude bolje, to je Bog poduzimao da sve božanski bude siromašnije i nevoljnije: Hvala mu i slava! On najbolje zna zašto je to tako.

Marija je i u tim trenucima pjevala svoju staru pjesmu: *Fiat mihi secundum verbum tuum!* - Neka mi bude po riječi tvojoj!

Zato što je oboje znalo da su to Božje kušnje na koje valja odgovoriti potpunom vjernošću i poslušnošću Božjemu objavljenom planu.

Veća je mudrost u Božjim jaslicama nego u našim kolijevkama.

5 - Zašto je Bog pozvao pastire da se prvi poklone novorođenom kralju?

Kada gledaš Božju logiku, nema drugoga odgovora nego zato što su pastiri bili najniža moguća klasa u društvu. Oni nisu mogli svjedočiti na sudu. Nisu smjeli stupiti nogom ni u jedan grad. Koliko god bili poštteni, općenito su smatrani lažljivcima, lopovima i izrodima. Čak su bili oslobođeni od propisa održavanja subote i smatrani su obredno nečistima. Oni nisu smjeli ući u Hram gdje su svećenici prikazivali žrtve, ali su ih svećenici mogli unajmiti da im na betlehemske poljanama čuvaju janjce radi vazmene janjetine. Farizeji su ih smještali zajedno s carinicima i bludnicama. Eto ti izbačeni iz građanstva, oslo-

bođeni od religioznih obreda, smatrani ološem društva, bit će počašćeni najvećom priznanjem da im dođe anđeo Gospodnji - čak taj anđeo nije posjetio ni Josipa ni Gospu dok je ona bila u porodu, nego je otišao pastirima, da njih obavijesti o "velikoj radosti" da im se rodio Spasitelj svijeta. I tek iz pastirskih usta Marija i Josip razabiru da im se ukazao anđeo i da mu se pridružila silna vojska nebeska hvaleći Boga himnom *Gloria in excelsis Deo*.

Nismo još odgovorili na pitanje: Zašto se Isus rodio?

Isus se rodio da otkupi cara Gaja Julija Cezara Oktavijana Augusta; Heroda, judejskoga kralja; Poncija Pilata, judejskoga upravitelja; Kajfu, velikoga svećenika; Judu Išariotskoga, izdajnika; desnoga razbojnika koji se pokajao; lijevoga razbojnika koji nije htio ni glave okrenuti k Isusu, osim da ga prezre; da otkupi betlehemske neugostitelje, betlehemske pastire, betlehemske mučenike - dječake; istočne mudrace. Da otkupi današnje milijarde siromašnih i prezrenih; da rasprši oholice umišljene a silne zbac s prijestolja; da gladne napuni dobrima, a umišljeno bogate otpusti prazne. Sve uz uvjet da se ljudska srca pokaju! Nama će Božić biti sretan, i Nova godina, kada svoju plitku logiku uskladimo s velikom Božjom logikom; svoje djelovanje s Božjim zapovijedima; svoju suradnju s Božjim planovima. Hvala dajmo Gospodinu Bogu našem!

BOŽIĆNA POLDANJA MISA

Mostar, 25. prosinca 2015. - Pučku sv. Misu u mostarskoj katedrali na Božić u 11.00 sati predvodio je biskup Ratko Perić, a s njim su koncelebrirali neki svećenici iz katedrale i iz grada.

U propovijedi biskup je govorio o sedam tjelesnih i o sedam duhovnih djela milosrđa. Kršćani katolici ta djela uče u katekizmu, već za prvu sv. Pričest, pogotovo za sv. krizmu. I nije dostatno znati ih samo nabrojiti na pamet, nego su ih i svećenici i vjernici dužni prakticirati u životu. Papa Franjo u Pismu "Lice milosrđa" osobito ih preporučuje za kršćansko vježbanje kroz ovu Izvanrednu godinu Božjega milosrđa.

Navodeći u prvom dijelu sedam tjelesnih djela milosrđa: 1. Gladna nahraniti, 2. Žedna napojiti, 3. Siromaha odjenuti, 4. Putnika primiti, 5. Bolestna pohoditi, 6. Prognana pomagati, 7. Mrtva po-

kopati, propovjednik je istaknuo da to nisu samo djela puke samilosti ili dobrohotna milosrđa, prepuštena vjerničkoj dobroj volji, nego su to također djela osnovne ljudske pravednosti na koju smo svi vezani naravnim zakonom. Zato nije ni malo čudno da će nas Bog na konačnu Sudu suditi po njima. I na sve se ljude primjenjuje isti kriterij suđenja, bez obzira na vrijeme i prostor, na religiju i naciju, na rasu, školu i položaj. Bijah gladan, nahranio si me, odnosno nisi me nahranio, reći će vječni Sudac svakom pojedincu. Svi smo pod istim poklopcem istih tjelesnih potreba od majčine utrobe i svi smo u mogućnosti - željom, molitvom, činom - prakticirati navedena djela.

U drugom dijelu propovijedi bio je govor o sedam duhovnih djela milosrđa. Biskup se također zadržao na svakom djelu s kratkim tumačenjem

ili primjerom: 1. Neodlučna savjetovati, 2. Neuka poučiti, 3. Nevoljna utješiti. 4. Grješna opomenuti, 5. Uvrjedu oprostiti, 6. Nepravdu podnositi, 7. Za žive i za mrtve Boga moliti.

Pa i sam Božji Sin, Druga Božanska Osoba, postavši čovjekom, podlaže se zakonu rasta i u tjelesnom i u duhovnom pogledu, i dopušta da mu se od rođenja iskazuju ljudska tjelesna djela milosrđa. A kako će tek on pokazivati takva djela, i tjelesna i duhovna, prema ljudima svoga vremena i prema cijelom čovječanstvu! Navedimo samo jedan primjer: za svoga života Isus je jednom zgodom nahranio 4000 muškaraca, ne brojeći žene i djecu. A drugom je zgodom nahranio

5000 muškaraca, opet ne brojeći djecu i žene. A kolike je utješio liječeći ih od neizlječivih bolesti, opraštajući im grijeha, uskrisujući od mrtvih!? Sigurno su dva velika njegova milosrdna dara/djela koja je trajno ostavio Crkvi na raspolaganje, a to su duhovna hrana i piće njegovim Tijelom i Krvlju u sakramentu presvete Euharistije, i utjehu oprostjenja grijeha u sakramentnoj ispovijedi, sve do Sudnjega dana.

Biskup je na svršetku sv. Mise podijelio potpuni oprost svima prikladno raspoloženima.

U katedralnoj dvorani bila je mogućnost da se vjernici susretnu s biskupom i uzajamno čestitaju božićne blagdane.

ĐAKONSKO REĐENJE

Mostar, 26. prosinca 2015. - Na blagdan sv. Stjepana Prvomučenika, đakona, pod večernjom sv. Misom biskup Ratko Perić u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru podijelio je red đakonata dvojici kandidata Hercegovačke franjevačke provincije. Prvi stupanj svetoga reda primili su: fra **Alen Pajić** iz župe sv. Josipa Radnika - Domanovići, i fra **Ivan Penavić** iz župa Uznesenja Blažene Djevice Marije - Široki Brijeg. U koncelebraciji su sudjelovali don Željko Majić, generalni vikar hercegovačkih biskupija; fra Miljenko Šteko, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije; fra Iko Skoko, gvardijan samostana; fra Josip Vlašić, župnik, te još tridesetak svećenika. Uvježbanu asistenciju obavljali su franjevački novaci s biskupovim tajnikom don Marinom. Župni je zbor predvodio nepromjenljive dijelove sv. Mise i Božićne pjesme na ovom svečanom Euharistijskom slavlju.

Kandidate je pred Božjim pukom predstavio fra Mate Dragićević, tajnik Provincije. Nakon primanja đakonskoga reda polaganjem biskupovih ruku i posvetnom molitvom đakoni su nastavili s biskupom posluživati u sv. Misu u onim dijelovima koji im liturgijski pripadaju. Na svršetku sv. Mise provincijal fra Miljenko zahvalio je biskupu na podjeli sv. reda đakonata i svima koji su sudjelovali u odgoju i izobrazbi dvojice kandidata. Gvardijan fra Iko priredio je u samostanskim prostorijama domjenak za svećenike, sestre i rodbinu novih đakona.

Fra Alen Pajić rođen je 19. veljače 1988. godine u Tesliću od oca Ive i majke Ane r. Guskić. Kršten je 20. ožujka 1988. u Gornjoj Komušini, a krizman 1. svibnja 2003. u Domanovićima. Osnovno školsko obrazovanje pohađao je na Počitelj Brdu i u Čapljini, a srednjoškolsko u Čapljini i Čitluku. U postulaturi na Humcu boravio je od 8. rujna 2008. do 10. srpnja 2009.

Fra Ivan Penavić rođen je 20. prosinca 1990. u Širokom Brijegu od roditelja Mladena i Dunje r. Mandić. Kršten je 9. veljače 1991. na Širokom Brijegu, a u istoj je župi krizman 1. svibnja 2005. Osnovnu je školu završio na Širokom Brijegu 2005. U Nadbiskupijskoj klasičnoj gimnaziji u Zagrebu na Šalati maturirao je 2009., a posljednja godina sjemeništa ujedno mu je bila i godina postulare.

Svečano redovničko odijelo **kandidati** su obukli 12. srpnja 2009., i ušli u novicijat na Humcu. Prve privremene zavjete položili su na Humcu 15. srpnja 2010., a svečane (doživotne) 14. rujna 2014. u Međugorju. Filozofsko - teološki studij pohađali su na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu od 2010. do 2015. Petodnevne đakonske duhovne vježbe obavili su u Tihaljini početkom prosinca ove godine. Biskup je primio otpusno pismo oca provincijala i prihvatio molbu za podjeljivanje đakonskoga reda fra Alenu i fra Ivanu 23. prosinca ove godine.

BISKUPOVA PROPOVIJED

Dragi vjernici i đakonski kandidati!

1. - Božji poziv - čovjekov odaziv. Zdravu katoličkom mladiću od 24 godine nije teško dokazati da je prije Bog pozvao njega nego li se on sam osobno odlučio za Boga. To je prava Isusova istina. Bog je svakoga kandidata prvi zovnuo još iz majčina krila, od malih nogu, a onda je dječarac - pučkoškolac osjetio u sebi želju i polet da bi htio poći u duhovno zvanje.

Ide tako Gospodin jednom prilikom s učenicima svojim između seoskih njiva i žita. Zaustavi se i baci pogled preko usjeva koje vjetar u valovima ljulja. Vidite li kolika je žetva? Kada će sve ovo požeti? Kakva je tek duhovna žetva cio svijet! Kada će to sve dozreti i kada će se požeti i u vječne žitnice spremiti? Možda su učenici očekivali da će Isus reći: Božji narode, osobito vi, mladići i djevojke, zasučite rukave i pođite u žetvu, onu duhovnu. Ali on nije rekao tako, nego je izrekao vječnu istinu: "Žetva je velika a poslanika malo. Zato molite Gospodara žetve da on pošalje radnike u žetvu svoju" (Mt 9,38). Zato molite Boga da on pošalje dječake u sjemenište, sjemeništare u bogosloviju, a bogoslove u svećeništvo, kandidatice u redovnice. Eto to je naše! Ta molitva za kandidate i kandidatice. To znači da Bog ne će nijednoga dječaka ili djevojčicu u žetvu svoju pozvati, ako Bog nije zamoljen i ako dječak nije izmoljen.

- Je li ovu dvojicu kandidata izmolila njihova majka ili baka, župa ili crkvena zajednica, neka sestra ili Papa, to Bog zna. Ali netko je za njih i molio i postio, pa se Bogu svidjelo da ih pozove među izabranike svoje.

U svakom slučaju, veli Gospodin: "Ne izabrašte vi mene, nego ja izabrah vas, da idete i rod donosite, i rod vaš da ostane" (Iv 15,16). Isus nam, dakle, kaže da Bog prvi djeluje, prvi poziva, prvi izabire, a da mi nakon toga na to pristajemo ili odustajemo, na to se oglašujemo ili oglašujemo, to prihvaćamo ili ne odgovaramo svojom željom na Božju volju.

2. - Božja sredstva - Božje ostvarenje. Ako je redovništvo i svećeništvo Božji poziv, a jest, onda se on ne može ostvariti bez Božjih sredstava. Ako vam je, poštovani kandidati za đakonat, sam duhovni poziv početno izmoljen, niste ga mogli do sada ostvariti kroz ovih desetak godina bez Boga, bez Božje milosti i potpornja. Bog vam daje sredstva da odgovorite. On vam daje svježju pamet da

učite; prožima vas ljubavlju kojom opslužujete pravila u vrijeme pripreve, ulijeva vam poletnu snagu da se u čistoći uzdržite, da se dobro vladate i u župi i u kući. "Bez mene ne možete učiniti ništa" (Iv 15,6), kaže Gospodin svima. Ako ne možemo ništa učiniti bez njega na ljudskom planu, kako tek ne možemo učiniti ništa na Božjem planu!

3. - Crkveni poglavari - duhovni kandidati. Ali Isus je davno otišao na nebo, a ostao nam nazočan samo milosno, mistično, euharistijski. On je prepustio to duhovno zvanje crkvenim ljudima u sjemeništu i bogosloviji, u provinciji ili biskupiji da ga prate, provjeravaju, zalijevaju, podrezuju, njeguju. I na moralnom, i na intelektualnom, i na duhovnom, i na liturgijskom planu. Tu su prefekti i magistri, rektori i duhovnici, koji promatraju duhovni razvoj zvanja i ocjenjuju jesu li kandidati prikladni za crkvenu službu u određenoj crkvenoj zajednici. Njihova je riječ bitna u pripuštanju jednoga kandidata svetim redovima đakonata i prezbiterata. I ako provincijali ili biskupi nisu poštovali odgovorno mišljenje poglavara, ubrzo se pokazalo da su poglavari imali pravo. Ako su crkveni ordinariji postavili poglavare za odgoj i izobrazbu kandidata za svete redove, onda je logično i razborito da više vjeruju provjerenim poglavarima negoli neprovjerenim kandidatima. A čine nam se tri važna područja provjere:

Prvo - zvanje: da je mladić iz kršćanske obitelji, u kojoj se Boga moli i štuje. Ako su roditelji u svome bračnom životu vjerni jedno drugomu, ako se drže Božjega zakona u kući, na poslu, očito se radi o zdravoj zajednici iz koje Bog želi imati vrijednih radnika u žetvi svojoj. Stoga je potrebno naći pripravnika koji u srcu osjeća da ga Bog zove. Jest to tajanstven glas, ali ništa manje realan kao i neki glas privlačne osobe, zamamljive škole ili profesije. Ako toga unutarnjega glasa, koji Bog stavlja u naše srce, u savjest, nema, uzalud je sve maštanje i namještanje. Traži se da kandidat prihvaća celibat kao uvjet misijskoga zvanja. A ako je redovnik - trostruki zavjet posluha, čistoće i siromaštva. Tko to ne prihvaća, Crkva izričito kaže da taj nije za svetih redova.

Drugo - znanje, da je u prvom redu upućen u Božje znanje koje služi spasenju, da je u kršćanskoj vjeri ukorijenjen i da može dalje sam biblijske i teološke predmete proučavati i druge vjernike propovijedu poučavati. Ako nema u glavi logike, razboritosti, zdravih zaključaka, što ćeš s njime?

Kako će ući u raspravu s prevarantima ovoga svijeta koji će ga nasanjaju na prvom koraku.

Treće - zdravlje, da je kandidat moralno zdrav, da je na dobru glasu, osobito među ženskim svijetom. Da je suzdržljiv, da se ne zalijeće u klubove i diskače, da nema nikakvih škandaloznih glasina o njemu s te strane. Osim toga traži se da bude zdrave tjelesne konstitucije. Otporan na vrućinu i na led, na putovanja, prilagodljiv na razne situacije s obzirom na jelo, pilo, spavanje, razgovore. Da je zdrave glave i zdrava srca. Da nema neku vanjsku uočljivu manu koja će ga smetati u njegovu redovitu obavljanju službe. I ako je ocijenjen da je psihički i fizički sposoban za daljnje životno putovanje, pripušta se u liturgijske službe i u svete redove đakonata i prezbiterata.

- I vas dvojicu, fra Alene i fra Ivane, Bog je pozvao prije nego što ste se vi odazvali. Pođite ponizno, vjerno i zahvalno! Pratio vas svojim zagovorom sv. Stjepan đakon, prvomučenik Gospoda Boga, kojega danas svečano slavimo.

Radujemo se i zahvaljujemo Bogu što je toliko dječaka zovnuo u svećeništvo i djevojčica u redovništvo iz ove hercegovačke Crkve. I što se toliko dječaka i djevojčica odazvalo da pođu putem duhovnoga poziva. Brojni i vrijedni svećenici i brojne i vrijedne sestre iz raznih župa. Hvala i svima onim župnicima, pokojnima i živima, koji su znali i moliti i okrenuti svakoga tko bi se javio da pođe kamo on želi: u biskupijske svećenike, u redovnike, u redovnice. Bilo svima s blagoslovom Presvetoga Trojstva!

PROSLAVA SV. JOSIPA, ZAŠTITNIKA MOSTARSKO-DUVANJSKE BISKUPIJE

UOČNICA SVETOGA JOSIPA

Mostar, 18. ožujka 2016. - Od početka uspostave Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, 25. prosinca 1995., biskupi su sporazumno uveli praksu da se godišnje održavaju tri zasjedanja, i to jedno u Sarajevu, drugo u Banjoj Luci i treće u Mostaru. Na ovom posljednjem biskupi se uglavnom osvrću na prošlogodišnji rad i svoj i svojih crkvenih tijela odnosno vijeća, komisija i odbora. Dogovoreno je također da zasjedanje u Mostaru bude o svetkovini sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije; u Banjoj Luci o svetkovini sv. Bonaventure, zaštitnika Banjolučke

biskupije i u Sarajevu početkom studenoga, nakon Svih Svetih i Dušnoga dana, kada se u katedrali Presvetoga Srca Isusova slavi sv. Misa za sve nadbiskupe i svećenike koji su djelovali na području Vrhbosanske nadbiskupije.

Ove je godine 66. zasjedanje BK BiH održano 17. i 18. ožujka u Mostaru. Biskupi su na uočnicu nebeskoga zaštitnika Biskupije slavili svečanu sv. Misu u čast sv. Josipa u katedrali punoj vjernika, uz pjesmu katedralnoga zbora "Marija". Propovijedao je banjolučki biskup msgr. Franjo Komarića.

SVETKOVINA SVETOGA JOSIPA

Mostar, 19. ožujka 2016. - Svečanim dekretom - bulom, *Lice milosrđa*, papa Franjo odredio je da se vrijeme od svetkovine Bezgrješnoga začeca Blažene Djevice Marije, 8. prosinca 2015., do svetkovine Isusa Krista, Kralja svega stvorenoga, 20. studenoga ove godine, posveti izvanrednoj Svetoj godini milosrđa. Biskup je Ratko u okružnicu o slavlju Godine milosrđa u hercegovačkim biskupijama odredio devet jubilejskih crkava te naznačio posebna vremena i datume slavlja s mogućnošću potpuna oprosta. Središnje slavlje Svete godine milosrđa za Mostarsko-duvanjsku biskupiju bilo je predviđeno na svetkovinu svetoga Josipa, nebeskoga zaštitnika ovoga dijela Crkve u Hercegovini. Prema programu slavlja vrijeme od 9.00 do 11.00 sati ispunjeno je osobnim susretom "izgubljenoga sina" s milosrdnim Ocem u sakramentu sv. ispovijedi. Više od dvadeset svećenika puna dva sata ispovijedalo je pristigle vjernike - hodočasnike, a još ih je šest bilo na raspolaganju

i za vrijeme sv. Mise koju je u 11.00 sati u koncelecijaciji sa 16 svećenika predvodio i prigodnu propovijed održao biskup Ratko.

Među hodočasnici bila je najbrojnija skupina vjernika iz Duvanjskoga dekanata (njih oko 300), koje su na hodočašću pratila šestorica svećenika na čelu s dekanom fra Vinkom Kurevijom, župnikom iz Seonice. Na početku Misnoga slavlja biskupa je Ratka, sve svećenike i hodočasnike pozdravio generalni vikar don Željko Majić izrazivši radost zbog ovoga vjerničkog susreta u kojem se sabrala Crkva od Šuice do Gabela Polja i od Konjica do najzapadnijih dijelova Biskupije. Pjesme koje je predvodio veliki mješoviti katedralni zbor "Marija" i vjernička molitva ispunili su prostranu katedralu i prostor oko nje, ali još više otvorena vjernička srca.

Bio je to uistinu Bogom darovani Dan susreta s milosrdnim Ocem, molitvenoga zajedništva vjernika iz svih dijelova Biskupije, gdje se na poseban način molilo da svi budemo milosrdni

poput Oca, na osobne nakane, za obitelji, za cijelu Crkvu i za nova duhovna zvanja. Gospina katedrala toga je dana bila velika isповјedaonica

s milosnim darom potpuna oprosta i kao takva najizvršnije mjesto pripreve na Vazmeno otajstvo našega otkupljenja i spasenja.

BISKUPOVA PROPOVIJED

SVETI JOSIP - ZAŠTITNIK MOSTARSKO-DUVANJSKE BISKUPIJE

Svetoga Josipa, zaručnička Blažene Djevice Marije, kako ga spominjemo u svakoj euharistijskoj molitvi, slavimo trostrukim načinom u liturgijskoj godini:

Spomendan: to je sv. Josip radnik, 1. svibnja. Na međunarodnom planu 1. svibnja 1886., prije 130 godina, radničke mase u Čikagu u SAD-u - oko 40.000 radnika - štrajkale su protiv teških zloporaba radnika i nesnosnih uvjeta rada. Radnici su tražili tri osmice: osam sati rada, osam sati odmora i osam sati kulturalnoga obrazovanja. Toga je dana u tom američkom gradu policija šest radnika ubila, pedeset radnika ranila, a pet ih je kasnije na sudu na smrt osuđeno. Komunistička je internacionala kasnije, 1889. godine, uzela taj dan za radničke prosvjede, a komunisti su poznati po tome što su više izrabljivali radnike nego kapitalistički zapad.

Papa Pio XII. proglasio je 1. svibnja 1955. *spomendan - memoria* - poniznoga radnika iz Nazareta, sv. Josipa, koji ne samo kod Boga i u Crkvi uosobljuje dostojanstvo fizičkoga radnika, nego je on brižljiv i pronicljiv čuvar obitelji, najprije Svete Obitelji, a onda svake obitelji, osobito onih koje se njemu zaufano utječu u zagovor kod Gospodina. U liturgiji se uzima vlastiti obrazac sv. Mise, ali bez himna Slava Bogu i bez Vjeronanja.

- Mi u Hercegovini imamo dvije župne crkve blagoslovljene u čast sv. Josipa Radnika i te iste župe pod zaštitom sv. Josipa: ona u Grljevićima od 1919., a od 1969. pod nazivom sv. Josipa Radnika, te ona u Domanovićima, također od 1969. godine. U tim se župama ne slavi spomendan, nego najviši liturgijski stupanj - svetkovina.

Blagdan: Sveta Obitelj Isusa, Marije i Josipa od početka se smatrala uzorom svake obitelji u molitvi i radu, pa tako se u Crkvi slavi od samoga početka, od I. stoljeća. Slavi se u nedjelju između Božića i Nove godine, a ako nema nedjelje, onda

se slavi 30. prosinca kao *blagdan - festa*. Uzima se poseban obrazac sv. Mise u čast Svete Obitelji, ima himan Slava Bogu na visini, a, kada je nedjelja, recitira se i Vjeronanje.

- Mi u Hercegovini imamo Kongregaciju Školskih sestara franjevaka koje su svoju provinciju stavile pod pokroviteljstvo i naslov Svete Obitelji.

Svetkovina. To je ova današnja svetkovina sv. Josipa - *solemnitas* - koja se liturgijski slavi od 10. stoljeća najprije u benediktinskim krugovima, a onda i u drugim katoličkim redovima, a od 1847. sveti je Josip zaštitnik cijele Katoličke Crkve. Uzima se poseban obrazac sv. Mise u čast sv. Josipa, Slava Bogu na visini i Vjeronanje.

- Imamo zapisano, tiskano u Šematizmu iz 1892. godine, da je sv. patrijarh Josip, zaručnik Blažene Djevice Marije, zaštitnik Mostarsko-duvanjske biskupije. A imamo i župu sv. Josipa u Vinjanima gdje se slavi svetkovina sv. Josipa od 1972. godine.

Isus je nekom zgodom rekao: "Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima" (Mt 11,25). Riječ je o Evandjelju koje je Otac povjerio Isusu da ga propovijeda svijetu. "Mudri i umni" ovoga svijeta jesu oni koji se prave takvima, a pred Bogom nisu takvi, ne razumiju i ne prihvaćaju dubine ni visine Božjega dara i spasa, nego to razumiju samo maleni. A ako je itko malen u tom Isusovu ključu, to je sv. Josip, fizički radnik u Nazaretu, brižljiv u spašavanju Isusa i Marije u Egiptu, tražitelj 12-godišnjega Isusa u Jeruzalemu. Otac obitelji, pravedan u postupcima, pobožan u odnosu na Boga i njegov Zakon, poslušan u odnosu na glas anđela Božjega pa makar mu se i u snu javio. Zaštitnik obitelji, radnika, cijele Crkve Božje. Pomogao svima nama svojim moćnim zagovorom kod Boga!

DUHOVNOST

DAN BOGU POSVEĆENIH OSOBA

Mostar, 2. veljače 2016. - Na blagdan Prikazanja Gospodinova - Svijećnicu, biskup Ratko u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve i Kraljice neba i zemlje, svečanom sv. Misom u čast Prikazanja Gospodinova, zaključio je Godinu posvećenoga života. Na pokorničkom slavlju i sv. Misi te bratsko-sestarskom zajedništvu okupilo se oko 100 redovnika i redovnica te redovničkih

pripravnika. Pokorničko bogoslužje predvodio je o. Zvonko Martić, karmelićanina iz karmela sv. Ilije - Zidine. Prisutni svećenici stavili su se na raspolaganje za sv. ispovijed. za vrijeme ispovijedanja moljena je krunica. Nakon sv. Mise u katedralnoj dvorani upriličeno je zajedništvo uz razgovor i okrjepu.

BISKUPOVA PROPOVIJED

DUHOVNO DJELO MILOSRĐA

4. GRJEŠNA OPOMENUTI

Jedno od sedam duhovnih djela milosrđa jest "grješna opomenuti". Neki katekizmi u svijetu to djelo stavljaju na prvo, neki na četvrto mjesto, svakako nije na posljednjem. Milosrđe je krjepost koja djeluje na volju da se prema bijednima pokaže ne samo milo-srce nego i dobro djelo, tjelesno ili duhovno, pa i oba, koliko je moguće. Grješna opomenuti jest u prvome redu djelo pravednosti, dužnost "bratske opomene", a ne samo čin milosrđa, sve u vidu vječnoga spasenja bližnjega.

A. Opomena privatna karaktera

Ovo se djelo u prvom redu odnosi na privatnu osobu koja pokazuje milosrđe prema nekome čovjeku s nakanom da se dotičnik popravi ili da, po mogućnosti, ne počini grijeha. Ne odnosi se, dakle, na poglavara koji po savjesti i dužnosti disciplinira druge osobe u raznim zavodima i zajednicama. Ali i takvi poglavari trebaju u svojim postupcima pokazati djelo milosrđa.

Kada treba privatno reagirati duhovnim djelom milosrđa? - Ima nekoliko uvjeta:

kada je grijehenje koje treba popraviti doista veliko;

kada nema izgleda da će se grješnik sam po sebi popraviti;

kada ima izgleda da će od opomene biti neke koristi;

kada nema nikoga drugoga prikladnijega od tebe da to učini;

kada se ne predviđa neka šteta koja bi mogla proizaći zbog te opomene.

Rijetko se sastanu sve te nabrojene okolnosti.

Kakav je suvremeni mentalitet? - Nalazimo se u svijetu u kojem sve više ekstravagantne manjine osvajaju "prava na bezakonja", pa se odobravaju i parlamentarni zakoni čak o poštovanju protuprirodnih čina i pojava. Kako na to reagirati kada sabornici za koje si ti glasovao sami izglasavaju takva izopačenja?

Nažalost, takav je mentalitet nereda zahvatio brojne protestantske zajednice, a uvlači se putem pojedinih osoba ili skupina i u Katoličku Crkvu. Isus takav mentalitet i svijet naziva "preljubničkim i grešničkim naraštajem" (Mk 8,38) i od svojih sljedbenika traži da se javno "ne zastide" njegova imena i nauka ako žele doći u slavu Oca nebeskoga.

Nekada se i u Crkvi događa: ako neki biskup upozori svećenika/redovnika ili neku redovnicu zbog neuredna pisanja i ponašanja, onda se to ne shvaća uvijek kao da dolazi od dobrohotne, nego od mrziteljske osobe, a najmanje da bi se to protumačilo i kao duhovno djelo milosrđa. Zato su doista hvale vrijedni oni koji znaju i hoće smiono a samilosno, javno a razborito, s istinom i ljubavlju, opomenuti javne prijestupnike koji onečišćuju ionako ugroženo stanje. Razborito znači: pravoj osobi, pravim riječima, na pravi način, pravu istinu, u pravo vrijeme, na pravom mjestu. Na javne stranputice valja upozoriti javno!

B. Opomena službena karaktera

Opomena prijestupnika kao metoda odgoja.

Nema dakle odgoja ljudskoga bića na ovome svijetu, od djetinjstva do punoljetstva, bez opomene kojom se odgajanje odvraća od kriva puta, od nemoralna. Opomena je zakon i obveza. Dakle čin pravde, zahtjev odgovornosti osobe izravno zadužene za odgoj, a ne samo puko djelo milosrđa.

Roditelji od početka i tijekom života stalno bdiju nad svojom djecom i opominju ih da se usmjere pravim putem. Majka neprestano "tuče luk na glavi" bez obzira kakvi su u djeci učinci toga njezina popravljivanja i prigovarivanja. Ona to čini i iz pravednosti i iz milosrđa.

Zašto će prefekti i prefekte, magistri i magistre u postulatorama i novicijatima nego zato da metodom: u pouci jaki - u postupku blagi, disciplinski i milosrdno, prate razvoj osobe i u osobi rast duhovnoga zvanja. Svećenik s oltara svake nedjelje, na temelju riječi Svetoga Pisma, upućuje vjernike da dobro čine, a zla se klone.

Traži li Isus da se grješnika opomene? - Traži. Kada govori o potrebi "bratske opomene" upućuje da se najprije akcija poduzme u četiri oka, zatim pred svjedocima, pa pred Crkvom (Mt 18,15). Blago onomu tko ne mora proći sve te procese i završiti među "poganima".

Je li Isus opominjao grješnike? - Jest. I to izravno i imenito, tako da su opominjani uvijek dobro znali da se to na njih odnosi i zbog čega i radi čega.

- Opominje Petra apostola što ima na pameti ljudske a ne Božje misli. Petar se popravio.

- Opominje Judu apostola u Kafarnaumu nazivajući ga "đavlom" (Iv 6,70) jer nema vjere u Isusa. Juda se nije htio popraviti.

- Opominje farizeje više puta i na više načina.

Koji je konačan ishod opomene? Svrha je opomene da vodi u obraćenju, obraćenje u radost, radost je smisao života. "Kažem vam, tako će na nebu biti veća radost zbog jednog obraćena grješnika nego li zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba obraćenja" (Lk 15,7).

KORIZMA I SVEĆENIČKA DUHOVNA OBNOVA

Mostar, Čista srijeda - Svake godine na Čistu srijedu dijecezansko i redovničko svećenstvo u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, u zajedništvu s biskupom Ratkom Perićem, počinje svoj korizmeni hod uz molitvu, post i milostinju. Tako je bilo i ove godine, 10. veljače. Sukladno izrađenoj programu, svećeničko je zajedništvo započelo u 9.30 sati molitvom Srednjega časa u kapelici sv. Josipa, u kripti Gospine katedrale u Mostaru. Nakon liturgijske molitve prigodno je razmatranje održao fra Dario Dodig, bročanski dekan i čerinski župnik, koji je također predvodio i obred zajedničke pripreme na pojedinačno slavlje sakramenta pokore. Okupilo se oko 80 svećenika, kojima se pridružilo i 9 postulanata Hercegovačke franjevačke provincije iz Mostara, koji su posluživali u pobožnosti Križnoga puta i u slavlju sv. Mise.

Križni put predvodio je đakon don Ilija Petković, dok su razmatranja čitali fra Marin Karačić i don Josip Čule. Sv. Misu predvodio je biskup Ratko koji je održao i prigodni nagovor o duhovnom djelu milosrđa: "Nepravdu podnositi". I ove godine svećenici su se odazvali pozivu biskupa Ratka da daju svoj korizmeni milodar koji će se uputiti za Djelo sv. Petra apostola koje skrbi za školovanje i održavanje svećeničkih kandidata u misijskim krajevima Crkve. Zajedništvo je završilo posnim ručkom koji je priredilo pastoralno osoblje katedralne župe na čelu s župnikom msgr. Lukom Pavlovićem.

Donosimo fra Darijevo razmatranje te kratku propovijed biskup Ratka utemeljenu na primjeru blaženoga kardinala Alojzija Stepinca.

KORIZMA I MILOSRĐE

Fra Dario Dodig

UVOD: U Buli najave izvanrednog Jubileja milosrđa *Lice milosrđa* papa Franjo poziva Crkvu da donese milosrđe svakom čovjeku, jer to je izvor radosti, vedrine i mira. Milosrđe je put koji sjedinjuje Boga i čovjeka, koji otvara srce nadi da smo ljubljani usprkos ograničenju zbog svoga grijeha. Zato nam valja usmjeriti svoj pogled na milosrđe, kako bismo sami postali djelotvornim znakom Očeva djelovanja.

Poziv je to i svima nama svećenicima, poziv je to osobito, u ovo sveto korizmeno vrijeme da molimo, još više se otvorimo Božjem milosrđu, tako da to prenosimo i na sve vjernike. Valja nam iskusi ljubav Boga koji tješi, koji oprašta i daje nadu.

Lijepo je to izgovorio papa Ivan XXIII. na svečanom otvaranju II. Vatikanskog koncila: "Katolička se crkva želi pokazati najljubaznijom majkom svih, dobrohotnom, strpljivom, pokretanom milosrđem i dobrotom prema djeci koja su se odijelila". Veliki sv. Toma Akvinski pokazuje kako Božje milosrđe nije nipošto znak slabosti, već, prije pokazatelj Božje svemoći. Upravo tako i liturgija u jednoj od svojih zbornih molitava daje nam moliti: *Bože, ti svoju svemoć očituješ najviše praštanjem i milosrđem*. Upravo takav se Bog pokazuje, objavljuje kao onaj koji je *prisutan, brižan, blizak, strpljiv, svet i milosrdan*.

U knjizi koja je nedavno izašla *Božje im je milosrđe* papa Franjo ističe kako je Isusova osnovna poruka milosrđe. Da bi se doživjelo milosrđe, prvi i jedini korak koji se traži jest priznati da nam je potrebno milosrđe. A to je osobito potrebno nama svećenicima jer mi smo ogledalo Crkve.

U svojim nastupima i govorima papa Franjo toliko puta ističe: *Gospodin se nikada ne umara praštati: nikada! Mi se umaramo tražiti oprostene. Stoga, trebamo moliti milost da se ne umorimo tražiti oprostene*.

Talijanski novinar Tornielli u uvodu spomenute knjige piše o pogledu pape Franje kako mu je stalo da lice Crkve bude takvo da ljudima ne spočitava njihove slabosti i rane, nego *liječi liječkom milosrđa*.

Milosrđe je nešto što je teško shvatiti. Ono za nas u konačnici i ostaje tajna Božja. Ono je veliko svjetlo ljubavi i nježnosti. Pastirima je potrebno suobličiti se milosrdnom Božjem srcu. Bog nas čeka raširenih ruku, dovoljno je učiniti samo jedan mali korak prema njemu.

U svom razgovoru s novinarom Papa ističe da je ovo vrijeme milosrđa. *Ranjenom čovječanstvu Crkva treba ili mora pokazati svoje majčinsko lice. Ne čeka da ranjeni pokuca na njezina vrata, nego ide tražiti ga, daje mu da osjeti da je voljen i da nije odbačen*.

Papa Ivana XXIII. na II. Vatikanskom koncilu ustvrdio je da *"Kristova zaručnica radije se koristi lijekom milosrđa, nego da poseže za oruđem strogosti"*. Tako je i papa Pavao VI. otkrio iz svoga duhovog puta ono što je i sv. Augustin sažeto iznio: *bijeda i milosrđe [misericordia et misericordia] - "moja bijeda i Božje milosrđe"*. I zavapio je: *O, da uzmognem barem častiti to što jesi, Bože neizmjerne dobrote, zazivajući, prihvaćajući, slaveći tvoje preslatko milosrđe*. Dok je sv. papa Ivan Pavao II. u enciklici *Bogat milosrđem* ustvrdio: *Crkva živi autentičnim životom kada ispovijeda milosrđe, najdivniji atribut Stvoritelja i Otkupitelja, te kada ljude privodi izvorima milosrđa*. Dok je papa Benedikt napisao: *"Milosrđe je u stvari srž evanđeoske poruke. Ono je samo Božje ime, lice s kojim se On objavio u Starom Savezu, u punini u Isusu Kristu, u utjelovljenju stvoriteljske i otkupiteljske Ljubavi. Ta milosrdna ljubav obasjava i lice Crkve te se očituje kako po sakramentima, posebno sakramentu pomirenja, tako po djelima ljubavi. Sve ono što Crkva govori i čini očituje milosrđe koje Bog gaji prema čovjeku*.

Zato će nam papa Franjo puno isticati kako *sanja Crkvu kao poljsku bolnici, gdje najprije zbrinjava najteže rane. I kako sanja Crkvu koja svojom blizinom i prisnošću grije srca ljudi*.

Što je Milosrđe? Samo ako malo zastanemo i porazmislimo, značilo bi *milo srce, dražesnost, prijatnost, dobrota, blagost, prihvaćanje, slušanje drugoga*. Značilo bi *otvoriti srca bijednome, odnosno drugome*. Zapravo milosrđe je *božanski stav koji grli, to je sebedarje koje prihvaća, koje se prigiba i oprašta*. Može se reći da je milosrđe *osobna iskaznica našega Boga*, ističe papa Franjo. On je to izabrao i za geslo svoga biskupstva [*Miserando atque eligendo*], onaj Matejev poziv: *Isus vidje carinika, pogleda ga s osjećanjem ljubavi (tu se očituje milosrđe), izabra ga i reče mu: Slijedi se*. Ovo mu je posebno zapelo za oko i srce: *smilovavši mu se i izabra ga*. Nad njim počiva pogled Isusa koji daruje milosrđe i izabire, uzima ga sa sobom. Pa mogli bismo reći da se tako dogodilo ili događa i s nama.

Dalje što je važno i vjerujem da svi uviđamo kako je današnje čovječanstvo *ranjeno i nosi duboke rane*. Te rane treba liječiti, a to može samo milosrdni Bog. To osobito čini preko nas svećenika. Papa često i konkretno naglašava problem siromaštva, nepravedne raspodjele dobara na bogate i siromašne, naglašava društvenu isključivost, mnoga ropstva trećega tisućljeća, relativizam. Zato je ovom čovječanstvu potrebno milosrđe.

Već je prije pola stoljeća papa Pio XII. rekao da je drama našega doba to što je *izgubio osjećaj za grijeh odnosno svijest o grijehu*. Danas se događa drama da se zlo, grijeh smatra neizlječivim, kao nešto što se ne može iscijeliti. Krhkost vremena u kojem živimo jest i ovo: vjerovati da ne postoji mogućnost za otkupljenje, da nema ruke koja podiže, oslobađa, preplavljuje te beskrajnom i strpljivom ljubavlju koja prašta i vraća nas na kolosijek života.

Papa Franjo naglašava nama svećenicima kako on to naziva *"apostolat uha"*, da u ispovjedaonici *"strpljivo slušamo i osobama ponajprije rekne-mo da ih Bog voli"*, te dalje ističe: *budite nježni, nemojte ih udaljiti. Ljudi pate. Prigrnite ih i budite milosrdni*. Ističe da smo sredstva Božjega milosrđa, da smo posrednici milosti. Spominje primjer tradicije istočnih Crkava kada ispovjednik prima pokornika stavljajući mu štolu na glavu, ruku na ramena, kao da ga grli. To zorno pokazuje prihvaćanje i milosrđe. Kakav bi svijet izgledao bez Božjega milosrđa? Jednom prigodom kazao je kako ispovjedaonica *"nije kemijska čistionica"*, jer je grijeh više od mrlje. *Grijeh je rana koju treba previjati i liječiti*. Isto tako spomenuo je da ispovjedaonica ne smije biti *"soba za mučenje"*. Ne smije biti bolesne znatiželje, posebno na području spolnosti. Za nas je savjet da znamo dobro slušati i dati obziran savjet.

U ovom svetom vremenu korizme posebno molimo Psalam 51: *"Žrtva Bogu duh je raskajan, srce raskajano, ponizno, Bože, nećeš prezreti. Čisto srce stvori mi, Bože, i duh postojan obnovi u meni"*. Kad god sagriješimo ne milimo se ni samima sebi. Bog nastoji da prodre u čovjekovo srce, da nađe i onu najmanju pukotinu kroz koju bi mogla djelovati njegova milost. On ne želi da itko bude izgubljen. To nam najzornije pokazuje onaj primjer iz Evandjelja o izgubljenom sinu. Njegovo je milosrđe veće od svakoga grijeha, njegov lijek neizmjerljivo je jači od bolesti koju treba izliječiti u nama.

U ambrozijanskoj liturgiji ima predslavlje u kojemu čitamo: *"Ti si se prigrnuo nad naše rane*

i iscijelio si nas darovavši nam lijek jači od naših rana, milosrđe veće od našega grijeha. Tako je i grijeh, snagom tvoje nenadmašne ljubavi, poslušio da se uzdignemo na božanski život."

Samo onaj koji je dirnut, pomilovan nježnošću milosrđa, doista poznaje Gospodina. Zato je moj grijeh mjesto susreta s Isusovim milosrđem. Kada se iskusi onaj zagrljaj milosrđa (iz one prisposode kada otac čeka, trči, grli, ljubi i priređuje gozbu), ali i kada se dadnemo zagrliti, kada se ganemo, onda se život može promijeniti, jer nastojimo odgovoriti na taj neizmjerni i nepredvidivi dar koji se ljudskim očima može činiti čak i *"nepravedan"* i koliko je preobilan.

Zato je papa Pavao VI. iz njegovih Misli na smrt govorio: *"Uvijek mi je bio velik Božji misterij što se ja u svojoj bijedi nalazim pred Božjim milosrđem. Ja sam ništa, bijedan sam. Bog me voli, želi spasiti, želi me izvući iz bijede u kojoj se nalazim, ali ja sam nesposoban to sam učiniti, zato mi šalje svojega Sina koji donosi milosrđe pretočeno u čin ljubavi prema meni"*. Zato će toliko puta i papa Franjo ponavljati kako je i papa čovjek kojemu je potrebno Božje milosrđe. Kada bi išao u zatvore i slavio sv. Misu, razmišljao je: svaki put kada prođem kroz vrata nekog zatvora, uvijek mi dođe misao: *zašto oni, a ne ja?* Njihovi padovi mogli su biti moji, ne osjećam se bolji od onih pred sobom. I zateknem se u pitanju: *zašto on, a ne ja?* Ovo može sablazniti, ali tješim se sa sv. Petrom: zanijekao je Isusa i unatoč tome bio je izabran.

Ulazeći u sveto vrijeme korizme valja nam promišljati, okrenutu se prema sebi, ali ne u smislu da se bavimo sobom ili budemo sebičnjaci, nego da svoj život, vjeru, kršćanstvo, svećeništvo obnovimo, nahranimo, ojačamo kako bismo iz toga mogli primati milosrđe i biti milosrdni poput Isusova govora na Gori u blaženstvima: Blago milosrdnima, jer će zadobiti milosrđe.

Ono što Papa još naglašava za sv. ispovijed: kako je važno *uočiti svoju prazninu i bijedu života*. To je osobito, čini se, potrebno nama svećenicima. Ali isto tako dobar nam savjet daje: *da mislimo na svoje grijehe, da slušamo s nježnošću, da molimo od Gospodina milosrdno srce, da se trudimo biti slični Bogu u njegovu milosrđu*.

Prije nekoliko godina u jednoj školi na sjeveru Italije jedan je vjeroučitelj zatražio od učenika na temelju pripovijesti od *"rasipnom sinu"* da napišu sastav. Kod većine učenika bio je sljedeći naglasak: otac prima *"rasipnog sina"*, strogo ga kažnja-

va i šalje ga da živi s njegovim slugama. Tako će naučiti da ne valja rasipati obiteljsko bogatstvo. To je ljudska reakcija. Zna se ponekad čuti u običnim razgovorima kako je previše milosrđa.

Papa nas poziva da se moramo uvijek vraćati Evandjelju. Izražavanje milosrđa slavljenička je radost: "Na nebu će biti veća radost zbog jednog obraćena grešnika, nego li zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba obraćenje". Bog je brižljiv otac, obziran i spreman prihvatiti svaku osobu koja učini korak ili koja ima želju učiniti korak prema kući. On je tu, gleda prema obzoru, čeka nas, već nas iščekuje. Nijedan ljudski grijeh, ma koliko težak bio, ne može nadvladati ni ograničiti Božje milosrđe. Otac čeka na vratima. Opaža nas dok smo još daleko, raznježuje se i trčeći dolazi da nam se baci oko vrata.

Slijedeći Gospodina Crkva je pozvana izljevati njegovo milosrđe na sve koji se priznaju grješnicima, koji se osjećaju potrebni oprostjenja. Papa Franjo toliko puta ističe kako je potrebno izići iz crkava, iz župa, izići i potražiti osobe ondje gdje žive, gdje pate, gdje se nadaju. To je odlika one poljske bolnice o kojoj je toliko puta govorio.

Rado to opisuje kao "Crkvu na izlasku". Njegova je nada u tome da će ovaj izvanredni Jubilej Crkve pokazati *majčinsko srce milosrđa*, koja ide ususret tolikima koji su potrebni slušanja, razumijevanja, oprostjenja i ljubavi.

Ponekad čovjek može biti obuzet beznađem, misliti da je nemoguće ponovo ustati, može bježati od sebe, od svojih rana, pa se ponaša kako pas: *liže svoje rane*. To je narcistička bolest koja donosi ogorčenost. Ako ne pođemo od svoje bijede, ako ostanemo izgubljeni, ako izgubimo nadu, završavamo u lizanju rana koje ostaju otvorene i nikada ne zacjeljuju. Međutim, postoji izlječe-

nje, samo ako učinimo mali korak. Dovoljno je shvatiti svoje stanje. Važno je ne smatrati se samodostatnim. Sv. Terezija Avilska upozoravala je svoje sestre da se *čuvaju taštine i samodostatnosti*. Gospodin milosrđa uvijek nam oprašta, nudi nam mogućnost da uvijek iznova započnemo. Sveti je Franjo pozivao: *braćo, započnimo iznova, jer jedva da smo do sada nešto malo učinili. Važno je u duhovnome životu često se vraćati na izvore milosrđa i milosti*. Otvoriti se milosrđu. Na tom putu duhovnog života orijentacija su nam tjelesna i duhovna djela milosrđa.

ZAKLJUČAK: Božje milosrđe nije neka apstraktna ideja, već konkretna stvarnost kojom Gospodin objavljuje svoju duboku ljubav kao ljubav oca i majke koji osjećaju duboku ljubav i privrženost prema djetetu. Ona izvire iz dubine bića kao *dubok, prodoran osjećaj, satkan od nježnosti i suosjećanja, oprosta i oprostjenja*, ističe papa Franjo u Buli otvorenja Jubilarne godine milosrđa.

Toliko puta to vidim kako je nama svećenicima, nama osobito, potrebno. *Džaba sve propovijedi, svi naponi, sva zalaganja, ako se ovo, konkretno milosrđe Božje ne očituje*. Samo ako letimično pogledamo u Novi Zavjet, kroz Evandjelja, Isusa kojemu je bio dovoljan samo jedan pogled, već bi se sve u čovjeku promijenilo ili kako toliko puta u sv. Misi izgovaramo: *Gospodine, reci samo jednu riječ i ozdravit će duša moja*. I završit ću ponovo riječima pape Franje kako je *milosrđe temelj na kojem počiva život Crkve*. Neka nam to pomogne osobito u ovo sveto vrijeme korizme prvotno nama osobno, a onda kako bismo mogli djelovati i prema vani.

Na kraju zajedno s vama želim zavapiti: *Isuse, blaga i ponizna srca, učini srca naša po srcu svome!*

NEPRAVDU PODNOSITI

Biskup Ratko Perić

"Nepravdu podnositi" - duhovno je djelo milosrđa, šesto u sedmerostrukom nizu. Pravda je: svakomu dati njegovo što mu pripada po naravi i po zakonu. A nepravda je nekome ne dati što mu pripada. Pravedan si ako si uvijek i u svemu pravedan, a nepravedan si ako si samo u jednoj nepravedan! *Pravednost ulazi u četiri stožerne krjeposti, zajedno s jakošću, razboritošću i umjerenošću*. A nepravda ruši odnose među ljudima, izaziva svađe, sudove i ratove! Nepravda je ovo:

nekome umjesto kruha dati kamen, umjesto ribe dati mu zmiju (Mt 7,9-10), a sv. Luka dodaje i treći primjer: zar će otac djetetu umjesto jajeta dati štipavca? (11,12). Isus bira ove slike jer su uzajamno nalične: komad kruha sliči komadu kamena, duguljasta riba sličiti vitkoj zmiji, jaje sličiti okruglu štipavcu. Dijete treba kruha i ribe, a ono pružilo ruke i traži kamen ili zmiju, jer ne zna. Otac je tu da mu dadne što mu treba, a ne ono što dijete ište. Otac je pravedan. A dijete je - dijete. Ili s obzirom

na nas malo odraslije: Ti očekuješ da te netko po-
tapša po ramenima: "Svaka čast, velečasni, samo
naprijed, čestitam!" A on te zvekne pljuskom s
obje strane da ti još zuji u ušima!

Isus nas u "Govoru na govori" poučava: Ako te
tko pljusne po desnom obrazu, okreni mu i lijevi
(Mt 5,39). A, ipak, kada je Isus one noći pozvao
velikoga svećenika *emeritusa* Anu da vodi proces
po zakonu, da najprije presluša i ispita svjedoke
koji su slušali njegove govore i pouke, jedan ga od
stražara pljusnu pred svima: Zar se tako odgovara
velikom svećeniku? Isus mu na to nije okrenuo
i drugi obraz, nego ga je pozvao da razmisli je li
to pravo ili krivo: Ako sam krivo rekao, dokaži da
je krivo; ako li pravo, zašto mi biješ? (Iv 18,23).
Isus mu nije uzvratio pljuskom, nego logikom,
doziva ga k pameti, k pravdi. Malo kasnije, kada
su ga rimski vojnici u Pilatovoj vojarni izrugivali
i pljuskali, niti ih je pozivao na logiku, niti im je
okretao drugoga obraza, a pogotovo im nije uz-
vraćao udarcima, nego su po njemu lupali gdje su
god stigli. A on šutio, trpio, podnosio. Božanski
strpljivo. Pouka: Ti ćeš sve poduzeti da se pravda
izvede na čistac, ali ne zaboravi da ovaj nepraved-
ni, "preljubnički i opaki" naraštaj ne živi samo od
pravde nego i od nepravde.

Upravo je tako Isus doživio ne jednu pljusku
nego mnoštvo njih. I onda mu je nadošao onaj
duševni ironični upit: "Proreci nam, Kriste, tko te
udario?" (Mt 26,68). A ovo je sve bilo nakon biče-
vanja pod kojim se grčevito savijao uz onaj stup.
Ipak su u ovom pljuskanju fizičke muke manje
boljele od onih duševnih: od ismijavanja, ruganja,
ponižavanja, ironiziranja. Kako bi mu Isus mogao
vrlo lako prorokovati, ne tko ga je udario, nego što
će tomu biti za 5 godina, za 25 godina, za vječnost.
A on šuti. Nepravdu podnosi. Uvrjedu trpi. I spre-
man sve oprostiti milosrdno i zauvijek.

Zar nije tako i danas: kada gledaš one anoni-
mne komentare na internetu, gdje svatko svojim
trnom ubode Crkvu u srce, svećenika u dušu, Boga
u pravdu. Ili kada čitav razred uzme onoga malog
ministranta, i ruga mu se na sav glas nazivajući

ga "oltarom" i "zvonom" i "bočicom"! A mali šuti i
opet sutradan dođe ministrirati. Velik mali!

Kada je Alojzije Stepinac bio u 5. razredu osmo-
godišnje, u Zagrebu u gornjogradskoj gimnaziji,
1909./10., tadašnji prvi razred niže gimnazije, ne-
kom ga je nezgodom ošamario prefekt vlč. Nikola
Cerjak, što ga Alojzije nije pozdravio na stepeni-
cama. A jest, samo prefekt nije dobro čuo. Prefekt
nije imao pravo, što je dokazano i pred rektorom
konvikta. Prefekt se uredno ispričao. Taj isti pre-
fekt deset godina kasnije 1920. zaslužio je suspen-
ziju *a divinis* od nadbiskupa Antuna Bauera zbog
udioništva u vodstvu tzv. reformnoga ili "žutoga
pokreta" svećenika u Hrvatskoj, koji su tražili:
pravedniju raspodjelu crkvenih dobara, uvođenje
narodnoga jezika u liturgiju, neobvezatno molje-
nje brevijara, uspostavu neke vrste nacionalne Cr-
kve, bez Petrove stolice, i, osobito, ukidanje obve-
zatna celibata. Nakon sankcija velečasni se Cerjak
povukao iz pokreta i tražio oprostjenje od Nadbi-
skupa i opet promisio. A kada je Stepinac postao
Nadbiskupom (koadjutor 1934., ordinarij 1937.),
javio mu se taj isti vlč. Cerjak, predstavljajući se
kao njegov nekadašnji prefekt i zamolio župu
Krašić. Nadbiskup mu je bez pogovora dodijelio
župu Krašić! (A. Benigar, *Hrvatski kardinal*, Rim,
1974., str. 37-38); svoju rodnu župu, u kojoj će i
sam provoditi godine zatočeništva (1951.-1960.)
i konačno, otrovan, mučenički umrijeti.

"Uspješnije je trpjeti, ako je to Božja volja, či-
neći dobro, nego čineći zlo" (1 Pt 3,17). Bolje je
nepravdu podnositi nego je drugomu nanositi.
Ispitajmo svoju savjest u svjetlu ovoga Petrova
aksioma: Podnosimo li nepravdu strpljivo ili je
drugima nanosimo nasrtljivo? Vjerujemo li da
je naša ispravno formirana savjest pred Bogom i
pred ljudima naš pravedan sudac ili mislimo da
je najbolji dokaz naše "pravednosti" naša pljuska,
naša lukava i samozadovoljna osveta?

I još nešto: Bog je veći od našega srca i savjesti!
To Pavao apostol ponizno kaže: Savjest mi ništa
ne predbacuje, ali to ne znači da sam opravdan.
Bog je moj sudac! (1 Kor 4,4).

OBNOVA U ŽEPČU I TRAVNIKU

Žepče - u srijedu 16. prosinca 2015. biskup je Ratko s tajnikom Marinom iz Mostara u Žepče oko 3 sata propisne vožnje. U gradu na Neretvi sunčano i gotovo toplo, a kako se grabe kilometri, tako se oblaci zgušnjaju, a temperatura spušta prema ničtici. Autocesta od Tarčina do Zenice krati ne toliko prostor koliko vrijeme. U Žepče pred podne. Pred velikim Katoličkim školskim centrom odnedavni ravnatelj don Milan Ivančević, rodom iz Prozora. U kući su još trojica svećenika salezijanaca, don Marinko je iz Mostara, i dva bogoslova koji zakonito pauziraju godinu ili dvije dana: pomažu gdje treba pomoći. I dva volontera Talijana iz Riminija. U Školskom centru ima 437 učenika i učenica koje odgajaju i poučavaju 70 katoličkih učitelja i učiteljica, nastavnika i nastavnica, profesora i profesorica, među kojima i dvije sestre milosrdnice. Prije nekoliko godina bilo je preko 500 učenika. Don Milan kaže da odlaze cijele obitelji na zapad.

Duhovno je predavanje u ugodnoj dvorani. Ima mjesta za svih sedamdesetero. Već je 13.00 sati. Biskup je uzeo naslov: "U potrazi za srećom". Od loma do sloma, ako će se rušiti. Ili zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača, ako će se graditi. Nakon navedena svakodnevnoga primjera prešlo se na ispit vlastite savjesti:

U svakoj ovoj prebolnoj životnoj priči uključeni su naši namjerni neurošokovi protiv Božjih zapovijedi:

sustavan neposluh djece prema roditeljima protiv *Četvrte* Božje zapovijedi, a u tome im i roditelji nekada pomažu;

- preziranje tjednoga odmora i slavljenja Boga sv. Misom protiv *Treće*;

- maloljetnička vožnja i infarkt duha drogom da uništi i svoje i tuđe tijelo protiv *Pete*;

- mladenačka neobuzdana neodgovorna izvanbračna seksualština protiv *Šeste*;

- bezumne psovke protiv Boga i njegovih svetinja protiv *Druge*;

- teške krađe i otuđenja imovine od drugih osoba, bližnjih i daljnjih, protiv *Sedme*;

- laži na laži, varanje za varanjem i sebe i drugoga protiv *Osme*;

- pristajanje na zle misli, želje, požude i pohote protiv *Devete i Desete*;

- postavljanje sebe i svojih strasti za jedio pravilo života protiv *Prve*.

Bio je to ujedno ispit savjesti prema vječnom Božjem zakonu, koji postoji ne samo na Mojsijevim kamenim pločama nego i u srcu svakoga od nas. Bila je i mogućnost sv. ispovijedi. Sveta Misa u kapelici. I tu zajedničko kajanje, biblijska čitanja koja sugeriraju nove ispite savjesti. Evanđelje po sv. Luki. Ivan je Krstitelj u zatvoru. Zamisli samo te tragedije: čovjek kojemu je malen cio svijet da ga obuhvati svojim okom i srcem, mišlju i govorom, najednom se našao omeđen zidinama Herodove tamnice, Maheronta. Iz široke pustinje u mrklinu robijašnice. Ali Ivana je junaštvo dovelo u okove. To je glasnik pravednosti, strogosti i svetosti. Propovjednik istine, i dogmatske i moralne. Svakomu rekne u lice što mu pripada, pa makar otišla njegova glava. Milost je jača od mača! To on razumije, ali ne razumije da ga Isus ne posjećuje u zatvoru. Prolaze mu svakakve misli kroz glavu. Razmjenjuje ih sa svojim učenicima. Nevolja čovjeka natjera na najčudnije zaključke. Šalje učenike da se uvjere da je Isus pravi Mesija. A i njemu će dobro doći Isusov odgovor: Blago onomu tko se ne sablazni nada mnom.

Pozdrav ravnatelju i Katoličkomu školskom centru. Najljepše želje za Božićne blagdane i za sve dane Nove 2016. godine.

Travnik, 16.-17. prosinca 2015. - Do sada je, barem u posljednjih desetak godina, biskup, u dogovoru s poglavarima u Travniku i s blagoslovom kardinala Vinka, uobičajeno dolazio na dan-dva duhovne obnove u predbožićno vrijeme. Najprije nagovor nastavničkom osoblju - i njih ima više od 70 - s mogućnošću sv. ispovijedi i sv. Mise.

I u tom je nagovoru struktura Božjih zapovijedi. Nakon toga iznese se poneki životni primjer, ide se na konkretnu praksu:

"Ti ćeš reći da je to pojedinačan slučaj. A ja tebi kažem da je to svačiji slučaj. Ovo je slučaj s krađom, a hoćeš li da ti ispričam slučaj s drogom? Slučaj s propalitetom u školi? Slučaj s alkoholom? Slučaj s tučnjavom? Slučaj s kockom? Slučaj s preljubom? Slučaj s neradom? Jedan slučaj povuče stotinu slučajeva od kojih se život ne - sastoji, nego raspada!

Ako se ne držiš Božjega zakona, i ne poštuješ ljudskih pravila;

ako se ne bojiš Božjega suda, i nemaš ljudskoga stida;

ako se Bogu ne moliš i bližnjega svoga ne poštuješ;

nego Boga prezireš i psuješ, a bližnjega mrziš i progoniš;

ako nedjeljne Mise ne pohađaš i Isusova Evanđelja ne čitaš, nego ti je jedina literatura spamovi na internetu;

ako se iskreno ne ispovijedaš i pobožno ne pričešćuješ, nego se smiješ crkvenim terapijama grijeha: pokori i molitvi;

ako ne držiš do svoga obraza i ponosa, ti postaješ slučaj: moralni, socijalni, pastoralni, sakramentalni, intelektualni, spiritualni, korporalni.

Bog nam dao pamet, a mi nerazumno protiv pameti.

Bog nam dao čast i dostojanstvo, a mi bestidnošću protiv svoga obraza i časti.

Bog nam dao srce da bude sjedište ljubavi, a mi ga pretvaramo u močvaru i gnjilu.

Bog nam dao mozak da njime spoznajemo istinu, a mi lažima i varkama protiv istine.

Bog nam dao zdrav ljudski ponos, a mi ponos pod noge! Što bi ti htio/htjela, ili mi htjeli/htjele!

Nema sreće u grijehu. Nema sreće u nesreći! A grijeh je najveća nesreća. Moderni se čovjek propeo da stvori protiv gotova zakona antizakon, protiv naravne ženidbe antiženidbu, protiv zdrave obitelji antiobitelj!

Pod sv. Misom bilo je riječi o našim krizama koje se rješavaju u ključu vjere i Božje milosti.

Uvečer biskup se susreo pojedinačno s petoricom hercegovačkih sjemeništaraca: Čuo njihove uspjehe i napore, potaknuo ih da se jačaju u zdravlju, napreduju u zvanju i ustraju u zvanju.

Sutradan, u četvrtak, 17. prosinca, za doručkom razgovor s rektorom don Željkom Marićem.

U 11.00 uobičajena zavjetna sv. Misa u crkvi sv. Alojzija Gonzage, gdje je u sredini u desnom zidu pokopano tijelo hercegovačkoga sjemeništarca Petra Barbarića, koji je preminuo 1897., a mogla bi ubrzo biti i beatifikacija.

U propovijedi biskup je kratko govorio o Sedam tjelesnih djela milosrđa: 1. Gladna nahraniti,

2. Žedna napojiti, 3. Siromaha obući, 4. Putnika primiti, 5. Bolesna pohoditi, 6. Prognana pomoći, 7. Mrtva pokopati. I o Sedam duhovnih djela milosrđa: 1. Neodlučna svjetovati, 2. Neuka poučiti, 3. Nevoljna utješiti, 4. Grješna opomenuti, 5. Uvrjedu oprostiti, 6. Nepravdu podnositi i 7. Za žive i za mrtve Boga moliti.

U 13.00 biskup se susreo sa svim sjemeništarcima u kapelici i govorio o vrijednosti i potrebi žrtve u našem životu. Polazeći od Abrahama, od kojega je Bog tražio spremnost da žrtvuje svoga sina Izaka, i otac naše vjere pokazao spremnost, a Bog odustao, ali nije odustao da žrtvuje svoga Sina jedinorođenoga, nego ga predade za sve nas. I mi smo pozvani:

Koliko ima lijepih ideja kojih se valja odreći?

Koliko jela i pića, koliko cigareta i igara? Odreći se pušenja i pića! Ne samo u korizmi i adventu, nego inače. Što će ti to?

Koliko ima ugodnih odnosa prema drugim osobama, čak nisu ni grješni, ali ne vode dobru, dvoznačni su, podložni raznim interpretacijama. Prinesi Bogu te odnose!

Koliko ugodnosti u životu, kojih se moraš okaniti ako nisu u službi života... Pogotovo kada to Bog kaže i od tebe traži odreknuće.

Isus je tu još radikalniji i zahtjevniji.

Odreći se sebe! Žrtvuj sama sebe! Prikaži sebe čitava! Prinesi sebe na životnom žrtveniku, a ne - Izaka!

Za objedom susret sa svim poglavarima i sjemeništarcima i konviktorcima. I s travničkim župnikom i dekanom don Matom Janjićem. Izrazivši najbolje želje za Božićne i novogodišnje blagdane, biskup se sa svojim suputnikom oprostio od sjemeništa i stigao na vrijeme u Mostar gdje je u 18.30 zahvalio "Prijateljima caritasa" na njihovu dragocjenu prilogu za uzdržavanje Caritasovih ustanova: Svete Obitelji, Svetoga Josipa, Betanije, Nazareta, Emanuela i drugih. Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našem!

REKOLEKCIJA BOGOSLOVIMA U SARAJEVU

Sarajevo, 4.-5. ožujka 2016.- Nekada u adventu, nekada u korizmi, na poziv duhovnika interdijecezanske bogoslovije u Sarajevu i u dogovoru s kardinalom Vinkom Puljićem, biskup Ratko Perić održi duhovnu obnovu bogoslovima, među kojima su ove školske godine šestorica iz

hercegovačkih biskupija. Dani obnove zakazani su u petak popodne i u subotu dopodne, 4. i 5. ožujka 2016. u bogoslovijskoj kapelici Marijina Navještenja. Bila su 33 bogoslova - a petorica đakona provode vikendom pastoralnu praksu na župama.

1. - Pismo "anđelu Crkve u Sardu". Temeljno razmatranje prvoga dana bilo je u 16.00 sati nad Pismom, koje je uskrsli Gospodin uputio biskupu Crkve u gradu Sardu (Otk 3,1-6). Mjesni se ordinarij ne samo uspavao, nego i umrtvio. Uskrsli ga Isus budi upozoravajući ga da samo ima ime da živi, a on je u Božjim očima gotovo pokojni. Srećom, ima još malo "ostatka" u sebi što nije posve umrlo i zato oštra opomena: Spomeni se Riječi koju si primio na rukopoloženju! Čuvaj i razmatraj tu Riječ! I obrati se! Eto tri imperativa duhovne obnove: sjeti se svoga početnoga oduševljenja kada si došao u bogosloviju, čuvaj zapovijedi Božje i bogoslovijska pravila, i obraćaj se sa svih svojih cik-cak vrludanja na pravi put!

2. - Ispit savjesti. Prije sv. ispovijedi, biskup je ponudio bogoslovima provjeru savjesti prema četiri temeljne krjeposti i uza svaku od njih po tri pitanja. Po tim se krjepostima ispituje život blaženika i svetaca. Kod njih se ispituje: jesu li pokazali jakost, pravednost, razboritost i umjerenost u "herojskom stupnju", a mi: jesmo li pokazali te kardinalne krjeposti i u kakvu stupnju?

Jakost: - Nisi jak ako se poigravaš svojim duhovnim zvanjem, koje nosiš u glinenoj posudi svoga tijela, nego si jak ako ne stavljaš svoje zvanje u pitanje!

- Nisi jak ako prepuštaš dušu laži, svađi, neradi, nego si jak ako držiš pod kontrolom i svoje oko, i svoj jezik, i svoje srce, i svoju duševnu slobodu.

- Nisi jak ako ne pođeš na sv. ispovijed, a vrijeme ti je, nego si jak ako se čestito ispovjediš i popraviš i ne griješiš više! Budi čvrst!

Pravednost: 1 - Nisi pravedan ako se ne moliš Bogu, nego si pravedan ako sve izmoliš što si dužan izmoliti na putu prema svećeništvu, od Jutarne do Povečerja: Bogu Božje!

- Nisi pravedan ako ne razgovaraš sa svima koliko je do tebe, nego si pravedan ako si svima otvoren, uslužan i kontaktibilan!

- Nisi pravedan ako nemaš u vidu da biskup snosi stipendiju za tebe kroz sve bogoslovijsko vrijeme i školovanje, nego si pravedan ako i ti покаžeš malo ljudskoga i vjerničkoga poštenja da to cijeniš i zahvalno uzvратиš! Budi pravedan!

Razboritost: 1 - Nisi razborit ako se ne daš nasavjetovati da se odlijepiš od internetskih "spamova", nego si razborit ako ni ne otvaraš besmislence koje ti onečišćuje i oči, i jezik, i maštu.

- Nisi razborit ako ne možeš prosuditi da u svoje bogoslovno govorenje i držanje ne ubacu-

ješ dvolične riječi i znake, nego si razborit ako se čuvaš svega što ti oduzima naslov istinskoga bogoslova.

- Nisi razborit ako svoju pripremu za polaganje filozofsko-teoloških predmeta zbiješ u mjesec dana prije ispita, nego si razborit ako slušaš i glas profesora i glas svoje savjesti te sustavno pratiš predavanja, sustavno studiraš i sustavno polažeš ispite, i to u roku! Razborit budi!

Umjerenost ili suzdržljivost: 1 - Nisi umjeren ako popiješ još jednu čašu pića, nego si suzdržljiv ako je ne popiješ!

- Nisi suzdržljiv ako se zabavljaš pokvarenim fantazijama, nego si suzdržljiv ako se ne zabavljaš!

- Nisi uravnotežen ili umjeren ako milosrdno ne pritekneš kolegi u pomoć u čemu god zatreba reagirajući na pravi način, pravim riječima, na pravom mjestu, u pravo vrijeme.

U vrijeme pojedinačne ispovijedi, kojom se zadobiva Božje milosrđe, bilo je izloženo Presveto na oltaru, pa je svaki kandidat, prije ili poslije sakramentalnoga pomirenja, mogao ostati u činu klanjanja i zahvaljivanja. Na raspolaganju za sv. ispovijed bili su, osim bogoslovijskoga duhovnika, još jedan isusovac i jedan franjevac iz Sarajeva.

3. - Ocjene. Pod sv. Misom, koju je slavio s poglavarima bogoslovije u 18.00 sati, voditelj re-kolekcije komentirao je ocjene koje su poglavari Germanicuma u Rimu napisali o bogoslovu Alojziju Stepincu na svršetku njegova studija na Gregorijani (1924.-1931.):

Optimae omnino indolis - posve plemenite naravi. Ne samo da je *optima*, nego *omnino optima*, tj. potpuno, sasvim oplemenjena. Do optimalna se ne dolazi samo onako, nego vlastitom borbom i s pomoću Božjom!

In omnibus solidissimus - u svemu posve postojan. U svemu ide do kraja. Što započne, to i dovrši: solidno, vrlo solidno, najsolidnije!

Vere pius - istinski pobožan: i u zavodskoj kapelici i u bilo kojoj rimskoj crkvi. Ne izmiče zajedničkim pobožnim vježbama, pogotovo ne liturgijskima.

Et in disciplina fidelis - I u disciplini vjeran, discipliniran. Redovito studiranje, redovito spavanje; redovita šetnja, redovita šutnja. Sve u svoje vrijeme.

Valde diligens - vrlo marljiv: Ne čeka svibanj da počne učiti za ispite, nego kako koju lekciju u školi čuje, tako je kod kuće opetuje.

A kada je papa Ivan Pavao II., danas sveti, davao ocjenu o Alojziju Stepincu 3. listopada 1998.

u Mariji Bistrici, izrekao je samo jednu: *Beatus* - Blaženik!

4. - Koordinacija srca, jezika i mozga. U subotu pod razmatranjem u 9.00 sati biskup je govorio o mladenačkoj borbi da se usklade tri unutarnja svijeta: mozak, srce i jezik. Svaki od tih organa ima određenu svoju biološku autonomiju, a trebalo bi biti sve duhovno koordinirano ako želimo biti izgrađene osobe. Ovi su tjelesni organi također instrumenti naše ljudske sposobnosti i osobnosti. Bez njih ne bismo mogli ne samo duhovno funkcionirati nego ni tjelesno egzistirati. Napor je narediti mozgu i razumu da razmišlja i zaključuje kako odgovorna volja hoće. Još je veći napor narediti srcu da osjeća kako razum traži. A najveći je napor narediti jeziku da prenosi misli i osjeća kako mozak, usklađen sa srcem, zahtijeva. To puno košta. Zato puno i vrijedi. Što ništa ne košta, to uglavnom ni ne cijeniš.

Osobnost se izgrađuje naporom i radom, uz molitvu i milost Božju.

5. - Ponizno i raskajano. Pod sv. Misom u 12.00 sati biskup je, na temu dnevnoga Evanđelja (Lk 18,9-14), izložio Isusovu prisposobu o fari-

zeju i cariniku. Farizej je vrijedio kao "službeni svetac", a carinik, domaći izdajnik, kao "službeni grješnik" u židovskom narodu. Obojica su se židovskih predstavnika našla u Hramu. Obojica se Bogu mole u isto vrijeme. Obojicu samo Bog čuje. Farizej sve pripisuje samomu sebi, a carinik sve moli od Boga, a osobito milosrđe. Farizej se hvali samim sobom, carinik se kaje iz dna duše svoje. Carinik ode kući pjevajući, a farizeju upisan "neopravdan" dan, iako je bio u Hramu, iako dva puta posti, iako tri puta daje milostinju, iako četiri puta moli.... On sam sebi čestita i divi se kakav je, a carinik došao da moli od Boga oprostjenje. Tko se ponizni, uzvisit će se, i obratno - pouka je Isusova.

Biskup su susreo i s dvojicom hercegovačkih svećenika u Sarajevu: don Ivanom Štironjom, nacionalnim ravnateljem Papinskih misijskih djela, i don Milenkom Krešićem, profesorom crkvene povijesti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu. Nakon zajedničkoga objeda biskup se pozdravio s rektorom preč. Josipom Kneževićem, drugim poglavarima i bogoslovima želeći im dobru pripremu za uskrсне blagdane.

NA ZAVRŠETKU PUČKIH MISIJA

Posušje, nedjelja, 6. ožujka 2016. Svečano su završile pučke misije u Posušju, župi Bezgrješnoga začeca Blažene Djevice Marije, koje je organizirao župnik fra Mladen Vukšić sa svojim suradnicima. Misije su započele u nedjelju, 28. veljače, a voditelji su bili oci franjevci Provincije Presvetoga Otkupitelja iz Splita: fra Ante Akrap, fra Šimun Bilokapić i fra Domagoj Runje. Župnik je pozvao biskupa Ratka Perića iz Mostara da predvodi sv. Misu i sudjeluje u zaključenju ovih svetih dana duhovne obnove cijele župe.

U početku sv. Mise biskupa je i misionare pozdravio župnik fra Mladen, a biskup je zahvalio i župniku i misionarima koji su tjedan dana bili na raspolaganju župljanima svojim slavljenjem sv. otajstva, svojim nagovorima, propovijedima, razgovorima, posjećivanjem bolesnika. Biskup je napose pohvalio praksu održavanja pučkih misija kao posebno milosnih dana u godini. Odaziv je župljana na zajedničke čine u župnoj crkvi bio dobar. Prostrana crkva uvijek je bila uglavnom puna vjernika željnih dobre riječi iskusnih propovjednika.

Biskup je u svojoj propovijedi na temelju nedjeljnoga Evanđelja (Lk 15,11-32) govorio o Isusu kao vrhunskom propovjedniku kojega su pažljivo slušali i mladi i stari, uvijek zadovoljni njim i njegovim božanskim riječima, a nezadovoljni sobom i svojim vlastitim slabostima i grijesima. A Isus je najpoznatiji kao propovjednik prisposoba kojima je osvijetljavao zemaljsku ljudsku situaciju i nebesko kraljevstvo. A jedna je od najpoznatijih: Izgubljeni sinovi i premilosrdni Otac. Netko je rekao: da se slučajno od svega Evanđelja nije ništa očuvalo i do nas doprlo nego samo ova prisposoba o plemenitom ocu i neplemenitim sinovima, očuvala bi se jezgra Evanđelja. Drugi će reći da je ovo "evanđelje u Evanđelju"! Tu je Isus prikazao kakav je Otac nebeski, njegovo beskrajno milosrđe, i kakvi smo mi, sinovi zemaljski: mlađi, koji je otišao od oca u daleki svijet, a to može predstavljati sve poganske narode, i kakav je stariji sin, koji je ostao blizu oca, a ipak tako daleko od njega, a to može predstavljati sav izabrani židovski narod. Bog će pokazati svoje obilno milosrđe i na sam znak ili korak našega kajanja srca i opame-

ćenja duha, ali traži se od nas da učinimo barem koji čin, pokret, obrat k Ocu.

Pod Misom je pjevao župni zbor, a djeca su se pokazala posebno mirna i pobožna. Za molitvu Očenaša biskup je pozvao sve misare da se pomole za svu nazočnu djecu kao i za svu djecu i mlade u cijeloj župi da uzrastu u prave sinove i kćeri Božje, koji ne će bježati od Oca u "daleku zemlju", nego će znati poštovati Očevu ljubav i milosrđe.

Na odlasku biskup je sa župnikom i tajnikom pozdravio obitelj Ivica i Biljane, koji imaju jednoga sina u bogosloviji u Zagrebu, drugoga u sjemeništu u Visokom, trećega kod kuće, i tri kćeri, od kojih je jedna ove godine krizmanica! I zaželio im svima poseban Božji blagoslov! A cijeloj župi posuškoj obilne plodove od ove korizmene misijske obnove!

SREBRNI BISKUPSKI JUBILEJ MSGR. ŽELIMIRA PULJIĆA

Svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, don Želimir Puljić, rođen u Kamenjoj, župa Blagaj, 2. ožujka 1947., zaređen za prezbitera u Rimu, 24. ožujka 1974., imenovan je dubrovačkim biskupom 7. prosinca 1989. Zaređen je za biskupa u Dubrovniku, 14. siječnja 1990. Premješten je za nadbiskupa u Zadar, 15. ožujka 2010. Prigodom njegova Srebrnog jubileja biskupske službe nadbiskupu je Želimiru uputio čestitku papa Franjo. Donosimo latinski izvornik i hrvatski prijevod.

Venerabili Fratri
Desiderio Puljić
Archiepiscopo Jadrensi

Časnomu Bratu
Želimiru Puljiću,
zadarskomu nadbiskupu

Laetum nuntium ad Nos, Successorem beati Petri, est allatum te proximo mense Ianuario, benignissimo largiente Deo, vicesimum quintum annum feliciter esse expleturum ex quo episcopalem ordinationem suscepisti.

Iuvat igitur Nosmet Ipsos cum ecclesiali communitate Iadrensi facere non posse quin tecum, Venerabilis Frater, maximas caelesti Patri agamus grates pro tot tibi collatis beneficiis teque pariter optimis prosequamur votis.

Iuvenis enim, ad Dei hominumque servitium vocari te sentiens, sacris studiorum peractis curriculum, quibus subsecuta est Licentia in Theologia Pastoralis apud Pontificiam Universitatem Lateranensem et Doctoratus in Psychologia apud Pontificiam Universitatem Salesianam, sacerdos es ordinatus pro nativa dioecesi Mandetriensi-Dumnensi ubi fuisti Praefectus Seminarii interdioecesani Seraiensis necnon Praefectus Studiorum eiusdemque Rector. Docuisti etiam Psychologiam et Catechetice apud Institutum Theologicum Seraiense, haud pauca studia scientifica divulgasti et anno MCMXCV electus es membrum Academiae Europaeae scientiarum et artium. Anno MCMLXXXIX sanctus Ioannes Paulus PP. II, te nominavit Episcopum Ragusinum ac dein ad archiepiscopalem Sedem Iadrensem es translatus, cui nunc prodes ac praees. Ceterum probe novimus nisis a te impensos in re pastoralis, in institutione

Prispjela je do Nas, nasljednika blaženoga Petra, radosna vijest da će se sljedećega mjeseca siječnja, darom premilostivoga Boga, sretno navršiti dvadeset pet godina od kad si primio biskupsko ređenje.

Drago nam je, dakle, da i Mi sami, Časni Brate, s Tobom i sa Zadarskom crkvenom zajednicom možemo iskazati najveću zahvalnost nebeskomu Ocu za tolika dobročinstva kojima Te obdario i da Ti ujedno uputimo najbolje želje.

Mlad, naime, osjećajući se pozvanim u službu Bogu i ljudima, završivši tijekom svetih studija, nakon kojih je uslijedio magisterij iz pastoralnoga bogoslovlja na Papinskom lateranskom sveučilištu i doktorat iz psihologije na Papinskom salezijanskom sveučilištu, zaređen si za svećenika svoje matične Mostarsko-duvanjske biskupije, gdje si bio prefekt u međubiskupijskoj bogosloviji u Sarajevu pa prefekt studija, i njezin rektor. Predavao si psihologiju i katehetiku na Vrhbosanskoj visokoj teološkoj školi, objavio nemali broj znanstvenih radova te godine 1995. izabran za člana Europske akademije znanosti i umjetnosti.

Godine 1989. sveti Ivan Pavao II., papa, imenovao Te dubrovačkim biskupom, a poslije toga premješten si na Zadarsku nadbiskupsku stolicu kojoj sada služiš i predsjedajući.

Uostalom, dobro su Nam poznati naponi koje si ulagao u promicanje pastoralna, pouke i karitasa

et caritate promovendis ut fideles tibi crediti - qui una cum Civilibus Auctoritatibus et Episcopis te merito existimant - essent inter se coniuncti, in fide fortes, in spe laeti atque in caritate seduli pariterque, exemplum secuti Virginis Mariae, crescerent cotidie „in gratia et in cognitione Domini nostri et Salvatoris Iesu Christi" (2 Pet 3,18).

Neque Nos latet opera quam sedulus praestitisti in Conferentia Episcopali Croata in qua varia obisti officia cuiusque nunc es Praeses, dum quoque Praesidis partes geris Consilii Conferentiarum Episcopalis Croatiae atque Bosniae et Herzegovinae pro cura pastoralis Croatarum extra patriam degentium.

Tam faustum igitur Episcopatus tui recolens diem, Venerabilis Frater, accedens ad altare Altissimi Eucharisticum Sacrificium celebraturus, spirituali gaudio in Eo exulta his psalmistae verbis: "In te, Domine, speravi non confundar in aeternum... Domine, spes mea a inventate mea"(Ps 71,1.5).

Divinus Redemptor humani generis, auspice beata Virgine Maria, te in Sua dilectione custodiat, validissima protectione muniat supernorumque munerum copia iugiter repleat. Quorum nuntiam et conciliatricem atque mutuae caritatis et communionis Nostrae testem Apostolicam Benedictionem de hac beati Petri Sede memores in Domino impertimur tibi, Venerabilis Frater, atque universo clero ac populo Iadrensi Nobis sane carissimo.

Valete semper in Domino, fortes ac laeti, dilecti Croati Filii, et orate pro Nobis Nostroque Petrino Ministerio. Ex Aedibus Vaticanis, die IV mensis Decembris, anno MMXIV, Pontificatus Nostri secundo.

Franciscus

da bi vjernici Tebi povjereni - koji Te zajedno s građanskim vlastima i biskupima s pravom cijenine - bili međusobno povezani, u vjeri jaki, u nadi radosni i u ljubavi postojani te, isto tako, slijedeći primjer Djevice Marije, svakodnevno rasli "u milosti i spoznanju Gospodina našega i Spasitelja Isusa Krista" (2 Pt 3,18).

Nije Nam nepoznat trud koji si ustrajno ulagao u Hrvatsku biskupsku konferenciju, u kojoj si obnašao razne dužnosti, a i sada, dok si njezin Predsjednik, vodiš Vijeće Hrvatske inozemne pastve Biskupskih konferencija Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Sjećajući se, dakle, Časni Brate, tako sretna dana svoga biskupstva, pristupajući oltaru Svevišnjega kako bi slavio Euharistijsku Žrtvu, kliči u Njemu duhovnom radošću ovim riječima psalmista: "U Tebe se, Gospodine, uzdam i ne ću se postidjeti dovijeka.. Jer, Ti si ufanje moje, Gospodine, od mladosti moje" (Ps 71,1.5).

Božanski Otkupitelj ljudskoga roda, po zagovoru Blažene Djevice Marije, neka Te čuva u Svojoj ljubavi, brani vrlo čvrstom zaštitom i neprestano ispunja obiljem višnjih darova. Kao njihova glasnika i posrednika i kao svjedoka uzajamne ljubavi i Našega zajedništva, podjeljujemo Apostolski blagoslov s ove Petrove stolice Tebi, Časni Brate, kao i svemu zadarskomu svećenstvu i puku, Nama uistinu predragomu, spominjući vas se u Gospodinu,.

Ljubljeni hrvatski sinovi, bili u Gospodinu uvijek zdravi, snažni i veseli! I molite za Nas i Našu petrovsku službu.

Iz Vatikanskih dvora, četvrtoga dana mjeseca prosinca godine 2014., druge Našega papinstva

Franjo

PROSLAVA JUBILEJA U MOSTARU

Biskup Ratko Perić sa svojim suradnicima zamolio je zadarskoga nadbiskupa Želimira Puljića da uoči održavanja Osamnaestoga redovitog zajedničkog zasjedanja dviju konferencija, BK BIH i HBK, 25. veljače, slavi sv. Misu u mostarskoj katedrali u povodu svoje 25. obljetnice biskupstva.

Želimir je predvodio koncelebriranu Euharistiju s braćom biskupima i svećenicima te održao kratku homiliju na temu dnevnoga Evanđelja. Donosimo pozdrav biskupa Ratka i homiliju nadbiskupa Želimira.

BISKUPOVA ČESTITKA

Mostarska katedrala, 25. veljače 2016.

Iskrenim zanosom srca i duše pozdravljamo večerašnjega svečara msgr. Želimira Puljića Vlahića, župljanina blagajske župe i biskupljanina ove Mostarsko-duvanjske dijeceze, potom najprije biskupa dubrovačkoga pa sada nadbiskupa zadarskoga i predsjednika Hrvatske biskupske konferencije, u povodu proslave njegove 25. obljetnica biskupske službe.

Ovom sv. Misom želimo u ovoj Gospinoj katedrali zahvaliti Bogu za sve njegove milosti kojima je obdario sjemeništara, bogoslova, svećenika don Želimira. Napose hvala Svemogućemu koji je djelovao preko istoga sluge svoga biskupa u Dubrovniku (1990.-2010.), koji je s klerom služio oko 76.000 katolika, i sada u Zadru, koji sa svećentvom služi oko 160.000 vjernika, ostavši uvijek povezan s ovom rodnom biskupijom. Povezan ne samo po školovanju i svećeničkom propovijedanju, pisanju i predavanjima, u svemu 43 godine svoga života, nego i svih ovih drugih 25 godina biskupske službe.

Želimir se nije dao iz ove biskupije čak kada su mu roditelji, Ivan i Ana Ragužuša s ostalom djecom, preselili u Vranduk kod Požege, gdje je završio osmi razred 1962. godine, nego se sam vratio u Hercegovinu i prijavio biskupu Petru Čuli da ga pošalje u sjemenište, a kamoli da bi

izišao iz ove biskupije u druga doba, pogotovo jer se prigodom primanja svetih redova na Evanđelje kleo da će joj služiti vjerno i trajno. Ali Bog je imao druge planove, i to ponajviše po Kristovu namjesniku na zemlji, Svetom Ocu Papi.

Čestitamo, nadbiskupe Želimire, na dosadašnjem službovanju Bogu i Crkvi i želimo Ti svestranu Božju pomoć i dragocjeno zdravlje u daljnjemu radu, u vjeri i ljubavi, na slavu Božju i na dobro Crkve njegove, kojoj si vjerni i trajni služitelj!

Srdačno pozdravljamo predstavnika Svetog Oca u Bosni i Hercegovini nadbiskupa **Pezzuta**, kardinale **Puljića** iz Sarajeva i **Bozanića** iz Zagreba, nadbiskup **Devčića** iz Rijeke; biskupe: **Štambuka** iz Hvara, **Jezerinca**, **Šaška** i **Gorskoga** iz Zagreba, **Škvorčevića** iz Požege, **Mrzljaka** iz Varaždina, **Bogovića** iz Gospića, **Vukšića** iz Sarajeva, **Kutlešu** iz Poreča, **Petanjka** iz Krka i **Searena** iz Banje Luke. I sve ostale koncelebrante svećenike, đakone i sve vas vjernike.

Nadbiskupe Želimire, u ime Božje započni s ovim Misnim slavljem i uključi sve nas žive u svoj misni *memento*, kao i one pokojne, biskupe i svećenike, s kojima si bio crkveno povezan u ovim hercegovačkim biskupijama.

NADBISKUPOVA HOMILIJA

OTVORIMO SRCA ZA JAD I NEVOLJU SVIJETA

(Lk 16,19-31)

1. Luka nam u večerašnjem evanđelju daje poruku o opasnosti bogatstva koje razdvaja ljude. A siromahe i kad su pred vratima ne vidi se i zaboravlja. Kao da ne postoje. Prispodoba o bogatašu i siromahu Lazaru ima dva čina. U prvom činu Luka opisuje bogataša kako živi u izobilju, luksuzno se odijeva i svaki dan sjajno se gosti (Lk 16,20). A pred njegovim vratima u istom činu gledamo siromašnog Lazara koji je bolestan i u čirevima. A nema ni krova nad glavom. Gladan i žedan prepušten je društvu pasa koji pokazuju više samilosti, nego bogataš koji mu ne da ni mrvice sa svoga stola. Luka ne spominje ime bogataša, niti mu predbacuje što posjeduje toliko imanje. Zamjera mu se, međutim, što od bogatstva ne vidi bolesnog siromaha pred svojim vratima. Upada u oči, rekoh, da bogataš nema imena, dok se siromah zove Lazar, a to znači "Bog pomaže". Bog pomaže siromahu i uvijek je na njegovoj strani. Ova potresna priča pokazuje koliko ljudsko srce može biti tvrdo, a pamet nerazumna.

U drugom činu ove priče slušamo što se poslije smrti zbilo. Obojica su preminula i našli na dva različita kraja: Siromašni Lazar "u krilu Abrahamovu", u raj u kamo su ga odnijeli anđeli, u društvo Božjih prijatelja. Bogataš naprotiv našao se na suprotnom kraju, u mukama, u paklu. Trpi od žeđi pa bi mu i kap s prsta umočenog u vodu olakšala muku i patnju. Moli zato Abrahama neka pošalje Lazara da "umoci vršak prsta u vodu i rashladi mu jezik, jer se strašno muči u plamenu". No, čuje potresan odgovor kako to nije moguće učiniti jer se između njih proteže "provalija golema". A kad je bogataš zamolio barem da Lazar pođe k "njegovima i posvjedoči njegovoj braći" u kakvom se stanju nalazi, kako i oni ne bi "dospjeli u to mjesto muka", Abraham odgovara: "Imaju Mojsija i proroke, njih neka slušaju!" Jer, ako njih ne slušaju, neće povjerovati sve da i od mrtvih netko ustane!" Isus jasno poručuje: Držite se redovitog puta koji Bog pokazuje po svojoj riječi i po svojoj Crkvi. I ne tražite posebne intervencije, ni od neba, ni od ljudi. Jer ih nećete dobiti.

2. Ovom prispodobom Isus nas želi poučiti kako u životu valja imati budno oko i osjetljivo srce koje zapaža ljudski jad i potrebe; i potiče nas pomagati takvima dok još imaš vremena. Koriz-

meno vrijeme dobra je prigoda upitati se da nisam i ja poput ovog bezimenog bogataša koji nema vremena, ni dobrote, ni srca, ni duše za potrebne, pa onda ni imena. Bogataš nije dospio u mjesto muka zbog toga što je imao bogati stol, niti zato što je imao veliko bogatstvo, već zbog toga što je imao ledeno srce i sebičnu dušu, pa je siromašni Lazar skapavao od gladi kraj njegovih vrata.

Započeli smo prije dva tjedna sveto korizmeno vrijeme koje nas poziva da ga ispunimo i proživimo u molitvi, postu i dobrim djelima. Uoči Nedjelje božanskoga milosrđa, 11. travnja prošle godine (2015.), papa Franjo je uručivanjem bule "Lice milosrđa" proglasio izvanrednu Svetu godinu milosrđa. I pozvao vjernike neka radosno čine duhovna i tjelesna djela milosrđa kako bismo "otvorili svoje srce za jad i nevolju svijeta", te postali kadri poći svima koji su "lišeni ljudskog dostojanstva i vapiju za pomoć" (br. 15). Papa se od svog ustoličenja ne umara poticati i usrdno pozivati da se "približimo takvima i pružimo im svoje prijateljstvo, toplinu i potporu". Dapače, on moli da "njihov vapaj postane našim vapajem kako bismo skupa, noseći im utjehu i solidarnost, dokinuli barijere ravnodušnosti, licemjerja i egoizma" koji vlada u svijetu.

3. Papa želi i iskreno se nada kako će puk Božji tijekom ove jubilarne godine osobitu pozornost posvetiti upoznavanju i vršenju onih klasičnih djela milosrđa koje poznajemo kao "tjelesna" (gladna nahraniti, žedna napojiti, siromaha odjenuti, stranca primiti, bolesna podvoriti, utamničena pohoditi i mrtva pokopati) i "duhovna djela milosrđa" (dvoumna savjetovati, neuka poučiti, grješnika pokarati, žalosna i nevoljna utješiti, uvrjedu oprostiti, nepravdu strpljivo podnositi i za žive i mrtve Bogu se moliti). A to je zapravo ono po čemu će nas Vječni Sudac prepoznati na koncu svijeta kad nam bude progovorio: "Zaista kažem vam, što god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učiniste" (Mt 25, 40).

Iskoristimo, braćo i sestre, ovo blagoslovljeno vrijeme korizme kao i svetu Godinu milosrđa za duhovni rast i napredak. U duhu večerašnje zborne molitve koja veli neka nam "Gospodin ulije Duha revnosti da budemo postojani u vjeri i plodni u dobrim djelima". Amen.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

PREDSTAVLJANJE ZBORNIKA

POZDRAV BISKUPA RATKA PERIĆA NA PREDSTAVLJANJU ZBORNIKA
NADBISKUPA ŽELIMIRA PULJIĆA

U jedinstvu, slobodi i ljubavi, Zadar, 2015.

Katedralna dvorana, 25. veljače 2016.

1 - Kada je prije pet godina, 2010., biskup Želimir Puljić, odlukom pape Benedikta XVI., prelatio iz Dubrovnika za nadbiskupa u Zadar, Dubrovačka je biskupija objelodanila knjigu "Ohrabri se, narode moj!" koju je priredio J. Raguž. U toj knjizi od 639 stranica ima više od polovice don Želimirovih tekstova. Monumentalno djelo na razini dubrovačkih književnih, povijesnih, crkvenih pregalaca.

2 - A samo prošle godine, 2015., Zadarska mu je nadbiskupija objavila dvije grandiozne knjige: Prva je "Zadarski govori i razgovori" u kojoj je na 517 stranica rasprostrto osam poglavlja: i to govora i razgovora, izjava, propovijedi i nastupa u vrijeme Želimirove nadbiskupske službe u Zadru od travnja 2010. do prosinca 2014. godine.

3 - Druga zadarska knjiga - a zapravo treća po redu, koja s prethodne dvije tvori troplet - kako ističe kardinal Bozanić u Predgovoru - jest Zbornik "U jedinstvu, slobodi i ljubavi" sa 527 stranica. Njoj su čak četiri izdavača: Zadarska nadbiskupija, Dubrovačka biskupija, Katolički bogoslovni

fakultet u Sarajevu i Teološko-katehetski institut u Mostaru, tj. sve one crkvene ustanove u kojima je msgr. Želimir djelovao kao svećenik i profesor 12 godina odnosno kao biskup i nadbiskup 25 godina. Ova je knjiga ugledala svjetlo dana u povodu srebrnoga jubileja njegove biskupske službe (1990.-2015.). Zbornik je priredio biskup Tomo Vukšić, Želimirov nekadašnji student i bogoslov u Sarajevu. Iskreno mu čestitamo i zahvaljujemo na vrijednu pothvatu. Među imenima s prilozima: pet je biskupa, pet nadbiskupa, pet kardinala i jedan Papa. Osim njih, još dvanaest svećenika i dva laika.

Izražavam srdačne čestitke nadbiskupu Želimiru na njegovoj srebrnoj obljetnici biskupstva kao i na njegovu voluminoznu pisanu opusu. Želim mu Božji blagoslov u daljnjem radu. Pozdravljam nazočne kardinale Vinka i Josipa, apostolskoga nuncija, nadbiskupe i biskupe i sve ugledne goste, napose predstavljajuće, željan i sam čuti što su sve našli u ovoj najnovijoj Želimirovoj knjizi s grbom, geslom i morskim orguljama.

NADBISKUPOVA RIJEČ NA KRAJU PREDSTAVLJANJA ZBORNIKA

Sve vas nazočne kod ove prezentacije od srca pozdravljam, posebice Vas domaćine ove večeri koji nas pozvao i okupio u ovoj katedrali. Drago mi je što su s nama dvojica naših stožernika iz Zagreba i Sarajeva, uzoriti kard. Josip Bozanić i uzoriti kard. Vinko Puljić. Pozdravljam i Apostolskog Nuncija u R BiH mons. Luigija Pezutta, nazočne

nadbiskupe i biskupe, braću svećenike, redovnike i redovnice i sve vas nazočne. I zahvaljujem što ste svojim dolaskom htjeli pokazati naklonost ne samo prema meni osobno, već nadasve prema službi koju mi je Crkva povjerila. Tomu ide u prilog i nazočnost ovoliko apostolskih nasljednika koji su u službi vjernika koji već 14 stoljeća pripa-

daju jednoj, svetoj, katoličkoj i apostolskoj Crkvi. To nas ispunja ponosom, radošću i zahvalnošću.

Zbornik koji je izdan u povodu 25 godina mog biskupskog služenja započinje predgovorom kard. Bozanića u kojem veli kako "još pamti onaj sunčani dan" kad je s drugim biskupima i pokojnim kard. Kuharićem, 14. siječnja 1990. sudjelovao na mom biskupskom ređenju. Njegovo ređenje nekoliko mjeseci ranije, kao i moje, zbililo se u osobitom društvenom i crkvenom ozračju koje se s pravom naziva "prijelomnim". Radi se, naime, o "društvenom prijelazu" kad se naslućivalo urušavanje sustava komunizma i naziralo obrise novih mogućnosti, kao i izazov slobode koju se negdje u zraku osjećalo.

Iako sam u svoj biskupski grb ugradio tu "slatku riječ slobode" koja podsjeća na onu Gundulićevu himnu s kojom se Dubrovnik poistovjetio, nisam ni slutio kako će me ona "toliko stajati". Ali, ona će mi postati još slađom i dražom jer ću nepunu godinu i pol dana nakon biskupskog ustoličenja vapiti za njom i slati proteste i pisma na sve strane zbog njezine ugroženosti pred grmljavinom granata i zavijanjem sirena.

Stoga, dragi biskupe Tomo, osobito si me obradovao što si uz Zadarsku nadbiskupiju kao suizdavača stavio i Dubrovačku u kojoj sam kovao zvanje biskupske službe u vrlo nepovoljnim uvjetima, rata i ratnih stradanja. Ali, i pročišćene vjere koja svoje jedino sigurno uporište nalazi u Gospodinu. Naime, pred stvarnošću razorene i opustošene zemlje i protjeranog naroda od Prevlake do Stona, koji je bio prognan na sve četiri strane svijeta, osjećao sam se strašno nemoćnim. No, potaknut nutarnjim zovom osjećao sam potrebu pružati ljudima i u takvim uvjetima utjehu, nadu i vjeru u konačnu slobodu i pobjedu.

Drago mi je, također, što si kao suizdavače stavio i dvije odgojne institucije: Teološki fakultet u Sarajevu, "moju prvu znanstvenu ljubav" kako na području odgoja budućih svećenika, tako i na području znanosti i obrazovanja iz pastorala i psihologije; te "Katehetski institut" u Mostaru na kojem sam dugi niz godina predavao. Ali, i kao rektor bogoslovije iz Sarajevu sudjelovao u njegovom osnutku (što nije išlo bez poteškoća), kao i njegovom daljnjem funkcioniranju. Stoga, večeras sam posebice zahvalan biskupu ove mjesne Crkve, mons. Ratku Periću i njegovim suradnicima (prof. Pavloviću i mons. Majiću) i drugima što su upriličili prezentaciju zbornika u Mostaru. Istina,

ja nisam s dekretom ni dana pastoralno djelovao u svojoj biskupiji. Ali, Hercegovinu sam posvuda sa sobom nosio: U Požegu i u Rim, u Sarajevo i Dubrovnik; i sada u Zadar, te s pjesnikom uvijek rado ponavljao: "Krševita moja zemljo, majko tajnih ljepota; nikada dovoljno ljubljena sa svojim laticama golim. U svakom atomu tvome krije se snaga života; snaga čvrstine i ljepote koju iz duše volim" ("Kršćanska obitelj").

A da je zbornik ugledao svjetlo dana, najviše treba zahvaliti uredniku, biskupu Tomi, koji je sve isplanirao, našao suradnike i uredio knjigu u rekordnom roku; s puno, puno zanimljivih priloga (ovo je neplaćena reklama da nabavite zbornik u kojem ćete naći i moju posvetu). Posebice mi je drago što je među 29 sudionika, koji su dali svoje priloge u ovom zborniku, petnaesticu našao među biskupima i kardinalima; i to iz šest različitih naroda i država. (Za trojicu sam doznao da su željeli napisati svoj članak. Ali, pastoralne obveze su ih spriječile i nisu to učinili u vremenu koje im je urednik odredio). Prilozi kardinala i biskupa znak su biskupske solidarnosti i općeg crkvenog zajedništva koji me ispunja osobitom radošću i zahvalnošću. Ali, i ljudskom i moralnom obvezom i ponosom.

Veseli me što je Zbornik predstavljen uz katedralu moje rodne biskupije, a u prezentaciji sudjelovali: Mjesni biskup mons. Ratko Perić, provincijal Hercegovačke Franjevačke provincije, mnogopoštovani dr. fra Miljenko Šteko, profesor na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, docent. dr. sc. Ivica Musić, te urednik zbornika moj negdašnji vrijedni student, a sada vojni biskup mons. dr. Tomo Vukšić. Program ove kulturne večeri "interdisciplinarno" je vodio prof. Ante Pavlović, a u glazbenom dijelu sudjelovala je klapa "Narenta". Svima veliko i od srca hvala.

Završit ću riječima glavnog urednika koji je u svom uvodu poželio neka u skladu s naslovom zbornika posvuda vlada "jedinstvo u bitnomu, sloboda u nebitnomu, i u svemu ljubav". A sve neka prati Božji blagoslov sa zvukom zadarskih morskih orgulja s naslovnice, koje trajno sviraju svoju glazbu na udivljenje i radost svih koji dolaze u pohode "Iaderae Christianae" (kršćanskog Zadra). Hvala na pozornosti.

Mostar, 25. veljače 2016.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR

BISKUP U BOLNIČKOJ KAPELICI

Mostar, 8. prosinca 2015. - Na svetkovinu Bezgrješnoga Začeca Blažene Djevice Marije u popodnevnim satima u kapelici Sveučilišne kliničke bolnice u Mostaru biskup Ratko Perić slavio je sv. Misu i održao propovijed.

Organizatori inicijative "40 dana za život" - Mostar priredili su ove jeseni 40 dana (od 20. rujna do 1. studenoga 2015.) molitveno bdjenje za život. To su činili svaki dan od 14.00 do 17.00 pred Sveučilišnom kliničkom bolnicom u Mostaru. Kroz te dane oni su na ulazu u Kliniku molili, na miroljubiv način nudili razne letke o čuvanju života od začeca do naravne smrti i nisu odgovarali ni na kakve primjedbe ili prigovore. Pozivali su i druge u gradu da im se pridruže i pomognu molitvama, postovima za uspjeh ove inicijative i za osvješćenje cijele gradske zajednice. Ova se Inicijativa na poticaj zauzetih župnika stalno povećavala tako da danas broji više od 670 članova. Ovo je samo jedna od takvih inicijativa u službi spašavanja života, koje su aktivne u 30 zemalja svijeta.

Kada su članovi i članice primijetili da u bolničkoj kapelici nema Gospina kipa, sami su nabavili kip i zamolili biskupa Ratka da ga blagoslovi. Biskup je došao na svetkovinu Bezgrješnoga Začeca u bolničku kapelicu, posvećenu Preobraženju Gospodinovu 2009. godine, ne samo blagosloviti Marijin kip nego i slaviti sv. Misu Gospi u čast. Članovi su Inicijative kapelicu za ovu svetkovinu ukusno uredili i okitili. U početku sv. Mise, u kojoj su koncelebrirali don Radoslav Zovko, bolnički kapelan, i don Marin Skender, tajnik, biskup je blagoslovio Gospin kip i sve one koji su kip darovali i pred njim se budu molili te pozvao nazočne na čin kajanja. Kapelica je bila

puna, više od 100 vjernika, bolesnika, bolničkoga osoblja i članova Inicijative za život. Biskup je u propovijedi protumačio smisao dogme Bezgrješnoga Začeca Marijina, definirane 1854. godine, i govorio kako se Crkva sa svom brigom i odgovornošću zauzima za život, protiv pobačaja i svih drugih oblika nenaravne smrti. Onaj tko sudjeluje u abortusu (otac, majka, liječnik, medicinska sestra i drugi) isključuje se iz Crkve (kanon 1398) i takvim osobama, koje se kaju, samo biskup i od biskupa ovlaštene svećenici mogu udijeliti najprije oprost od kazne zbog izopćenja iz Crkve, a onda oprostjenje grijeha. U našim biskupijama svi zakoniti svećenici, još od koncilskih vremena, imaju tu dvostruku ovlast.

Na svršetku sv. Mise bolnički je kapelan zahvalio biskupu na dolasku i pomoći, jer bolničkoga svećenika uzdržava Biskupija a ne država. Zahvalio je sestrama milosrdnicama i franjevkama koje mu pomažu u održavanju čistoće misnoga ruha u kapelici te u slavljenju sv. Mise svake nedjelje. Zatim je zahvalio Tei Sušac, voditeljici Inicijative za život, i svim članovima za dar Gospina kipa i uređenju kapelice. Na kraju je Tea izrekla zahvalu biskupu i uručila mu prigodan dar, vezeni križ.

U Mostaru se bolnice nalaze u 8 različitih zgrada i, bez Južnoga logora, imaju oko 800 kreveta. Kroz njih godišnje prođe oko 40.000 bolesnika. Može se reći da su od toga oko 70% katoličke vjere. Zato nije ni čudno da je bolnički kapelan don Rade samo ove godine do danas u bolnici podijelio više od 1500 bolesničkih pomazanja.

U mostarske bolnice dolaze na liječenje bolesnici iz cijele Hercegovine, iz Rame, Uskoplja, Kupresa, Livna i Grahova.

Voditeljica Inicijative 40 dana za život Mostar, gospođa Tea Sušac, obratila se u pisanu obliku na Ordinarijat obavješćujući ga da udruga kani 40 dana mirno moliti pred bolnicom na Bijelom Brijegu u vrijeme Došašća "ukazujući na veliki problem pobačaja koji, nažalost, svakim danom uzima još veće razmjere". Također je zamolila da se blagoslovi kip Blažene Djevice Marije u bolničkoj kapelici Preobraženja Gospodnjega za Bezgrješno začće. Biskup je to učinio pod sv. Misom iste Gospine svetkovine.

Ista se gospođa Tea obratila na Ordinarijat 13. siječnja ove godine, s izvješćem da se udruga kani registrirati civilno 10. veljače 2016. i ujedno otpočetki korizmno bdjenje u službi života.

Biskup je odgovorio ovim dopisom:

Cijenjena **Tea Sušac**

Mostar, 20. siječnja 2015.

Poštovana Tea, odgovaram na Vaš e-mail-dopis od 13. ovoga mjeseca. Blagoslivljam i radujem se svakomu, pa i najmanjemu, doprinosu u suzbijanju strašnoga zločina, Bogu vapijućega grijeha, pobačaja. Stoga i potičem na svagdanju molitvu i žrtvu da milosrdni Bog takne srca, i zakonodavaca i svih koji o ovom zločinu razmišljaju ili se na njega odlučuju, da to zlo nikada ne čine.

1. - Namjeran pobačaj jest užasan zločin. U ovoj državi i danas je na snazi zakon iz bivše države - bezbožnoga režima - koji je taj zločin promovirao. No, sa žalošću konstatiramo kako nije bolje ni u državama tzv. demokratskoga uređenja, koje ne poštuju prirodna zakona života od začća do naravne smrti. Svojedobno se naša mjesna Crkva uključila u javnu raspravu o zakonu o abortusu, što ga je pripremao parlamentarni odbor. Naš je stav bio jasan: Život je od Boga i u Božjoj ruci od prirodna začća do naravne smrti i nikomu, ni državi, nije dopušteno intervenirati u ovaj vječni Božji promisao. Stoga smatramo da je osobito efikasna borba protiv pobačaja u sprječavanju donošenja zakona koji taj zločin legalizira i samim time amnestira nespremnost prihvatiti novi život. Smatramo da bi bilo puno učinkovitije protestirati, napisano i fizički u obliku mirnih prosvjeda, pred parlamentarnim skupštinama kako bi se spriječilo donošenje ili prisililo na promjenu zakona. Bojimo se da je mala učinkovitost prosvjeda kada je sve gotovo: majka, svjesno i namjerno, ohrabrena mužem, okolinom i zakonom, došla u bolnicu da pobaci plod utrobe i ljubavi svoje.

2. - Spašavanje i jednoga nevina života kod Boga neprocjenjivo je veliko djelo za koje ne će izostati plaća na nebesima. Vi izražavate radost što su Vaše kolege u Republici Hrvatskoj prošle jeseni, u 20 gradova, uspjele spasiti 14 života te se time broj službeno spašene djece u čitavu svijetu od 2007. godine i od početka Inicijative popeo na 11.165 života! Vjerujemo da ste do ovoga broja došli na osnovi iskaza - svjedočanstava osoba koje su odustale od zločina potaknute konkretnim djelovanjem Inicijative. Isto tako, vjerujemo, da je bezbroj više spriječenih abortusa plod Božjega uslišanja tolikih tihih molitva i žrtava pojedinaca, obitelji i Crkve a da nisu formalni članovi inicijativa, udruga i pokreta pro-life. Ovim ne želimo ne imati u vidu doprinos raznih "udruženih" molitava, žrtava i djelovanja.

3. - Vi pišete: "Naš tim je izabrao sami Bog, svi smo različiti i dolazimo iz različitih župa..." Bog, kao što i sami znate, ne izabire svaku ljudsku udrugu, pa koliko god ona bila uvjerena da radi dobro. Ako Vi želite osnovati Udrugu Betelehem - Udrugu za Život, koje bi civilne vlasti odobrile, tu ste posve slobodni u svome djelovanju. Isto tako posve ste slobodni da, ako Vam financijski uvjeti omogućuju, izgradite i kuću koja bi služila kao dom za sve one odbačene trudnice, sve majke koje nemaju uvjeta donijeti svoje čedo na ovaj svijet, u kojoj bi im se nudila emocionalna, duhovna i materijalna pomoć. Ja, za sada, napisano i dekretalno ne izdajem odobrenja za "vjerničke udruge", dok, na području ove biskupije ima više od 30 različitih "udruga" karizmatškoga, pentekostalnoga i drugoga karaktera, kojima je nemoguće stati u kraj, i sve su uvjerene da ih je "izabrao sami Bog" i grade kuće bez ikakva crkvenog odobrenja, nastanili se ponajviše na području Međugorja. Postoje temeljne kanonske udruge - župe, a takvih je 80 u Hercegovini - koje djeluju u skladu s crkvenim zakonima (osim onih koje trenutačno djeluju odvojene neposluhom iz crkvenoga zajedništva sa svojim "pastirima" otpuštenima iz Franjevačkoga reda). Pridonijet ćete jedinstvu župe ako se uključite u Mise, molitvene pobožnosti i liturgijska klanjanja u pojedinim župama. Zašto biste tražile klanjanje utorkom samo za vašu udrugu, mimo dnevnoga reda, duboko u noć, a održava se redovito klanjanje svakoga četvrtka u katedrali i u brojnim drugim župama širom Hercegovine. Zar nije razborito namijeniti taj dio vremena na nakanu sprječavanja izvršenja pobačaja?

4. - Biskupijski se caritas godinama bavi ovim problemom. Prima trudnice i iz bolnice, do šest mjeseci, koje imaju obiteljske i druge neprilike. Prima i članove obitelji koje su ugrožene obiteljskim nasiljem. Zar Vam se ne čini da bi bilo poželjno kontaktirati s kućom "Mirjam" Caritasa u Mostaru i vidjeti njihovo djelovanje i iskustvo? Dakako, kuća "Mirjam" kao i sam Caritas imaju svoje uvjete koje prije ulaska valja zadovoljiti i način rada pa im se stoga nitko izvana ne bi smio miješati u njihov program i rad. Svaka dobra sugestija i suradnja uvijek su dobrodošle.

5. - Nisam za to da se obavljaju bilo kakve privatne pobožnosti u bolničkoj kapelici bez uvida, znanja i odobrenja vlč. don Radoslava Zovke, koji je kao bolnički kapelan zadužen za čuvanje i otvaranje kapelice Preobraženja Gospodnjega na Bijelome Brijegu prema svomu religioznom programu.

Da zaključim. Kao biskup ove mjesne Crkve radujem se i blagoslivljem svaku molitvu, žrtvu i čin

ljubavi u promociji života protiv zla nasilne smrti, a abortus jest to u najgorem svom obliku. Ovim blagoslovom ne uključujem crkvenu suglasnost i odobrenje za osnivanje spomenute Udruge katoličkih vjernika. Ponavljam, s moje strane nemate nikakvih zaprjeka da se civilno registrirate prema svojim statutima. Potičem vas da aktivno sudjelujete u župnom apostolatu te pod vodstvom župnika promičete život, Bogu se molite, pred Presvetim svoje molitvene zazive uzdižete, žrtve prikazujete. Potičem vas na suradnju s našim Biskupijskim caritasom koji, kako spomenuh, godinama se ovim problemom bavi i u granicama svojih mogućnosti daje doprinos i u edukaciji i u liječenju konkretnih boli bračnoga života i obitelji, jednako radilo se o duhovnoj, psihološkoj ili materijalnoj potrebi i pomoći, sa svim poštovanjem Statuta Caritasa, koji su odobreni od ovog Ordinarijata.

Iskreno Vas i s poštovanjem pozdravljam

† Ratko Perić, biskup

POZDRAV VRTIČANIMA

Mostar, 8. prosinca 2015. - U dogovoru sa sestrama franjevkama od Bezgrješnoga začeca Blažene Djevice Marije od Danača, biskup je Ratko na svetkovinu Bezgrješnoga Začeca Marijina, 8. prosinca 2015., posjetio Caritasov dječji vrtić "Sv. Josip" u Mostaru. Sestre od Bezgrješne slavile su svoju nebesku zaštitnicu, s toga je razloga ovo bila prigoda da im biskup izrazi čestitke i zahvali za njihovo djelovanje u ovome Gradu.

Po dolasku u vrtić, kao znak dobrodošlice čula se iz grla mališana adventska pjesma *Visom leteć ptice male*. Na njihovu dječjem rasporedu nalaze se razne duhovne i svjetovne šansone kojima kao dio zbora zabavljaju svoje odgojiteljice i goste u vrtiću, a u popodnevним satima, kada se vrata doma, njihovi roditelji uživaju u solo dionicama svojih vrtićana. Pravi je to mješoviti višeglasni zbor. Neki od njih još nisu naučili ni govoriti kako treba, ali se bore i na svoj način izgovaraju riječi i stihove laganih pjesama. Svjesni su da im dolazi neki važan gost. Na to su ih sestre i odgojiteljice pripremale ponavljajući: Doći će nam biskup u posjet. Na pitanje tko je biskup? - dječja je maštovita ekleziologija na svome terenu. Odgovori su se nizali jedan za drugim, u riječi slici.

Ilija: *To je jedan dobar čovjek koji za sve nas moli.*

Judita: *Biskup je sv. Nikola.*

Ivano: *On je čovjek koji nosi štap i veliku kapu i nosi križ na sebi.*

Tomo: *On sve dobro radi.*

Ivor: *Biskup je čovjek drag djeci i ljudima.*

Petra: *Biskup je dobar, poslušan Bogu!*

U polsatnom druženju s mališanima biskup je postavljao razna pitanja, a oni su spremno i zajednički odgovarali. *Tko je od vas najviši?* Diže ih se polovica. Samo ne onaj najviša. Biskup joj je dao križić s vezicom oko vrata. Hvale je vrijedno da prema svomu uzrastu pobožno izgovaraju osnovne kršćanske molitve. U vrtiću ima oko 160 mališana, 10 odgojiteljica, 2 kuharice. Radi jednostavnije organizacije i rada, djeca su podijeljena u pet skupina: Slavuji, Ljubičice, Bubamara, Suncokreti i Leptirići. Mala Ana kaže: *Biskup je dobar čovjek koji djeci daruje poklončiće.* Tako je bilo i ovaj put, na samom kraju druženja mališanima su podijeljeni prigodni pokloni. I blagoslov. Odgojiteljice i kuharice primile su biskupovu knjigu duhovnih vježbi *Isusova Majka*. Potom je biskup u kućnoj kapelici predvodio Euharistijsko slavlje, a u koncelecijaciji su bili don Ante, ravnatelj Biskupijskoga Caritasa, i don Marin, tajnik. Na sv. Misi bilo je prisutno pet sestara: s. Ružica, vrhovna poglavarica iz Dubrovnika; s. Darija, voditeljica vrtića; s. Nevenka, savjetnica, te sestre Katica i Celestina koje djeluju u župi Vitina.

Biskup je u homiliji u skladu s misnim čitanjima govorio o nužnosti ispita u ljudskome životu, o testu slobode i razuma, o grijehu neposlušnosti prvih ljudi. Adam i Eva nisu ostali vjerni Božjoj zapovijedi, nego su svojevolumeno prekršili Božju riječ i potpali pod osobnu kaznu kao što se i sve njihovo potomstvo našlo pod kaznom nedostatka milosti. Ali milosrdni Bog smilovao se i prvim ljudima i njihovim potomcima te je poslao Sina svoga ljubljenoga da, postavši čovjekom, otkupi čovječanstvo. Bog je izabrao i predodredio Mariju, očuvavši je od ljage iskon-

skoga i osobnoga grijeha. Ona je bila dostojna, milošću i povlasticom Božjom, roditi Sina Božjega, Spasitelja ljudi. Ta se istina definirala 1854. godine i jedna je od četiriju dogmi koje se odnose na Blaženu Gospu i samo na Gospu: Bezgrješno začeta, Bogorodica, Vazda-Djevica, Uznesena u nebesku slavu. Biskup je čestitao sestrama svetkovinu i zaželio im da ih uvijek prati Gospin zagovor kod Gospodina, osobito u novim duhovnim zvanjima za cijelu Družbu.

Nakon sv. Mise sestre su pozvale biskupa i koncelebrante na čašćenje.

OTVORENA JUBILARNA GODINA

Mostar, 13. prosinca 2015. - Na Treću nedjelju Došašća u 18.00 sati navečer, biskup Ratko Perić otvorio je mostarska katedralna "vrata milosrđa" i time inaugurirao *Izvanrednu jubilaranu godinu* u hercegovačkim biskupijama. Istoga dana biskupovi su delegati u trebinjskoj katedrali, biskupijskim svetištima Presvetoga Srca Isusova u Studencima i Kraljice mira na Hrasnu, te u samostanskim župnim crkvama u Mostaru, Duvnu, Humcu, Konjicu i Širokom Brijegu otvorili "vrata milosrđa".

Papa Franjo u više je navrata i na više načina u svojim nastupima govorio o Božjem milosrđu prema čovjeku i čovječanstvu. Sveti je Otac za svoje biskupsko geslo (1992.), a onda i za papinsko (2013.), odabrao riječi: "Miserando atque eligendo", preuzeto iz homilije sv. Bede Časnoga, crkvenoga naučitelja, o izboru sv. Mateja apostola: "Vidio je carinika, a kako je gledao *pun smilovanja i odabirući*, reče mu: Slijedi me" (*Časoslov*, IV., str. 1086).

S biskupom Ratkom koncelebrirali su župnik don Luka i kapelani don Davor i don Josip te tajnik don Marin. Zajedno s ostalom ministrantskom asistencijom svi su iz sakristije došli u procesiji pred glavni ulaz katedrale. Tu je biskup izgovorio propisane molitve, zazvavši Božje milosrđe na sve. Nakon pročitana Evanđelja po sv. Luki (15,1-7) o većoj nebeskoj radosti zbog jednoga grješnika nego li zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba obraćenja, pročitana je i uvod iz Papina pisma "Lice milosrđa". Zatim je, izgovorivši riječi: Otvorite širom vrata pravde, ući ćemo, Gospodinu zahvaliti (Ps 118,19) i, otvarajući vrata, dodao: "Ovo su vrata Gospodnja: kroz njih ulazimo da

bismo zadobili milosrđe i oprostjenje". Stupivši u katedralu, pokazao je Evandelistar prema gradu i prema narodu. Katedrala je bila puna vjernika. Pjevao je katedralni zbor pod vodstvom don Nike Luburića. Okadivši oltar, biskup je blagoslovio vodu i njome poškropio sebe, koncelebrante i sav puk Božji. Ulazak izvana na vrata milosrđa simbolizira naš ljudski ulazak u dvoranu svjetla, u prostore Božjega milosrđa koje se stječe iskrenim kajanjem i sakramentnom ispovijeđu svojih grijeha.

Biskup je u nedjeljnoj homiliji govorio o načinu kako se može uspješno prakticirati ova *Izvanredna jubilarna godina božanskoga milosrđa*. Počinjemo upravo Nedjeljom Caritasa koji je u službi nevoljnih i nemoćnih.

Po čemu nam je značajan Ivanov biblijski lik? Po tome što je u judejskoj pustinji na pitanja naroda odgovarao istinito, ponizno, savjesno, proročki.

Što nam je činiti? - pitali su pojedini staleži mnoštva. Ivan određuje: "Tko ima dvije haljine, neka podijeli s onim koji nema" -

Eto **prvoga** tjelesnog djela milosrđa!

Drugo: "U koga ima hrane, neka učini isto tako".

Treće, carinicima: Ne uzimajte više poreza nego što vam je određeno!

Četvrto, vojnicima: Nikomu ne činite nasilja! Ne sudjelujte u agresiji na druge!

Peto, nikoga krivo ne prijavljujte!

Šesto, budite zadovoljni svojom plaćom! (Lk 3,10-18).

Bi li i nama danas Ivan ponovio sve isto i još ponešto dodao što je nama vlastito?

"A meni bi Ivan rekao: To što propovijedaš, samo praktično obdržavaj!"

BISKUPOVA SUĆUT REKTORICI SVEUČILIŠTA

Mostar, 19. prosinca 2015. - *Dijecezanski biskup Ratko Perić, doznajući za prometnu nesreću u Bijeloj, gdje je u Neretvi četvero studenata Sveučilišta u Mostaru našlo bolnu smrt, izrazio je Rektorici Sveučilišta, prof. Ljerki Ostojić, iskrenu sućut, kao i cijeloj sveučilišnoj zajednici.*

Poštovana gospođo Rektorice!

Veoma nas je potresla vijest o tragičnoj smrti četvero studenata Sveučilišta u Mostaru, kojih je put na slavlje Božićnih i novogodišnjih blagdana - slavlje Života u krugu obitelji - na način nama ljudima neshvatljiv pronašao vrata smrti, toj nezaobilaznoj stvarnosti novoga rođenja. Dok nas zajedno s obiteljima poginulih i cijelom sveučilišnom zajednicom prožima osjećaj duboke tuge, tješi nas nada novoga - boljega i vječnoga - života što ga Novorođeni Kralj svojim dolaskom i djelom - pregorkom Mukom i slavnim Uskrsnućem obećava svima koji su njegovi.

Molimo Boga živih da obitelji preminulih pronađu utjehu u velikim molitvenim riječima: "Tvojim se vjernima, Gospodine, život mijenja, a ne oduzima. I nakon što se raspadne dom ovozemnoga boravka, stječe se vječno prebivalište na nebesima."

Dok u osobno ime, kao i u ime svega svećenstva, redovništva i vjernoga puka hercegovačkih biskupija izražavam iskrenu ljudsku i kršćansku sućut, obećavam molitve za duše poginulih studenata i studentica, za snagu njihovim obiteljima, a preživjelomu sveučilištaru brz oporavak i sretan dolazak među njegove najmilije.

Još jednom primite moju iskrenu sućut.

† Ratko Perić, biskup

MOZAIK KRISTA KRALJA

Rakitno, 20. prosinca 2015. - U župi sv. Ivana Krstitelja u Rakitnu, Posuški dekanat, biskup Ratko Perić predvodio je Misno slavlje na Četvrtu nedjelju došašća 20. prosinca 2015. s početkom u 11 sati, na kojoj se sabrao velik broj župljana iako je te nedjelje to bila treća Misa u župnoj crkvi. Na početku je biskupa pozdravio u ime svoje i svoga vjerničkog puka župnik fra Marinko Leko, zaželjevši mu dobrodošlicu u ovu župu i crkvu i zahvalivši mu što je došao da za vrijeme sv. Mise blagoslovi oltarni mozaik Kristovo Uskrsnuće, rad akademskoga slikara Ante Mamuše. Time je župnik fra Marinko završio višegodišnju unutar-nju obnovu župne crkve.

Biskup je zahvalio župniku na pozivu pozdravljajući ga zajedno s dekanom posuškim, fra Mladenom Vukšićem. Pod sv. Misom pjevao Župni zbor pod ravnanjem Antonije Boras. Prigodna propovijed bila je vezana za Evanđelje te nedjelje, koje donosi zgodu susreta Gospe i njezine rođakinje Elizabete (Lk 1,39-45). Iz Marijina posjeta Elizabeti može se razabrati nekoliko važnih biblijskih poruka:

1. Nakon što je Gospa izjavila da je službenica Božja, odmah se dala u služenje staromu Zahariji i staroj Elizabeti, staračkomu domu u Ain Kariumu, i novorođenomu Ivanu.

2. Elizabeta se obradovala Gospi pozdravnim riječima koje i mi svaki dan u Zdravo Mariji izgovarano: Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje.

3. Elizabeta je tom prigodom nazvala Gospu Majkom svoga Gospodina, tj. Majkom Božjom, Bogorodicom.

4. U tome trenutku u Elizabeti je zaigralo čedo od radosti, jer je "osjetilo" Mesijinu blizinu. Općenito se drži da je tada Ivan očišćen od istočnoga grijeha, pa mu se zato i može slaviti zemaljski rođendan, i to svetkovinski, najvišim liturgijskim stupnjem.

5. Elizabeta naziva Mariju blaženom što je povjerala riječima arkanđela Gabriela odnosno riječima Gospodnjim, a žao joj je što njezin muž Zaharija nije pokazao istu vjeru u Hramu kada mu je isti arkandeo navijestio sina Ivana.

Svi su župljani Bogu zahvalni za sve što se dogodilo toga dana u njihovoj župnoj crkvi, a napose njihov župnik fra Marinko, koji se skupa s njima trudio kroz posljednjih 10-ak godina utvrđivati i uljepšavati hram Gospodnji vitrajima, postajama Križnoga puta (ulje na platnu) i ovim mozaikom Kristova Uskrsnuća, što je sve djelo spomenutoga slikara. Umjetnost je vrlo lijepa i stvara ugodan odnos prema svetomu, odnosno ovoj crkvi

kao hramu svetosti, ali je i vrlo skupa, rekao je fra Marinko. U crkvi su zapažene i nove klupe. U ostvaraju svega spomenutoga sudjelovali su sami župljani, a napose ovaj završni umjetnički uradak dar je Rakićaka u Zagrebu Zdenka Ivanovića Danina - Levića. Umjetnik je u ovo svoje djelo ukomponirao u svemu 85 tisuća mozaika na 12,5 m². Skladnost boja posloženih mozaika koje u cjelini daju sliku Onoga koji je nadvladao tamu groba i samu smrt uskrsnuvši od mrtvih, ispunit će dušu svakoga pobožna vjernika koji dođe u ovu crkvu na molitvu i sv. Misu bilo radnim danom ili blagdanom i nedjeljom. Čak će ga oslikani lik Uskrsloga zaustaviti da ostane i više u osobnoj molitvi s pogledom na Njega.

Anto Mamuša rođen je 1956. u Bučićima kod Novoga Travnika. Školu primijenjene umjetnosti završio je u Sarajevu gdje je i diplomirao na Akademiji likovnih umjetnosti. Živi i radi u Novom Travniku. Jedan je od utemeljitelja Udruge likovnih stvaratelja Lašvanske doline i njezin je predsjednik. Imao je više samostalnih izložbi u zemlji

i inozemstvu, od kojih valja spomenuti one u Parizu, Grazu, Sarajevu, Zagrebu, Dubrovniku... Dobitnik je prve nagrade na natječaju za Sliku budućnosti u ime BiH za izložbu u Vatikanu. Evo što je odgovorio na pitanje kako se zapravo počeo baviti sakralnim slikarstvom:

"U prvom razredu osnovne škole osjetio sam potrebu da nacrtam Isusa Krista. Gledao sam u Njegovu sliku koja je bila u sobi mojih roditelja i pokušao sam i ja tu sliku prenijeti na papir. Čini mi se da sam u tome uspio... Sakralno je slikarstvo nemjerljivo zahtjevnije od svjetovnoga slikarstva... Ako radite sakralno djelo, ako je to biblijski motiv, tada ne slikate samo sliku koja mora biti umjetnička. Tu prikazujete i vjeru velika broja ljudi. Tu se ne radi samo o duhovnosti umjetnika, nego i o duhovnosti onih koji će se susretati s tim djelom i kojima će ono na svoj način biti poticajem za uključivanje u molitvu, u razmatranje... Ali, sakralna bi umjetnost trebala služiti za proslavu dragoga Boga..." Sve se ove riječi odnose i na likovne uratke u ovoj crkvi u Rakitnu.

KOD SESTARA FRANJEVAKA ZA SV. OBITELJ

Mostar, 27. prosinca 2015. - Na blagdan Svete Obitelji biskup je Ratko u jutarnjim satima predvodio Euharistijsko slavlje u samostanskoj crkvi Školskih sestara franjevaka u Mostaru, gdje se ujedno nalazi i sjedište Provincije. Provincija je posvećena Svetoj Obitelji. Uz biskupa su u koncelecijaciji bili fra Ante Marić i don Marin, a na Misi je bilo prisutno oko tridesetak sestara. Da liturgija bude u redovničkom duhu, odlučeno je u početku sv. Mise u dva kora, Bogu na slavu, otpjevati Jutarnje pohvale iz Časoslova. Sestra je Anđela animirala pjevanje.

Biskup je govorio o obitelji kao osnovnoj jedinici života. Po Božjem daru i određenju dvoje mladih, mladić i djevojka, svoju ljubav u zakonitoj ženidbenoj vezi usmjeruju na nove osobe. To je prava, naravna, kršćanska blagoslovljena obitelj.

I Bog je želio postati član te ljudske i zemaljske obitelji. Sin se Božji utjelovio, uzeo tijelo od Djevice Marije, snagom Duha Svetoga i bez sudjelovanja muža. Kao što je Bog u početku svijeta stvorio čovjeka - Adama i od njega, od njegova "rebra", proizveo ženu Evu, slično i ovdje Bog daje da samo žena začine i rađa Boga - Drugu Božansku Osobu, i zato se zove Bogorodica.

Sestarska je franjevačka zajednica od početka izabrala Svetu Obitelj kao svoj glavni naslov, svoje ime i prezime. Neka ta Sveta Obitelj pomogne svakoj sestri u postizanju svetosti na koju je po duhovnom zvanju pozvana.

Na kraju sv. Mise sestra Franka Bagarić, provincijalna predstojnica, zahvalila je biskupu na njegovu predvođenju Misnoga slavlja i pastirskoj riječi prisutnim sestrama. Prije svečanoga blagoslova zajednica je otpjevala Tebe Boga hvalimo zahvaljujući na svršetku ove građanske godine za sve milosti i pomoći koje je Bog Otac po Svetoj Obitelji udijelio ovoj redovničkoj obitelji. Poslije sv. Mise sestre su počastile biskupa i svećenike u svojoj kućnoj blagovaonici u božićnom raspoloženju.

Školske sestre franjevke došle su u Mostar iz Maribora 1899. god., a kao Provincija, posvećena Svetoj Obitelji, osnovana je 1932. godine. Njihova je karizma odgoj mladeži. Stoga svojim dolaskom u Hercegovinu preuzimaju brigu o siromašnoj i nezbrinutoj djeci bez roditelja, te nastoje uložiti trud i znanje oko njihova odgoja. Najveći procvat Provincija je doživjela između dva svjetska rata. U tom razdoblju otvaraju više redovničkih kuća, stručnih škola za djevojke, rade u bolnica-

ma. Dolaskom komunističkih vlasti sestrama se, kao i drugim crkvenim ustanovama, u ime nove vlasti zabranjuje odgoj mladeži, oduzimaju životi i imovina. U posljednjem Domovinskom ratu

pretrpjele su velike gubitke, primjerice samostan u Bijelom Polju kod Mostara u potpunosti je uništen, ali Sveta Obitelj uvijek otvara nova vrata na drugim stranama.

NA SVETU OBITELJ KOD "SVETE OBITELJI"

Mostar, 27. prosinca 2015. - Na blagdan Svete Obitelji biskup je Ratko predvodio Misno slavlje u Caritasovu Rehabilitacijskom centru Sveta Obitelj. Na taj su način sestre, djelatnici i štitićenici zahvalili Svetoj Obitelji: Isusu, Blaženoj Djevici Mariji i blaženom Josipa. U koncelebraciji je bio i ravnatelj biskupijskoga Caritasa don Ante Komadina. Voditeljica centra s. Kruna Adžamić sa svojim suradnicima pripravila je improviziran molitveni prostor u kojem se slavi sv. Misa. Malom ali dovoljno glasnom zboru zajednice, koji redovito čine s. Stana i s. Ana, za ovu je prigodu stiglo pojačanje od čestitarki iz Sarajeva: s. Finka, s. Kristina, s. Sandra i s. Jelena. Sve su spomenu-te sestre članice Družbe Služavki Maloga Isusa - Sarajevske provincije, koje je 24. listopada 1890. - prije 125 godina - ustanovio prvi vrhbosanski nadbiskup, Sluga Božji Josip Stadler. To je izvorna redovnička zajednica nastala na području Bosne i Hercegovine s karizmom služenja Malomu Isusu, tj. u prvomu redu siromašnoj djeci, ali i svakomu nemoćniku. Zauzetost i briga za bolesne, siromašne, napuštene, malene nije samo srž karizme, nego i izraz evanđeoske ljubavi za najpotrebnije. Stoga je biskupov posjet njima i slavljenje sv. Mise znak zahvale i ohrabrenja u dobru koje čine na prostoru ovih biskupija. Euharistiju, koja na nekrvan način uprisutnjuje Kristovu žrtvu na križu, misnici prikazuju za sve djelatnike u Rehabilitacijskom centru Sveta Obitelj, a na poseban način za bolesne i nemoćne, koji ovise o njihovoj njezi i požrtvovnosti.

U ovome Centru ima štitićenika koji se ne mogu prekriziti na početku sv. Mise. Unatoč snažnoj želji i volji njihove se ruke ne mogu uzdignuti do čela da oblikuju taj sveti znak. No, bez obzira na to, oni nose svoj križ mirno i strpljivo. Na njihovim se licima iz dana u dan izmjenjuju izrazi boli i radosti. Na jednoj je strani bol koja ima svoj uzrok u fizičkom nedostatku ove ili one vrste, jer to su osobe s različitim medicinskim dijagnozama, uglavnom onim najtežim. Na drugoj je strani radost kao proizvod njihova duhovnoga stanja,

jer vide da nisu sami. Oni su dio Svete Obitelji. Svaki dan oko sebe gledaju Cirence, koji im pomažu nositi križ na njihovoj životnoj Kalvariji i hodu prema preobraženju.

U uvodnoj riječi biskup Ratko počinje: *Kada bismo pitali Svetu Obitelj - Isusa, Mariju i Josipa, možemo li ovaj naš Rehabilitacijski centar nazvati po njihovim svetim imenima i osobama, uvjeren sam da bi odgovorili: Samo tako! Ako ima svete obitelji u ovome gradu, onda je to ova o kojoj govorimo. U Centru ima štitićenika koji su bili napušteni i odbačeni od svojih, od onih kojima su nekada radosno išli u susret, s njima živjeli u zdravlju i ljubavi. A onda su s dogodile nepredvidljive neprilike: zdravstvene, obiteljske, društvene.*

Nešto se slično dogodilo božanskomu Djetetu koje je došlo u susret čovjeku, da mu pokaže smisao života i ponudi spasenje. Za njega od početka do kraja ne bijaše mjesta u društvu. Od rođenja izvan grada Betlehema do smrti izvan grada Jeruzalema. Odbačen od ljudi. A on došao da ljude spasi. No, uz Maloga je Isusa Otac nebeski koji ga je poslao, Duh Sveti po kojemu je Djevica Marija začela, i Josip, njegov otac, ne tjelesni, nego po odredbi Božjoj. Od ove i ovakve sigurno nema bolje i veće zaštite. Unatoč tako tihu ulasku Boga u ljudsku povijest, danas na svijetu ima preko dvije milijarde sljedbenika, onih koji su ga prihvatili kao Boga i Spasitelja, a zovu se kršćanima. A ima i onih koji će iz ljubavi prema Kristu i onima koji su u najvećoj potrebi, bilo da su bolesni, bilo da su odbačeni, sagraditi rehabilitacijske "štalice", i na taj način omogućiti im život dostojan čovjeka, stvoriti takve uvjete da se štitićenici osjećaju kao članovi Svete Obitelji.

S. Kruna reče: *Svaki dan, kada prolazim ovim hodnicima i gledam bolesnike sa svoje lijeve i desne strane, od kojih većina leži nepomično na svojim bolesničkim krevetima, pitam se zašto ovi dobri ljudi toliko pate? E, da mi znamo odgovor na to pitanje... Možda se odgovor krije u Knjizi o Jobu? Možda su oni već preko svoje patnje i boli zaslužili vječnu nagradu, a dobri Bog ih drži, da i mi pre-*

ko njih zaslužimo istu nagradu, jer služeći njima, služimo Njemu. Isusova je poruka jasna: *Što god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učiniste!* (Mt 25,45) Unatoč svemu, čovjek nikada ne može do kraja ponuditi odgovor na ovo pitanje, jer svaki pokušaj započinje riječju: možda, i tako u startu stavlja upitnik na sve one riječi koje slijede iza toga. Ali jedan sigurno zna odgovor na ovo pitanje, to jest Onaj koji je sa dvanaest godina zadivio svećenike i učitelje zakona u Hramu, jer: *Svi koji ga slušahu bijahu zaneseni razumnošću i odgovorima njegovim* (Lk 2,48). Nama zato preostaje samo moliti Krista kako bismo izdržali sve patnje i boli ovozemaljske i zaslužili nagrade nebeske.

U ovome Centru ima štíćenika koje je bolest tako shrvala da ne mogu ni slova izustiti, ali mogu čuti i razumjeti. Zato u *Zbornoj molitvi* na glas prinosimo sve njihove molitve i nakane i stavljamo ih pred Boga. Iako nakon toga ne čujemo njihov Amen, čuje dobri Bog, koji čita misli i nakane ljudskih srdaca.

U centru Sveta Obitelj u Mostaru ima jedan ministrant, u invalidskim kolicima, Slavko, koji knjigu *Sveopće molitve vjernika* čvrsto drži u rukama prije početka sv. Mise, čekajući strpljivo i radosno svoj trenutak kada će uputiti prošnje Nebeskomu Ocu. Naš ministrant svake nedjelje posluhuje i pomaže biskupu oko pripreme darova. Ne propušta pozvoniti u trenutku pretvorbe. Ne može postati svećenik, ali može na svoj način služiti i slaviti Boga.

U *Darovnoj molitvi* molimo za darove koje prinosimo Gospodinu, prije svega kruh i vino. Štíćenici Svete Obitelji nemaju drugih darova osim svoje boli i patnje, ovo su pravi "siromasi duhom". Isus sigurno prihvaća njihov dar, jer *Blago siromasima duhom: njihovo je kraljevstvo nebesko!* (Mt 5,13).

U vjeri se nadamo da se u vječnome miru rađuju preminuli štíćenici i djelatnici ovoga Centra koje spominjemo u *kanonu sv. Mise*.

Očenaš molimo za sve dobročinitelje, koji pomažu bilo molitvom, bilo materijalno, da ova crkvena ustanova djeluje bez većih poteškoća u službi osoba s nemalim poteškoćama.

Posebno je svaki put dirljivo dijeljenje sv. *Pričesti*. Najprije sa sestrom Krunom pričestim vjernike u molitvenom prostoru, a onda u njezinoj pratnji odlazim u sobe da pričestim one najteže oboljele štíćenike. Kad dođemo do njih, s. Krana upita: *Želiš li primiti Isusa?* Većina njih ne može govoriti, nego samo glavom daju potvrđan odgovor. Neki čak nemaju snage dati taj potvrđni znak glavom, nego samo lagano, jedva primjetno otvore usta.

A don Ante je odnio sv. *Pričest* pod obadvije prilike don Tadiji koji je smješten u posebnoj rehabilitacijskoj sobi.

Hvala Ti, Gospodine, na ovim osobama preko kojih nam dijeliš pouke vjere i života!

SUSRET BOGOSLOVA I SJEMENIŠTARACA

Mostar, u četvrtak, 31. prosinca 2015. - U Biskupskom ordinarijatu upriličen je 17. "starogodišnji" susret bogoslova i sjemeništara Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Okupljeni pripravnici na svećeništvo, njih 23, sjemeništari iz Travnika i Zadra, a bogoslovi iz Sarajeva, Zagreba i Rima, razmijenili su najprije svoja iskustva i važnije doživljaje iz sjemeništa ili bogoslovija u susretu s biskupom Ratkom Perićem u dvorani Biskupskoga ordinarijata. A potom sv. Misom u kapelici Duha Svetoga Bogu zahvalili na svemu što im je premilosrdni Bog stavio na put i u zadatak kroz proteklu godinu, te mu uputili svoje molitve za blagoslovljenu nadolaznu 2016. godinu.

Biskup je Ratko zaželio od nazočnih svećeničkih kandidata da, u povodu "Godine milosr-

đa", na temelju jednoga od Sedam duhovnih ili Sedam tjelesnih djela milosrđa, slobodno izaberu i napišu kratak osvrt, kako to razumiju i što bi o tome rekli promatrajući takvo djelo s biblijskoga i povijesnoga gledišta, ali i na mjesnoj odnosno svjetskoj razini, a pogotovo u svome vlastitom iskustvu i vježbanju. Tako su izabrali teme i izradili sastavke

iz tjelesnih djela milosrđa:

Marin K., Antonio, Ivan A., Danijel, Petar M. i Luka: *Gladna nahraniti;*

Andrej: *Siromašna odjenuti;*

Petar F.: *Putnika primiti;*

Tomislav i Mate G.: *Bolesna i utamničena pohoditi;*

Iz duhovnih djela milosrđa:

Ivan M.: *Neuka poučiti;*

Domagoj: *Nevoljna i žalosna utješiti;*
Branimir, Goran, Mato P. i Josip: *Grješna opomenuti;*

Mato S.: *Uvrjedu oprostiti;*

Mate P., Ante, David, Zvonimir i Gabrijel: *Nepravdu strpljivo podnositi;*

Vinko: *Za žive i mrtve Boga moliti.*

Nakon tih "maturalnih" zadaća - od kojih će neke biti i objavljene - odvijao se duhovni dio ujedno i središnja točka susreta, tj. sv. Misa zahvalnica. Misu je predvodio biskup a koncelebrirao je don Ivan Štironja, povjerenik za duhovna zvanja hercegovačkih biskupije. Živo se osjećao radostan glas i ugođaj Božićnih pjesama.

U svojoj homiliji propovjednik je istaknuo da nijedan od njih dvadeset i trojice prisutnih bogoslova i sjemeništaraca nije pozvan od biskupa, nego su se svi slobodno javili i izrazili želju za svećeništvom, koju su od Boga osjetili u svom srcu. Na tom putu k svećeništvu biskup preko odgojitelja prati njihov školski rad, red i disciplinu. Posebno je istaknuo tri stvari kroz koje se promatra svećeničke kandidate, a to su: duhovna dimenzija - **molitva**, intelektualna - **škola**, te disciplina s posebnim osvrtom na **celibat**. Prisutne je pozvao da porade više na tim trima točkama postavljajući sebi pitanja: Imam li dovoljno vremena za Boga? Učim li dovoljno u školi? Jesam li se spreman posve pridržavati Šeste i Devete Božje zapovijedi odričući će bračnoga života radi širega pojma obitelji u Crkvi kao njezin svećenik.

Nakon homilije biskup je podijelio službu akolitata bogoslovu Marinu Krešiću, a Petra je Filipovića primio među kandidate za đakonat i prezbiterat Mostarsko-duvanjske biskupije. Novi je akolit, po biskupovu odobrenju, pričestio svo-

je mlađe kolege. Prije završetka sv. Mise prisutni su otpjevali himan "Te Deum" - Tebe Boga hvalimo te tako, slaveći jednoga i trojstvenoga Boga, zahvalili mu na svim dobročinstvima kojima ih je obdarivao tijekom protekle građanske godine plodovima uma i srca.

Susret je nastavljen u blagovalištu Ordinarijata gdje se, na poziv biskupa Ratka, prisutnima pridružio najugledniji gost apostolski nuncij nadbiskup Luigi Pezzuto sa svojim tajnikom msgr. Josephom Puthenpurayilom. Tijekom objeda bogoslovi su se i sjemeništarci uključili u razgovor prisjetivši se nekih trenutaka iz protekle godine, onih najtežih kao i onih najlakših, vezanih za duhovnu i intelektualnu formaciju.

Apostolski je nuncij ohrabrio bogoslove i sjemeništarce te pozvao ih da radosno surađuju sa svojim odgojiteljima, da im se bez straha povjeravaju jer im poglavari sa svojim iskustvom mogu istinski pomoći u otkrivanju prostora molitve, afektivnoga života i poslušnosti Bogu. Svećeništvo je najljepši poziv, ujedno poziv koji traži odgovoran i ozbiljan pristup i suradnju s pretpostavljenima.

Biskup je zahvalio apostolskom nunciju nadbiskupu Luigiju na sudjelovanju kao i na srdačnu obraćanju svećeničkim kandidatima. Susret je završio zajedničkom molitvom. Bogoslovi su na kraju primili prigodan dar "Direktorij za slavlje Mise i Časoslov", 2015.-2016. i katekizam "Primi pečat dara Duha Svetoga", 6. izdanje 2014., gdje se, među ostalim sadržajima, nalaze nabrojena i tjelesna i duhovna djela milosrđa, na koja su svi vjernici, pogotovo sjemeništarci, pozvani ne samo naučiti ih napamet, nego kudikamo više životom svjedočiti, posebno, u ovoj Godini milosrđa.

NA BOGOJAVLJENJE U DOBROME PASTIRU

Mostar, 6. siječnja 2016. - Na svetkovinu Bogojavljenja ili Sveta Tri Kralja biskup je Ratko, zajedno s don Ivanom Perićem, župnikom u Cimu, slavio sv. Misu u 10.00 sati u crkvi Dobroga Pastira, koja je od prosinca 2014. u liturgijsko-pastoralnoj uporabi i službi obiju župa, i cimljanskoga svetoga Marka i iličkoga svetoga Luke, u Mostaru. Sretno rješenje za ova vremena. Prostrana crkva bila je popunjena vjernicima, čak ih je bilo i na koru, osobito u desnoj i lijevoj pokrajnoj lađi, a u ovoj posljednjoj smje-

šten je također izvježban crkveni zbor koji predvodi božićne pjesme.

Šestorica ministranata iz osmoljetke obukla su se u ministrantska ruha i čekaju otkucaj sata da pođu k oltaru i poslužuju kod sv. Mise.

Biskup je u početku homilije rekao da smo mi ljudi po svojoj naravi na putu traženja. I na tome putu uvijek ima neka jasna naznaka, tabla ili još bolje osoba, koja nas upućuje prema pravomu cilju. Na nama je ljudima koliko ćemo se odgovorno držati tih životnih uputa i toga završnoga cilja.

Evangelje nas Bogojavljenja podsjeća kako je bilo u ono doba (Mt, 2,1-12):

Pastirima na betlehemskim poljanama ukazuje se anđeo Gospodnji i upućuje ih da pođu prema štalici u kojoj će naći Spasitelja, za kojim čezne svako ljudsko srce koje želi sreću. Pastiri se spremno odazivaju i nalaze kako im je anđeo rekao.

Kraljevima na Istoku - je li ih bilo dvanaest ili četiri ili samo tri: Baltazar, Gašpar i Melkior, ne znamo pouzdano - ukazuje se čudesna zvijezda - za koju evanđelist Matej kaže da je to Isusova zvijezda - i pokazuje im put prema cilju života. Oni dolaze najprije u Betlehem gdje im se očituje ili javlja Božić-Bog - odatle riječ "Bogo-javljenje". Bog se u liku djeteta, Božića, prvi put ukazuje poganima. Ljudska ih je mudrost, prouka zvijezda dovela na prava vrata na zemlji.

I **okrutnomu Herodu** ukazuju se ti isti kraljevi koji ga pitaju zna li išta o rođenju novoga Kralja. Da je imao i malo dobre namjere i volje, iskoristio bi priliku i pošao u Betlehem i poklonio se Novorođenomu. Ali on, prepavši se na smrt za svoje prijestolje, poziva hramske svećenike da ih upita što o tome kažu knjige starodrevne.

I **svećenicima** u Jeruzalemu, evo, svete knjige kazuju da će se u Betlehemu, zemlji efratskoj, roditi Mesija, i oni su pozvani poći i potražiti to mjesto Spasiteljeva rođenja. Ali oni na to ne svraćaju pozornosti.

Budući da je vidio da nema mudraca, Herod se dao na zločinački pothvat: dao je poubijati čitav vrtički razred djece u gradiću Betlehemu.

Međutim, tako se ne dolazi do cilja, niti se tako drugima prijeći postizanje cilja. Jer će takve Bog nagraditi najvećom nagradom mučeništva.

I **Svetoj Obitelji** nije boravak zajamčen u Betlehemu. I ona mora na put, preko granice, u daleki Egipat, sve po uputama anđela koji se javio Josipu - u snu. I Josip vjeruje, prihvaća i predvodi.

I **ovoj župi Svetoga Marka i župi Svetoga Luke** cilj je bio prije 23 godine, upravo na svetkovinu Bogojavljenja, kada ih je osnovao biskup Pavao Žanić odcijepivši ih od katedralne župe, da vjernici u njima budu bolje osigurani svetim sakramentima i posluživani karitativnim djelima. Strpljivo se čekalo, tražilo, nadalo, dok se nije i dočekao ovaj Božji hram koji je istodobno topla kuća ljudskim vjerničkim srcima a divan ukras ovoga predjela grada Mostara. Neki su se vjernici od početka uputili pravim putem k pravom cilju u Crkvi, a drugi su se tijekom vremena priključivali. Uzdamo se u Boga da će obadvije župe prihvatiti crkveni red kako očekuje Sveti Otac Papa i kako je na opće dobro i spasenje duša.

Pred župnikom je zahtjevan posao: gradnja župne kuće i vjeronaučne dvorane. On se uzda u Boga i u pomoć domaćih vjernika i dobrotvora iz svijeta da se zaokruži ovo nenadomjestivo pastoralno središte.

U našim je biskupijama običaj da se na Bogojavljenje sva skupljena milostinja stavi na raspolaganje Papinskim misijskim djelima za potrebe djece u misijskome svijetu.

BLAGOSLOV CRKVE U PODVRANIČU

Kočerin, 7. veljače - Na poziv župnika fra Marija Knezovića, u nedjelju, 7. veljače 2016., biskup Ratko Perić predvodio je koncelebriranu sv. Misu u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Kočerinu u 11.00 sati i propovijedao o Isusovu pozivu upućenu skupini ribara nakon čudesna ulova ribe. Osobito se osvrnuo na Petrovo priznanje da je on grješan čovjek, i na Isusovo milosrđe koje je iskazao Petru.

A u 13.30 biskup je blagoslovio kip i sliku blaženoga Alojzija Stepinca, kardinala, zagrebačkoga nadbiskupa, mučenika, te blagoslovljenom vodom poškropio zidove filijalne crkve u Podvraniću, kočerinskoj filijali, na čast Blaženika. Prenosimo s vrpce, u kraćenu obliku, prilagođen za tisak, biskupov nagovor o Blaženiku.

Braćo i sestre! Zahvalan sam velečasnom fra Mariju, župniku kočerinskomu, na pozivu da danas slavim sv. Misu u župnoj crkvi u 11.00 sati i, evo, sada ovdje da slavimo Misu u ovoj maloprije blagoslovljenoj crkvi s blagoslovljenim kipom i slikom u čast blaženoga kardinala Stepinca, mučenika.

Vežan sam - po Božjoj Providnosti - od svoga rođenja s nadbiskupom Stepincem. Prvo, rođen sam u njegovoj Nadbiskupiji. Naša je obitelj 1942. iz Rotimlje bila prognana pa preko Mostara, Sarajeva, Broda, Zagreba raspoređena u Rovišće kod Bjelovara. Tu sam rođen 1944. I tu smo ostali do 1946. godine. Nismo se htjeli vraćati, jer nam je bilo sve izgorjelo, pokradeno, kako već biva u

ratu, ali smo morali poći. Došla je OZNA i - u stočne vagone, via Čapljina! *Drugo*, došao sam u Zagreb 1959. godine. Poslao me biskup Petar Čule u sjemenište. Upravo te godine u prvom razredu gimnazije 1959./1960., 10. veljače 1960. preminuo je kardinal Stepinac u zatočeništvu u Krašiću. Mi smo sjemeništarcima već nešto načuli o njemu, ali nije se smjelo pričati. Ako naglas pričaš i za nj navijaš, moglo bi ti se dogoditi da ne budeš samo ti zatvoren, nego i sjemenište! Jedan kolega iz Krašića, Josip Mrzljak, danas biskup u Varaždinu, krizmeno kumče kardinala Stepinca, dao mi je ispod ruke na čitanje jednu knjigu o Kardinalu, koja je bila objavljena u Rimu 1951., s naslovom "Crvena ruža na oltaru". Ruža i jest ruža, a crvena označuje krv, i to na oltaru: mučeništvo! Bio sam na sprovodu kardinala Stepinca 13. veljače 1960. u katedrali. Bilo je oko 15.000 vjernika, što u katedrali što pred katedralom. Neki od nas sjemeništarcima popeli smo se na stupove i odozgor gledali kako mladomisnici nose Stepinčev lijes na ramenima kroz katedralu na pokop iza velikoga oltara. Nezaboravan trenutak. *Treće*, pri svršetku studija filozofije i teologije na Urbanijani uzeo sam kao temu za magisterij "Uloga kardinala Stepinca u odnosima između Crkve i države", tadašnje države, NDH. Nije to bilo razborito, ali češće sam dolazio s Propagande u Zavod Svetoga Jeronima, gdje je bilo materijala, emigrantskoga tiska, knjiga, novina o tome. Dogovarao sam se sa svojim profesorom, Talijanom [Pietrom Chiocchettom], bih li mogao raditi tu temu. Kaže on: "Možeš, slobodno radi!". To je bila 1969. I prije toga i nakon toga stalno sam se molio i sve svoje potrebe preporučivao u zagovor kardinala Stepinca.

Proces. Njemu se nije smio otvoriti proces beatifikacije u Zagrebu jer je bila takva straža, pritisak, špijunaža da bi se moglo bilo što o njemu mirno ispitivati i istraživati. Zato je 1980. godine otvoren dijecezanski postupak u Rimu pri Rimskom vikarijatu, Papinoj biskupiji, s obzirom na istraživanje njegovih krjeposti i mučeništva. I tek je 1993., nakon domovinskoga rata i nakon što je uvedena demokracija i sloboda, proces iz Rima posve prenesen u Zagreb.

Vrlo mi je bilo drago da sam mogao prisustvovati 3. listopada 1998. na Mariji Bistrici kada je papa Ivan Pavao II., danas sveti, svečano proglasio kardinala Stepinca blaženikom i mučnikom. Morao si se osjećati radosnim da možeš biti u takvu mnoštvu vjernika, s više stotina tisuća, pogotovo na ovakvu činu beatifikacije.

Sveci i blaženici. Crkva u Hrvata ima 3 velika sveca: sv. Nikola Tavelić, franjevac; sv. Leopold Bogdan Mandić, franjevac kapucin, i sv. Marko Križevčanin, svećenik tada zagrebačke a danas križevačke biskupije. Sva trojica su umrla izvan Hrvatske: Nikola 1391. u Jeruzalemu, iskasapili ga. Marko mučenički umro 1619. u Košicama u današnjoj Slovačkoj. I Leopold preminuo normalnom smrću u Padovi 1942.

Mi imamo još više blaženika: bl. Graciju iz Mula iz Kotora; bl. Ozanu Kotorku, dominikanu; bl. Mariju Petković od Propetog Isusa; bl. Augustina Kažotića, biskupa i dominikanca, iz Trogira; bl. Jakova, brata franjevačkoga iz Zadra; bl. Julijana iz Bala u Istri, bl. Miroslava Bulešića, svećenika kojega su komunisti ubili 1947.; bl. Ivana Merza, koji se rodio u Banjoj Luci, ali je kasnije živio u Zagrebu. Imamo 5 časnih sestara, Drinskih mučenica, koje je za pape Benedikta XVI. predstojnik Kongregacije za svece kardinal Angelo Amato u Sarajevu 2011. proglasio blaženima i mučenicama. Jedna je Hrvatica, jedna Austrijanka, dvije Slovenke i jedna Mađarica. Ali su sve bile zajedno [na Palama] i sve su jednoga dana proglašene blaženima. Evo od ovih svetaca i blaženika i blaženica, možda se u hrvatskom narodu najviše štuje blaženi Alojzije Stepinac. Zašto? Možda zato što je on pokazao snagu, ne samo katoličke vjere, nego i rodoljubne hrvatske krvi, pa je odgovarao narodu i onom katoličkom i nekatoličkom. On se od početka žrtvovao za svoj narod u vjerskom pogledu, a, razumije se, ako tomu narodu može biti od koristi i u društvenom i svakom drugom pogledu, nije se izmicao!

Škola, rat, rad, bogoslovija. Alojzije je rođen 8. svibnja 1898. u Brezariću, selu blizu Krašića, župa Krašić. Rođen u obitelji od osmero djece. On je bio peti po redu. Završio je osnovnu školu u Krašiću od 1905. do 1909. Budući da mu je otac bio imućan, poslao ga je u Zagreb na daljnje školovanje. U Zagrebu je bio u jednom pitomištu, "đačkom domu", 7 godina, od 1909. do 1916. Posljednje dvije godine, VII. i VIII. prijavio se u sjemenište. Izbio je Prvi svjetski rat 1914. i onda su se školske godine morale zbijati, jer je trebalo ići na bojište. Austro-Ugarska regrutira i gdje te ona sprema, moraš ići. On je 1916. završio VIII. razred gimnazije, maturirao i poslan na frontu u Italiju. Nakon tri ratne godine - bio je i ranjen, mislilo se da je poginuo - vratio se iz Italije preko Grčke, Makedonije, Srbije u Zagreb. Nakon što se vratio u Krašić, nije znao kuda bi: u bogoslovi-

ju, na neki drugi fakultet, ili bi se ženio i ostao na selu? Otac ga je poticao da završi agronomski fakultet i ostane na obiteljskoj zemlji. Upisao se na fakultet, pohađao prvi semestar, nije ništa položio i vratio se kući. Tako u neizvjesnosti do 1924. Opet na poticaj očev, odluči se ženiti. Zaproši djevojku, Mariju Horvat, kćer učitelja koji je bio u Krašiću u vrijeme njegova osnovnog školovanja. Zaruke nisu trajale, s dopisivanjem, ni četiri mjeseca, i sporazumno raskinute. Marija mu je vratila prsten i nije se udavala [poginula je u prometnoj nesreći, 1939.]. Pisma su sačuvana i objavljena [D. Baton, *Mladi Stepinac. Pisma za ručnici*, Rim, 1975.].

Toga ljeta, 1924., Alojzije se javio u bogoslovi ju. Nadbiskup Bauer poslao ga je u Germanicum u Rim na studij filozofije i teologije na Papinskom sveučilištu Gregorijani, zajedno s Franjom Šeperom. Zajedno su završili, ređeni 1930. Stepinac je u Zagrebu imenovan nadbiskupskim ceremonijarom.

Koadjutor, ordinarij. Nadbiskup je Bauer tražio pomoćnika, koadjutora. Odlučio se za mladoga Stepinca, bilo mu je tek 36 godina. Konačno je prihvatio. Do 3 godine umro je nadbiskup Bauer, 1937., a Stepinac je postao nadbiskup ordinarij zagrebački, eto u 39. godini.

Za NDH-a. Dolazi proglašenje NDH-a, 10. travnja 1941. Nadbiskup je izjavio na komunističkom sudu 1946. godine: Ja bih bio ništarija, da nisam osjetio bilo hrvatskoga naroda koji je želio i prihvatio hrvatsku državu! On je razlikovao što je vlada, a što je država. Ovdje je u pitanju država i narod koji hoće državu, a vlada dolazi i prolazi. Ako drugi narodi imaju pravo na državu, ima i hrvatski narod! On se za vrijeme rata vrlo oštro okomio na vladu i znao je da je ta vlada morala biti ispružena ruka i fašista Talijana i nacista Nijemaca. On je znao izgovoriti velike riječi koje su u to doba bile veličanstvene: Rasizam je zlo. Ne možeš ti jedne ljude propuštati, a druge ubijati. Nikoga se ne smije ubiti. Niti pokatoliti. Svakoga treba poštovati i svakomu treba omogućiti egzistenciju, život, školu, sva ljudska prava! To govoriti 1942., 1943., usred Zagreba, trebalo je imati petlje. On je osnovao Caritas. Živjelo se u ratu od karitativne pomoći. On je primio više

od 300 svećenika Slovenaca koje su Nijemci protjerali iz Slovenije, on ih je primio i rasporedio u zagrebačkoj nadbiskupiji. Na stranu što su i drugi dolazili, tražili pomoć i smještaj.

Za komunističke strahovlade. Godine 1945. tadašnja nova vlada, koja je došla iz šume, zove ga na Jelačićev trg u Zagrebu. Očito, da su ga smatrali zločincem, ne bi smio doći na trg nego bi išao u zatvor. Ali ne: bila im je čast da Stepinac dođe na njihov miting. Ali kada su vidjeli da je on nesavtljiv, da se ne odriče Rima, e onda će u zatvor, u progon, u zatočeništvo. Radije u zatvor! Može se bolje upravljati zagrebačkom nadbiskupijom iz Krašića s bolesničkoga kreveta, nego s katedre iz katedrale u Zagrebu. Bog upravlja zagrebačkom nadbiskupijom, i rimskom, i čitavom Crkvom Katoličkom!

Nit vas mrzim, ni vas se bojim! Godine 1959. provalila UDBA u đakovačku bogosloviju. Pohlatali neke profesore, poglavare, duhovnika i 10-ak bogoslova. Na suđenje u Osijek. Pronašli jedno Stepinčevo pismo kod duhovnika Ćirila Kosa, kasnijega biskupa u Đakovu. Zovu i Kardinala da bude svjedok na suđenju. Kada je on pročitao poziv i što žele od njega u posljednjim danima života - umro je do dva mjeseca - onda im je napisao veličanstveno pismo s ovim mislima: Mučite me od 1946. Iscijedena su mi iz tijela 34 litra krvi. Niste mi dali da idem k liječniku kojemu sam želio poći niti da dođe liječnik kojega sam ja želio. I sada me zovete da budem tužitelj, svjedok protiv katoličkih svećenika, bogoslova, profesora. Ne mičem se odavde. Ako ćete doći pa me silom uzeti, možete, ali ja normalno ne idem. I završna rečenica: Uopće vas ne mrzim, ali vas se nimalo ne bojim! Ne bih bio katolički nadbiskup kada bih vas mrzio. Ja se molim Bogu da se obratite. Ali nemojte misliti da vas se bojim, i vašega zatvora, i biča, i vješala! Svaka mu čast!

Blaženik lokalno, svetac globalno. Blaženoga mučenika Stepinca, po crkvenom pravilu, štuje zagrebačka nadbiskupija i metropolija, ali ga, makar još nije proglašen svetac za cijelu Katoličku Crkvu, štuje i svaka hrvatska katolička zajednica po svijetu. Pa kako oni u crkvi sv. Jeronima u Rimu, tako i mi danas ovdje u Podvraniću!

PREDAVANJE ŽENIDBENIM PAROVIMA

Stolac, 14. veljače 2015. - Redovito od 2010. godine župnik u Stocu, don Rajko Marković, poziva biskupa Ratka Perića iz Mostara da u početku korizmenoga vremena predvodi sv. Misu i potom održi predavanje ženidbenim drugovima iz župe. Najprije se mislilo da to bude roditeljima koji su u braku do 10 godina, a onda se vidjela korisna prigoda i za sva druga godišta do zlatne i dijamantne obljetnice sakramenta ženidbe. Ove godine to je bilo u Prvu korizmenu nedjelju, 14. veljače 2016.

Puna crkva vjernika, pun kor pjevača i pjevačica. Glasno se i jasno odgovara. Zvučno se i punim plućima i srcem pjeva. A vijenac ministranata oko oltara. Župnikov pozdrav, biskupova zahvala i otpočinje sv. Misa kajanjem i biblijskim čitanjima koja također potiču ljudska srca na skrušenost. Evanđelje kao i svake godine Prve korizmene nedjelje: Isusove kušnje.

Svatko tko ima ograničenu slobodu treba biti stavljen na provjeru, kušnju, testiranje, tumači biskup. Tako su anđeli bili kušani: neki položili i ostali anđeli, drugi se svojim neposluhom pretvorili u zle anđele. Tako su prvi ljudi bili kušani: i Adam i Eva pali na ispitu. Ali je njima ostavljen produžni i popravni, i to cijeloga života imaju mogućnost popravljati se i zadobivati Božje milosrđe. Tako je cijelo čovječanstvo na stalnoj kušnji i kontroli gdje se promatra njegov odnos prema Bogu Stvoritelju. Tako je i Gospodin Isus kao čovjek s ljudskom naravi i slobodom bio na kušnji. Duh ga je Sveti odveo u judejsku pustinju, a pristupio mu onaj pali anđeo da ga navede na sebičnost pa da kamen pretvori u koru kruha; da ga odvede u slavičnost pa da skoči s vrha Hrama kako bi mu hodočasnici pljeskali; da ga zavede na priznanje đavla pa da se njemu pokloni. Isus je odlučno, biblijski, hrabro i nepopustljivo odbio sve đavolske navale i izazove i ostao vjeran Ocu svomu nebeskomu. Eto primjera i pomoći i svakomu od nas.

Poslije sv. Mise ostalo je više od 120 osoba na predavanju o "Jobovim bolovima i Božjim bla-

goslovima". To je jedna od biskupovih duhovnih knjiga koja je darovana svima nazočnim obiteljima. "U ovoj knjizi - piše u uvodu nadbiskup Želimir Puljić - prikazan je problem ljudske patnje na temelju starozavjetne knjige o Jobu. Ljudska je muka vezana uz povijest čovjeka. Oni pak koji pate veoma su slični kako po obliku kušnje i trpljenja, tako i po potrebi da ih netko u njihovoj nevolji shvati i za njih se brine. A najviše su slični po upitima o smislu patništva. Zašto? Posebice, zašto pate nevini ljudi? To je pitanje i problem svih vremena i svih kultura. Knjiga o Jobu pokušava odgovoriti na njih. Ona vrlo potresnim načinom iznosi povijest stradanja jednoga pravednika koji gubi imetak, sinove i kćeri. A na kraju i sâm biva udaren teškom bolešću. I nema toga tko ne bi bio zbunjen pred stradanjem koje pogađa ovoga pravednika koji Boga voli i trajno mu se moli."

Razmatranja o Jobu roditelju, supružniku, sretniku, pjesniku, bolniku, svećeniku, filozofu, teologu, psihologu, i o njegovu razgovoru s Bogom, o njegovim upitima i Božjim ne/odgovorima; te o njegovim susretima i razmjeni životnih misli s trojicom prijatelja, predstavnicima raznih mudroslovnih, uglavnom tradicionalnih struja tadašnjega vremena, trebala bi biti duhovni vodič da vidimo i doživimo što se u ovoj vrijednoj Knjizi nalazi korisna i potrebna za nas danas u duhovnom i životnom pogledu. Možda će nam taj čudesni grad na zemaljskoj gori razmišljanja i muke otkriti pod određenim vidom i samo obrazloženje i opravdanje naše borbe u potrazi za posljednjim smislom života, smislom svih onih krivudavih putanja i krvavih patnja, naših uspjeha i neuspjeha, uopće ljudske sudbine, zagonetne smrti i u želji i u vjeri naslućene zagrobne domovine.

Završivši predavanje župnik je don Rajko počastio sve nazočne u župnoj dvorani toplim domjenkom kako su već vrijedne domaćice donijele na dar svima. Neka Gospodin prati sve župljane svojim milostima i blagoslovima u svim njihovim kušnjama i patnjama, s pomoću kojih se zaslužuje nebo!

MLADI, ODUPRITE SE ĐAVLU I NJEGOVU SJAJU!

Gradac, 13. ožujka 2016. - U dogovoru sa župnikom don Nedjeljkom Krešićem, u nedjelju, 13. ožujka u 11.00 sati, biskup Ratko Perić podijelio je sakrament sv. krizme kandidatima iz župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gradcu kod Neuma, Trebinjski dekanat. Pet krizmanica i šest krizmanika zauzeli su prve klupe u župnoj crkvi. Iza njih njihovi kumovi, a ostali vjernici posve su ispunili crkvu i kor, a bilo je nešto svijeta i pred crkvom. Kratka srdačna župnikova dobrodošlica na početku sv. Mise i biskupov pozdrav. Čitanja i molitve vjernika pripale su krizmanicima, a Evanđelje don Stipi Gali, koji je prije dva tjedna spremno provjerio katekizamsko znanje kandidata i našao ih dovoljno poučenima. Crkvene pjesme pjeva cijela crkva, kako i valja.

Biskup je u homiliji govorio o nedjeljnom Evanđelju po sv. Ivanu (8,1-11). Šokantno izvješće o preljubnici pred jeruzalemskim Hramom. Evanđelist joj ne donosi imena. Uhvaćena je u činu grijehenja u gradu. Dovedi je čistunci farizeji pred Isusa da ga iskušaju kako s njom postupiti. "Učitelju! Ova je žena zatečena u samom preljubu. U Zakonu nam je Mojsije naredio takve kamenovati. Što ti na to kažeš?" (11,3). Biva, ako kažeš da je treba kamenovati, onda radiš protiv vlastita osjećaja milosrđa, koje propovijedaš na sva usta. A ako kažeš da je ne treba kamenovati, onda si protiv Mojsija i sve Biblije. Izjasni se, dakle, ili joj oprostiti ili je kamenjem zasuti? Božanski je Učitelj, međutim, njih, farizeje, uhvatio u njihovu grijehu: "Tko je od vas bez grijeha, neka prvi baci na nju kamen!" (11,7). Svi se zgledaše i stadoše se izmicati "počevši od starijih".

U susretu s Gospodinom na pitanje: "Zar te nitko ne osudi?" žena je izgovorila samo dvije ri-

ječi: "Nitko, Gospodine!" Na to je ni on nije osudio. Ali joj u tome trenutku nije ni oprostio niti je u miru otpustio - barem to tako ne stoji - samo joj je rekao da "ne griješi više". Ako nastavi griješiti, slijedit će i sud i kamenovanje. A ako se iskreno pokaje i ne bude više griješila, Bog će joj se smilovati i nestat će i kamenja. Može se pretpostaviti da je iz zahvalnosti prema milosrdnom Isusu došla kojom drugom zgodom i tražila oprostjenje. Možda je iz Ivanova osmoga poglavlja, gdje se opisuje "preljubnica", prešla u Lukino sedmo, gdje se prikazuje "grješnica u gradu" (7,37), kao što to, ne bez razloga, povezuju neki tumači.

Samo je Isus, koji je bez ikakva grijeha, imao pravo baciti kamen. Ali on to nije učinio. Ostavio je priliku ženi da se pokaje i pokaže odlučnom i jakom u odupiranju napasti i grijehu. Biskup je pozvao krizmanike i sve vjernike da očituju dar jakosti u svome životu ostajući vjerni Bogu i njegovu zakonu koji vodi u život vječni.

Biskup je potom, umjesto uobičajena nedjeljnoga Vjeronanja, primijenio oblik pitanja i krizmaničkih odgovora s obzirom na odreknuće od đavla i od njegova sjaja i zavodenja, te prihvaćanje Boga, Presvetoga Trojstva, Crkve Božje, izgovorivši zazivnu molitvu sedam darova Duha Svetoga i podijelio sveti sakrament pripravnicima.

Na kraju svete Mise zajednička i pojedinačna fotografija koja će krizmanike podsjećati na jedinstven dan u njihovu životu.

Udjela u fešti u župnoj kući osim župnika i biskupa, uzeli su don Ivica župnik i don Stipe vikar iz Neuma, don Ante župnik i dekan iz Trebinja, don Pero župnik iz Hutova i don Marin tajnik iz Mostara.

PROSLAVA CVJETNE NEDJELJE

Mostar, 20. ožujka 2016. - Mostar nekada na **Cvjetnicu** oblije kiša s Božjih visina, a danas ga obasjalo proljetno sunce s ugodnom toplinom. Misa devetka u katedrali Marije Majke Crkve privukla, uobičajeno, mnoštvo djece, i mladih, a na desetku došli odrasli i oni koji žele doživjeti procesiju i pjevanje Muke te izdržati sat i pol vremena cvjetničkih ceremonija od Mir vama do Idite u

miru! Najprije biskupov zaziv Božjega blagoslova nad palminim i maslinovim grančicama, zatim čitanje Evanđelja - Isusove riječi upućene Jeruzalemcima, pročitane prije procesije: Lk 19,28-40. Procesija oko katedrale popraćena pjesmom katedralnoga zbora. Kađenje i čašćenje oltara. Pjevanje Muke Gospodina našega Isusa Krista, uvježbano i solo i zorno.

BISKUPOVA PROPOVIJED

CVJETNICA - PORUKA JERUZALEMCIMA I NAMA

Nalazimo se u posljednjim danima, u Velikom tjednu, Isusova javnoga života na zemlji, u Jeruzalemu. Cvjetnica je veličanstven dan za Isusa: "sve ono mnoštvo učenika, puno radosti, poče iza glasa hvaliti Boga za sva silna djela što ih vidješe: Blagoslovljen Kralj, Onaj koji dolazi u Ime Gospodnje! Na nebu mir! Slava na visinama!" (Lk 19,37). Pa ipak sva ta pompa i vika, trijumf i ovacije, uzdignuta prašina tolike mase djece, žena, muškaraca koji su došli u Jeruzalem na proslavu Pashe ili Vazma, te izvikuju Hosana! Hosana! nije Isusa nimalo zanimala, opila, kako se to kaže. Isus je savršeno miran, uravnotežen, ništa ga ne može izbaciti iz zdravih osjećaja i iz savršena znanja o skorjoj budućnosti Jeruzalema. Farizeji se bune protiv toga cvjetničkog događaja, čak se usmjelili Isusu prigovoriti da ušutka svoje učenike, koji su podigli graju: Učitelju, prekori svoje učenike, da ne viču i ne trijumfiraju! A on im odgovori: "Kažem vam, ako ovi ušute, kamenje će govoriti!" (Lk 19,39-40).

Isus se ne boji, ni tada ni ikada, uputiti riječi teške istine nad voljenim gradom: "Jeruzaleme, Jeruzaleme, koji ubijaš proroke i kamenuješ one što su tebi poslani! Koliko li puta htjedoh okupiti djecu tvoju kao što kvočka okuplja piliće pod krila, i ne htjedoste. Evo, napuštena vam kuća" (Mt 23,37-38).

Božja strpljivost. Ove Isusove ozbiljne riječi pokazuju koliko je Bog strpljiv s Jeruzalemcima, s nama, našim odbijanjem ponude i milosti Božje. Štoviše, Jeruzalem je ubio tolike proroke i učitelje koji su dolazili u ime Božje propovijedati, ali Bog se u svojoj neshvatljivoj strpljivosti ne okanjuje svoga plana spasenja, nego šalje i Sina svoga jedinoga. Sin je savršeno svjestan što će se dogoditi i kazuje ljudima u prisposodobama da će vinogradari ubiti i Baštinika, njega. Židovi su to dobro razumjeli, kao i mi danas. Tu vidimo doista bezgraničnu strpljivost Božju s ljudima. Ali nije naše da iskušavamo strpljivost Božju, osim ako nam je stalo da dobijemo po glavi!

Božji poziv. Ovdje se u Isusovim biranim riječima - "koliko li puta htjedoh okupiti" - i biranim slikama - "kao što kvočka okuplja piliće pod krila" - čita sva ljubav Božja: Koliko puta htjedoh

okupiti tvoju djecu na vjeronauk, na molitvu, na sakramente, na razmišljanje o životu, ovom i budućem, kao što kvočka okuplja svoje piliće da im dadne hrane, da ih obrani od pogibelji, ali vi, kao pilići bez pameti i iskustva, sve to prezreste, odbiste, digoste se i na Sina, baštinika. I htjeli biste se provući zdravi i čitavi između gladnih lisica ovoga svijeta!

Ljudski otpor. Pročitani evanđeoski odlomak pokazuje koliko je čovjek zao pa odbija i završni Božji poziv na spasenje. Ljudi očima gledaju svu vanjsku slavu Isusovu, slušaju njegove riječi koje su čelično logične, smislene, pune upozorenja i upućuju na vječnost. Ali oni to svjesno i namjerno odbijaju. Ljudi misle da se sami svojom moću i pameću, svojom vojskom i vještinom mogu spasiti, osloboditi grijeha i smrti, pobijediti i đavla paklenoga. A ne mogu bez Boga. Bog poštuje ljudsku slobodu, koju ne može više uništiti, jer joj je odredio vječnost, ali je čovjekovo hoće li ta sloboda biti puna ili prazna, sretna ili nesretna.

Ljudske posljedice. Božja je strpljivost neizmjerana, ali nije čovjek neizmjeran. Postoje ljudske odluke koje izazovu posljedice u ovom vremenu i prostoru. Židovi, koji su bili svojedobno pozvali Rimljane da njima upravljaju, jer nisu htjeli svoga domaćega židovskoga kralja, žele revolucijom skinuti rimski jaram sa sebe, 40-ak godina nakon ovih Isusovih proroštava. Umjesto da poslušaju Isusa, i primijene Isusovu ljubav neosvetničku, nebojovnu, neratničku, nerevolucionarnu, oni se dižu na ustanak protiv rimske vojske. Tri na trista! I onda se dogodila takva tragedija da na Hramu, slavi židovskoj, ne osta kamen na kamenu nerazvaljen. Što od naroda Rimljani nisu odvukli u ropstvo ili raspršili po svijetu, to su pobili, onesposobili i ušutkali. Napuštena im kuća! Eto posljedica ljudskoga odbijanja Božjega poziva, ne stavimo li se pod Božja krila spasa i života. Napuštena nam kuća!

Sve ljudske priče i pothvati, sve vojske i revolucije, sva kombiniranja i pametovanja, svi ljudski ustavi i sustavi izvan Isusove Istine o Bogu i čovjeku, izvan njegova Puta s križem na ramenu i Života u uskrsnuću, jesu uzaludna trka. Sizifov posao.

FENOMENI

DESETGODIŠNJA "UKAZANJA" NEVJERODOSTOJNA

MALTA, 11. SIJEČANJA 2016. - U sredozemnoj Republici Malti, koja broji oko 450.000 stanovnika, postoje dvije katoličke dijeceze: nadbiskupija Malta s oko 380.000 katolika i biskupija Gozo s oko 30.000 vjernika. Od 2006. godine počela su navodna ukazanja u malteškoj nadbiskupiji, na brdu Borg-in-Nadur, a slična su ovima u Međugorju. Navodno se počela Gospa "ukazivati" oženjenu čovjeku Angeliku Caruani, koji je 21. travnja 2006. primijetio da mu je Gospin kip pro Suzio a dva dana kasnije njegovoj se supruzi učinilo da u kući kip krvari. Lakovjerni narod pokazao je zanimanje za fenomen. Gospa se predstavila kao "Bezgrješno začéce, Kraljica mira i obitelji". Tu je obitelj i "ukazanja" počeo pratiti na svoju ruku kapucin Williams Hayden kao "duhovni vođa", koji je 2005. nabavio jedan drveni Gospin kip u Međugorju. I oko toga međugorskoga kipa počelo se od godine 2010. formirati ulje. Slučaj "ukazanja" pratio je svećenik Ray Toledo u ime nadbiskupa Malte. Poruke su slične onima u Međugorju. Počinju:

"Draga moja djeco...", a završavaju: "Hvala vam što ste se odazvali momu pozivu".

U porukama navodna se Gospa tuži na slabosti svećenika i na propadanje obitelji. Ona se također žali da se ne opslužuju njezine "poruke", što se moglo najbolje vidjeti kada je uveden razvod ženidbe u civilno zakonodavstvo Malte 2011. godine, zaključuju komentatori "poruka".

Više puta nadbiskupi su Malte davali izjave da tu nema ništa božanski nadnaravnoga. Posljednja izjava nadbiskupa Charlesa Sciclune, 6. siječnja 2016., definitivno kaže da, nakon svih praćenja i proučavanja na tom Borgu in-Naduru nema nikakvih vjerodostojnih ukazanja, nikakvih vjerodostojnih poruka, nikakvih nadnaravnih objava i da nema ništa u njima što bi bilo božanskoga podrijetla. Značajno je da Nadbiskup izjavljuje da je crkveno utvrđeno da se ne radi o nadnaravnoj pojavi (Constat de non supernaturalitate). Evo Nadbiskupove izjave prevedene s engleskoga jezika:

DEKRET

O NAVODNIM MISTIČNIM FENOMENIMA POVEZANIMA S GOSP. ANĐELIKOM CARUANOM I BORG IN-NADUROM

Tijekom prošlih godina različiti članovi kršćanskoga vjerništva tražili su od crkvenih vlasti da proglase definitivno crkveni sud o navodnim ukazanjima, navodnim porukama i navodnim mističnim pojavama povezanim s gosp. Anđelikom Caruanom, i također povezanim, između ostaloga, s mjestom poznatim kao Borg in-Nadur i s privatnom rezidencijom spomenutoga Anđelika Caruane, što oboje ulazi u područne granice župe sv. Petra "u kovima", Birzebbuga, u ovoj Malteškoj nadbiskupiji.

Razmotrivši temeljita istraživanja izvršena nad svim okolnostima o ovome slučaju, a koja je poduzeo moj prethodnik nadbiskup *emeritus* msgr. Paul Cremona, O.P.;

Pozorno odvagivši mišljenja raznih stručnjaka iz različitih područja prirodnih i društvenih znanosti, i drugih stručnjaka u duhovnoj teologiji i mariologiji;

Uzimajući u obzir broj preslušanih svjedoka, i činjenicu da je spomenuti gosp. Anđelik Caruana suočen s rezultatima istraživanja;

Uzevši u obzir kriterije i norme koje je proglasila Sveta Stolica o razludžbi navodnih ukazanja i objava;

Posavjetovavši se sa Zborom konzultora;

Uzevši u obzir savjet gozoanskoga biskupa, msgr. Marija Grecha;

SVOJOM PASTORALNOM VLAŠĆU
ODREĐUJEM
DA U OVOM SLUČAJU SUD CRKVE
O SPOMENUTIM NAVODNIM UKAZANJIMA, NAVODNIM PORUKAMA,
I DRUGIM NAVODNIM FENOMENIMA
JEST DA NJIHOVO PODRIJETLO NIJE BOŽANSKO
I DA IH SE NE MOŽE SMATRATI NADNARAVNIMA:
(*CONSTAT DE NON SUPERNATURALITATE*).

Posljedično:

- **Određujem** da se prezbiteri, redovnici i redovnice, katehisti i svi kršćanski vjernici suzdrže od promicanja, na bilo koji način, spomenutih navodnih ukazanja, spomenutih navodnih poruka i drugih navodnih mističnih fenomena;

- **Potičem** kršćansku zajednicu u Malti da i dalje promiče istinsku pobožnost prema Euharistiji, prema Blaženoj Djevici Mariji i prema Svecima u skladu sa službenom liturgijom Crkve - posebno slavlja Mise i Liturgije časova - i prema načinu i pobožnoj molitvi odobrenoj od Crkve, osobito pobožnost Križnoga puta i moljenje Svetoga ružarija;

- **Ponavljam** jasan nauk Svetoga Pisma i Crkve kao što se nalazi u **Katekizmu Katoličke Crkve (nn. 65-67)**:

- Krist, Sin Božji koji je postao čovjekom, jest jedina, savršena i konačna Očeva Riječ. U njemu nam je Otac rekao sve, i ne će biti druge riječi do ove.

- "Kršćanska rasporedba spasenja, dakle, kao novi i konačni savez nikada ne će minuti i ne treba više očekivati nikakvu novu javnu objavu prije slavnoga očitovanja našega Gospodina Isusa Krista" (II. Vatikanski koncil, *Dei Verbum*, 4). Premda je objava dovršena, ipak nije sva potpuno izrečena; na kršćanskoj je vjeri da postupno kroz vjekove dosegne sav domašaj objave.

- Tijekom stoljeća bilo je takozvanih "privatnih" objava. Neke je od njih priznala crkvena vlast (npr. Lourdes [1858.]; Fatima [1917.]). One ipak ne pripadaju pologu vjere. Uloga im nije da u određenom povijesnom razdoblju "poboljšaju" ili "upotpune" konačnu Kristovu Objavu.

- Pod vodstvom Crkvenoga učiteljstva osjećaj vjernika umije razlučiti i prihvatiti ono što je u takvim [privatnim] objavama Crkvi istinit poziv Krista ili njegovih Svetaca.

- Kršćanska vjera ne može prihvatiti "objave" koje bi htjele nadići ili ispraviti [javnu] objavu koja je u Kristu dovršena.

Dano u Nadbiskupovom ordinarijatu, Malta, 6. siječnja 2016.

† Charles Jude Scicluna
malteški nadbiskup
(msgr.) Lawrence Gatt
kancelar

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

Don TADIJA PAVLOVIĆ

Mostar, 1. veljače 2016. - U ponedjeljak, 1. veljače 2016. u 18.20 sati preminuo je don Tadija Pavlović, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, umirovljenik u Svećeničkom domu u Mostaru. Tadija je rođen u Crnićima, današnja župa Gabela Polje, 1. siječnja 1932. od oca Frane i majke Mare r. Ostojić. Kršten istoga dana u Gabeli, a sakrament sv. krizme primio je u Studencima 7. svibnja 1939. godine.

Četiri razreda osnovne škole završio je u Studencima: 1939.-1943.

Kao isusovački kandidat učio je u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji u Travniku: 1943.- do veljače 1945. Proslijedio u Interdijecezanskom sjemeništu na Šalati u Zagrebu: 1948.-1953.

Vojnu obvezu služio u Srijemskoj Mitrovici: 1953.-1955.

Nakon vojske javio se među kandidate Mostarsko-duvanjske biskupije i nastavio u Zagrebu na Katoličkom bogoslovnom fakultetu: 1955.-1961. Diplomirao: 10. siječnja 1961.

Za svećenika ga je zaređio nadbiskup Franjo Šeper u Zagrebu 29. lipnja 1959. Mladu je Misu slavio u Studencima 26. srpnja 1959.

Mladomisničko geslo: *Gospodine, daj da ljubim Tebe i u Tebi sve ljude!*

Služio je kao župni vikar u Viru: 1960.-61., kao župnik u Rašeljama: 1961.-62., u Sutini: 1962.-64., u Viru: 1964.-77., u Ottawi: 1977.-79., u Baru na Ordinarijatu: 1979.-80., župnik na Gradini: 1980.-85., u Prenju: 1985.-88., rektor Biskupskoga sjemeništa u Dubrovniku: 1988.-91., župnik u Domanovićima: 1991.-92., liječenje i vjeroučiteljska služba u Zagrebu do 1994., vjeroučitelj u Stocu: 1994.-95., župnik na Šipanu: 1995.-97., umirovljenik u Svećeničkom domu, a od 2001.-2003. i ravnatelj Svećeničkoga doma u Dubrovniku. Od 2003. živio je u Domu u Mostaru. Nakon što je 31. siječnja ove godine prevezen u mostarsku bolnicu, sutradan je preminuo. Sprovodna Misa predviđena je u Studencima u četvrtak, 4. veljače u 15.00 sati.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

SPROVODNA MISA

Studenci, četvrtak, 4. veljače 2016. - U župi i svetištu Presvetoga Srca Isusova u Studencima kod Ljubuškoga, prema oporučnoj želji pokojnoga don Tadije, slavljena je sv. Misa potom su obavljene crkveni obredi ukopa u svećeničku grobnicu pokraj župne crkve.

Sprovodnu svetu Misu zadušnicu, u koncelebraciji s msgr. Tomom Vukšićem, vojnim ordinarijem u BiH i rođenim Studenčaninom te s više od 50 svećenika, predvodio je mjesni biskup msgr. Ratko Perić, koji je održao i prigodnu homiliju. Uz rodbinu Pokojnika okupili su se i brojni vjernici ne samo iz župe Studenci nego i iz nekih

hercegovačkih župa u kojima je don Tadija pastoralno djelovao, te desetak časnih sestara.

Na početku sv. Mise don Ante Luburić, također Studenčanin, kancelar Biskupije i upravitelj Svećeničkoga doma u Mostaru, pročitao je kratak životopis Pokojnika te pristigle pisane sućuti. Izraze suosjećanja biskupu Ratku i Pokojnikovoj rodbini uputili su: msgr. Mate Uzinić, biskup iz Dubrovnika, gdje je Pokojnik neko vrijeme pastoralno djelovao; don Branko Šimović, Studenčanin, iz Njemačke; don Drago Ćurković iz Rima; don Ljubo Pavić iz Duća kod Omiša; Šimun Pavlović iz Zagreba; s. Franka Bagarić, provin-

cijalka sestara franjevaka Mostarske provincije Svete Obitelji.

Sućuti i zahvale uputio je i don Ivo Šutalo, studenački župnik, koji je predvodio obred kršćan-

skoga ukopa, dok su se okupljeni svećenici od Pokojnika oprostili pjevanjem psalma *Smiluj mi se, Bože* i marijanskom pjesmom: *Kraljice neba, raduj se!*

HOMILIJA BISKUPA RATKA

Biskupe Tomo,
braćo svećenici, časne sestre,
rodbino pokojnoga don Tadije, dragi vjernici!
Promotrit ćemo ove riječi koje smo čuli u čitanju Poslanice Rimljanima sv. Pavla apostola:

"Nitko od nas sebi ne živi, nitko sebi ne umire" (Rim 14,7). Nemamo većega i jačega iskustva od toga da nitko "sebi ne živi", tj. da nitko ne može sam o sebi, izoliran živjeti, neovisno o drugima. To nam svim i svačim dokazuje naša prošlost. To nam je očigledna činjenica u sadašnjosti. A pogotovo ne možemo sami o sebi u starosti i bolesti. Barem je to svakomu očito. Bilo je to jasno i grčkom filozofu Diogenu (412.-324. pr. Kr.) koji je, prema legendi, najveći dio svoga života proveo u bačvi. Onako se smotao i spavao, odmarao i noćijevao. Ali opet one su mu žene donosile hranu.

Prošlost: Znamo da Bog izravno svakomu od nas smrtnika ulijeva besmrtnu dušu, tj. razumnu sposobnost i slobodu, svoju sliku i priliku. Ali kako se prenose naravna svojstva, psihofizičke karakteristike, melankolije, koleričnosti, flegmatičnosti i sangviničnosti, pa onda kako nastaju i kako se prenose razne padavice i druga duševna rastrojenja u raznim koljenima, izravnim ili pobočnim linijama, za koje nitko od nas nije ni zaslužan ni kriv, to nitko od nas ne zna. I koliko u sebi imamo iz prošlosti tih prirođenih osobina raznih hajduka i uskoka, ili svetaca i poštenjaka, ni to nitko ne zna protumačiti. To se sve slaže stotinama godina i slijeva u našu narav. Kakva li stapanja i sjedinjavanja raznih mikroskopski nevidljivih osobina - tko to ne može pratiti.

- Tako je i pokojni don Tadija bio izdanak i dio prošloga društva: on je naslijedio stotine i tisuće gena, ili sastojaka De-eN-Ka preko svojih roditelja, djedova, pradjedova, Pavlovića, Ostojića, Petkovića, Luburića, Šimovića, i mnoštva drugih prezimena i plemena koja su se miješala ženidbama i udajama. Tko to može proniknuti, lučiti, izračunati, proučavati?

Sadašnjost. Koliko se god mi zasebno i pojedinačno rađali, i koliko god mi živjeli vlastitim životom u svojoj slobodi i u osobnu planiranju svo-

je egzistencije, sve nam u životu kazuje da smo mi od rođenja do smrti **društvena bića**. Upućeni jedni na druge. Vezani najprije uz majku i oca, uz djeda i baku, uz braću i sestre, uza širu obitelj. Nema rasta ni odgoja bez drugih, bez pomoći, bez služenja jednih drugima, bez navika, zakona, bez poslušnosti i ljubavi. Nema nikakve škole bez pomoći drugih, ni ženidbe, ni nove obitelji, ni posla. Upućeni smo i osuđeni živjeti jedni s drugima, a što ćemo mi prakticirati u praksi: ljubav i slogu ili, ne daj Bože, mržnju i neslogu, to je naša sudbonosna odluka.

Živimo u duhovnoj kulturi i tehnološkoj civilizaciji, u medijskoj nasrtljivosti, gdje se svakodnevno pokazujemo kao **primalačka bića**: primamo razne vijesti. I razni primjeri djeluju na svakoga od nas: ljute nas, vrve lažima, uzrujavamo se. Ili se radujemo, plješćemo, čestitamo.

Čovjek je strahovito smotano klupko različitih silnica i ne može iz toga pobjeći. Mi u sebi imamo također **odašiljačke zrake**. Iz nas izbija neko duševno zračenje. Svatko od nas djeluje na drugoga, čini ga radosnim ili žalosnim, štoviše pomažemo mu da bude dobar i pošten ili da se pokaže lošim i nepoštenim. Ta znamo li kazati: "Kada sam se god s njim susreo, vratio sam se kući malo bolji čovjek!" Ili: "Ne možeš s njim biti nego dobar!" Ili: "Ne možeš pokraj njega govoriti bezobraštine!" Ili ona poznata: "Koliko god sam puta bio među ljudima, manji sam se čovjek vratio" (*Nasljeduj Krista*, I.,20,6). Sablaznio se do dna srca.

- Eto zašto i don Tadija posve iskreno, ponizno, pošteno i skrušeno u Oporuci moli oprostjenje od vjernika i svećenika: I sve molim za oprostjenje, ako sam koga "uvrijedio ili sablaznio", a zahvaljuje Bogu ako je djelovao na druge da budu dobri i plemeniti vjernici, vrijedni i čestiti svećenici.

Budućnost. Čovjek, velim, nije izolirani pojedinac. On se nužno uklapa u društvo. Veže se s drugim osobama. Na fizički način prenosi na svoje buduće potomstvo svoje tjelesne osobine i čestice duševnoga karaktera. On i duhovno djeluje na buduće naraštaje. Njegov dobar primjer bit će slava budućih generacija, a njegov grijeh,

zlo djelo, bit će sramota budućih sinova i kćeri. Ako je on sve prokockao i zakartao u životu, što će prenijeti na druge nego pustoš i neimaštinu.

Kada je neki svećenik u propovijedi spomenuo da je čitao u župnoj kronici kako je neki župljanin prije više od osamdeset godina preminuo i nije ništa ostavio djeci jer je sve to potrošio u kockarnici - želio dobiti, pa sve izgubio! - došao mu je jedan čovjek u župni ured i rekao: "Nemojte, velečasni, više spominjati taj primjer, jer to je moj pradjed. Primio sam ovih dana više poziva iz raznih mjesta gdje mi spominju da su čuli kako mi je pradjed poslužio u propovijedi kao negativan primjer." Grijeh ne djeluje samo na čovjeka koji ga čini, nego zaražava i druge do devedeset godina nego do devetoga koljena!

Ni u smrti nismo sami. Netko je uz nas u bolnici, u domu, u kući. Netko to čini iz rodbinske krvi. Netko iz pravedne plaće. Netko iz kršćanskoga milosrđa. I ta smrt djeluje na određene ljude koji su bili povezani s pokojnikom.

- I ova smrt, don Tadijina, nakon 84 godine života, pogađa obitelj. Djeluje na Svećenički dom u kojem je jedan umirovljenik manje. Odražava se na cijelu Biskupiju u kojoj jedan svećenik nedostaje, a u njoj je djelovao, molio i trpio 57 godina. Radujemo se što se jedan drugi Studenčanin ove godine priprema na svećeničko ređenje. Đakone, pratio te sv. Ilija prorok u ustrajnosti!

Gospodinovi smo! A kako je tek djelovala otkupiteljska Smrt Bogočovjeka Isusa Krista na

cijelo čovječanstvo, pogotovo njegovo jedinstveno Uskrsnuće, prvina svakoga drugog uskrsnuća. *"Doista, ako živimo, Gospodinu živimo, i ako umiremo, Gospodinu umiremo. Živimo li dakle ili umiremo - Gospodinovi smo"* (Rim 14,8). U tom se svjetlu, u vjeri, motri svačija smrt. Mi nismo gospodari samih sebe. Bog je naš vlasnik i gospodar. Mi smo Božji: *"Ta Krist zato umrije i oživje da gospodar bude i mrtvima i živima"* (Rim 14,9).

I nemojmo nikada, braćo, zaboraviti božansku istinu ravnu istini o stvaranju i o otkupljenju, tj. da ćemo svi biti suđeni: *"Ta svi ćemo stati pred sudište Božje"* (Rim 14,10). Iako će i tu *"svatko od nas za sebe Bogu dati račun"* (Rim 14,12), ipak ni tu ne ćemo biti sami. I tu će se pojaviti oblak svjedoka koje smo na zemlji možda i zaboravili a koji će posvjedočiti za nas, za naše dobro ili loše djelovanje.

- Tako će se i ovdje pojaviti oni koje je don Tadija krstio i pričestio, ispovijedao i vjenčao, koje je poslao u samostan i u sjemenište, kojima je dao dobar primjer ili koji će se potužiti na njega. Evo on je na vrijeme, za svoga života, molio oproštenje i od Boga i od ljudi.

Neka mu s naše strane njegovu napaćenu tijelu bude laka ova studenačka gruda, a još lakši ulaz u nebesku diku da svu vječnost gleda Lice milosrđa Oca nebeskoga, Isusa Krista, njegovu Majku Mariju, sve svece Božje, blaženoga Alojzija Stepinca, kojemu je bio osobito odan.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

16. OBLJETNICA SMRTI BISKUPA ŽANIĆA

Mostar, u ponedjeljak, 11. siječnja 2016., biskup Ratko Perić slavio je večernju sv. Misu u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve za dušu blagopokojnoga biskupa Pavla Žanića (1918.-2000.). U koncelebraciji sudjelovali su generalni vikar don Željko Majić, župnik msgr. Luka Pavlović, msgr. Ante Brajko, vikar don Josip Čule, i don Marin Skender, biskupov tajnik. Pjevanje je vodio don Niko Luburić.

Biskup je u početku rekao okupljenim vjernicima da prikazuje sv. Misu za vječni mir svoga prethodnika biskupa Pavla da njegovi pothvati koji su se sretno primili imaju sve više uspjeha, a oni koje je rješavao a nije ih bilo lako riješiti da ih Gospodin svojom mudrošću i ljubavlju privede kraju gledajući i na molitve i žrtve pokojnoga

biskupa. Biskup je Ratko, među ostalima, spomenuo: za crkvene uprave ordinarija Pavla Žanića (14. rujna 1980. - 23. srpnja 1993.), i to nekoliko mjeseci nakon preuzimanja vodstva dviju hercegovačkih biskupija, pojavio se problem, nazvan fenomen međugorskih ukazanja, 24. lipnja 1981., koji se proširio svijetom i još uvijek kovitla pojedininim medijima nerijetko dijeleći ljude na pobornike i protivnike fenomena.

Najprije jedna načelna stvar. Fenomen privatnih mističnih doživljaja, s vanjskim ukazanjima ili s unutrašnjim viđenjima, svakodnevnim ili mjesečnim ili godišnjim porukama, trostrukim ili deseterostrukim tajnama, čudesima bilo kojega reda, fizičkoga ili moralnoga, u Crkvi uopće nikoga službeno ne obvezuje u savjesti i vjeri.

Nas obvezuje Isusovo otkupiteljsko djelo i sve što je s time povezano, tj. ukazanja njega kao Krista uskrsloga sa svim njegovim riječima i gestama, na čemu počiva vjera Crkve. A nakon završene službene objave, smrću posljednjega apostola, nema više obveznih ukazanja i objava. A to je li se ukazao sv. Petar ili sv. Ante nekoj osobi ili Blažena Gospa u Garabandalu u Španjolskoj, u San Damianu u Italiji, u Banneuxu ili Beauringu u Belgiji, ili na brdu Borg-in-Naduru na Malti, to katoličke vjernike ne obvezuje na prihvaćanje. Pa tako ni "ukazanja" u Međugorju. A upravo su od nekih međugorskih "vidjelaca" dolazile biskupu kategoričke "poruke" da mora prihvatiti međugorski fenomen, inače ga čeka Gospin "sud i sud moga Sina Isusa. I ako ne ostvari ovo što mu poručujem, znači da nije pronašao put moga sina Isusa", stoji u pismu od 21. lipnja 1983.¹

Biskup je Žanić, poznat kao osobito odan štovatelj Blažene Djevice Marije, pažljivo pratio međugorski slučaj punih trinaest godina, od 1981. do 1993. godine. Osnovao je stručnu komisiju 1982., proširio ju je s desetak članova 1984., teologa i liječnika, prenio rezultate te komisije Kongregaciji za nauk vjere, 1986. Kongregacija je odlučila, prema svojim pravilima, da se to proučavanje, prije konačna pravorijeka, uzdigne na razinu tadašnje Biskupske konferencije. Fenomen je proučavan od 1987. do 1990. Rezultati istraživanja dijecezanskoga biskupa sadržani su u izjavi izrečenoj u Međugorju 25. srpnja 1987.² a Biskupske konferencije u Zadarskoj izjavi 10. travnja 1991.: "Na temelju dosadašnjeg istraživanja ne može se ustvrditi da se radi o nadnaravnim ukazanjima ili objavama".³

U svim svojim nastupima biskup je Žanić bio odlučan i jasan, čak je i u *Oporuci* od 2. siječnja 1985., ostavio poruku: "Beskrajno žalim neposluh prema sv. Ocu i njegovim odredbama u Hercegovini. Žalim i podjelu Crkve i nemir koji je izazvan događajima u Međugorju. I taj nemir je posljedica neposluha Crkvi. Neka Gospa, Majka Crkve pomogne da se duhovi smire."

Papa Ivan Pavao II., sveti, pisao je 21. svibnja 1991. čestitajući biskupu Pavlu Zlatni jubilej svećeništva i 20. obljetnicu biskupstva. Navodimo Papine riječi s obzirom na biskupstvo: "Postaviš biskupom koadjutorom godine 1970., deset si go-

dina ulagao svoje sile na duhovno dobro Kristovih vjernika u biskupiji mostarsko-duvanjskoj, koje si pratio neumornom ljubavlju i hrabrom revnošću. A kada je Tvojoj brižljivoj upravi povjerena biskupija, već su Te vjernici te pastve poznavali kao svoga oca i učitelja božanskih istina. Kao što nam je poznato, nevolje i poteškoće Tvoje pastirske službe učinile su teret još gorčim, ali nikada Ti nije uzmanjkalo neustrašive vjere; štoviše, sasvim su porasle Tvoja ljubav prema svima, izvrsna pobožnost i Tvoja marljivost u izboru i odgoju mladića pozvanih u službu Gospodnju".⁴ Veliko priznanje svemu biskupovu radu i podnošenju nevolje "u vjeri, nadi i ljubavi", kako je glasilo njegovo biskupsko geslo.

Biskup je 4. srpnja 1991. odgovorio Papi pismom iz kojega uzimamo nekoliko rečenica, kojima opisuje svoje zdravstveno stanje i situaciju Crkve u Hercegovini:

"Kasnim sa svojom zahvalom za Vašu preveliku čast koju ste mi iskazali Vašim očinskim pismom za moje jubileje: 50 god. svećeništva i 20 god. biskupske službe. *Mille grazie, Santo Padre!*

Moji svećenici i vjernici toplu su pozdravili Vaše riječi koje ste mi uputili, pa i u ime njihovo velika hvala. Isto tako i za blagoslov moje rođene sestre koja me pratila 50 godina [...].

Oče Sveti, iako dobro izgledam, ipak me moja služba istrošila [...] Navršio sam 73 godine života. Imam diabetes i svaki mjesec dana vršim kontrolu šećera u krvi. Imam također povišen krvni tlak, moram ga kontrolirati od vremena do vremena, a staračka mi skleroza otežava rad i memoriju. Cijeli moj mandat biskupa prošao je u napestosti i odatle sve moje bolesti. Dvadeset godina se mučim za rješenje podjele župa u Hercegovini po dekretu *Romanis Pontificibus*, za to sam bio 66 puta u Rimu [...]. Zadnjih 10 godina nadošlo je još i Međugorje. Svi biskupi Jugoslavije rekli su da tu nema ništa nadnaravnog, [...]."⁵

"Bili smo svjedoci da se biskup Žanić žarko i neustrašivo zauzima za obranu časti i dostojanstva Blažene Djevice Marije u Crkvi i ovdje na zemlji, a ovom sv. Misom preporučujemo njegovu dušu Ocu nebeskomu i Očevu vječnomu Sinu, Isusu Kristu: Putu, Istini i Životu, i Duhu Svetomu, Duhu istine i ljubavi", završio je biskup Ratko svoj nagovor u katedrali.

¹ D. KUTLEŠA (priř.), *Ogledalo pravde*, Mostar, 2001., str. 89.

² *O.P.*, str. 47-50.

³ *Glas Koncila*, 18/1991., str. 1.

⁴ *Crkva na kamenu*, 6/1991., str. 1.

⁵ Pismo Papi, od 4. srpnja 1991. kopija u arhivu Ordinarijata.

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

DIJECEZANSKI BISKUP RATKO PERIĆ:

PROSINAC, 2015.

2. prosinca slavio Misu zornicu u župi Sv. Ivana apostola i evanđelista.

3. prosinca, na poziv dekana don Ive Šutala, održao predavanje na koroni Ljubuškoga dekana u Grljevićima.

5.-7. prosinca zajedno s kancelarom don Antom Luburićem bio u Rimu u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima.

6. prosinca, nedjelja, predvodio koncelebriranu sv. Misu u svetojeronimskoj crkvi i propovijedao o nastupu sv. Ivana Krstitelja na Jordanu.

7. prosinca pohodio kardinala Gerharda L. Müllera, prefekta Kongregacije za nauk vjere.

8. prosinca, u dogovoru sa sestrama Bezgrješnoga začeca Blažene Djevice Marije, pohodio Dječji vrtić i zadržao se u razgovoru sa 160 vrtićana, potom slavio sv. Misu u sestarskoj kapelici u Dječjem Vrtiću "Sv. Josip". Bila nazočna vrhovna poglavarica s. Katarina Barić.

8. prosinca, Bezgrješno začecé B. D. Marije, u 16.00 sati predvodio koncelebriranu sv. Misu u kapelici Preobraženja Gospodnjega na Bijelom Brijegu i blagoslovio Gospin kip.

13. prosinca, nedjelja, slavio sv. Misu u Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj" u Mostaru.

13. prosinca uvečer u mostarskoj katedrali u početku sv. Mise otvorio Izvanrednu jubilarnu godinu Božjega milosrđa.

14. prosinca susreo na Ordinarijatu s don Nikolom Laušom, hrvatskim svećenikom u rumunjskoj, kancelarom u Temišvaru.

14. prosinca predvodio sv. Misu zadušnicu u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru za pokojnoga fra Ljudevita Lastu, člana Hercegovačke franjevačke provincije.

16. prosinca, na poziv ravnatelja Katoličkoga školskog centra u Žepču, don Milana Ivančevića,

vodio duhovnu obnovu nastavničkom osoblju u Žepču. Slavio sv. Misu i propovijedao.

16. prosinca, u dogovoru s rektorom Dječakoga sjemeništa don Željkom Marićem, u 17.00 sati održao predavanje nastavničkom osoblju u Katoličkom školskom centru u Travniku. Slavio sv. Misu i održao propovijed.

Od 20.00 do 21.00 razgovarao s petoricom hercegovačkih sjemeništarca u Travniku.

17. prosinca, četvrtak, u 11.00 sati slavio sv. Misu, zavjetnu, u sjemenišnoj crkvi sv. Alojzija Gonzage u Travniku.

U 13.00 sati održao predavanje sjemeništarci- ma o Abrahamovoj žrtvi.

U 18.30 sati održao predavanje na "Večeri Prijatelja Caritasa" u Centru "Sveta Obitelj" u Mostaru i zahvalio im na njihovu pomaganju ove dobrotvorne ustanove.

20. prosinca, nedjelja, na poziv fra Marinka Leke, župnika u Rakitnu, u početku pučke Mise blagoslovio u svetištu mozaik Krista Uskrsloga.

21. prosinca poslao generalnoga vikara don Željka Majića da prisustvuje komemoraciji u Kosačinu domu i potom ispraćaju iz bolničke mrtvačnice četvero studenata iz okolice Vinkovaca, koji su u prometnoj nesreći, 19. prosinca, izgubili živote u Neretvi kod Bijele.

22. prosinca razmijenio Božićne čestitke s klerom i redovništvom na Biskupskom ordinarijatu.

U 14.00 uputio Božićnu i novogodišnju čestitku vjernicima putem javnih medija.

24. prosinca, na molbu vjernika, poslao tajnika don Marina Skendera, na slavlje Mise polnoćke (u 22.00) na Vrdima.

24./25. prosinca predvodio koncelebriranu Misu polnoćku i propovijedao u mostarskoj katedrali.

Na Božić slavio sv. Misu u mostarskoj katedrali i propovijedao.

26. prosinca u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru podijelio sakrament sv. Reda đakonata

fra Alenu Pajiću i fra Ivanu Penaviću, članovima Hercegovačke franjevačke provincije.

27. prosinca, nedjelja - Sveta Obitelj, na poziv s. Franke Bagarić, provincijalke, predvodio koncelebriranu jutarnju sv. Misu u samostanskoj crkvi Školskih sestara sv. Franje Mostarske provincije Svete Obitelji.

U 11.00 predvodio koncelebriranu sv. Misu u Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj" s ravnateljem Caritasa don Antom Komadinom i čestitao ukućanima slavlje.

31. prosinca, Stara godina, susreo se sa svećeničkim kandidatima hercegovačkih biskupija na Ordinarijatu, pod sv. Misom u kapelici podijelio liturgijsku službu akolitata Marinu Krešiću i primio među kandidate za đakonat i prezbiterat Petra Filipovića; obojica bogoslovi Mostarsko-duvanjske biskupije.

2016.

SIJEČANJ, 2016.

1. siječnja predvodio koncelebriranu sv. Misu u mostarskoj katedrali i propovijedao.

2. siječnja zajedno s tajnikom don Marinom pohodio sestre milosrdnice u njihovu mostarskom samostanu i čestitao im Božićne i novogodišnje blagdane.

3. siječnja, nedjelja, predvodio večernje Misno slavlje u mostarskoj katedrali s propovijeđu.

6. siječnja, Bogojavljenje, na poziv don Ivana Perića, župnika Sv. Marka u Cimu i župnoga upravitelja Sv. Luke u Iličima, slavio koncelebriranu sv. Misu s propovijeđu o objavljenju Isusa kao Bogočovjeka.

10. siječnja, nedjelja, na poziv don Stanka Lasića, svećenika dubrovačke biskupije rodom iz Jara, slavio koncelebriranu Misu na kojoj je sudjelovala njegova majka Anica na svoj 100. rođendan. Poslije sv. Mise našlo se oko 45 osoba na ručku u kući Aničinjoj.

11. siječnja s ostalim suradnicima na Ordinarijatu primao župnike koji su dolazili podnijeti godišnje račune, pastoralna izvješća i župne statistike o prethodnoj godini na svojim župama.

- Uvečer slavio koncelebriranu Misu u katedrali za dušu pokojnoga biskupa Pavla Žanića u povodu njegove 16. obljetnice smrti (†2000.).

16. siječnja pohodio sestre karmelićanke Božanskoga Srca Isusova u Gabela Polju. Održao predavanje o Redovničkom zajedništvu za duhovnu obnovu. Don Marin predvodio klanjanje

u sestarskoj kapelici. Bio nazočan i župnik don Marko Kutleša.

17. siječnja, nedjelja, u 11.30 s don Marinom slavio sv. Misu u Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj", a u 18.00 sati misio u katedrali Marije Majke Crkve, s propovijeđu o svadbi u Kani Galilejskoj.

18. siječnja u Svećeničkom domu u Sarajevu prisustvovao akademiji u čast vrhbosanskoga nadbiskupa kardinala Vinka Puljića, u povodu njegove 25. obljetnice biskupstva. Govorili o Kardinalu i njegovu pastoralno-spisateljskom djelu: msgr. Franjo Komarica, banjolučki biskup, i msgr. Mato Zovkić, profesor emeritus KBF-a u Sarajevu.

19. siječnja koncelebrirao s ostalim članovima BK BiH i nekim članovima drugih Biskupskih konferencija u svečanoj sv. Misi koju je predvodio kardinal Vinko Puljić, a propovijedao kardinal Josip Bozanić u sarajevskoj katedrali za 25. obljetnicu biskupstva kardinala Vinka.

21. siječnja, na poziv apostolskoga nuncija u BiH nadbiskupa msgr. Luigija Pezzuta, zajedno s ostalim uzvanicima, sudjelovao u Nuncijaturi na večeri u čast kardinala Vinka Puljića.

24. siječnja, nedjelja, slavio sv. Misu u mostarskoj katedrali s propovijeđu o jedinstvu kršćana.

25.-27. siječnja, zajedno s tajnikom don Marinom boravio u Zagrebu na Jordanovcu.

- Sudjelovao na zajedničkoj HBK i BK BiH.

- Razgovarao s regensom isusovačkoga Kolegija o. Antom Pavlovićem, D.I.

- Susreo se s hercegovačkim bogoslovima: Antom, Antonijem, Matom, Goranom i Ivanom.

- Obavio potrebne godišnje medicinske pretrage na Poliklinici Rebroy kod prof. Mate Škegre.

- Obavijestio Roberta Perića da nije više bogoslov Mostarsko-duvanjske biskupije.

27.-28. siječnja bio u Zadru:

- 27. siječnja pozdravio rektora don Čedomila Šuprahu i duhovnika.

- Razgovarao s hercegovačkim sjemeništarci: Matom, Markom, Zvonimirom, Gabrijelom, Ivanom i Lukom.

- 28. siječnja ujutro slavio sv. Misu s poglavarima za sjemenište s propovijeđu o umijeću i pravilima u športu (vježba i nesebičnost) i u sjemeništu (vježba razuma i srca), s naglaskom na celibatu i brevijaru.

- Susreo se s msgr. Želimirom Puljićem, zadarskim nadbiskupom.

28. siječnja uvečer vratio se u Mostar.

31. siječnja u 11.00 sati slavio sv. Misu u Rehabilitacijskom centru, a uvečer u 18.00 u katedrali, s homilijama o Isusu u Nazaretu.

Veljača, 2016.

1. veljače pomolio se za don Tadiju Pavlovića, svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije, koji je toga dana u 18.20 preminuo u mostarskoj bolnici.

2. veljače u 16.00 sati predvodio koncelebrirano Misno slavlje u povodu Dana Bogu posvećenih osoba, završetka Godine redovničkoga života i izvanredne Godine milosrđa. Održao nagovor o duhovnom djelu milosrđa: "Grješnika opomenuti".

3. veljače na poziv biskupa Mate Uzinića s ostalim biskupima i svećenicima sudjelovao u Misnom slavlju i gradskoj procesiji u Dubrovniku u povodu 1700. obljetnice mučeništva sv. Vlaha i 600. obljetnice ukidanja ropstva u Dubrovačkoj Republici.

4. veljače predvodio Misu zadušnicu za pokojnoga don Tadiju Pavlovića u Studencima, a sprovodne obrede vodio župnik i dekan don Ivo Šutalo.

7. veljače za vrijeme Misnoga slavlja podijelio sakrament sv. krizme kandidatima, kojih je bilo deset, iz župa Grude, Čapljina, Veljaci, a slavlje je priredio i koncelebrirao don Marin Skender, župni upravitelj grudski.

8. veljače, na poziv župnika fra Marija Kneževića, predvodio koncelebriranu sv. Misu u župnoj crkvi u Kočerinu u 11.00 sati, a u 13.30 pod sv. Misom blagoslovio crkvicu u Podvraniću u čast blaženoga kardinala Stepinca.

10. veljače sudjelovao u Svećeničkoj duhovnoj rekolekciji Čiste srijede u katedralnoj kripti sv. Josipa: moljenju Srednjega časa, u predavanju "Korizma i milosrđe" koje je održao fra Dario Dodig, župnik čerinski i dekan bročanski, te u Križnom putu u katedrali i ujedno predvodio koncelebraciju s kratkom homilijom o duhovnom djelu milosrđa "Nepravdu podnositi".

11. veljače, Gospa Lurdska, na poziv ravnateljice Rehabilitacijskoga centra "Sveta Obitelj" u Mostaru, s. Krune Adžamić, služavke Maloga Isusa, slavio sv. Misu za bolesnike i djelatnike i održao propovijed o Gospinim ukazanjima u Lourdesu.

14. veljače, nedjelja, na poziv župnika don Rajka Markovića predvodio Misno slavlje u Stocu, propovijedao o Isusovim kušnjama, a nakon sv. Mise održao predavanje bračnim drugovima o Jobovu blagostanju i žalostanju. Podijelio knjigu *Jobovi bolovi i Božji blagoslovi*.

- Na povratku iz Stoca u Rotimlji potpisao matične i druge župne knjige i račune koje je dva dana prije toga pregledao generalni vikar don Željko Majić.

16. veljače, na poziv župnika i dekana fra Mladena Vukšića, održao predavanje zaručnicima u Posušju.

17.-20. veljače održao duhovne vježbe sjemeništarcima iz Splita i Zadra u marijanskom svetištu Vepric kod Makarske, među njima i šestorica kandidata-gimnazijalaca iz Hercegovine.

21. veljače, nedjelja, slavio sv. Misu prije podne u Rehabilitacijskom centru, a uvečer u katedrali.

24. veljače predvodio sv. Misu Duha Svetoga za sestre kapitularko i sretan ishod Kapitula Školskih sestara franjevačka u Bijelom Polju. U koncelebraciji sudjelovali don Željko Majić, generalni vikar, i fra Slavko Topić, voditelj duhovne pripreme za Kapitul.

25. veljače pozdravio voditelja Misnoga slavlja u mostarskoj katedrali, zadarskoga nadbiskupa msgr. Želimira Puljića, koji je i u svojoj rodnoj biskupiji proslavio 25. obljetnicu biskupstva, kao i sve ostale kardinale, nadbiskupe i biskupe. Poslije sv. Mise predstavljen je u katedralnoj dvorani zbornik nadbiskupa Puljića "U jedinstvu, slobodi i ljubavi", 2015., koji je priredio biskup Tomo Vukšić.

26. veljače bio domaćin 18. redovitoga susreta HBK i BK BiH u Bijelom Polju.

- Doznavši za izbor nove provincijalke Školskih sestara franjevačka Mostarske provincije, sa suradnicima pohodio samostan u Bijelom Polju i zahvalio dosadašnjoj provincijalki s. Franki Bargarčić i čestitao na izboru novoj provincijalki s. Zdenki Kozina.

27. veljače sudjelovao u splitskoj konkatedrali sv. Petra u Misi biskupskoga ređenja msgr. Jure Bogdana, rektora Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima, novoga vojnog ordinarija Republike Hrvatske.

28. veljače, nedjelja, na poziv braće Ivoša, don Ilije i don Tadije, slavio sv. Misu u Skopljanskoj Gračanci i propovijedao o susretu Isusa i Samarijanke i o nedjelji solidarnosti.

29. veljače, na poziv msgr. Antuna Škvorčevića, požeškoga biskupa, vodio duhovnu obnovu svećenicima i popodne održao predavanje učiteljima i nastavnici Katoličkoga školskog centra u Požegi.

OŽUJAK, 2016.

4.-5. ožujka vodio korizmenu duhovnu obnovu bogoslovima u Sarajevu.

6. ožujka u dogovoru sa župnikom fra Mladenom Vukšićem predvodio sv. Misu u posuškoj župi na kraju tjednih pučkih misija.

7. ožujka pohodio u Metkoviću obitelj Slavka Boškovića Golubovića, koji je dan prije toga preminuo (u pokojnih roditelja pokojnoga Slavka biskup je boravio u vrijeme svoga osnovnog školovanja u Crnićima: 1956.-1959.).

- Poslije podne slavio sv. Misu zadušnicu za pokojnoga Slavka i za pokojnoga Mirka Pažina u mostarskoj katedrali.

10. ožujka vodio sjednicu Vijeća za kler u Sarajevu. Pozdravio kardinala Vinka Puljića.

12. ožujka držao duhovnu obnovu roditeljima dijecezanskih svećeničkih kandidata u Bijelom Polju.

13. ožujka, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Nedjeljkom Krešićem, za vrijeme pučke Mise u Gradcu podijelio sakrament sv. krizme kandidatima kojih je bilo jedanaestero.

17.-18. ožujka bio domaćin 66. zasjedanja BK BiH u Mostaru. Osim članova domaće BK još su zasjedanju prisustvovali msgr. Luigi Bressan, umirovljeni nadbiskup Trenta, msgr. Slobodan Štambuk, biskup iz Hvara.

18. ožujka zajedno s ostalim biskupima sudjelovao u sv. Misi uočnici sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije. Misu predvodio kardinal Vinko Puljić, a propovijedao biskup Franjo Komarica.

19. ožujka predvodio svečano Misno slavlje u mostarskoj katedrali u povodu proslave sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije. Osim vjernika iz Mostara, bili su i hodočasnici iz Duvanjskoga dekanata i iz humačke župe.

20. ožujka predvodio liturgijske obrede sa sv. Misom na Cvjetnu nedjelju u Mostaru.

